

**Arthur C.
Clarke**

**3001:
Poslední
vesmírná
odyssey**

KNIZNÍ KLUB

Arthur C. Clarke

3001:

Poslední

vesmírná odysea

Zdroj <http://iwebs.upol.cz/knihy>

PRAHA 1997

Přeložil:
VLADIMÍR SVOBODA

Arthur C. Clarke: 3001: Poslední vesmírná odysea
Vydání první.

Copyright © 1997 by Arthur C. Clarke

This translation published by arrangement with the Ballantine
Publishing Group, a division of Random House, Inc.

All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Široká 22, Praha 1

V roce 1997 jako svou 264. publikaci.

Přeloženo z anglického originálu 3001: The Final Odyssey

Vydaného nakladatelstvím Bantam Books, New York,

A division of Random House, Inc., New York v roce 1997.

Český překlad © 1997 Vladimír Svoboda.

Přebal a vazba © 1997 Valentino Sani a Baronet.

*Věnováno Cherene, Tamaře a Melindě –
s přáním, aby žily šťastny,
v mnohem lepším století. Než bylo to mé*

Prolog: Prvorození

Říkejme jim Prvorození. Třebaže se ani zdaleka nepodobali lidem, byli přesto z masa a krve a při pohledu do hlubin kosmu je jímala bázeň i úžas a doléhalo na ně osamění. A jakmile nabrali síl, začali se rozhlížet po družících mezi hvězdami.

Na svých průzkumných cestách se setkávali se životem v bezpočtu podobách a sledovali průběh jeho vývoje na tisících různých světů. Přechasto vídali jiskřičky rozumu slabounce zablikat a pak opět pohasnout v propastech vesmírné noci.

A v celé Galaxii nenalezli nic drahocennějšího nad myšlení. Snažili se uchránit i sebemenší jeho výhonek. Stali se rozsévači na hvězdných lánách. Zásévali, někdy i sklízeli.

A čas od času, bez hněvu i lítosti, se nevyhnuli ani pletí.

Dávno už vymřeli obrovití ještěři, zkoseni hned na úsvitu svého slibného bytí náhodnou ranou gigantické palice odkudsi z kosmu, když průzkumná loď Prvorozených po cestě trvající celé tisíciletí vstoupila do Sluneční soustavy. Minula mrazivé vnější planety, krátce stanula nad pouštěmi zmírajícího Marsu a konečně shlédla na Zemi.

Pod sebou uviděli svět kypící životem. Po léta studovali, sbírali, katalogizovali. Když obsáhli vše, čeho byli schopni, započali s proměnami. Pohráli si s osudy mnoha živočišných druhů, na souši i v oceánech. Nejméně milion let však muselo uběhnout, než se měli dozvědět, který z jejich pokusů přinese ovoce.

Byli trpěliví, nesmrtelní však dosud nebyli. A v tomto vesmíru se sto miliardami sluncí je čekalo ještě příliš mnoho práce, volaly další a další světy. A tak se znovu vydali do hlubin kosmu a dobře věděli, že sem se už nikdy nevrátí. Nebylo toho ani třeba, pomocníci, které tu zanechávali, se měli postarat o všechno ostatní.

Na Zemi se šířili a opět ustupovali příkrovy ledu, zatímco neměnný Měsíc nad nimi dál skrýval ono tajemství donesené z hvězd. V rytmu ještě pozvolnějším, než byl chod ledovců, se vzdouvali a odplývali přílivy a odlivy civilizací napříč Galaxií. Podivné, krásné i

strašné říše vzkvétaly a opět zanikaly a své vědění odkazovaly těm, kdo přicházeli po nich.

A poté se tam kdesi mezi hvězdami vývoj rozletěl za novými metami. Prapůvodní návštěvníci Země už dávno dosáhli hranic možností těl z masa a krve. Jakmile se jejich stroje staly dokonalejšími než jejich tělesné schránky, nastal čas přemístit se do nich. Nejprve jejich mozky a poté již jen pouhé myšlenky se stěhovaly do jiskřivých nových domovů z kovu a krystalů. A v nich pak brázdili Galaxii. Kosmické lodi už nestavěli. Sami se jimi stávali.

Avšak éra strojového bytí rychle pominula. Ve svém neutuchajícím hledačství se naučili uchovávat poznatky v samotné struktuře prostoru, vtělovat navěky své myšlenky do mřížek znehdybnělého záření.

Proměnili se tak posléze v čistou energii. Jen prázdné schránky, které odvrhli, se v bezduchem tanci smrti na tisících světů ještě chvíli zachvívaly, než se posléze rozpadly v prach.

Stali se pány Galaxie, po libosti teď mohli volně putovat mezi hvězdami nebo jako lehounká mlha pronikat do sebemenších skulin prostoru. Třebaže se však takto osvobodili od tyranie hmoty, nezapomněli zcela na svůj původ, na ono teplé bahno dávno zaniklých moří, z něhož vzešli. A jejich obdivuhodné nástroje zatím neúnavně pracovaly dál a střežily osud pokusů započatých před tolika věky.

Jenomže teď už nebyly vždy zcela poslušny příkazů svých tvůrců. Podobně jako veškerá ostatní hmota nebyly ani ony zcela imunní vůči nahlodávání Časem a jeho trpělivou, ani na okamžik nelenící služkou Entropií.

A někdy začínaly objevovat i vyhledávat své zcela vlastní cíle.

I.

HVĚZDNÉ MĚSTO

1. Kometární kovboj

Kapitán Dimitri Chandler [M2973.04.21/93106//Mars//Kosmakad 3005], neboli „Dim“, jak mu ovšem směli říkat jen opravdu nejlepší přátelé, byl z pochopitelných důvodů dosti rozmrzelý. Zprávě ze Země zabralo celých šest hodin, než dospěla ke kosmickému remorkéru *Goliath*, třicímu až za oběžnou drahou Neptunu. Kdyby byla dorazila jen o deset minut později, byl by mohl Zemi odpovědět: „Lituji – teď odstartovat nemohu – právě jsme začali rozvíjet solární clonu.“

Omluva by to byla velice pádná. Balit jádro komety do fólie jen několik molekul tlusté, zato ale celé kilometry široké, to nebyla zrovna operace, od které by se dalo v půli odejít.

Na druhé straně – vyhovět onomu komickému požadavku zdola od Slunce bude mít jistou cenu. Upadl totiž tam dole – to jest u mláďenců z *Přísluní* – tak trochu v nemilost, ač na tom osobně věru nenesl sebemenší vinu. Odlov ledu ze Saturnových prstenců a jeho následná doprava postrkem k Venuši a k Merkuru, kde ho bylo velice zapotřebí, začal někdy v osmadvacátém století – před třemi stoletími. Osobně nebyl kapitán Chandler absolutně schopen postřehnout jakýkoliv faktický rozdíl mezi obrazy patřičně onálepковanými „původní stav“ a „současnost“, prezentovanými ochranáři jako argument pro jejich pokřik o kosmickém vandalismu. Veřejné mínění, zjitřené dosud ekologickými katastrofami předchozích staletí, ovšem vidělo věci jinak a v referendu na téma „Ruce pryč od Saturnu!“ zvítězili odpůrci transportu na celé čáře. Výsledkem bylo, že se Chandler z romantického lupiče ledovců ze Saturnovy stáje musel přeskolit na prozaického honáka v prériích kosmu, na kometárního kovboje.

A tak tedy byl nyní zde, o hodný kousek blíže k Alfě Centauri, a schytával pro změnu zatoulané kusy z Kuiperova pásu. Bylo v něm nesporně víc ledu na to, aby Merkur i Venuši zaplavil oceánem o mnohakilometrové hloubce, ale tak jako tak bude trvat ještě celá staletí, než se podaří uhasit jejich pekelné ohně a vytvořit na nich snesitelné podmínky pro život. Ani proti tomu sice ochránci nenarušené Sluneční soustavy nepřestávali brojit, ne už však s takovou vervou. Miliony mrtvých, které mělo za následek tsunami po dopadu Pacific-

kého asteroidu v roce 2304 (jaký paradox, náraz do pevniny by byl patrně provázen o mnoho menšími škodami!), se staly pro všechny následující generace mementem, že lidské plemeno nosí až příliš mnoho vajec v jednom přespříliš křehkém košíku.

Nu, říkal si v duchu Chandler, než tahle zásilka dorazí na místo určení, uteče dobrých padesát let, takže pouhý týden prodlení by opravdu neměl hrát roli. Až na to, že ovšem bude třeba zopakovat veškeré výpočty rotace, těžiště a silových vektorů a pak je odvysílat dolů na Mars k revizi. Ono opravdu stojí za to měřit raději dvakrát, než člověk postrčí miliardy tun ledu po orbitě, která je může zavést až na dohled Země.

Jako už mnohokrát předtím zabloudily kapitánovy zraky ke starobylé fotografii nad jeho stolem. Byla na ní parolod' se třemi stěžni, příkrčená jako trpaslík pod ledovcem, tyčícím se majestátně nad ní – stejný skřítek, jakým byl nyní i *Goliath*.

Neuvěřitelná věc, napadalo ho často, že tuhle primitivní *Discovery* a její jmenovkyni, která dospěla až k Jupiteru, navzájem dělil interval pouhého jednoho dlouhého lidského života. Jakkpak by asi na ony polárníky z doby před tisícem let působil pohled z *jeho* můstku?

Především by patrně byli dosti dezorientováni onou ledovou stěnou, podél níž teď *Goliath* volně splýval a jež se táhla nahoru a dolů kam až oko dohlédlo. Však to také byl led neobvyklého vzhledu. Zcela postrádal neposkvrněnou běl a modř zamrzlého polárního moře. Naopak, budil přímo dojem něčeho špinavého a pranic čistého na něm ostatně ani nebylo. Pouhých devadesát procent tvořila zmrzlá voda. Zbytek byl ježibabí lektvar všelijakých sloučenin uhlíku a síry, stabilních většinou jen za teplot nepříliš vzdálených absolutní nule. Stačilo nechat ho roztát a člověk se mohl dožít lecjakých nepříjemných překvapení. Jistý astrochemik proslul výrokem, že „kometám občas páchne z úst“.

„Velitel všem členům posádky,“ oznamoval Chandler. „Dochází k malé změně v programu. Požádali nás, abychom operaci pozdrželi a prozkoumali nějaký objekt, který zachytily radary Exokosmické ostrahy.“

„Podrobnosti žádné?“ otázal se kdosi, když v interkomu doznělo sborové nevrlé zahučení.

„Nic moc, ale mám dojem, že by mohlo jít o nějaký další projekt Miléniového výboru, který někdo zapomněl včas odvolat.“

Mručení se opakovalo, všichni měli až po krk všemožných oslavných akcí naplánovaných k ukončení třetího tisíciletí. Když se bez jakýchkoliv mimořádných událostí přehoupł první leden 3001, ozval se všeobecný povzdech úlevy, že se lidstvo může vrátit ke své běžné činnosti.

„Zřejmě půjde o další planý poplach, podobně jako v posledním případě. K práci se vrátíme tak rychle, jak to jen půjde. Konec.“

Tak tohle bude už třetí honitba za fantomem, říkal si Chandler mrzutě, co za dobu služby zažívám. Po všech těch staletích výzkumů nás dokáže ta naše drahá Sluneční soustava občas znovu něčím překvapit, a Exokosmická ostraha zřejmě ví, co dělá. Chandler jenom doufal, že nějaký ten trouba s příliš bujnou fantazií zase nezpozoroval bájný Zlatý asteroid. I pokud by vůbec existoval – čemuž Chandler nikdy ani na okamžik neuvěřil – neznamenal by stejně nic víc než pouhou mineralogickou kuriozitu. Měl by mnohem menší praktickou cenu než led, který on teď právě tlačí blíže ke Slunci, aby pomohl oživit zatím pusté světy.

Existovala ovšem možnost, kterou bral v úvahu s naprostou vážností. Lidstvo už rozeselo automatické sondy do prostoru měřícího ve všech směrech stovku světelných let – a monolit v kráteru Tycho byl trvalou připomínkou, že podobnou aktivitu vyvíjejí i civilizace ještě o mnoho starší. Ve Sluneční soustavě by se docela dobře mohly pohybovat cizí umělé objekty, nebo by jí alespoň mohly prolétat. Kapitán Chandler měl podezření, že právě tohle měli asi na mysli v Exokosmické ostraze. Jinak by sotva posílali kosmický remorkér první třídy za bůhvíjakým neidentifikovatelným flíčkem na monitoru.

Po pěti hodinách slídění zaregistroval *Goliath* konečně odraz v krajním dosahu svých radarů. I s přihlédnutím ke značné vzdálenosti je však objekt zklamal svou nepatrnou velikostí. Nicméně, jak se s přibližováním rýsoval určitěji a jasněji, napovídal obraz na radaru, že snad jde o kovový předmět, sotva dva metry dlouhý. Pohyboval se po orbitě směřující ven ze Sluneční soustavy, takže Chandler usoudil, že to nejspíš bude nějaký kosmický odpad, jaký lidstvo v průběhu posledního tisíciletí po myriádách vyhazovalo do prostoru – a který se v budoucnu třeba může stát jediným svědectvím, že nějaké lidstvo vůbec existovalo.

Pak se těleso přiblížilo natolik, že bylo možné vizuální prozkoumání a kapitán Chandler si s ohromením uvědomil, že někdo z trpělivých historiků dosud studuje nejranější záznamy kosmického věku. Jaká škoda, že dostal od počítačů odpověď, která se jen o pár let omeškala za oslavami milénia!

„Volá *Goliath*,“ oznamoval Chandler hrdě a slavnostním hlasem vzdálené Zemi. „Bereme na palubu tisíc let starého astronauta. A já se dokážu domyslet, kdo to asi je.“

2. Probuzení

Frank Poole s probouzel, ale na nic si nevzpomínal. Dokonce ani na své jméno.

Je zjevně v nějakém nemocničním pokoji, třebaže měl oči dosud zavřené, napověděl mu to jeho nejprimitivnější, ale vzpomínky nejvíce burcující ze všech smyslů. S každým nadechnutím nasával lehký, nijak nepříjemný pach antiseptik, a v tom okamžiku se mu vybavily chvíle, kdy si – tehdy samozřejmě jako lehkomyšlný kluk – na závěsném kluzáku při mistrovství v Arizoně nalomil žebro.

A paměť se mu začínala vracet. Vždyť já jsem přece zástupce velitele na *USSS Discovery* Frank Poole, operační důstojník výpravy k Jupiteru, mise s přísně tajným posláním...

Srdce jako by mu sevřela ledově studená ruka. Vybavil si jako ve zpomaleném opakování videozáznamu onu manipulační kapsli, jak se vymkla z jeho řízení a jak s rozpráženými mechanickými chapadly řítí přímo na něho. Pak onen neslyšný náraz a zdaleka ne nahlasný sykot vzduchu, unikajícího s jeho skafandru. A jako poslední vzpomínku ještě vnímal, jak bezmocně rotuje v prázdném prostoru a marně se snaží opět napojit přervanou přírodní hadici vzduchu.

Nu, ať už to záhadné selhání jeho transportní kapsle mělo na svědomí cokoli, teď už je v bezpečí. To asi Dave podnikl havarijný rychlý výstup ven z lodi a zachránil ho, ještě než nedostatek kyslíku stačil napáchat nenapravitelné škody v jeho mozku.

Je to sekáč, ten Dave, říkal si. Musím mu poděkovat... ale moment! Já teď zřejmě vůbec nejsem na palubě *Discovery* – nemohl jsem být přece v bezvědomí tak dlouho, abych se dostal zpátky na Zemi!

Neuspořádaný proud jeho myšlenek byl přerušen příchodem vrchní sestry a dvou sestřiček v odvěkých uniformách jejich stavu. Zdály se být poněkud překvapené. Poole napadlo, že se asi probudil nečekaně brzy a tato představa ho naplnila až dětinským uspokojením.

„Vítejte,“ zachraptěl po několikerém pokusu o zvládnutí okoralých hlasivek. „Tak co, jak jsem na tom?“

Vrchní sestra mu oplátila jeho úsměv a prstem přiloženým na rty mu dala jasně na srozuměnou: „Nemluvit!“ Obě sestřičky se zručně pustily do práce, změřily mu pulz, teplotu, zkontrolovaly reflexy. Když mu jedna z nich pozvedla pravou paži a nechala ji opět poklesnout, povšiml si Poole čehosi zvláštního. Pravička padala velice pomalu, nezdálo se, že by měla svou normální hmotnost. A stejně se chovalo i jeho tělo, když sebou pokusil pohnout.

To asi musím být na nějaké planetě, pomyslel si. Nebo na vesmírné stanici s umělou gravitací. Na Zemi docela určitě nejsem, na to nevážím dost.

Už měl na jazyku onu nevyhnutelnou otázku, když tu mu starší z žen přitiskla ze strany cosi na krk, ucítil lehké štípnutí a upadl opět do bezesného spánku. Avšak dříve než zcela ztratil vědomí, kmitla mu hlavou ještě další záhada.

Zvláštní věc – za celou dobu, co tu u mě byly, nepromluvili jediné slovo.

3. Revitalizace

Když se Poole znovu probral, zjistil, že vrchní sestra i obě sestřičky už postávají kolem jeho lůžka. Otrnulo mu natolik, že se rozhodl ověřit si, co s ním vlastně je.

„Kde to jsem? To mi snad říct můžete, ne?“

Ženy se dívali jedna na druhou, zřejmě si nebyly jisté, co mají udělat. Pak ale promluvila vrchní sestra a zvolna a pečlivě artikulovala každé jednotlivé slovo. „Všechno je v naprostém pořádku, pane Poole. Za chvíli přijde profesor Anderson... On vám to vysvětlí.“

Vysvětlí mi co? říkal si Poole v duchu trochu podrážděně. Ale mluví anglicky, alespoň něco tedy, třebaže tu její výslovnost a přízvuk si nedokážu naprosto nikam zařadit...

Anderson byl už zřejmě na cestě, neboť vzápětí se otevírali dveře – a Poole na kratičký okamžik zahlédl venku hlouček postav, které na něho zvědavě upíraly oči. Začínal si připadat jako nový přírůstek v zoo.

Profesor Anderson byl pomenší rtuťovitý chlapík, v jehož rysech se nejmarkantnější znaky několika plemen – čínského, polynéského a nordického – spojovaly v poněkud matoucí celek. Pozdravil Poola pozdviženou dlaní pravé ruky, potom mu ale zřejmě cosi došlo a stiskl si s Poolem ruku, váhavě, asi jako kdyby zkoušel jakési nacvičené gesto.

„Vypadáte výborně, pane Poole, to jsem rád... Co nevidět vás dáme úplně do pořádku.“

Opět ten prapodivný přízvuk, to zpomalené tempo – naproti tomu jistota, s jakou přistupoval k lůžku, byla táž jakou projevují lékaři všech dob a kdekoliv na světě.

„To rád slyším. A teď byste mi snad mohl odpovědět na pár otázek...“

„Jistě, jistě. Ale ještě chvíli.“

Anderson se rychle obrátil k vrchní sestře, ztlumil však hlas a mluvil tak rychle, že z toho Poole dokázal pochytit jen pár slov, zčásti mu naprosto neznámých. Poté vrchní sestra pokývla na jednu ze sestřiček, ta otevřela skříňku na stěně a vyňala odtamtud tenkou kovovou obroučku, kterou pak Poolovi nasadila na hlavu.

„K čemu je to dobré?“ zeptal se. Byl jedním z oněch protivných pacientů, kteří popuzují lékaře tím, že chtějí neustále vědět, co se s nimi podniká. „Není to pro EEG záznam?“

Na profesorovi, na starší sestře i na sestřičkách bylo vidět, že je otázka zaskočila. Pak se Andersonova tvář rozzářila úsměvem.

„Aha – elektro... encef... alo... gram,“ vyslovoval zvolna, jako by to slovo doloval z bůhví jakých hlubin paměti. „Naprosto správně. Chceme jen monitorovat vaše mozkové funkce.“

Můj mozek by fungoval perfektně, jen kdybyste mi ho dovolili normálně užívat, bouřil se Poole v duchu. Ale snad se teď alespoň konečně dostaneme k nějakému závěru.

„Pane Poole,“ říkal Anderson stále oním poněkud strojeným tónem, jakoby nejistě zkoušel hovořit cizím jazykem, „vy samozřejmě víte, že jste byl... vyřazen... v průběhu vážné nehody při práci venku mimo *Discovery*.“

Poole přikývl na souhlas. „Začínám mít podezření,“ poznamenal suše, „že vyřazen je asi trochu slabé slovo.“

Anderson to přijal s viditelnou úlevou a ústa se mu znovu rozšířila úsměvem.

„V tom máte naprostou pravdu. Povězte mi, co se podle vás přihodilo.“

„Nu, podle toho nejlepšího scénáře mě poté, co jsem ztratil vědomí, Dave Bowman zachránil a dopravil mě zpátky do lodi. Jak je na tom Dave? Tady mi nikdo nechce nic říct!“

„Na to všechno dojde... A ten nejhorší scénář?“

Frank Poole měl pocit, jakoby mu do týla zavál ledový víchr. Ono podezření, které se v něm už chvíli rodilo, začínalo dostávat pevné obrysy.

„Že jsem zemřel, ale že jsem byl dopraven sem – ať už je to kdekoli – a vy jste mě tu dokázali oživit. Děkuji vám...“

„Zcela správně. A jste zase zpátky na Zemi. Nebo alespoň docela blízko Země.“

Co může mít na mysli tím „docela blízko“? Docela jistě tu existuje určitá gravitace, takže nejspíš v nějakém zvolna se otáčejícím prstenci orbitální stanice. Ale na tom teď nesejde, je tu něco důležitějšího.

Poole v duchu rychle kombinoval. Pokud ho Dave uložil zpátky do hibernacula a potom probudil ostatní hibernizované členy posádky a dokončil s nimi výpravu k Jupiteru, pak on sám musel být „mrtvý“ dobrých pět let.

„Takže jaké máme datum,“ zeptal se tak klidně, jak jen dokázal.

Profesor si vyměnil pohled s vrchní sestrou. Poole znovu ucítil na šíji onen mrazivý závan.

„Musím vám sdělit, pane Poole, že vás Bowman tehdy nezachraňoval. Domníval se, a nikdo mu to nemůže vytknout, že vás stihla neodvratná smrt. A musel současně čelit svrchovaně vážné krizi, která ohrožovala jeho vlastní přežití...“

Takže jste splýval po své trajektorii dál do kosmického prostoru, minul jste Jupiterův systém a zamířil jste ven ze Sluneční soustavy. Naštěstí jste byl podchlazen na tak nízkou teplotu, že se zastavily veškeré metabolické pochody – ovšem za zázrak je třeba považovat to, že jste byl vůbec nalezen. Jste bezpochyby jeden z nejšťastnějších žijících lidí – nejen to, ze všech lidí, co kdy žili!“

To myslí vážně? Ptal se v duchu Poole zasmušile sám sebe. Kdepak pět let! Mohlo to být docela dobře celé století, nebo i víc.

„Tak už mi to povězte,“ naléhal.

Profesor s vrchní sestrou jako by sledovali nějaký neviditelný monitor. Když se pak na sebe podívali a souhlasně kývli, usoudil Poole, že jsou asi všichni napojeni na nějaký nemocniční okruh, který čerpá údaje z kovového prstence připevněného na jeho hlavu.

„Franku,“ pravil profesor Anderson a naráz přijal podobu dlouholetého rodinného lékaře, „bude to pro vás určitě znamenat těžký otřes, ale vy jste schopen se s tím vypořádat – a čím dřív k tomu dojde, tím lépe.

Jsme právě na počátku čtvrtého milénia. Musíte mi v tomhle věřit – Zemi jste opustil téměř před tisícem let.“

„Vždyť já vám věřím,“ odpověděl vyrovnaným hlasem Poole. A pak se s ním k jeho nelibosti začala celá místnost otáčet a víc už nevěděl.

Když se opět probral, shledal, že už není v onom strohém nemocničním pokoji, nýbrž v luxusním apartmá s krásnými, co chvíli se obměňujícími obrazy na stěnách. Zčásti to byla velice známá díla, některé obrazy mu připomínaly krajiny a mořské pobřeží, tak jak je znával. Neměly v sobě pranic cizího, nic, co by ho mohlo jakkoli rozrušit. To patrně přijde na řadu později usoudil.

Jeho nynější prostředí bylo zjevně pečlivě naprogramováno. Zauvažoval, jestli je tu někde i televizní obrazovka (kolikpak asi mají v tom čtvrtém tisíciletí kanálů?), ale nikde poblíž lůžka neviděl žádné ovládací prvky. Bude se muset v tomhle novém světě zřejmě doučit celou spoustu věcí. Ocítl se tak trochu v situaci divocha, jenž se zcistajasna střetává s civilizací.

Nejdřív ze všeho však musí nabrat opět sílu a naučit se ten jejich jazyk. Ani nástup zvukového záznamu, jenž v době Poolova narození už měl za sebou víc než století existence, zjevně nedokázal zabránit podstatným změnám ve skladbě jazyka i ve výslovnosti. A určitě přibýly tisíce nových slov, převážně z oblasti vědy a techniky – v nemálo případech už se ovšem bystře domýšlel jejich významu.

Co ho však dosti trápilo, byly tisícovky nových a neznámých postav přibýlých v průběhu milénia, jména evidentně proslulá – někdy smutně proslulá – jež mu neříkal naprosto nic. Celé dlouhé týd-

ny, než si vytvořil jakousi vlastní databanku, byly všechny rozmluvy s ním co chvíli opakovaně přerušovány nejrozumnějšími biografickými koncentráty.

Úměrně tomu, jak se Poolovi vracely síly, narůstal i počet příchozích, třebaže i nadále veškeré návštěvy probíhaly za ostražitého dohledu profesora Andersona. Byli mezi nimi lékařští specialisté, vědci několika oborů, a také – pro něho nesporně hosté nejzajímavější – velitelé kosmických lodí.

Nebylo toho mnoho, čím by byl ještě mohl doplnit znalosti lékařů a historiků a co by už tak jako tak neobsahovaly gigantické databanky lidstva, přesto jim však přece jen dost často dokázal pospojovat události své doby a poskytnout nový pohled na ně. A třebaže mu všichni naslouchali s krajní pozorností a trpělivostí, zatímco se snažil zodpovědět jejich dotazy, zdáli se být velice zdrženliví, když měli reagovat na jeho vlastní otázky. Poole začínal mít pocit, že ho s přehnaným úsilím chtějí uchránit šoku z konfrontace s novou kulturou, a napůl vážně už uvažoval, jak by mohl ze svého nového příbytku vyklouznout. Jen výjimečně se ovšem stávalo, že zůstal o samotě, a nijak ho nepřekvapilo, když zjistil, že dveře jsou uzamčeny.

Pak se, ale objevila doktorka Indra Wallaceová a všechno se náraz změnilo. Určující složkou jejího původu se poněkud v rozporu s jejím jménem zdáli být japonští předci a v určitých chvílích nevyžadovalo přílišnou fantazii, aby si ji Poole dokázal představit jako poněkud zralejší gejšu. Nebyla to ovšem právě nejpráhovější asociace pro významnou historičku, *virtuální profesorku* na univerzitě, která se mohla stále ještě chlubit *skutečným břečtanem*. Byla první návštěvnicí, jež zcela plynule hovořila stejnou angličtinou jako on, a tak byl Poole jejím příchodem mimořádně potěšen.

„Pane Poole,“ začala zcela věcně, „byla jsem pověřena úlohou vašeho oficiálního průvodce a – řekněme – rádce. Pokud jde o mou kvalifikaci – specializuji se na vaše údobí a téma mé habilitační práce znělo *Zánik národního státu v letech 2000 – 2050*. Věřím, že si navzájem budeme moci být v mnohém nápomocní.“

„O tom jsem přesvědčen. Nejdříve ze všeho bych ale chtěl, abyste mi pomohla dostat se odtud, abych si ten váš svět mohl trochu prohlédnout.“

„Ano, s tím samozřejmě počítáme. Ovšem nejdříve ze všeho musíte obdržet identifikátor. Bez něho byste byl – jakže se tomu říkáva-

lo? – nula, *nikdo*. Nikam byste se prakticky nedostal, nic by se s vámi nedalo podniknout. Žádné kontrolní zařízení by vás prostě nevzalo na vědomí.“

„Něco takového jsem čekal,“ pousmál se Poole. „Začínalo se s tím ostatně už za mých časů – a mnoha lidem to bylo proti srsti.“

„Některým to vydrželo až dodnes. Seberou se a utečou žít do divočiny. Ta totiž zaujímá na Zemi mnohem větší rozlohu než ve vaší době! Samozřejmě že si každý z nich s sebou bere svůj komunikátor, takže si může zavolat pomoc, když se dostane do nějakých těch nesnází. Jejich střední výdrž je něco kolem pěti dnů.“

„Nic moc. Lidstvo je teď zřejmě změkčilejší.“

Opatrně ji tak zkoumal, pokoušel se zjistit hranice její přístupnosti a zmapovat si trochu její osobnost. Bylo zřejmé, že spolu stráví mnoho času a že na ní bude svým způsobem závislý. Nedokázal zatím usoudit, jak se navzájem budou snášet. Co když na něho pohlíží jen jako na vynikající muzeální exponát?

Byl poněkud překvapen, když s jeho kritickou poznámkou souhlasila.

„Něco pravdy na tom je, alespoň v některých směrech. Fyzicky jsme sice slabší, zato jsme ale zdravější a zdatnější než lidé, kteří kdy žili před námi. On ten mýtus *ušlechtilého divocha* byl stejně jen pouhá fikce.“

Přešla k nevelké obdélníkové destičce vsazené do dveří přibližně ve výšce očí. Velikostí se blížila stránce časopisu, jakých vycházelo v onom dávnověku tištěných novin bezpočet, a Poole si už všiml, že alespoň jeden takový panel je v každé místnosti. Zpravidla byly prázdné, jen někdy se na nich objevovaly zvolna se sunoucí řádky textu, který Poolovi naprosto nic neříkal, třebaže jednotlivá slova znal. Jednou začala tato destička v jeho pokoji úpěnlivě pípat, Poole ovšem tento signál ignoroval – říkal si, že ať už je problém v čemkoli, vypořádat se s ním asi bude muset někdo jiný. Naštěstí pak pískot naráz umlkl, stejně náhle jak začal.

Doktorka Wallaceová položila na destičku dlaň a po několika sekundách ji opět odtáhla. Ohlédla se po Poolovi a s úsměvem ho vybídla: „Pojďte se na něco podívat.“

Text, který se na destičce objevil, byl tentokrát Poolovi při pomalém čtení zcela srozumitelný:

„Podle mě to F znamená female, neboli žena, následuje zřejmě datum narozením jedenáctého března 2970 – a že máte co dělat s fakultou historie v Oxfordu. A řekl bych, že 31185 je váš osobní identifikátor. Mám pravdu?“

„Skvělé pane Poole. Prohlížela jsem si kdysi pár vašich e-mailových adres a také čísla na vašich kreditních kartách. Ty strašně šňůry alfanumerických znaků, jaké si snad nikdo nebyl schopen zapamatovat! Ale datum narození zná každý, a jelikož tento údaj není společný více než 99 999 jedincům, stačí k rozlišení už jen jedno další pětimístné číslo... a i kdybyste ho snad zapomněl, nic se nestane. Jak jste viděl, je přímo součástí vaší osoby.“

„Implantát?“

„Ano – nanočip zaváděný hned po narození, vlastně dva, do každé dlaně jeden – pro jistotu. Ani to neucítíte, až vám je vpíchnou. Ale způsobil jste nám určitý problém...“

„A jaký?“

„Snímače, s jakými většinou budete přicházet do styku, jsou příliš prostoduché, než aby dokázaly uvěřit vašemu datu narození. Takže jsme ho posunuli, když dovolíte, o tisíc let.“

„Proč bych to nedovolil? A pokud jde o zbytek identifikátoru?“

„To už bude na vás. Můžete ho nechat nevyplněný, nebo uvést oblast svých zájmů a svou lokalizaci – anebo ho využít jako svou autocharakteristiku, buď všeobecnou, nebo profilovanou.“

Jsou zřejmě věci, říkal si Poole, s kterými nepohnula ani celá staletí. Značná část takových „profilovaných“ autocharakteristik bude zřejmě mít opravdu hodně osobní povahu. Zauvažoval, působí-li v tomto věku a v tomto směru ještě nějaký personalisté, ať už z pověření státu anebo o své újmě – a jsou-li jejich snahy o zajištění morálního standardu svých současníků úspěšnější, než jak tomu bylo v jeho dobách.

Až se s dr. Wallaceovou trochu sblíží, bude se jí na tohle muset vyptat.

4. Vyhlídková galerie

„Franku – profesor Anderson se domnívá, že už jste se zotavil natolik, abyste vydržel krátkou procházku.“

„To slyším strašně rád. Říká vám něco obrat, že se mnou už čer-ti šijí ?“

„Neříká, ale dokážu si domyslet, co to asi znamená.“

Poole se už natolik adaptoval na sníženou gravitaci, že dlouhé kroky, jimiž se ubíral, vyhlíželi naprosto normálně. Asi tak půlka *gé* je tu, odhadoval – a to je přesně tolik, aby člověku bylo blaze. Potkávali cestou jen málo lidí, vesměs mu neznámých, avšak všichni mu věnovali chápavý úsměv. Jsem teď asi, říkal si s trochou samolibosti Poole, jedna z nejznámějších osobností v celém tomhle světě. To by mohlo znamenat dosti velkou pomoc – až se rozhodnu, co si počít se zbytkem života. Přinejmenším jedno další století, pokud lze věřit Andersonovi...

Chodba, kterou kráčeli, postrádala jakékoliv výraznější orientační body, až na porůznu rozmístěné očíslované dveře, na nichž na všech byly ony univerzální detekční panely. Poole šel už asi dvě stě metrů Indře v patách, když náhle stanul, ohromen tím, že si až dosud neuvědomil cosi tak naprosto evidentního.

„Tahle kosmická stanice musí být ale obrovská!“ zvolal.

Indra se ohlédla a usmála se na něho. „Neexistovalo za vašich časů rčení ‚A to jste ještě viděl nic‘?“

„A to jste ještě nic neviděl,“ opravil ji nepřítomně. Stále ještě se pokoušel odhadnout rozměr tohoto tělesa, když ho zaskočilo další překvapení. Kdo by si kdy byl dokázal představit vesmírnou stanici tak velkou, že se může pochlubit i podzemní dráhou – třebaže miniaturní, s jediným malým vozítkem schopným pojmout jen desítku cestujících!

„Vyhlídková galerie číslo tři,“ dala Indra příkaz a už vyjížděli tiše a svižně z terminálu.

Poole si zkontroloval čas na složitých náramkových hodinkách, jejichž všechny funkce zatím ještě nestačil prozkoumat. K menším divům náleželo, že se celý svět nyní řídil světovým standardním časem. Složitý systém časových zón padl s nástupem globálních komunikací. Už v jedenadvacátém století se na toto téma vedlo mnoho debat, vyskytl se o návrh, aby sluneční čas byl nahrazen časem

hvězdným. Slunce by pak v průběhu jednoho roku obešlo celý ciferník hodin. Pokud by v danou chvíli vycházelo o půlnoci, šest měsíců na to by ho pak pozorovatel na stejném místě v onu hodinu viděl zapadat.

„Jedno Slunce, jeden čas“ se tomu záměru říkalo, nic však z něho nakonec nebylo – stejně tak jako nebylo nic z ještě většího rámusu, doprovázejícího různé pokusy o reformu kalendáře. Jeden cynický návrh na řešení zněl: reformy zatím odložit a vyčkat na nějaký ten převratný technický vynález. Jednoho krásného dne přece bude docela určitě možné opravit pár božích chybiček a doregulovat oběh Země kolem Slunce tak, aby vydal přesně dvanáct měsíců po třiceti zcela stejných dnech...

Pokud byl Poole schopen odhadnout podle rychlosti vagónku a uplynuvšího času vzdálenost, museli jet dobré tři kilometry, než se vozidlo opět tiše zastavilo. Dveře se otevřely a neosobní hlas automatu zaševelil: „Přeji vám pěkný výhled. Oblačnost dnes zakrývá povrch z pětatřiceti procent.“

Konečně dospíváme do blízkosti vnější stěny, pomyslel si Poole. Byla tu však další záhada – přes vzdálenost, kterou překonali, se nijak nezměnila intenzita gravitace ani její směr! Nedokázal si představit kosmickou stanici takových rozměrů, že by se při tomto přesunu nezměnil gravitační vektor... Že by přece jen nakonec byl na nějaké planetě? Avšak na jakémkoli obyvatelném tělesu Sluneční soustavy by se nutně musel cítit lehčí, o mnoho lehčí.

Když se otevřely dveře terminálu dráhy a Poole vstupoval do malé přechodové komory, uvědomil si, že asi musí opravdu být v kosmickém prostoru. Ale kde jsou nějaké skafandry? Nervózně se rozhlížel. Pocit, že se ocitá nechráněn tak blízko vzduchoprázdna, se přičil všem jeho instinktům. Jednoho takového zážitku bylo až dost...

„Už tam budeme,“ řekla Indra chlácholivě.

Odsunuly se poslední dveře a oknem, zaobleným v horizontálním i vertikálním směru, se mu otevřel pohled do naprosté černě kosmu. Připadal si jako zlatá rybička ve skleněném akváriu a doufal jen, že konstruktéři tohoto odvážného technického díla věděli, co činí. Zcela určitě však měli k dispozici lepší materiál, než jaký existoval v jeho době.

Třebaže vně kopule musely zářit hvězdy, jeho oči adaptované do té chvíle na světlo neviděly za křivkou obrovitého okna nic než černou prázdnotu. Když k němu vykročil, aby získal širší zorné pole, Indra ho zadržela a ukázala přímo před sebe.

„Dobře se podívejte,“ řekla. „Ještě nic nevidíte?“

Poole zamžikal a zahleděl se do noci. To snad musí být nějaký prelud – nebo nedej bože prasklina v tom skle! Pohnul hlavou ze strany na stranu, nikoli, je to naprosto reálný objekt. Ale co to jen mohlo být? Napadla ho Euklidova definice: „Přímka má délku, avšak žádnou tloušťku.“

Neboť napříč celou výškou okna se táhlo světelné vlákno a zjevně pokračovalo i dál, mimo dohled, nahoru i dolů. Bylo snadné je nalézt, když o něm člověk věděl, avšak bylo do té míry jednorozměrné, že ani slovo „tenké“ se pro ně nehodilo. Nebylo však zcela beztvaré, v nepravidelných se na něm rýsovaly sotva patrné body o větším jasu, jako kapičky vody na napjatém vlákně pavučiny.

Poole pokročil k oknu, jeho výhled se rozšiřoval víc a víc, až konečně spatřil, co má pod sebou. Byl to známý pohled na celý evropský kontinent a k tomu ještě na značnou část severní Afriky, tak jak je mnohokrát vídal z kosmického prostoru. Takže je tedy znovu na orbitální dráze – pravděpodobně rovníkového typu, ve výši přinejmenším tisíc kilometrů

Indra se na něho tajuplně usmívala. „Jděte blíž k oknu,“ řekla potichu. „Tak, abyste viděl přímo dolů. Pokud vám ovšem nečiní potíže výšky.“

Říct takovouhle pitomost astronautovi! pomyslel si Poole a šel dál. Kdybych tak někdy trpěl závratí, jaktěživ bych se nedostal k tomuhle řemeslu...

Ještě to ani nedomyslel a vykřikl: „Panebože!“ Ukročil bezděčně od okna zpátky. Pak se sebral a odvážil se nového pohledu.

Na vzdálené Středozevní moře shlížel dolů z pláště válcovité věže, jejíž lehce zakřivená stěna napovídala průměr několika kilometrů. To však neznamenal nic ve srovnání s její délkou, neboť se zužovala směrem dolů, sbíhala se dál a dál – až posléze mizela kdesi v mlhách nad Afrikou. Domyslel se, že pokračuje až k zemskému povrchu.

„Jak jsme teď vysoko?“ šeptl.

„Dva tisíce kilometrů. A teď se podívejte vzhůru.“

Tentokrát už to pro něho nebyl takový šok. Vytušil, co asi spatří. Věž se ztrácela ve výši až se z ní posléze stávalo jen jiskřící vlákénko v temnotě kosmického prostoru, a Poole nepochyboval, že pokračuje až na geostacionární orbitu, šestatřicet tisíc kilometrů nad rovníkem. V Poolově době už takové projekty existovaly, ovšem ve fantazii. Ani ve snu ho nenapadlo, že by je někdy viděl skutečné – a že by se dokonce ocitl v jejich nitru.

Ukázal prstem na ono vzdálené světelné vlákno, vybíhající nad vzdálený východní obzor

„To musí být další takováhle stavba.“

„Ano, to je Asijská věž. Pro ně my sami vyhlížíme naprosto stejně.“

„Kolik jich je celkem?“

„Jen čtyři, rovnoměrně rozmístěné podél rovníku. Africká, Asijská, Americká, Pacifická. Ta je ovšem zatím téměř prázdná, dokončeno je pár stovek podlaží. Nic odtamtud není vidět než voda...“

Poole dosud zakoušel první dojem z tohoto úžasného díla, když ho napadla znepokojivá myšlenka.

„Už v mé době existovaly tisíce družic, ve všech možných výškách. Jak dokážete předejít kolizím?“

Indru tato otázka poněkud zaskočila. „Víte – o tomhle jsem nepřemýšlela, není to můj obor.“ Odmlčela se na okamžik, zjevně pátrala v paměti. Pak se celá rozzářila. „Myslím, že před několika stáletími byla zorganizována velká úklidová operace. Pod hladinou stacionární orbity se už teď žádné satelity vyskytnout nemohou.“

To je logické, říkal si Poole. Ted' už tam ani nejsou zapotřebí – čtyři gigantické věže mohou zajistit veškeré služby, k nimž bylo kdy si třeba využívat tisíce satelitů a kosmických stanic.

„A nedošlo nikdy ani k nějaké nehodě – ke srážce s kosmickými loděmi odlétajícími ze Země anebo vstupujícími opět do atmosféry?“

Indra se na něj udiveně zahleděla.

„Ale k ničemu takovému už přece nedochází.“ Ukázala ke stropu. „Všechny kosmické přístavy jsou umístěny tam, kam patří – nahore, na vnějším prstenci. Myslím, že je to už dobrých čtyři sta let, co odstartovala poslední raketa ze zemského povrchu.“

Poole stále ještě vstřebával tuto informaci, když jeho pozornost upoutala celkem banální anomálie. Výcvik astronauta ho naučil být

ostražitý ke všemu, co se jakkoli vymyká normálu, v kosmu to mohla být otázka života a smrti.

Slunce bylo mimo jeho zorné pole, vysoko nad hlavou, ale jeho paprsky vnikající velkým oknem přímo dolů kreslily na podlaze, na níž stáli, zářivý pruh světla. Avšak napříč přes tento světelný pás se táhl ještě jeden, mnohem slabší, takže i rám okna vrhal dvojité stín.

Poole musel téměř pokleknout, aby se mu podařilo vyhlédnout vzhůru na oblohu. Domníval se předtím, že ho už nic nedokáže překvapit, avšak pohled na dvě slunce ho na okamžik zbavil řeči.

„Co je to?“ vydechl, když dokázal opět nabrat dech.

„Och – o tom vám ještě nikdo neřekl? To je přece Lucifer.“

„Má snad Země nějaké druhé slunce?“

„Nu, moc se od něho neohřejeme, ale Měsíc poslalo víceméně do výslužby... Ještě než se tam vydala druhá výprava, hledat vás, bývala to planeta Jupiter.“

Bylo mi jasné, že se toho budu muset o tomhle novém světě moc učit, říkal si Poole. Ale jak moc, o tom se mi ani nesnilo.

5. Historické minimum

Poole byl udiven i potěšen, když do místnosti přivezli televizor a postavili ho k nohám jeho lůžka. Potěšen byl proto, že už strádal hladem po informacích – a udiven proto, že to byl přístroj, jaký byl poněkud zastaralý už za jeho dnů.

„Museli jsme svatosvatě slíbit muzeu, že jim ho zase vrátíme,“ informovala ho vrchní sestra. „A jak se zachází s tímhle, víte asi vy nejlíp.“

V okamžiku, kdy Poole sevřel v dlani dálkový ovladač, zaplavila ho náhlá vlna stesku. Jen málokterý předmět by byl tak účinně dokázal vyvolat vzpomínky na dětství a na dny, kdy televizory byly v naprosté většině ještě příliš primitivní, než aby dokázaly reagovat na slovní příkazy.

„Děkuji vám sestřičko. Který kanál má nejlepší zpravodajství?“

Nejprve se zdálo, že jeho otázce nerozumí, ale pak rozjasnila tvář.

„Aha – už chápu, co máte na mysli. Ale profesor Anderson se domnívá, že na to ještě docela připraven nejste. Takže archiv pro vás připravil program, u kterého si budete připadat jako doma.“

Poole zauvažoval, jaké nosiče se asi teď používají k uchovávání informací. Dobře si pamatoval ještě kompaktní disky a jeho poněkud výstřední strýček George dokonce hrdě předváděl svou sbírku elpíčků. Tenhle technický souboj ale určitě musel skončit už před celými staletími – běžným darwinovským vývojem, při němž přežívají jen ti nejschopnější. Musel připustit, že výběr pořadů byl proveden dokonale a že ten, kdo se o něj zasloužil (byla to Indra?), byl dopodrobna seznámen s počátkem jedenadvacátého století. V programu se neobjevilo nic znepokojivého, žádné války ani násilí, a jen velice málo událostí ze světa tehdejší politiky a podnikání, což všechno už zatím zcela pozbylo významu. Proběhlo pár lehkých komedií, dostalo se na sportovní události (jak jen vypátrali, že jsem tak nadšeně fandíval tenisu?), zazněla klasická i populární hudba, proběhly dokumentární pořady a životě v přírodě.

Ať už byl autorem výběru kdokoli, musel mít smysl pro humor, jinak by do něj sotva zařadil i epizody ze seriálu *Star Trek*. Ještě jako docela malému klukovi se Poolovi poštěstilo setkat se s Patrickem Stewartem a s Leonardem Nimoyem. Napadlo ho, co by si asi byli tihle hoši pomysleli, kdyby se dozvěděli, jaké osudy čekají chlapečka, který je přišel plaše požádat o autogram.

Brzy poté, co si začal tyto dokumenty z minulosti prohlížet (většinou v režimu rychlého převíjení), přepadla ho skličující představa. Četl kdysi, že na počátku století – to jest jeho století! – existovalo zhruba padesát tisíc televizních stanic, které všechny vysílaly souběžně. Pokud by toto číslo platilo i nadále – a mohlo se i zvětšit – musely být do této chvíle odvysílány miliony milionů hodin nejrůznějších televizních pořadů. I ten nejprísrnější kritik by patrně připustil, že přinejmenším jedna miliarda hodin televizního vysílání určitě stojí za shlédnutí... a miliony hodin že by obstály i při nejnáročnějších měřítcích. Kterak tedy hledat těch pár jehliček v tak obrovském stohu sena?

Toto pomyšlení ho natolik zdeptalo, ba demoralizovalo, že po týdnů stále bezcílnější probírky nejrůznějšími televizními kanály Poole požádal, aby si televizor zase odvezli. Bylo asi dobře, že měl

za bdělého stavu čím dál tím méně času pro sebe, a že se bdění prodlužovalo tou měrou, jak opět nabýval sil.

Nuda mu nehrozila. Nepřestávaly se u něj střídát návštěvy, jedna za druhou, a to nejen seriózní badatelé, ale i zvědaví a zřejmě velmi vlivní občané jimž se nějak povedlo proniknout sítím palácové ochrany, zřízené vrchní sestrou a profesorem Andersonem. Přesto však byl docela rád, když se televizor jednoho dne opět objevil, protože už začínal trpět příznaky přílišného uzavření do sebe. Tentokrát však byl rozhodnut být ve volbě sledovaných pořadů o něco vybíravější.

Úctyhodnou starožitnost doprovázela osobně Indra Wallaceová a široce s přitom usmívala. „Objevili jsme něco, co prostě musíte vidět, Franku. Domníváme se, že vám to pomůže v adaptaci – a v každém případě se vám to určitě bude líbit.“

Poole už si zvykl na to, že takováto poznámka bývala zpravidla známkou dokonalé nudy, a připravoval se na nejhorší. Avšak už sám začátek pořadu ho naráz zaujal, přenesl ho do jeho někdejšího života takovým způsobem, jak by to bylo dokázalo jen málo věcí na světě. Okamžitě poznal jeden z nejznámějších hlasů své doby a rozpomenul se, že tento pořad kdysi sledoval.

„Atlanta, jedenatřicátého prosince roku dva tisíce...“

Sledujete *CNN International*, pouhých pět minut před začátkem nového tisíciletí, se všemi jeho dosud neznámými riziky a přísliby...

Avšak dříve než se pokusíme nahlédnout do budoucnosti, ohlédněme se nejprve nazpět, o celých tisíc let, a zeptejme se sami sebe: Byl by kdokoli z těch, kdo na Zemi žili léta Páně 1000, dokázal třeba jen zdaleka vytušit, jak bude vyhlížet náš svět – anebo mu porozumět, pokud by do něho byl nějakým zázračným způsobem přenesen přes všechna ta staletí?

Takřka celá technika, která je pro nás tak důležitá byla vytvořena až na samém konci našeho milénia, povětšinou v posledních dvou stoletích. Parní stroj, elektřina, telefon, rádio, televize, kino, letectví, elektronika – a pak za období pouhého jednoho lidského života jaderná energie a cesty do kosmu – jak by tohle všechno byly s to pochopit i ty nejpronikavější intelektu minulosť? Jak dlouho asi by si zachovali Archimedes nebo Leonardo zdravý rozum, kdyby byli náhle vrženi do tohoto našeho dnešního světa?

Pokoušení domýšlet se, že my sami bychom si vedli lépe, kdyby nás někdo dopravil o tisíc let do budoucnosti, je velice lákavé. Zajisté, ty nejzákladnější objevy přírodních věd již byly učiněny a třebaže jistě dojde k mohutnému pokroku v technice, budou opravdu existovat taková nová zařízení, jež by se nám jevila stejně magická a nepochopitelná jako třeba kapesní kalkulačka nebo videokamera pro Isaaka Newtona?

Snad se náš věk opravdu vzdálil všem předchozím. Telekomunikace, schopnost zaznamenávat obrazy a zvuky, jež se kdysi vytrácely do nenávratna, dobytí vzduchu a kosmického prostoru – to vše vytvořilo civilizaci, jež překonává i ty nejbujnější fantazie dávných let. A co je stejně důležité – Koperník, Newton, Darwin a Einstein změnili do té míry náš způsob myšlení a náš pohled na vesmír, že bychom i těm nejpronikavějším myslitelům mezi našimi předchůdci museli připadat téměř jako zcela nový druh.

Budou na nás snad ti, kdo budou následovat, za tisíc let shlížet se stejnou shovívavostí a stejným politováním, s jakými se my díváme na naše zaostalé, pověřivé, nemocemi stíhané a tak neskonale krátce žijící předky? Domníváme se, že známe odpovědi na otázky, které si oni nebyly schopni ani klást. Jaká překvapení však chystá ono třetí milénium nám?

Nu, právě nadchází...”

Údery velkého zvonu začaly odbíjet půlnoc. Poslední jejich záchvěv odezněl do ticha...

„A je za námi! Buď sbohem, báječné i strašlivé dvacáté století...”

Poté se obraz roztříštil do tisícových střípků a slova se ujal nový moderátor. Hovořil jazykem, kterému už teď Poole bez nesnází rozuměl a který ho okamžitě přenesl do současnosti.

„Nyní, v prvních minutách roku 3001, můžeme on otázku položenou v dávné minulosti zodpovědět...”

Jistěže, lidé z roku 2001, které jste právě sledovali, by nebyli ani zdaleka tak ohromeni naším věkem, jako by byl člověk z roku 1001 zdrcen světem jejich. Mnohé z naší techniky se dalo už dříve předvídat. Byli by jistě očekávali, že uvidí družicová města i kolonie na Měsíci a na planetách. Snad by byli i něčím zklamáni, neboť stále ještě nejsme nesmrtelní a sondy vysíláme toliko k nejbližším hvězdám...”

Náhle Indra záznam vypnula. „Na zbytek se podíváte později, Franku, teď už jste unavený. Ale já doufám, že vám to usnadní adaptaci.“

„Děkuji Indro. Budu se nato muset vyspat. Jednu věc mi to už ale nesporně prokázalo.“

„Kterou?“

„Že musím být vděčný za to, že nejsem člověk z roku tisíc jedna přesazený do roku dva tisíce jedna. To by byl opravdový kvantový skok. Nevěřím, že na takového něco by se vůbec někdo adaptovat dokázal. Já už alespoň vím, že existuje elektřina, a neumřu strachy, když na mě obraz naráz začne mluvit.“

A nezbyvá mi než doufat, říkal si Poole pro sebe, že tahle moje sebedůvěra je opodstatněná. Kdysi někdo řekl, že dostatečně rozvinutá technika už se ničím neliší od čarodějnictví. Setkám se opravdu v tomto novém světě s takovou magií – a budu s to se s ní vypořádat?

6. Neurohelma

„Obávám se, že vás čeká jedno trýznivé rozhodnutí,“ pravil profesor Anderson s úsměvem, jenž neutralizoval tragickou nadsázku jeho slov.

„Jsem připraven, doktore, ven s tím.“

„Dříve než budete moci být vybaven neurohelmou, budete muset mít hlavu dočista holou. Takže si račte vybrat. Při tempu růstu vašich vlasů byste si musel dát nejméně jednou měsíčně hlavu vždy znovu oholit. Anebo se to dá provést trvalou formou.“

„Jak se to dělá?“

„Oblast kštice se ozařuje laserem. Zničí se tak vlasové folikuly.“

„Hm... a je to reverzibilní zákrok?“

„Je, ale je s tím spousta práce, je to bolestivé a trvá to celé týdny.“

„Takže já bych nejdřív zkusil, jak se sám sobě budu líbit holohlavý, dřív než bych podstoupil tu operaci. Nesmíme zapomenout na to, co se přihodilo Samsonovy.“

„A to byl kdo?“

„Figurka siláka z jedné slavné staré knížky. Jeho slečna mu ve spánku ušmíkla vlasy. Když se probudil, byla všechna jeho někdejší síla pryč.“

„Už si vzpomínám – klinický případ evidentního symbolismu!“

„Ale když už je o tom řeč, nijak by mi naproti tomu nevadilo, kdyby mi přestali růst vousy – rád bych se konečně přestal holit, jednou provždy.“

„To zařídím. A jakou si budete přát paruku?“

Poole se rozesmál. „Víte, já v podstatě opravdu nejsem parádník – myslím, že paruka by mi byla na obtíž, asi o ni nebudu stát. Patří to ostatně k těm rozhodnutím, která se dají klidně odložit až napotom.“

Že lidé této éry jsou všichni holohlaví, a to záměrně, to byl překvapivý fakt, který Poole odhaloval jen pozvolna. Prvně se s tím setkal, když obě sestry, které se o něj staraly, odložily bez nejmenších rozpaků své bohaté vrkoče těsně před tím, než mu přišlo pár stejně plešatých expertů provést celou sérii mikrobiologických testů. Ještě nikdy nebyl obklopen tolika holohlavými a jeho první pomyšlení bylo, že snad jde o nejposlednější vymoženost medicíny ve věčné válce s bakteriemi.

Jako mnohokrát se i v tomto případě ve svém odhadu zcela mýlil, a když zjistil skutečný důvod, bavil se nějaký čas sledováním, jak často by se dal kšticí svých návštěvníků ošálit a považoval by ji za jejich přirozený vlasový porost, kdyby byl předem neznal pravdu. Závěr zněl: u většiny mužů a bez výjimky u všech žen, byl to zjevně zlatý věk parukářů.

Profesor Anderson nemařil čas. Hned onoho odpoledne natřely sestřičky Poolovi hlavu nelibě páchnoucím krémem, a když se o hodinu později na sebe podíval do zrcadla, málem by se byl nepoznal. Nu, pomyslel si, ona ta paruka koneckonců není tak špatný nápad...

Modelace neurohelmy zabrala o něco více času. Nejprve bylo třeba zhotovit odlitek, takže Poole musel pár minut sedět bez hnutí, dokud modelovací hmota neztuhla. Když se mu pak sestřičky se zcela neprofesionálním hihňáním pokoušely hlavu z formy vyprostit, čekal už jen, kdy mu sdělí, že má lebku zcela nevhodného tvaru. „Au – to bolí!“ postěžoval si.

Následovala zkouška neurohelmy, přiléhavé kovové přilbice, která dosedala na celou lebku až téměř k uším a okamžitě v něm vyvolala nostalgický pocit. („Škoda, že mě teď nevidí moji židovští

přátelé“, říkal si v duchu.) Po několika minutách mu helma seděla už tak perfektně, že ji přestal vnímat.

A teď teprve byl připraven k *instalaci* – k procesu, jenž měl už půl tisíciletí, jak si s jistou bázní začínal uvědomovat, takřka pro všechno člověčenstvo stejný význam jako někdejší obřad pasování na rytíře.

„Oči zavírat nemusíte,“ prohlásil technik s honosným titulem *neuromanipulátor*, což se běžně zkracovalo na *neuromana*. „Jakmile se rozběhne *setup*, převezme za vás veškeré vstupy. I když necháte oči otevřené, neuvidíte vůbec nic.“

To by mě zajímalo, jestli jsou při tomhle všichni tak nervózní jako já. Nejsou tohle vůbec poslední okamžiky, kdy ještě mám pod kontrolou své vlastní myšlení? Naučil jsem se sice technice tohoto věku důvěřovat a až dosud mě nezaskočila, jenomže, jak se říkávalo, tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu...

Jak mu slíbili, nepocíťoval nic kromě lehkého brnění, jak se mu myriády nanodrátečků prohlodávaly pokožkou jeho skalpu. Všechny jeho smysly zatím fungovaly naprosto normálně. Když se rozhlédl po teď už dobře známé místnosti, vše bylo přesně tam, kde mělo být.

Neuromanipulátor měl neurohelmu rovněž nasazenou na hlavě. Byla napojena, podobně jako Poolova, na externí přístroječek, který by nebylo těžké si splést s notebookem z konce dvacátého století. Povzbudivě se na Poola usmál.

„Připraven?“ otázal se.

Jsou chvíle, kdy se ta nejotřepanější klišé osvědčují ze všeho nejlíp. „Frank Poole ke startu připraven,“ odpověděl.

Kolem se začalo stmívat – nebo se tak alespoň zdálo. Rozhostilo se hluboké ticho, přestávala ho poutat i mírná gravitace Věže. Stal se embryem vznášejícím se v beztvaré prázdnotě, třebaže ne v naprosté tmě. Zakusil podobné, sotva ještě viditelné šero, na samém pomezí ultrafialového záření, jen jednou v životě – když se ponořil hlouběji, než bylo vůbec rozumné, po srázné stěně na vnějším okraji Velkého bradlového útesu. Při pohledu do stametrové křišťálové prázdnoty začal do té míry ztrácet orientaci, že se ho na kratičký okamžik zmocnila panika a div že už netrhl za spoušť své záchranné bójky, než se opět vzpamatoval. Není třeba říkat, že se o tomto svém zážitku lékařům z kosmické agentury nezmínil ani slovíčkem...

Odkudsi z dálky k němu onou nesmírnou prázdnotou, jež se ho nyní zdála obklopotvat, promlouval nějaký hlas. Frank ho však nevnímal sluchem, zněl spíše tichou ozvěnou v labyrintech jeho mozku.

„Začíná kalibrace. Čas od času vám bude položena otázka. Můžete reagovat mentálně, ale mohly by vám pomoci i hlasité formulace odpovědí. Rozumíte mi?“

„Ano,“ řekl Poole a uvažoval, zda se jeho rty skutečně pohnuly. Neměl žádnou možnost ověřit si to.

V prázdném prostoru se cosi začalo objevovat, vypadalo to jako síť tenkých čar, něco jako obrovitý milimetrový papír. Síť se zvětšovala směrem nahoru i dolů, doprava i doleva, kam až dohlédl. Pokusil se pootočit hlavu, ale obraz se přitom nijak nezměnil.

Na mřížce začala porůznu kmitat čísla, příliš rychle, než aby je stačil přečíst – patrně je však registroval nějaký obvod. Poole se neubrnil úsměvu (jestlipak se mi přitom nějak pohybují tváře, napadlo ho) nad tím, jak dobře mu tohle všechno bylo známé. Úplně se to podobalo počítačem řízenému testu na perimetru, jakému své pacienty podrobovali oftalmologové jeho doby.

Síť zmizela, na její místo nastoupily čisté barevné plochy vyplňující celé jeho zorné pole. V průběhu několika sekund proběhly celým spektrem, od jednoho konce ke druhému. „Tohle bych vám taky mohl říct rovnou,“ bručel nehlasně Poole. „Barvocit mám dokonalý. A teď přijde na řadu sluch, ne?“

Uhádl. Tempo vibrací tlumeného bubnování se postupně zrychlovalo, až se proměnilo v nejhlubší ze slyšitelných C, poté zvuk rychle přelétl stupnicemi, až posléze zmizel ze škály přístupné člověku kamsi do říše netopýřích a delfíních hlásek.

To však byl poslední z jednoduchých a srozumitelných testů, Krátce ho ještě zaplavily nejrůznější vůně, většinou příjemné, avšak i pachy právě opačného charakteru. A pak se stal, nebo se mu tak alespoň zdálo, loutkou na neviditelném provázku.

Usoudil, že je prověřována jeho neuromuskulární koordinace, a doufal jen, že se pocity, které zakouší, neprojeví navenek žádnými pohyby, jinak by byl bezpochyby vyhlížel jako pacient v poslední fázi tance svatého Víta. V jedné chvíli pocítil i prudkou erekci, nemohl si však nijak ověřit její reálnost, neboť vzápětí upadl do hlubokého spánku.

Nebo se mu jenom zdálo, že spí? Neměl potuchy, kolik času uplynulo, než se opět probral. Přílbice byla pryč spolu s *neuromanem* i s jeho mašinerií.

„Všechno proběhlo náramně dobře,“ zářila vrchní sestra. „Ale pár hodin ještě potrvá, než si technik ověří, že nikde není žádná anomálie. A pokud budete K.O. – chci říct O.K. – dostanete už zítra svou vlastní neurohelmu.“

Poole velice oceňoval úsilí svého okolí o zvládnutí archaické angličtiny jeho období, ale moc by si byl přál, aby se vrchní sestra alespoň v tomhle ohledu dokázala vyhnout onomu přetřeknutí.

Když přišel *neuroman* na poslední zkoušku, připadal si Poole téměř jako by byl znovu malý kluk, který se už nemůže dočkat, až pod stromečkem rozbalí zbrusu novou báječnou hračku.

„Ten *setup* si už budeme moci odpustit,“ ujišťoval ho technik. „Tentokrát se už rovnou natáhneme *download*. Pustím vám nejdříve pětiminutovou demoverzi. Uvolněte se, ať si ji v klidu pěkně zažijete.“

Zaplavila ho něžná, chlácholivá melodie. Třebaže mu zněla velice povědomě, jako cosi z jeho časů, nedokázal ji identifikovat. Před očima měl mlhu, která se však zvolna zvedala, jak jí šel vstříc...

Ano, krácel! Ta iluze byla naprosto přesvědčivá; cítil každé došlápnutí na zem, a teď, kdy ta hudba ustala, uslyšel větřík šumící v korunách vzrostlých stromů, které jakoby ho zcela obklopovaly. Poznával je, byly to kalifornské sekvoje, zadoufal, že dosud nějaké existují, někde dole na Zemi, v reálu.

Pohyboval se velice rychle – až příliš rychle, než aby to byla pohodlná chůze, jako by byl nějakým způsobem urychlen sám čas, tak aby urazil co největší vzdálenost. Nebyl si přesto vědom žádné zvýšené námahy, měl pocit, že je hostem v nějakém cizím těle, pocit posílený ještě skutečností, že své pohyby nijak nedokázal ovládat. Pokud se pokusil zastavit anebo změnit směr chůze, nijak se to neprojeвило. Così ho neslo dál.

Nijak mu to nevadilo, vychutnával tento zcela nový zážitek a zjišťoval, jak svádivým by se mohl stát. „Generátory snů“, jejichž zrod mnoho vědců už za jeho časů předvíдалo – a před nimiž už tehdy varovali – byly nyní součástí každodenního života. Poole zauvažoval, jak lidstvo vlastně dokázalo tenhle vynález vůbec přežít. Do-

zvěděl se později, že mnoha jedincům se to nepodařilo. Miliony lidí skončily se zničeným mozkiem, neschopny už bdělého života.

Jenomže on samozřejmě žádným takovým pokusem nepodlehne! Využije tohoto úžasného nástroje k tomu, aby se dozvěděl co nejvíc o světě třetího milénia a aby si v průběhu několika minut osvojil nové znalosti, jejichž zvládnutí by mu jinak trvalo celá léta. No – snad přece jen neurohelmu využije, jen tu a tam, k trošce nějaké té zábavy...

Dorazil na pokraj lesa a otevřel se mu pohled přes široký vodní tok. Bez váhání do řeky vkročil a necítil sebemenší znepokojení, když se mu voda zavřela nad hlavou. Zdálo se mu sice poněkud divné, že i nadále může volně dýchat, daleko pozoruhodnější mu však připadalo, že dokáže i zřetelně vidět v prostředí, v němž se lidské oko bez pomoci samo nedokáže samo zaostřit. Byl by dokázal až do poslední spočítat všechny šupiny na nádherném pstruhovi, který kolem něho proplul, zcela netečný k prazvláštnímu vetřelci.

Hleďme, mořská panna! No tohle! Vždycky toužil se s nějakou potkat, jenže až do této chvíle předpokládal, že mořské panny jsou přece mořská záležitost! Nevydávají se snad někdy do řek proti proudu až k nějakým trdlištím (tak jako lososi), aby si tu vytrdily miminka? Zmizela mu ale dřív, než ji stačil požádat, aby mu jeho převratnou teorii buď potvrdila nebo vyvrátila.

Řeka končila průsvitnou stěnou. Prošel jí rovnou do jakési pouště, pod oslnivé slunce. Jeho žár ho téměř spaloval, přesto však byl schopen hledět přímo do oné planoucí polední výhně. Rozpoznával dokonce až s nepřírozenou jasností poblíž okraje slunečního disku i celé souostroví skvrn A také – ale to je přece naprosto vyloučeno! – nadýchnutou svatozář korony, viditelnou jinak jen v průběhu úplného zatmění, avšak nyní rozepjatou jako labutí křídla po obou stranách Slunce.

Pak vše pohaslo a ztemnělo a ozvala se opět ona neodbytná melodie a s ní se navrátila i chladivá pohoda známého už pokoje. Otevřel oči (měl je předtím vůbec zavřené?) a před sebou uviděl pozorovatele, netrpělivě očekávající jeho reakci.

„Nádherné!“ vydechl téměř zbožně. „Něco z toho se zdálo být... no, skutečnější než sama skutečnost!“

A pak nabyla vrchu inženýrská zvědavost, jež ostatně nikdy nebyla ukryta příliš hluboko pod jeho slupkou. „I to krátké *demo* muselo přece obsahovat obrovské množství informací. Kde jsou uloženy?“

„V takových bločcích – stejných, jakých je použito ve vašem audiovizuálním systému, jenomže s mnohem větší kapacitou.“

Neuromanipulátor Poolovi podával malý čtvercový kvádrík, zhotovený ze skla, s jednou stěnou postříbřenou; rozměrem byl téměř shodný s počítačovými disketami jeho mládí, jenomže byl dvojnásobně tlustý. Když ho Poole nakláněl dopředu a dozadu ve snaze nahlédnout do jeho průhledného vnitřku, objevovaly se čas od času duhové záblesky, ale to bylo vše.

Uvědomil si, že drží v ruce konečný produkt více než tisíciletého úsilí elektrooptické techniky – která v jeho době, podobně jako mnoho dalších technik, ještě ani nebyla na světě. Nepřekvapovalo ho, že se na pohled příliš neliší od zařízení, jaká znával. Většina předmětů každodenní potřeby koneckonců postupně přijímala optimální tvar – nože a vidličky, knihy i běžné ruční náradí, nábytek – a také výměnné paměti počítačů.

„Jakou to má kapacitu?“ otázal se. „V mé době jsme se při tomto rozměru dopracovali asi tak k terabytům. Vy jste určitě o mnoho dál.“

„Ne o tolik, jak byste se mohl domnívat – existují přirozené meze dané strukturou hmoty. Mimochodem, co to byl terabyte? Obávám se, že jsem to už zapomněl.“

„To se teda styďte! Kilo, mega, giga, tera... to už je deset na dvanáctou bytů. Pak přijde petabyte, deset na patnáctou – a dál jsem se pro změnu já zase nedostal.“

„A od téhle kapacity my zhruba začínáme. Postačuje k záznamu všeho, co člověk za období jednoho lidského života dokáže vstřebat.“

Byla to sice ohromující představa, zcela překvapivá však být nemohla. Vždyť ony necelé dva kilogramy tkáně, uložené v lidské lebce nejsou o mnoho objemnější než průhledný bloček, jaký teď právě držel v ruce, a nemohly se stát ani tak kapacitním úložištěm informací – mají přece tolik dalších důležitých úkolů!

„Ale tím není řečeno všechno,“ pokračoval *neuroman*. „Po určité kompresi dat uchová nejen veškeré vzpomínky – dokáže pojmout i samu osobnost.“

„A znovu ji zreprodukovat?“

„Samozřejmě, pro nanotechnologii to není nijak mimořádný úkol.“

To už jsem kdysi slyšel, říkal si Poole, ale nechtělo se mi tomu věřit. Vždyť v jeho století se považovalo za cosi úžasného už to, že se na jediný malý disk směstná celoživotní dílo velkého umělce.

A nyní o nic větší škatulka pojme i umělce samého.

7. Výslech

„To rád slyším,“ říkal Poole, „že Smithsonian po tolika staletích pořád ještě existuje.“

„Asi byste to muzeum dnes už nepoznal,“ odpověděl návštěvník, který se představil jako dr. Alistair Kim, ředitel astronautických sbírek. „Zejména když je teď rozptýleno po celé Sluneční soustavě. Expozice s tématem Člověk v kosmu jsou na Marsu a na Měsíci, a řada exponátů, které z právního hlediska náleží nám, směřuje dokonce v tuto chvíli stále ještě ke hvězdám. Jednoho dne si je odlovíme a přivezeme je zase k nám domů. Eminentní zájem máme o sondu *Pioneer 10* – první lidský výtvar, který opustil Sluneční soustavu.“

„Mám dojem, že jsem byl na nejlepší cestě učinit totéž, když mě zachytili radarem.“

„Měl jste štěstí, a my také. Budete možná schopni vrhnout světlo na mnoho věcí, kde dosud nemáme jasno.“

„Upřímně řečeno o tom dost pochybuji, ale udělám, co bude v mých silách. Nepamatuji se na nic od chvíle, kdy na mě zaútočila ta splašená dopravní kapsle. I když se mi tomu pořád ještě nechce věřit, říkali mi, že za to mohl Hal.“

„Je to pravda, ale přesto je to dosti komplikovaná záležitost. Všechno, co jsme o tom byli schopni zjistit, je na tomhle záznamu. Stopáž je asi dvacet hodin, ale většinu toho pravděpodobně budete moci projet ve zrychleném režimu.“

Víte už samozřejmě, že se Dave Bowman za vámi vydal v kapsli číslo dvě, aby vás zachránil – jenomže pak zůstal trčet mimo kosmickou loď, jelikož Hal odmítl otevřít mu příslušnou vstupní komoru.“

„Ale proč, proboha živého?“

Dr. Kim zlehka zamžikal. Nebylo to prvně, kdy Poole postřehl takovouto reakci. Asi budu muset dávat větší pozor na jazyk, pomyslel si. Slovo „bůh“ má pro tuhle kulturu zřejmě nějakou obscenní příchuť – nesmím zapomenout zeptat se na to Indry.

„V Halových instrukcích došlo k závažné programovací chybě – dostal za úkol sledovat a ovlivňovat některé aspekty vaší mise, o nichž jste vy ani Bowman nebyli informováni. Všechno je ostatně v tomhle záznamu...“

Kromě toho Hal také odpojil životně důležité systémy všem hibernovaným astronautům, posádce Alfa, a Bowman pak musel odstranit z lodi jejich těla.“

Takže Dave a já jsme vlastně byli jen Beta posádka – o tom jsem zatím nic nevěděl, pomyslel si Poole. „Co se s nimi stalo?“ otázel se. „Nebylo možno je zachránit, tak jako jsem byl zachráněn já?“

„Obávám se, že nikoli. Uvažovali jsme o tom, samozřejmě. Jenomže Bowman je vypustil do kosmického prostoru až několik hodin poté, co Halovi odňal ovládání lodi, takže jejich orbity se poněkud lišily od vaší. Právě o tolik, aby všichni shořeli v Jupiterově atmosféře – zatímco vy jste ji těsně minul a získal navíc gravitační odpich, který by vás byl za pár tisíc let donesl až do mlhoviny v Orionu...“

Bowman pak všechno zvládal ručním řízením, anuloval veškerou automatiku – byl to skutečně fantastický výkon – a zavedl *Discovery* na oběžnou dráhu kolem Jupiteru. A tam se střetl s tím, co expedice číslo dvě nazvala Velkým bratrem – se zjevným dvojčetem monolitu z kráteru Tycho, jenomže stonásobně větším.

A tam nám jeho stopa mizí. Bowman opustil *Discovery* ve zbývajících dopravní kapsli a vydal se na dostaveníčko s Velkým bratrem. Už téměř tisíc let nás mate to jeho poslední hlášení: Při Deovi – je to plné hvězd!“

A už to tu máme zas! Říkal si Poole. Takového něco Dave absolutně říct nemohl... Muselo to znít: „Bože můj – je to plné hvězd!“

„Kapsle byla zjevně vtažena dovnitř nějakým druhem inerciálního pole, neboť přečkala – stejně jako patrně Bowman – urychlení, jaké by jinak bylo kapsli i s ním okamžitě rozdrtilo na prach. A to byla poslední zpráva o něm, téměř na celých deset let, až do spojené americko-ruské výpravy lodí *Leonov*.“

„Která se spojila s opuštěnou *Discovery*, takže se na ni mohl vydat dr. Čandra a Hala opět oživit. Ano, o tom vím.“

Dr. Kim byl poněkud v rozpacích. „Promiňte, nevěděl jsem, kolik vám toho už pověděli. Nicméně, pak se začali dít ještě podivnější věci. Přílet *Leonova* zřejmě ve Velkém bratru spustil jakousi reakci. Kdyby nebylo těchto nahrávek, nikdo by byl asi neuvěřil tomu, co se stalo. Počkejte, ukážu vám je... Tady máme dr. Heywooda Floyda, který měl právě noční službu na *Discovery*, poté co byla obnovena dodávka proudu. Vy samozřejmě všechno, co tu vidíte, dobře znáte.“

(To se ví, že znám. Je to opravdu zvláštní pocit vidět zesnulého Heywooda Floyda, jak si sedí na mém původním místě, a jak to Halovo červené oko bez jediného mrknutí sleduje vše, co se děje kolem. A ještě podivnější je pomyslení, že Hal a já jsme prošli stejnou zkušeností, oba dva jsme byli vzkříšeni z mrtvých...)

Na jednom z monitorů s objevil signál avizující příjem zprávy a Floyd se lenivě ozval: „Ano, Hale. Kdo volá?“

BEZ IDENTIFIKACE.

Floyd se zatvářil poněkud dotčeně. „No dobrá. Tak mi tu zprávu laskavě přehraj.“

ZŮSTÁVAT NA TOMTO MÍSTĚ JE NEBEZPEČNÉ. MUSÍTE NEJPOZDĚJI DO PATNÁCTI DNŮ, OPAKUJI DO PATNÁCTI DNŮ, ODLÉTNOUT.

„To je naprosto vyloučeno. Naše startovací okno se neotevře dříve než za šestadvacet dní. Na dřívější odlet nemáme dostatek pohonných hmot.“

JSEM SI TĚCHTO SKUTEČNOSTÍ VĚDOM. PŘESTO JE NEZBYTNÉ, ABYSTE DO PATNÁCTI DNŮ TENTO PROSTOR OPUSTILI.

„Nemohu toto varování brát vážně, pokud nebudu znát jeho původ... s kým hovořím?“

BYL JSEM DAVE BOWMAN. JE DŮLEŽITÉ, ABYSTE MI UVĚŘIL. OHLÉDNĚTE SE

Heywood Floyd se na otáčivé židli zvolna obrátil, zády k řadám počítačových panelů a spínačů, čelem k velcronem kryté cestičce za sebou.

„Teď dávejte dobrý pozor,“ řekl dr. Kim.

(Jako by mi to musel připomínat, pomyslel si Poole...)

Pozorovatelná na *Discovery* byla v podmínkách nulové gravitace plná prachu, mnohem víc, než jak si pamatoval. Domyslel se, že dosud nebyla uvedena do chodu filtrace vzduchu. Rovnoběžné pa-

prsky vzdáleného avšak stále ještě oslnivě zářícího Slunce, proudící velkými průzory, osvětlovaly myriády tančících prachových částic, přímo klasicky demonstrujících Brownův pohyb.

A nyní se začalo s těmito částčkami dít cosi velice zvláštního, zdálo se, že se jich zmocňuje jakási síla, která jako by je z jednoho ústředního bodu vytěsňovala, ale současně z okolí přitahovala další a další, až se všechny soustředily na povrch duté koule. Útvar o průměru asi jednoho metru se chvíli vznášel ve vzduchu jako obrovitá mýdlová bublina. Poté se prodloužil v elipsoid, jehož povrch se postupně vrásnil, vytvářely se na něm obliny a prohlubně. Poole vlastně nebyl příliš překvapen, když vše začínalo nabývat lidské podoby.

Podobné postavy vyfouknuté ze skla už viděl vystavené v muzeích a v různých přírodovědných expozicích. Avšak tento fantom stvořený a prachu jakoby ani neusiloval o alespoň přibližnou anatomickou přesnost; spíše se podobal nahrubo uhnětené hliněné skice nebo nějakému z primitivních výtvarům jež byly nacházeny ve výklencích jeskyň obývaných v době kamenné. Jen hlava byla modelována s velkou pečlivostí, a tvář, o tom nemohl být ani stín pochyb, náležela kapitánovi Davidu Bowmanovi.

BUĎTE ZDRÁV, DR. FLOYDE. TEĎ UŽ MI VĚŘÍTE?

Rty figuríny se ani nepohnuly. Poole si uvědomoval, že hlas – ano, nepochybně to byl Bowmanův hlas – vychází toliko z mřížky reproduktoru.

JE TO PRO MNE ZNAČNĚ OBTÍŽNÉ A MÁM JEN VELICE MÁLO ČASU. MÁM DOVOLENO TLUMOČIT VÁM TOTO VAROVÁNÍ. MÁTE PRO ODLET K DISPOZICI JEN PATNÁCT DNÍ.

„Proč... a kdo vůbec jste?“

Avšak duchovitá podoba se už začínala vytrácet, zrnitá slupička se opět rozplývala na jednotlivé prachové částice.

SBOHEM, DR. FLOYDE. NÁŠ DALŠÍ KONTAKT NENÍ MOŽNÝ. ALE POKUD VŠECHNO VYJDE, BUDE MOŽNÁ NÁSLEDOVAT JEŠTĚ JEDNA DALŠÍ ZPRÁVA.

Ještě než obraz zcela zanikl, musel se Poole usmát té staré frázi z počátků kosmického věku. „Pokud všechno vyjde...“ Jak často slýchal tohle kliše vyslovovat před zahájením nové mise!

Fantom zmizel, zbyly jen tančící částčky, které se opět vrátily ke své obvyklé podobě. Silou vůle se Poole od záznamy odtrhl a navrátil se do současnosti.

„Tak co, kapitáne, co si o tom myslíte?“ otázal se ho Kim.

Poole byl dosud vyveden z míry a trvalo mu několik sekund, než se zmohl na odpověď.

„Tvář i hlas byly nesporně Bowmanovy, to jsem ochoten odpřisáhnout. Ale co to tedy vlastně bylo?“

„O to se stále ještě přeme. Mluví se o hologramu, o projekci... Existuje samozřejmě celá řada způsobů jimiž to mohlo být zinscenoováno, pokud by na tom někdo měl zájem – ovšem naprosto ne v daných podmínkách! A pak ovšem je tu všechno to, co přišlo potom.“

„Lucifer?“

„Ano. Díky onomu varování měli ještě dostatek času odletět, než Jupiter vybuchl.“

„Takže ať to bylo cokoli, ten pseudobowman se choval přátelsky a pokusil se pomoci.“

„Zřejmě ano. A nebylo to naposledy, co se objevil. Snad byl jeho dílem i ta další práva, která nás varovala, abychom se nepokoušeli přistát na Europě.“

„Takže jste tam skutečně nepřistáli?“

„Jenom jednou, a to při havárii, když byla o šestatřicet let později *Galaxy* unesena a přinucena přistát a když jí přispěla na pomoc sesterská kosmická loď *Universe*. Všechno máte v tomto programu – včetně toho mála, co nám průzkumní roboti zjistili o Europech.“

„Už jsem na ně nesmírně zvědavý.“

„Jsou to obojživelníci a vyskytují se v bezpočtu tvarů a velikostí. Jakmile začal působením Luciferu tát led, který až do té chvíle pokrýval celou Europu, počali vystupovat z moře. Prodlávali od té chvíle tak rychlý vývoj, že se to z hlediska biologie zdálo nemyslitelné.“

„Pokud se pamatuji... nebyla v tom ledu na Europě spousta puklin? Co když jimi už dřív začali prolézat ven a trochu se rozhlížet kolem?“

„Ano, to je jedna dosti uznávaná teorie. Je tu ale ještě jedna další, mnohem důmyslnější. Na jejich vývoji se mohl podílet monolit – způsobem, který zatím ještě nechápeme. Tuto spekulaci podnítl ob-

jev MAT-0, přímo tady na Zemi, takřka pět set let po vaší době. Předpokládám, že o tom už vám také pověděli, ne?“

„Jen obecně – mám totiž dohánět až příliš mnoho! Ten název se mi zdá trochu komický, vždyť přece naprosto nešlo o *magnetickou anomálii* – a místem nálezu nebyl kráter *Tycho*, ale Afrika!“

„V tom máte docela pravdu, ale my jsme se toho prapůvodního jména zkrátka přidrželi. A čím víc se toho o monolitech dovídáme, tím neproniknutelnější je to záhada. Zejména proto, že jsou zatím jediným skutečným potvrzením existence nějaké technické civilizace mimo Zemi.“

„To mě ovšem překvapilo. Byl bych soudil, že touto dobou už muselo dojít k zachycení nějakých rádiových signálů odjinud. Astro-nomové po nich přece začali pátrat už tehdy, kdy já jsem byl ještě malý kluk!“

„No, jistý náznak by tu byl, je ovšem tak děsivý, že o něm raději ani nemluvíme. Slyšel jste něco o nově Scorpionis?“

„Myslím, že ne.“

„K výbuchům hvězd a k jejich proměně v novu dochází samozřejmě neustále, a tahle nova ostatně nebyla nijak zvláštní. Jenomže se už před výbuchem vědělo, že ta hvězda má několik planet.“

„Obydlených?“

„To se absolutně nedá zjistit. Rádiový průzkum alespoň nepřinesl žádné výsledky. Přesto je to ale horor...“

Automatický monitor pro sledování nov našťastí zachytil celý děj od samého začátku. Výbuch nezačal na hvězdě. Explodovala jedna z planet, a ta pak teprve roznítla k výbuchu i své slunce.“

„Můj bo... promiňte, pokračujte prosím.“

„Vy to jistě chápete. Z žádné planety se nemůže jen tak stát nova – až na jednu výjimku.“

„Pamatuji se na černý vtíp z jedné sci-fi povídky, kterou jsem kdysi četl: Supernovy nejsou nic jiného než provozní havárie.“

„Nebyla to supernova, ale jinak se zdá, že v tomto případě to není žádný vtíp. Nejobecněji přijímaná teorie říká, že se tam zřejmě někdo pokoušel čerpat energii vakua a že se mu to vymklo z rukou.“

„Nebo to taky mohla být válka.“

„Což není o nic lepší. S určitostí se to asi nedozvíme nikdy, ale jelikož naše vlastní civilizace je závislá právě na tomhle zdroji ener-

gie, pochopíte jistě, že nás nova Scorpionis občas pronásleduje i ve snách.“

„Zatímco my jsme si dělali starosti jen s tavícími se jadernými reaktory!“

„Nic takového už nás netrápí, Deovi za to budiž dík! Chtěl jsem vám vlastně ale povědět něco víc o tom objevu MAT-0, protože právě to byl důležitý bod obratu v dějinách lidstva.

Už samo nalezení MAT-1 na Měsíci znamenalo notný otřes, avšak o pět set let později následoval šok ještě horší. A došlo k němu mnohem blíž k našemu prahu – v pravém slova smyslu toho slova. Rovnou tady pod námi, v Africe.“

8. *Návrat do Olduvaie*

Louis a Mary Leakeyové, říkával si občas dr. Stephen De Marco, by už ten terén tady vůbec nepoznali, třebaže je to sotva deset kilometrů od místa, kde před pěti sty lety vykopali naše první prapředky. Globální oteplování a malá doba ledová (zkrácená jen díky zázrakům heroicky pracující techniky) zcela přetvořili krajinu a od základů změnily i její biotu. Jen duby a borovice tu ještě odolávaly a bojovaly o to, kdo z nich přežije proměny klimatické hry náhod.

Nebylo snadné si představit, že by v onom roce 2513 v Olduvai zbýval ještě nějaký kousek půdy nepřekopané horlivými antropology. Nicméně ničivé povodně nedávné minulosti, k jakým už nemělo nikdy dojít, zcela přemodelovaly celý tento okrsek a odnesly dobrých pár metrů vrchní půdy. De Marco se rozhodl této příležitosti využít; na samé hranici dosahu hloubkové sondáže se pak objevilo cosi, čemu zprvu nemohl ani uvěřit.

Trvalo více než rok pozvolného a opatrného odkrývání, než posléze dospěl ke zdroji onoho duchovitého obrazu a než zjistil, že skutečnost je ještě mnohem podivnější než všechno, co by si byl odvážil představit. S několika prvními metry si hbitě poradily mechanické roboty, pak je vystřídaly tradiční otrocké čtyry univerzitní mládeže a začala robota skutečná. V práci jim asistovala – anebo spíše překážela- i skupinka čtyř kongů, které De Marco ovšem považoval spíše za přítěž než za pomoc. Studenti a studentky naproti tomu tyto genetiky modifikované gorily zbožňovali a chovali se k nim jako

k mentálně zaostalým, avšak přesto milovaným dětem. Kolovaly pověsti, že tyto vztahy nebyly vždy tak docela platonické.

Posledních pár metrů však bylo výhradní záležitostí lidských rukou, ozbrojených pouze zubními kartáčky – a to s těmi nejměkčími štetinami. Posléze byli u cíle. Ani Howard Carter, když zahlédl první záblesk zlata v Tutanchamónově hrobce, neodkryl takový poklad, jako bylo toto. De Marco pochopil, že v tomto okamžiku prochází nevratnou proměnou veškerá věrouka a filozofie lidstva.

Monolit se ukázal být přesným dvojníkem exempláře objeveného před pěti stoletími na Měsíci. Dokonce i vytěžená zemina kolem měla téměř stejný objem a tvar jako tehdy. A podobně jako MAT-1 neodrážel monolit absolutně žádné světlo, pohlcoval prudký žár afrického slunce i bledou záři Luciferu se stejnou netečností.

Když De Marco vedl své kolegy – ředitele dobrého pŕtuctu nejproslulejších světových muzeí, tři významné antropology a šéfy dvou mediálních impérií – dolů do vyhloubené jámy, uvažoval o tom, zda už někdy skupina tak vynikajících mužů a žen dokázala zachovat po tak dlouhou dobu takhle hluboké mlčení. A stejně působil ebenově černý kvádr na všechny návštěvníky, když si uvědomili smysl tisíců a tisíců lidských výtvorů, jimiž bylo okolí monolitu poseto.

Neboť se tu otevřela účinná archeologická pokladnice: hrubě opracované pazourkové nástroje a bezpočet kostí, zčásti zvířecích, zčásti lidských, to vše poskládáno do pečlivě uspořádaných obrazců. Po staletí – nikoli, po celá tisíciletí! – sem tyto prostinké dary přinášeli tvorové obdaření teprve prvními záblesky inteligence, jako výraz úcty k divu, jenž byl nad jejich chápání.

Jakož zůstal i nad naše chápání, říkal si často De Marco. Ale spoň dvěma věcmi si však byl přesto jist, i když nedoufal, že by je někdy bylo možno spolehlivě prokázat.

Odtud se – časově i místně – skutečně počal vyvíjet lidský druh.

A tento monolit se pro něj stal prvním ze všech jeho přčetných božstev.

9. Kosmoland

„Měl jsem v noci v ložnici nějaké myši,“ postěžoval si Poole s napůl vážnou tváří. „Nedokázala byste mi sehnat kočku?“

Dr. Wallaceová se nejprve zatvářila poněkud zmateně, pak se ale rozesmála. „Ale vždyť už jste určitě slyšel o úklidových minirobotech – dám překontrolovat jejich naprogramování, aby vás nerušili. Snažte se na žádného nešlápnout, když je překvapíte v práci. Pokud byste to udělal, zavolal by o pomoc a všichni jeho přátelé by se seběhli aby posbírali trosky.“

Tolik se toho ještě bude muset učit, a tak málo času je na to! Ne, to není tak úplně pravda, připomínal si Poole. Díky lékařské vědě tohoto věku může před sebou klidně mít ještě celé století života. Tato myšlenka v něm však namísto radosti začínala budit spíše obavy.

Byl už teď schopen celkem plynule vnímat běžnou konverzaci a naučil s artikulovat tak, že už Indra nebyla jediným člověkem, který byl schopen jeho slovům porozumět. Byl velice rád, že světovým jazykem nyní byla už pouze *angloidština*, třebaže se vedle ní úspěšně uchovávala i francouzština, ruština a mandarínská čínština.

„Mám ale jiný problém Indro – a vy jste asi jediná, kdo mi dokáže pomoci. Pročpak se lidé dostávají do rozpaků, když před nimi vyslovím slovo ‚Bůh‘?“

Indra ovšem vůbec neupadla do rozpaků, naopak, rozesmála se. „To je velice složitá historie. Nejlepší by bylo, kdybych tady měla po ruce svého dávného přítele dr. Khana, ten by vám to vysvětlil nejlíp, jenomže on je právě teď na Ganymedu, kde napravuje starověrce, pokud tam nějakého vypátrá. Poté, co se zdiskreditovala všechna prastará náboženství – jednou vám budu muset vyprávět o papeži Piu XX., byl to jeden z největších mužů v celých dějinách! – potřebovali jsme prostě nějaké slovo pro *prvotní příčinu* nebo *stvořitele vesmíru*, pokud něco takového vůbec existuje...“

Návrhů byla spousta: Deo, Theo, Jupiter, Bráhma... Všechna ta jména se vyzkoušela a některá z nich se dodnes užívají, zejména onen Einsteinův oblíbený *starý pán*. Ale v módě je dnes Deus.“

„Pokusím se to zapamatovat, ale připadá mi to přece jen trochu pitomé.“

„Na to si zvyknete; naučím vás ještě nějaká společensky celkem přijatelná citoslovce, pro případ, že byste si někdy potřeboval ulevit nahlas...“

„Řekla jste, že se stará náboženství zdiskreditovala. V co tedy dnes lidé věří?“

„Věřící co nejmenší. Všichni jsme buď deisté nebo theisté.“

„Docela jsem se v tom už ztratil. Prosil bych o nějakou definici.“

„Za vašich časů to bylo poněkud jinak, ale nejnovější verze je tato: theisté věří, že bohů není více než jeden, deisté jsou naproti tomu toho názoru, že bohů není méně než jeden.“

„Obávám se, že mi ten rozdíl mezi nimi trochu uniká.“

„Spouště lidí to tak nepřipadá, divil byste se roztrpčeným konfrontacím, které ten rozdíl dokázal vyvolat. Před pěti stoletími kdosi použil metody známé jako sureální matematika, aby dokázal, že mezi theisty a deisty existuje nekonečný počet mezistupňů. Samozřejmě že se jako většina lidí, kteří se začnou nimrat v nekonečnu, z toho nakonec pomátli. Mimochodem, nejznámější z deistů byli přece američané: Washington, Franklin, Jefferson.“

„To ovšem bylo přece jen dost dlouho předtím, než jsem se já narodil – ale byla byste překvapená, kolik lidí si tohle vůbec neuvědomuje.“

„Já ale nesu dobré zprávy. Joe, to jest profesor Anderson, už konečně dal své... jak je to správně? O.K. Jste už natolik v pořádku, že vás budeme moci přestěhovat do vašeho trvalého bytu.“

„To je opravdu výtečná novina. Všichni se tu sice ke mně chovali velice hezky, ale budu rád, až budu opravdu ve svém.“

„Budete potřebovat nové oblečení, a také někoho, kdo vám poradí, jak ho nosit. A kdo vám pomůže s těmi stovkami každodenních činností, které by vás jinak stály spoustu času. Takže jsme si dovolili obstarat vám osobního asistenta. Pojd'te dál, Danile...“

Danil byl pomešší třicátník světlehnědé pleti, který Poola překvapil tím, že ho nepozdravil obvyklým přiložením dlaně k dlani, jímž se automaticky vyměňují informace. Dokonce se záhy ukázalo, že Danil nemá identifikátor. Kdykoli to bylo nutné, vytasil se s malou plastikovou kartou, která zjevně sloužila týmhž účelům jako vstupní a jiné karty z jedenadvacátého století.

„Danil bude současně váš průvodce a... jak se tomu správně říká... nikdy si nemohu vzpomenout – *kominík*? Ano, kominík. Osoba, která vám poskytuje osobní služby. Byl k této práci speciálně vycvičen. Určitě s ním budete spokojeni.“

„Komorník,“ opravil ji Poole zdvořile. Třebaže jako gesto to ocenil, cítil se poněkud nesvůj. Komorník – k čemu to? Nevzpomínal si, že by byl nějakého opravdového komorníka v životě vůbec potkal. Už v jeho době to byl vzácný a ohrožený druh. Začínal si trochu připadat jako postava z nějakého anglického románu ze začátku dvacátého století.

„A zatímco Danil zorganizuje to vaše přestěhování, my si vyjdeme na malý výlet nahoru... do Lunárního poschodí.“

„Výborně. Jak je to daleko?“

„Uch, asi tak dvanáct tisíc kilometrů.“

„Dvanáct tisíc! To bude trvat celé hodiny!“

Indru tahle poznámka překvapila, pak s usmála. „Ne tak dlouho, jak myslíte. Ne, transportér ze *Star Treku* zatím ještě nemáme, ale myslím, že už se na tom pracuje! Takže máte na vybranou, třebaže je mi předem jasné, jak ta vaše volba dopadne. Můžeme jet buď vnějším elevátorem a pokochat se pohledem ven, anebo vnitřní dopravou, kde bychom si mohli něco sníst a dopřát si trochu nějaké lehčí zábavy.“

„Nedokážu si představit, že by někdo chtěl trčet uvnitř.“

„Byl byste překvapen. Někteří lidé z toho snadno dostanou závrať, zejména návštěvníci zezdola. Dokonce i horolezci, kteří tvrdí, že jim výšky nevadí, někdy zezelenají, když se ty výšky začnou měřit ne na tisíce metrů, ale kilometrů.“

„Já to risknu,“ usmál se Poole. „Už jsem byl i výš.“

Když prošli dvojitou přechodovou komorou ve vnější stěně věže (byla to halucinace, nebo při tom skutečně zakusil podivný pocit ztráty orientace?), ocitli se v síni, která by byla mohla sloužit jako hlediště miniaturního divadélka. Ve stupňovitém uspořádání tam bylo pět řad po deseti sedadlech; všechna sedadla byla obrácena směrem k obrovskému panoramatickému oknu, které Poole stále ještě znepokojovalo, jelikož prostě nedokázal tak docela zapomenout na stovky tun tlaku vzduchu dychtícího vyrazit ven do kosmického prostoru.

Asi tucet cestujících, kteří na něco podobného zřejmě v životě nepomysleli, se tu zdálo být v dokonalé pohodě. Všichni se na něho usmáli, když ho poznali, zdvořile pokývli a pak se znovu věnovali úchvatnému pohledu ven.

„Bud’te vítáni v observačním salonu,“ ohlásil se nevyhnutelný automat. „Výstup bude zahájen za pět minut. Občerstvení a toalety naleznete o patro níže.“

Jak dlouho může ta jízda trvat, uvažoval Poole? Tam a zpátky je to přes dvacet tisíc kilometrů. Takovýhle výtah jsem asi na Zemi nikdy nezažil...

Zatímco čekal na začátek výstupu, hltal ohromující panoráma, rozprostírající se dva tisíce kilometrů pod ním. Na severní polokouli byla zima, avšak klima prošlo drastickou proměnou, neboť jižně od polárního kruhu bylo vidět jen pramálo sněhu.

Nad Evropou bylo takřka bezmračno a vidět bylo tolik detailů, že oko téměř umdlávalo. Jedno po druhém rozpoznával velkoměsta, jejichž jména přetrvala staletí. Začínala se už za jeho doby pozvolna zmenšovat, jak tvář světa postupně měnila komunikační revoluce, a scvrkávala se dál. Na nejméně pravděpodobných místech bylo vidět vodní plochy – severosaharské Saladinovo jezero se velikostí téměř blížilo malému moři.

Poole byl pohledem tak uchvácen, že zapomněl na čas. Náhle si uvědomil, že už muselo uběhnout mnohem víc než oněch pět minut – a výtah dosud setrval v klidu. Byla to závada, nebo snad čekali na nějaké opozdilce?

A pak si všiml čehosi tak mimořádného, že se zprvu bránil uvěřit svědectví svých vlastních očí. Panorama se rozšířilo, jako by už byli vystoupili o stovky kilometrů výše! I teď, když zbystřil pozornost, mohl sledovat, jak se pohled z okna rozšiřuje o nové a nové útvary dole na planetě.

Pak se Poole rozesmál, když mu svítila logická příčina. „málem byste mě doběhla, Indro! Já už jsem byl skoro přesvědčen, že jsme v reálu – že to není pouhá videoprojekce!“

Indra zareagovala uličnickým úsměvem. „Uvažujte, Franku. Dali jsme se do pohybu asi před deseti minutami. V tuto chvíli musíme stoupat rychlostí, no, přinejmenším jednoho tisíce kilometrů za hodinu. A třebaže jsem se dozvěděla, že tyhle elevátory mohou při ma-

ximální akceleraci dosáhnout až stovky *g*é, za takovéto kratší projížďky se nedostaneme ani na deset.“

„To je vyloučená věc! Šest bylo maximum, co mi naložili na centrifuze, a vážit půl tuny se mi vůbec nelíbilo. Vím docela určitě, že od chvíle, co jsme sem vkročili, jsme se ještě nepohnuli.“ Poole bezděčně zvýšil hlas, a najednou si uvědomil, že ostatní cestující se začali tvářit jako by si toho vůbec nepovšimli.

„Jak to funguje, vám vysvětlit neumím, Franku, ale říká se tomu inerciální pole. Někdy také SHRAP-pole. To S je jako Sacharov, ale která jména vlastně zastupují ta další písmena, to opravdu nevím.“

Poolovi začínalo zvolna svítat, ale současně se ho zmocňovala i jistá bázeň. Tady už asi vskutku začíná ona technika neodlišitelná od magie.

„Někteří z mých přátel už kdysi, tehdy dávno, snívali o prostorových přesunech – o energetických polích, která by nahradila rakety a dovolila pohyb, při němž by se zrychlení prostě nevnímalo. My jsme je tehdy většinou považovali za potrhle snílky, ale jak se zdá, měli pravdu! Pořád tomu ještě nedokážu uvěřit... a pokud se nemýlím, tak dokonce začínáme ztrácet i váhu.“

„Ano, tíže se pozvolna přizpůsobuje lunárním hodnotám. Až vystoupíme ven, budete si připadat jako na Měsíci. Ale zapomeňte už, pro všechno na světě, že jste technik, Franku, a dívejte se radši ven.“

Byla to dobrá rada, avšak ani při pohledu na celou Afriku, Evropu a velkou část Asie, které se postupně objevovaly v jeho zorném poli, nedokázal se Poole v myšlenkách odtrhnout od onoho ohromujícího odhalení. Nemělo ho to sice tolik překvapit, věděl už přece, že od jeho časů došlo v kosmickém pohonu k převratným objevům a proměnám, ale nedokázal ani domyslet, že budou mít tak dramatický dopad na každodenní život. Pokud se pojem „všední“ dal vůbec vztáhnout k pobytu v šestatřicet tisíc kilometrů vysokém mrakodrapu.

Věk raketového pohonu zřejmě dávno patřil minulosti, už celá staletí. Všechno, co se kdy naučil o pohonných systémech a spalovacích komorách, iontových urychlovačích a fúzních reaktorech, bylo beznadějně zastaralé. Nezáleželo na tom - samozřejmě, ale on teď lépe dokázal pochopit stesk kapitána škuneru, když jeho plachty musely ustoupit páře.

Naráz však přišel na jiné myšlenky, dokonce se neubráníl úsměvu, když se automat ozval s novým hlášením: „Během dvou minut budeme u cíle. Překontrolujte si laskavě, zda jste zde nezapomněli své osobní věci.“

Kolikrát tu větu v minulosti slyšel za nejrůznějších služebních letů! Pohlédl na hodinky a s překvapením zjistil, že celý výstup netrval ani celou půlhodinu. Znamenalo to průměrnou rychlost přinejmenším dvacet tisíc kilometrů za hodinu, a přece jako by se ani nepohnuli. A co bylo ještě podivnější – posledních deset minut nebo i déle museli decelerovat tak intenzivně, že by vlastně byli všichni měli stát na stropě, hlavami směrem k Zemi!

Dveře se tiše otevřely, a když Poole vystupoval, pocítil opět lehkou ztrátu orientace, jaké si povšiml už při vstupu do salónku zdviže. Tentokrát však už věděl, co značí. Procházel přechodovou zónou, kde se inerciální pole překrývalo s gravitací – na této úrovni imitující přitažlivost na Měsíci.

Jakkoli byl pohled ze zdviže na vzdalující se Zemi i pro astronauta bezesporu úchvatný, neměl v sobě přesto naprosto nic neočekávaného nebo překvapivého. Kdo by si však byl dokázal vysnit tak obrovitou halu, která zřejmě zaujímal celou průřez věže, takže protilehlá stěna byla víc než pět kilometrů vzdálená? Snad už v této době existovaly někde na Měsíci nebo na Marsu ještě větší uzavřené prostory, avšak tato musela rozhodně náležet k největším v kosmu vůbec.

Stáli na vyhlídkové plošině, padesát metrů vysoko při vnější stěně, a před očima se jim otevíralo neuvěřitelně pestré panoráma. Zjevně se tu uskutečnil pokus replikovat celou škálu pozemských biomů. Bezprostředně pod nimi rostly štíhlé stromy, které Poole zprvu nedokázal rozpoznat. Pak si uvědomil, že jsou to duby adaptované na šestinu normální gravitace. Jakkoli by tu asi dopadly palmy, zavvažoval? Asi jako nějaké obří rákosí...

Zhruba v polovině onoho prostoru bylo malé jezírko napájené říčkou, která se vinula travnatou plání a mizela pak v čemsi, co vyhlíželo jako jediný mohutný kmen banyánu. Odkud se ta voda bere? Poole začal vnímat jakýsi tlumený hukot, a když přeletěl zrakem podél lehce zakřivené stěny, odhalil posléze miniaturní Niagaru, i s naprosto dokonalou duhou klenoucí se ve vodní tříšti nad ní.

Byl by tam vydržel stát celé hodiny a obdivovat onen pohled, a stále by se byl ještě nenasytil všech divů tohoto komplexu, jenž tak skvělým způsobem napodobil podmínky života na planetě v hlubinách pod nimi. Tou měrou, jak člověk pronikal do nového, nehostinného prostředí, jako by pociťoval stále větší potřebu připomínat si místo zrození lidského plemene. Už za jeho časů mívalo samozřejmě každé město parky jako chabou upomínku na živou přírodu. I tady byly zřejmě pohnutky stejné, jen měřítko bylo neskonale velkolepější. Newyorský Central Park přenesený na vrcholek Africké věže!

„Sejděme raději dolů,“ řekla Indra. „Je toho tady tolik k vidění, a já se sem nedostanu zdaleka tak často, jak bych ráda.“

Třebaže chůze byla v podmínkách snížené gravitace spojena jen s minimálním úsilím, nasedali co chvíli do kabinky jednokolejné dráhy, aby popojeli o kousek dál. Zastavili se i na občerstvení v kavárně, důmyslně ukryté v kmeni sekvoje, která musela být nejméně čtvrt kilometru vysoká.

V okolí viděli jen velmi málo lidí, jejich spolucestující se už dávno rozptýlili v parku, takže je ovládl pocit, že tu kouzelnou krajinu mají jen a jen pro sebe. Vše tu bylo tak perfektně udržováno – patrně celou armádou robotů – že to Poolovi bezděčně připomnělo Disneyland, který ještě jako malý chlapec kdysi navštívil. Nejlepší ovšem bylo, že se nikde nestínily zástupy a že tu vůbec bylo jen pramálo připomínek lidského rodu a jeho výtvorů.

Obdivovali se právě nádherné sbírce orchidejí, některé byly opravdu obrovitých rozměrů, když Poole zažil jeden z nejděsivějších úleků v celém svém životě. Když míjeli typický nízký zahradnický altánek, otevřely se dveře a z nich se vynořil – zahradník.

Frank Poole byl odjakživa hrdý na to, jak se dokáže ovládat, a neuměl si představit, že jako dospělý člověk by ze sebe dokázal vyrazit výkřik úzkosti. Avšak podobně jako ostatní kluci jeho generace viděl i on všechny filmy o jurské době – a tohoto dravce poznal na první pohled.

„Strašně se omlouvám,“ řekla Indra se zjevným znepokojením. „Vůbec mě nenapadlo vás předem varovat.“

Poolovy rozechvělé nervy se pozvolna navracely do normálního stavu. Samozřejmě, že tady nemůže hrozit žádné nebezpečí, tady, v tomhle až příliš dobře zorganizovaném světě, ale přece jen...

Dinosaurus opětoval jeho vytřeštěný pohled s naprostým nezájmem, poté se vrátil do altánu a vynořil se opět s hráběmi a se zahradnickými nůžkami, které si strčil do vaku zavěšeného na rameni. Odkráčel ptačími poskoky, vůbec se už za nimi neohlédl a zmizel v háji desetimetrových slunečnic.

„Měla bych asi vysvětlit,“ říkala kajícně Indra, „že všude, kde je to možné, dáváme před roboty přednost bioorganismům. Je to asi nějaký takový karbonový šovinismus. Jenomže je jen málo živočichů, kteří jsou obdařeni jistou zručností, a těch my proto hojně využíváme.“

Je v tom ovšem jedna záhada, kterou zatím ještě nikdo nerozřešil. Asi byste se domníval, že pro tyhle práce se nejlíp osvědčí speciálně šlechtění býložravci, jako šimpanzi nebo gorily. Jenomže tomu tak vůbec není, jim k tomu totiž chybí trpělivost.

Zato masožravci, jako třeba tenhle kamarád, kterého jsme právě potkali, jsou přímo vynikající, a lehce se dají vycvičit. A co víc, a to je další paradox, poté, co projdou potřebnými úpravami, jsou velice poslušní a docela dobromyslní. Samozřejmě, mají za sebou skoro tisíc let ovlivňování genetickou manipulací – a podívejte se ostatně, co dokázal primitivní člověk pouhopouhou technikou zkoušek a omýlů udělat z vlka!“

Indra se zasmála a potom pokračovala. „Asi tomu nebudete vůbec věřit, Franku, ale jsou to i vynikající chůvy – děcka je prostě milují! Existuje jeden půl tisíciletí starý vtip: Svěřila byste své děti na hlídání dinosaurovi? Ani nápad – ještě by mu něco udělaly!“

Poole se teď připojil k jejímu smíchu, zčásti ze studu nad tím, jak se dal vylekat. Aby změnil téma, otázal se Indry na něco, co mu pořád nešlo do hlavy.

„Tohle všechno je samozřejmě nádherné,“ řekl, „ale k čemu investovat tolik námahy, když si kdokoli z obyvatel Věže může stejně rychle dopřát totéž dole v reálu?“

Indra se na něho zamyšleně zahleděla, pečlivě hledala slova. „To není tak docela pravda. Je dost nepříjemné, a dokonce i nebezpečné, aby se někdo, kdo tráví celý život nad hladinou polovičního gé, vydával dolů, na Zemi, i kdyby se tam pohyboval jen ve vznášedlovém křesítku.“

„Tak ale pro mě nic takového neplatí! Narodil jsem se a vyrostl jsem v podmínkách jednoho *gé* a na *Discovery* jsem ani trochu nezabýval nezbytný tělocvik.“

„Budete si to muset probrat s profesorem Andersonem. Snad bych vám to ani neměla říkat, ale probíhá bouřlivá diskuse o skutečném stavu vašich biologických hodin. Zřejmě u nich nedošlo k úplné zástavě a odhady vašeho věkového ekvivalentu kolísají mezi padesáti a sedmdesáti lety. Třebaže jste už ve velice dobré kondici, nemůžete dost dobře očekávat, že se vrátíte k plné síle – po tisíci letech!“

Takže už tomu začínám rozumět, pomyslel si chmurně Poole. To vysvětluje Andersonovu vyhýbavost a všechno to testování svalových reakcí, kterému mě podrobuje. Dostal jsem se zpátky až od samého Jupitera, na dva tisíce kilometrů blízko k Zemi, ale i když si ji můžu ve virtuální realitě prohlížet, jak chci, vlastní nohou už možná na svou rodnou planetu nestoupnu.

Nevím, jak se s tímhle dokážeš vyrovnat, chlapče...

10. Hold Ikarovi

Deprese rychle pominula, bylo toho až příliš mnoho, co bylo třeba poznat a vykonat. Ani tisíc životů by nebylo dost, problém byl jen v tom, které z nepřehledného množství přezajímavých témat, jež tahle doba nabízela, si vybrat. Snažil se, ne vždy s úspěchem, vyhnout se trivialitám a soustředit se raději na to, co je nejdůležitější – dohonit nezbytné vzdělání.

Nesmírně cenným pomocníkem se tu ukázala neurohelma a přehrávač, jenž k ní neodmyslitelně patřil a jemuž se běžně říkalo neurokompakt. Poole brzy nestrádal celou malou knihovnu knížečkovitých kubusů s rozličnými vědomostními „koncentráty“, z nichž každý obsáhl kompletní látku nezbytnou pro závěrečnou zkoušku univerzitní úrovně. Stačilo vsunout destičku do neurokompaktu a nastavit rychlost a intenzitu, jaká mu nejlépe vyhovovala. Na okamžik ho pak oslnil záblesk světla následovaný nevědomím, které mohlo trvat i hodinu, a když se opět probudil, měl pocit, že se mu otevřely další oblasti vědění – uvědomoval si je však, jen když v nich zapátral. Připadalo mu to, jako by v knihovně náhle objevoval přihrádky s knihami, o nichž neměl potuchy, že je vůbec má.

Z valné části byl pánem svého času, i když se s pocitem jisté povinnosti – i vděčnosti – snažil vyhovět co největšímu počtu žádostí o schůzky, s nimiž se na něho obraceli přírodovědci, historici, spisovatelé a umělci působící v tvůrčích oblastech, které pro něho byly často zcela nesrozumitelné. Dostával i bezpočet pozvání od obyvatel všech čtyř Věží, která však musel odmítat.

Největším pokusem, jemuž se nejtíže odolávalo, bylo to, jež přicházelo z půvabné planety rozprostírající se hluboko pod ním. „Samozřejmě že byste to přežil,“ řekl mu profesor Anderson, „pokud byste se tam vydal s náležitým podpůrným systémem, ale nic moc byste si tam toho neužil. A mohlo by to ještě víc oslabit vaši neuromuskulární soustavu. Ta se z toho tisíciletého spánku úplně vzpamatovala nedokázala.“

Jeho druhý opatrovník, Indra Wallaceová, ho chránila před vším zbytečným vyrušováním a radila mu, kterým požadavkům by měl vyhovět a které má zdvořile odmítnout. Sám by se byl naprosto nedokázal orientovat v sociálně politických strukturách téhle neuvěřitelně složité kultury. Brzy však pochopil, že třebaže teoreticky zaniklo jakékoli členění na třídy, existovalo přesto pár tisíc jakýchsi superobčanů. George Orwell měl svatou pravdu, vždycky budou takoví, kteří mezi samými rovnými si budou rovnější.

Byly chvíle, kdy Poole, ovlivněn svou zkušeností z jedenadvacátého století, zauvažoval, kdo vlastně všechnu tu péči o něho hradí – nedostane snad jednoho krásného dne nějakou obdobu šokujícího hotelového účtu? Indra ho však spěchala jistit, že představuje tak jedinečný a nenahraditelný muzeální exponát, že si s takovými všedními problémy vůbec nemusí zatěžovat hlavu. A ať požádá o cokoli – v rozumných mezích, samozřejmě – vše mu bude poskytnuto. Poola sice napadlo, kde asi jsou ty rozumné meze, ale ani ve snu by si byl nepomyslel, že se je jednoho dne sám pokusí zjistit.

Všechny nejdůležitější události v životě jsou dílem náhody. Náštěnný displej měl právě nastaven na namátkovou probírku programů, bez zvuku, když jeho pozornost naráz upoutala zcela nezvyklá podívaná.

„Tenhle kanál! Zvuk!“ vykřikl až zbytečně silně.

Hudbu poznal okamžitě, avšak několik minut mu trvalo, než ji dokázal přesně zařadit; nepochybně mu v tom značně pomohlo, že celá obrazová stěna byla v tu chvíli zaplněna okřídlenými lidskými bytostmi graciózně proletujícími vzduchem jedna kolem druhé. Čajkovskij by byl asi nemálo překvapen, kdyby viděl toto nastudování Labutího jezera, kde tanečnice vskutku létaly...

Poole je několik minut uchváceně sledoval, až si byl posléze jist, že je to reálný let, a nikoli pouhá elektronická simulace. Už za jeho doby se to nedalo poznat s naprostou určitostí. Balet byl zřejmě inscenován v nějaké prostore se sníženou gravitací – velice rozlehlé, soudě podle některých záběrů. Mohlo by to být i přímo tady, v Africké věži.

To si chci taky zkusit, umínil si Poole. Nikdy nedokázal odpustit Kosmické agentuře, že mu kdysi zakázala jedno z jeho největších potěšení, skupinové parašutistické seskoky se zpožděným otevřením padáku, i když do jisté míry chápal, že agentura prostě nechce u tak nákladné investice, jakou pro ni představoval, podstupovat žádná zbytečná rizika. Lékaři si dělali i tak dost starostí s jeho někdejší nehodou na závěsném kluzáku. Naštěstí se tehdy jeho mladé kosti dokázaly plně zhojit.

„Takže tentokrát,“ říkal si, „už mi nikdo bránit nebude... leda ovšem profesor Anderson...“

K Poolově úlevě to lékař považoval za přímo vynikající nápad, a další dobrá zpráva byla, že každá z věží má svou vlastní voliéru s gravitací sníženou na jednu desetinu g .

Během pár dnů už mu brali míru na křídla, zdaleka ovšem ne taková elegantní, jakými byly vybaveny baletky z Labutího jezera. Namísto peří měla křídla pružnou membránu, a když Poole uchopil madla upevněná pod žebrovou výztuží, uvědomil si, že asi vyhlíží spíš jako netopýr než jako pták. „Tak jdeme Drákulo,“ ulevil si, nárazka však nepadla na úrodnou půdu. Ornitoinstruktor, jemuž ji adresoval, o takových věcech, jako jsou upíři, zřejmě jaktěživ neslyšel.

Při úvodní lekci ho trochu omezoval bezpečnostní závěs, aby se prvními rozmachy nemohl nikam zatoulat a hlavně aby se naučil křídla ovládat a udržovat rovnováhu. Létat nebylo zdaleka tak jednoduché, jak se zdálo, tak jako ostatně mnoho jiných, na pohled snadných dovedností.

Připadal si v onom postroji dosti komicky – jakpak by se mohlo při desetinovém tíhovém zrychlení člověku vůbec něco stát? – a byl rád, že těchto lekcí nepotřeboval příliš mnoho. Zřejmě mu značně pomáhala někdejší průprava astronauta. Jak mu ornitoinstruktor pravil, byl nejlepším žákem, jakého kdy dostal do rukou. Dost možná ale, že tohle říkal každému.

Asi po deseti volných letech ve čtyřicetimetrovém čtvercovém sále s různě nastavenými překážkami, které Poole všechny hladce oblétl, dostal zelenou pro svou sólovou premiéru. Připadal si v tu chvíli, jako by mu bylo znovu devatenáct a jako by se právě chystal znovu odstartovat se starodávnou Cessnou svého aeroklubu ve Flagstaffu.

Neokázalé pojmenování *voliéra* mu dokázalo pramálo napovědět o místech, jimiž jeho první let povede. Třebaže se voliéra zdála být ještě nedozírnější než ona etáž dole pod nimi s lunárním *gé* a s lesy a zahradami, byla téměř naprosto stejná, neboť i ona zaujímal celou podlaží mírně se zužující kuželovité věže. Kruhová prostora půl kilometru vysoká a přes čtyři kilometry v průměru Poolovi připadala obrovská, nebylo v ní nic, na čem by mohlo oko spočinout. A jelikož stěny měly jednotnou světlemodrou barvu, přispívaly dojmu volnosti bez konce.

Poole příliš nevěřil instruktorově sebevědomému ujišťování, že tu najde „každou scénérii, na jakou si jen vzpomene,“ a hodlal vznést požadavek, který sám považoval za zcela nesplnitelný. Avšak za tohoto prvního letu, ze závratné výše padesáti metrů, se nikde žádná pozoruhodná podívaná neukázala. Samozřejmě, že při pádu z odpovídající pětimetrové výšky za desetinásobné pozemské gravitace si bylo možno srazit vaz, tady však nehrozila ani nějaká ta modřina, neboť celá plocha podlahy byla kryta sítí pružných lan. Celý prostor tak vlastně tvořil jednu obří trampolínu. člověk by si tu mohl krásně užívat i bez křídel, pomyslel si Poole.

Pevnými rozmachy se Poole zvedal do výše; za chvíličku už byl sto metrů vysoko a stále stoupal. „Zvolněte trochu,“ křičel za ním ornitoinstruktor, „já vám nestačím.“

Poole vyrovnal let a zkusil se zakolébat. Hlavu měl právě tak lehkou jako tělo (vážilo teď méně než deset kilogramů). Napadlo ho, není-li tu v atmosféře vyšší koncentrace kyslíku.

Bylo to báječné – zcela jiné než stav beztlíže, neboť let provokoval mnohem více fyzické aktivity. Nejbližší to mělo k potápění s akvalungem. Přál si jen, aby tu byli i ptáci, aby mu připomněli pestré ryby z korálových moří, které ho tak často provázely vodami nad tropickými útesy.

Instruktor ho nechal provést jeden po druhém celou sérií obrátů – náklony, přemety, let na zádech, vznášení na místě... Posléze řekl: „Není už nic, co bych vás ještě mohl naučit. Pojd'te, teď si tedy trochu užijeme té vyhlídky.“

Na kratičký okamžik Poole téměř ztratil orientaci – a náhle se bez sebemenšího předchozího varování ocitl uprostřed zasněžených hor a řítit se dolů úzkou průrvou, jen pár metrů od nepříjemně ostrých štítů.

To samozřejmě nemůže být reál, uvědomil si Poole, ty skály nejsou určitě o nic skutečnější než oblaka nad námi a kdybych chtěl, klidně jimi proletím skrz naskrz. Nicméně se od skalní stěny ostrou zatáčkou odpoutal (na jedné římse bylo orlí hnízdo se dvěma vejci, měl pocit, že by si na ně mohl sáhnout, kdyby se k nim ještě trochu přiblížil) a zamířil do volnějšího prostoru.

Hory zmizely, náhle se snesla noc. A poté se rozzářily hvězdy – ne oněch mizerných pár tisícovek z chudičké oblohy tam dole na Zemi, ale celé nespočetné legiony hvězd. A nejenom hvězdy, ale i spirálové víry vzdálených galaxií a bouřící shluky sluncí, hustě natěsnaných v kulových hvězdokupách.

V žádném případě nemohlo jít o realitu, i kdyby byl nějakým kouzlem přenesen do světa, kde takovéto nebe existuje. Neboť ony galaxie se mu vzdalovaly před očima, přímo před jeho zraky pohasínaly, vybuchovaly, rodily se v ohnivých mlhách hvězdných líhní. Každou sekundu tu musel uplynout celý milion let...

Omračující podívaná zmizela právě tak rychle, jak se objevila. Ocitl se opět v prázdnosti voliéry, zcela sám, pouze s ornitoinstruktořem, uprostřed onoho obrovského modrého válce.

„Myslím, že by to pro dnešek docela stačilo,“ pravil instruktor. „Jakou scénérii byste si přál vidět příště, až se sem zase vydáte?“

Poole ani za okamžik nezaváhal. Odpověď doprovodil úsměvem.

11. Zde jsou draci

Nebyl by uvěřil, že je to vůbec možné, při vši té technice, jakou tento věk měl k dispozici. Kolik asi terabytů informací – či snad petabytů, a existuje vůbec nějaká postačující předpona? – bylo třeba za ta staletí nastrádat, a na jakém asi paměťovém médiu jsou uloženy? Raději na to ani nemyslet a držet se Indřiny rady. Zapomenout, že jsem technik, a raději se dívat.

A tak se teď dychtivě rozhlížel kolem sebe, třebaže se do jeho prvotního rozjaření míсила čím dál tím víc narůstající nostalgie. Letěl, alespoň zdánlivě, ve výši asi dvou tisíc metrů nad překrásným, nezapomenutelným krajem svého mládí. Perspektiva byla samozřejmě poněkud deformovaná, neboť voliéra byla vysoká jen pět set metrů, avšak iluze byla přesto dokonalá.

Obletěl proslulý Arizonský kráter a vzpomínal přitom, jak se kdysi, na počátku svého astronautického výcviku, škrábal vzhůru po jeho úbočích. Jak mohl někdo vůbec zapochybovat o jeho impaktním původu? *Ten kráter po meteoru* se mu přece běžně říkalo, a přesto se takřka po celé dvacáté století i renomovaní geologové stále ještě přeli, že jde o kráter vulkanický; teprve s nástupem kosmického věku musela věda volky nevolky připustit, že meteorickému bombardování jsou stále ještě vystaveny všechny planety.

Poole si byl naprosto jist, že rychlost jeho celkem volného letu teď činí spíše dvacet než dvě stě kilometrů za hodinu, přesto však mu bylo dopřáno ani ne za patnáct minut dosáhnout Flagstaffu. A už se vynořily bělostně zářící kopule Lowellovy observatoře, kam tak často chodíval jako chlapec a jejíž vlídní a přátelští pracovníci měli nepochybně zásluhu na tom, jaké povolání si potom zvolil. Občas ho napadalo, čím by asi byl, kdyby se nenarodil právě v Arizoně, nedaleko místa, kde se zrodily ony nejdéle přetrvávající a nejpřesvědčivější spekulace o Marsu. Byla to asi jen jeho představivost, avšak Poole měl pocit, že vidí i jedinečnou Lowellovu hrobku, nedaleko velkého dalekohledu, jenž byl hlavním živitelem jeho snů.

V kterém roce a ve kterém ročním období byl asi tento obraz porizován? Poole odhadoval, že data mohla pocházet ze špionážních družic, které střežily celou zeměkouli na počátku jedenadvacátého století. Nemohlo to být příliš dlouho po době, kterou tu prožíval,

neboť celková dispozice města byla přesně táž, jakou si pamatoval. Možná, že kdyby slétl níže mohl by zahlédnout i sebe sama...

Věděl ale, že tohle je absurdní. Zjistil už, že tohle je největší přiblížení, jakého může dosáhnout. Kdyby se snesl ještě víc, obraz by se začal trhat, odhalil by své dílčí pixely. Lépe bylo zachovat si nevyhnutelný odstup a onu krásnou iluzi neničit.

A tamhle – to je až neuvěřitelné – to je přece ten parčík, kde si hrával s kamarády ze střední školy i z koleje. Na radnici tehdy panovaly ustavičné rozbroje o jeho udržování, jak se situace v zásobování vodou stávala stále kritičtější. Nu, přežil alespoň do této chvíle – ať už to bylo kdykoli.

V zápětí mu pak vehnala slzy do očí jiná vzpomínka. Kdykoli se mu podařilo zavítat domů z Houstonu nebo z Měsíce, chodíval přece právě po oněch uzounkých pěšinách na procházky se svým báječným rhodésijským ridgebeckem. Házel mu klacíky a on mu je zase přinášel, tak jak to už od nepaměti dělá každý pán a jeho pes.

Poole tehdy před odletem z celého srdce doufal, že Rikki tu ještě bude, aby pána opět přivítal, až se mu vrátí z dálav od Jupiteru a ponechal ho v péči svého mladšího bratra Martina. Ztratil teď téměř vládu nad křídly a klesl o několik metrů, než opět vyrovnal let, když si znovu uvědomil trpkou skutečnost, že jak Rikki, tak i Martin už po celá staletí nejsou nic než prach.

Když se mu opět rozjasnil zrak, povšiml si, že v dálce na obzoru se rýsuje temná stuha Velkého kaňonu. Zauvažoval, zda se k němu má vydat. Začínala ho už trochu zmáhat únava, když si uvědomil, že není ve vzduchu sám. Così se k němu blížilo a zcela určitě to nebyl jen nějaký další letec. I když se tu špatně odhadovaly vzdálenosti, zdálo se to být na člověka až příliš velké.

„No,“ pomyslel si, „ani by mě moc nepřekvapilo, kdybych tu potkal pterodaktyla – přesně takového něco se tu vlastně dalo čekat. Doufám, že se bude chovat přátelsky – anebo že mu dokážu uletět, pokud by to neměl v úmyslu. Och! To snad ne!“

S pterodaktylem příliš neprohádal, z deseti možných bodů by si jich Poole za tento odhad zasloužil přinejmenším osm. Protože to, co k němu nyní spělo volnými rozmachy velkých kožovitých křídel, byl drak, přilétající snad rovnou z pohádkové říše. A k dovršení všeho na jeho hřbetě seděla krásná dívka.

Poole alespoň předpokládal, že půvabná být musí. Přísloušnou krásu jezdčyně na drakovi totiž halil jeden atypický detail. Značnou část její tváře zakrývaly mohutné letecké brýle, jaké pocházely snad rovnou z kokpitu nějakého dvojpláštníku z první světové války.

Poole se s třepetáním zastavil ve vzduchu, tak jako když plavec šlape vodu, dokud se monstrum nepřiblížilo natolik, že už bylo slyšet i pleskot velkých křídel. Třebaže už je dělilo necelých dvacet metrů, nebyl stále ještě schopen rozpoznat, jde-li o stroj nebo o biokonstrukci; svůj podíl tu mělo pravděpodobně obojí.

Ale pak na draka dočista zapomněl, neboť jezdčyně právě sňala brýle.

S ustálenými slovními obraty je jedna potíž, jak kdysi prohlásil jeden filozof, asi s ledabylým zívnutím, jsou až k unudění výstižné.

Jenomže láska na první pohled ještě nikdy nudná nebyla.

Danil mu žádnou informaci poskytnout nedokázal, ale to od něho Poole stejně neočekával. Schopnosti tohoto jeho vytrvalého průvodce, který by se byl jako skutečný komorník zcela určitě nikdy neuživil, se zdály být natolik omezené, že Poole dokonce zauvažoval, zda snad Danil není mentálně retardovaný – třebaže takového něco se zdálo být málo pravděpodobné. Danil zvládal všechna řízení v domácnosti, rychle a přesně plnil všechny jednoduché příkazy a vyznal se ve Věži. To ale bylo vše. Nebylo možno vést s ním jen trochu duchaplnější rozhovor, a na sebezdrovělejší dotaz o své rodině reagoval prázdňým a nechápavým pohledem. Poola už několikrát napadlo, není-li i on pouhý biorobot.

Zato Indra mu samozřejmě poskytla žádanou odpověď.

„Och, to ses zřejmě potkal s Dračí vílou!“

„Takhle jí tedy říkáte! A jak se jmenuje doopravdy – můžeš mi sehnat její identifikátor? Nebyla to zrovna situace, abychom se mohli dotknout dlaněmi.“

„Samo!“

„Kde jsi zase sebrala tohle, prosím tě?“

Indra byla proti svému obyčejí zmatena, zaskočena. „Nemám ponětí – snad z nějaké staré knížky anebo filmu. Je na tom obratu něco špatného?“

„Není, pokud ti ještě nebylo patnáct.“

„Vynasnažím se, abych si to zapamatovala. A teď mi řekni, co se vlastně přihodilo, jinak budu žárlit.“

Sprátelili se už natolik, že spolu dokázali hovořit o čemkoli s naprostou otevřeností. Se smíchem si dokonce posteskli, že v jejich vztahu není ani kousek romantické náklonnosti, třebaže Indra jednou poznamenala: „Řekla bych, že kdybychom byli sami dva někde na opuštěném ostrově a kdyby nám nekanula žádná naděje na záchranu, nějakou formu soužití bychom snad přece jen dokázali najít.“

„Nejdřív mi pověz ty, co ona je zač“

„Jmenuje se Aurora McAuley; mezi jiným je prezidentkou Společnosti pro kreativní anachronizmy. A pokud na tebe udělal dojem její Draco, počkej, až uvidíš některé její další... eh... kreace. Jako například Moby Dicka – a tomu celou zoo z takových dinosaurů, jaké si matka Příroda ani ve snu nedokázal představit.“

To je až příliš krásné, než aby to mohla být pravda, pomyslel si Poole. Naprosto největším anachronizmem na celé planetě Zemi jsem přece já.

12. Odmrštění

Až do této chvíle si na onen rozhovor s psychologem z Kosmické agentury nevzpomněl.

„Budete mimo Zemi nejméně tři roky. Pokud byste si přál, můžete dostat neškodné afrodiziakum ve formě implantátu, které vám vydrží po celou dobu výpravy. Slibuji vám, že až se vrátíte zase domů, zajistíme vám plné obnovení všech funkcí, a víc než to.“

„Ne, děkuji,“ odpověděl Poole a snažil se zachovat vážnou tvář, když pak pokračoval. „Myslím si, že to zvládnu.“

Po třetím nebo čtvrtém týdnu cesty se ho však začalo zmocňovat jisté podezření – a stejně tak i Dave Bowmana.

„Taky jsem si toho všiml,“ řekl Dave. „Vsadil bych se, že nám ti pacholci doktoři vpašovali něco do našeho jídelníčku.“

Pokud něco takového skutečně existovalo, ať už to bylo cokoli, prošla tomu zřejmě dávno záruční lhůta. Poole však byl až dosud příliš zaměstnán, než aby se angažoval v jakémkoli citovém svazku, zdvořile už odmítl několik takových nezištných nabídek mladých (i nemladých) dam. Nebyl si jist, přitahuje-li je fyzicky, nebo je-li to

spíše jeho proslulost; dost možná nešlo o nic víc než o pouhou zvědavost na muže, jenž by byl mohl klidně být jejich předkem ve dvacáté či třicáté generaci nazpět.

K Poolově radosti mu identifikátor paní McAuleyové sdělil, že jeho majitelka je v současné době bez závazků. Poole tedy nemařil čas a navázal s ní styk, a během čtyřiaadvaceti hodin už ji náruživě objímal kolem pasu ze zadního sedadla. Zjistil už také, k čemu jsou tu dobré ony staré aviatické brýle, neboť Draco byl plně robotizován a létal bez nesnází i stovkou. Poole zapochyboval, jestli kdy takovéto rychlosti dosáhl nějaký skutečný drak.

Nepřekvapilo ho, že ustavičně se proměňující scénérie pod nimi byla beze zbytku bájného původu. Když se mihli kolem létajícího koberce, zahrozil na ně Alibaba: „Koukejte kudy letíte!“. Musel se však zatoulat notný kus od Bagdádu, neboť zasněžené věže, nad nimiž teď kroužili, nemohly být nic jiného než Oxford.

Aurora jeho dohad potvrdila, když ukázala prstem dolů. „Tamhle je restaurace, tedy hospoda, kde Lewis a Tolkien sedávali s oxfordskými dony. A podívej se na tu říčku, na tu loďku, co právě vyplouvá zpod mostu. Vidíš na ní toho duchovního a ty dvě holčičky?“

„Ano,“ pokoušel se překřičet svist mávajících křídel. „A předpokládám, že jedna z nich je Alenka.“

„Naprosto správně. Je to její přesná replika, pořízená podle reverendových fotografií. Měla jsem strach, že nic z toho nebudeš znát. Spousta lidí brzy po tvé době přestala vůbec číst.“

Poola zaplavil hřejivý pocit zadostiučinění. „Zdá se, že jsem absolvoval už druhý test,“ pomyslel si samolibě. „Ta projížďka na drakovi byla zřejmě zkouška číslo jedna. Kolik jich ještě asi bude? Nečeká mě náhodou i souboj obouručním mečem?“

Avšak žádné další zkoušky už se nekonaly, a odpovědí na odvěkou otázku: „Půjdeme k tobě, nebo ke mně?“ bylo, že se odebrali k Poolovi.

Následujícího rána vyhledal otřesený a ponížený Poole profesora Andersona.

„Všechno probíhalo perfektně,“ stěžoval si, „ale ona pak najednou hystericky zavřískla a odstrčila mě. Měl jsem strach, že jsem jí snad nějak ublížil, jenomže ona pak zavolala o světlo, byli jsme za-

tím potmě, a vyskočila z postele. Koukal jsem na ni jako blázen...“
Lítostivě se zasmál. „A bylo na co koukat.“

„To věřím. Pokračujte.“

„Za pár minut se uklidnila a pak řekla něco, co asi nikdy nezapomenu.“

Anderson trpělivě čekal, až se Poole sebere.

„Řekla mi: ‚Je mi líto Franku. Mohlo to být velice pěkné. Jenomže já jsem nevěděla – že jsi byl zmrzačen‘.“

Profesor byl zjevně zmaten, ale jen na okamžik. „Aha, už tomu rozumím. I mě je to líto, Franku – snad jsem vás měl předem varovat. Za celých třicet let své praxe jsem viděl snad jen deset případů, a vesměs to bylo provedeno ze závažných zdravotních důvodů, což bezpochyby neplatí pro vás...“

Obřízka měla svůj smysl v primitivních dobách, ba dokonce i ve vašem století, jako ochrana před některými nepříjemnými, dokonce smrtelnými chorobami v zaostalých zemích s nedostatečnou hygienou. Jinak však pro ni neexistovala sebemenší omluva, jak jste se právě sám přesvědčil!

Díval jsem se do archívů hned potom, co jsem vás poprvé vyšetřoval, a zjistil jsem, že někdy uprostřed jedenadvacátého století probíhalo tolik procesů kvůli porušení profesionální etiky, že Americká lékařská společnost byla nakonec nucena obřízku zakázat. Argumenty soudobých lékařů jsou velice zábavné.“

„To věřím,“ řekl nevrle Poole.

„V některých zemích se v ní pokračovalo ještě po celé další století, ale pak kdosi neznámý přišel s heslem... promiňte, musím citovat to vulgární slovo... ‚Nás projektoval Bůh: obřízka je svatokrádež‘. A tím víceméně tyhle praktiky skončily. Pokud byste ale chtěl, není nic jednoduššího, než zařídit transplantaci a rekonstrukci – v žádném případě byste nebyl v historii medicíny ojedinělým případem.“

„Nemyslím, že by to bylo něco platné. Asi bych se pokaždé musel dát do smíchu.“

„Ano, takhle na to musíte – už to začínáte překonávat.“

K svému překvapení Poole zjišťoval, že Andersonova předpověď je správná. Uvědomil si, že se hlasitě chechtá.

„Co vás tak pobavilo, Franku?“

„Aurořina Společnost pro kreativní anachronizmy. Já jsem totiž doufal, že budu mít větší šanci. Jenomže k mé smůle musela padnout zrovna na anachronizmus, který se jí příliš nezamlouval.“

13. Cizincem v cizím čase

Od Indry se nedočkal vytouženého soucitu, snad se v jejich vztahu nakonec přece jen objevilo trochu sexuální žárlivosti. A co bylo vážnější, dračí debakl, jak událost s černým humorem pokřtili, vedl k první vážnější rozmíšce mezi nimi.

Začalo to zprvu zcela nevinně, když si Indra postěžovala: „Lidé se mě pořád vyptávají, proč se celý život věnuji tak hroznému historickému údobí, a není moc platné namítat, že existovali ještě horší časy.“

„Proč tě tedy zajímá zrovna to moje století?“

„Protože se v něm objevují první stopy přechodu mezi barbarstvím a civilizací.“

„Takže podle tebe jsem barbar. Pěkně děkuju! Nechceš mi rovnou říkat *Conane*?“

„Conane? A proč? Jediný Conan, o kterém já vím, je ten co vymyslel Sherlocka Holmese.“

„To nic – promiň, že jsem tě přerušil. To víš, my v takzvaných vyvinutých zemích jsme sami sebe považovali za civilizované. Přinejmenším pro nás už válka zaváněla čímsi jako nevychovaností, a Organizace spojených národů dělala, co uměla, aby zarazila i ty války, které tak jako tak čas od času propukaly.“

„S nevalným úspěchem ovšem. Odhadla bych, že se to dařilo tak u tří z desíti. Co je pro nás ale neuvěřitelné: Lidé ještě na počátku jedenadvacátého století s klidem přihlíželi chování, které bychom my považovali za zvěrstvo. A věřili na ty nejpověřivnější nesmysly...“

„Snad nejpověřivější.“

„...jaké by jen trochu racionálně uvažující člověk musel předem odmítnout.“

„Můžeš uvést nějaký konkrétní příklad?“

„Když si o to říkáš... Víš, mě to tvoje celkem banální tělesné postižení přimělo k takové malé rešerši, a zhrozila jsem se toho, co jsem zjistila! Věděl o tom že v některých zemích byly každoročně

mrzačeny tisíce holčiček, aby bylo takzvaně uchováno jejich panství? Spousta z nich na to umírala, ale úřady se tvářily, jako by nic neviděly.“

„Souhlasím s tím, že to bylo hrozné, ale co proti tomu mohla třeba právě moje vláda udělat?“

„Velice mnoho, pokud by chtěla. Jenomže by se to dotklo těch, kdo jí dodávali ropu a kdo od ní zase na oplátku kupovali zbraně, třeba ty pozemní miny, co po tisících pobíjely civilisty nebo z nich nadosmrti dělaly invalidy.“

„Ty to nechápeš Indro. Často jsme prostě neměli jinou volbu. Nemohli jsme zkrátka napravit celý svět. Neřekl ostatně někdo, že politika je umění možného?“

„To je naprostá pravda, a proto se také do politiky pouštějí jen druhořadí duchové. Géniové dávají přednost tomu řešit nemožné.“

„No to jsem rád, že teď máte takovou hojnost géníů a že se můžete oddávat všenápravě.“

„Mate mě sluch nebo v tom opravdu zazněl nějaký tvůj sarkasmus? Díky počítačům můžeme dnes politické experimenty podnikat nejdříve v kyberprostoru, než je pak vyzkoušíme v praxi. Lenin měl smůlu, narodil se příliš brzy. Ruský komunismus by byl mohl fungovat, alespoň po nějaký čas, kdyby měli k dispozici mikročipy. A kdyby se dokázali vyvarovat Stalina.“

Poola nepřestávala udivovat Indřina zevrubná znalost jeho doby – stejně jako její naprostá nevědomost o věcech, které on považoval za samozřejmé. I kdyby žil oněch dalších sto let, které mu s takovou jistotou slibují, nenaučí se toho nikdy dost, aby v této éře zdomácněl. V každém rozhovoru by se vždycky objevily zmínky, které by nechápal, a žerty, které by jemu zněly naprosto hluše. A co byl o horšího – neustále měl pocit, že se pohybuje na pomezí nějakého dalšího *faux pas*, že co chvíli může šlápnout vedle, že tím uvede do nesnází i ty nejlepší ze svých nových přátel...

Jako tehdy, když obědval, naštěstí u sebe doma, s Indrou a profesorem Andersonem. Jídla, která se vynořovala z autokulinária, byla vždy dokonale přijatelná, přizpůsobená jeho fyziologickým požadavkům. Naprosto však nedráždila chuť a gurmán z jedenadvacátého století by si byl nad nimi nepochybně zoufal.

A pak se jednoho dne najednou objevil neobyčejně chutný prokrm, který v něm rázem vyvolal živou vzpomínku na zvěřinu, na

lovy, které zažil v mládí, na vůni rožněného masa. Přesto však byla chuť i textura tohoto chodu poněkud neobvyklá, a Poole tedy položil onu otázku, která se mu neodbytně drala na jazyk.

Anderson se jen usmál, avšak Indra po několik sekund vypadala, jako že se v nejbližších okamžicích pozvrací. Pak se sebrala a řekla: „Vysvětli mu to, prosím tě – ale až po jídle.“

Co jsem to už zase provedl, ptal se Poole v duchu? O půl hodiny později, zatímco se Indra ostentativně věnovala televizní stěně na opačném konci místnosti, učinil další podstatný krok v poznávání třetího tisíciletí.

„Požívání mršin bylo na ústupu dokonce už i ve vaší éře,“ vysvětloval Anderson, „Pěstování zvířat k... ehm... jídlu narazilo na ekonomické bariéry. Netuším, kolik akrů půdy bylo třeba k uživení jedné krávy, ale rostliny, které se na této výměře daly pěstovat, postačily k obživě přinejmenším celé desítky lidí. A s využitím hydroponických technik možná celé stovky.“

Co ale znamenalo konec celé té otrěsné činnosti nebyla ekonomie, nýbrž choroba. Začala u skotu, ale pak se rozšířila i na ostatní zvířata využívaná jako potravinové zdroje – pokud si vybavuji, šlo o druh viru, který napadal mozek a vedl k neobyčejně drastickému umírání. A třebaže se později našla cesta, jak nemoc léčit, bylo už příliš pozdě na otočení ručiček zpět – a syntetické potraviny byly tou dobou už v každém případě lacinější a bylo možno je připravit s jakoukoli příchutí.“

Při pomýšlení na všechny týdny oněch výživných, avšak nijak lákavých jídel se v Poolovi proti tomuto výkladu všechno bouřilo. Vždyť jemu se přece nepřestávají zdát toužebné sny o grilovaných žebírkách anebo o steaku *cordon bleu*!

Byly i jiné, mnohem více znepokojující sny, a Poole se obával, že co nevidět bude muset Andersona požádat o odbornou pomoc. Přes všechno, co jeho okolí podnikalo, aby se cítil jako doma, cizota a složitost tohoto nového světa ho počínala zmáhat. Ve spánku, jakoby v podvědomém pokusu o únik, se často vracíval do svého předchozího života, avšak procitnutí bylo o to těžší.

Vydat se na cestu do Americké věže a podívat se odtamtud – v reálu, nikoli v pouhé virtuální simulaci – na krajinu svého mládí, to nebyl zrovna ten nejlepší nápad. Za pomoci optiky, když byla jasná atmosféra, dosáhl takového přiblížení, že dokázal rozeznat jednotlivé

lidské postavičky, jak si jdou tam dole po svých záležitostech, někdy i ulicemi, které si pamatoval...

A trvale utkvělo v hloubi jeho mysli vědomí, že tam dole kdysi žili všichni ti, které kdy měl rád. Maminka, tatínek (ještě než odešel za tou *cizí ženskou*), milovaný strýček Jiří a tetička Lil, bratr Martin – i nezapomenutelná řádka psů, od hřejivých štěňátek jeho nejranějšího dětství až po Rikkiho.

A především tu byla vzpomínka na Helenu, na tajemství, jež s ní bylo spojeno...

Začalo to jako docela běžný flirt v samých začátcích jeho astronautického výcviku, s léty však jejich vztah nabýval na vážnosti. Těsně před tím, než odlétal k Jupiteru, dospěli k rozhodnutí, že ho promění v trvalé spojení – jakmile bude Poole zase zpátky.

A pokud by se snad vrátit neměl, chtěla mít Helena alespoň jeho dítě. Dodnes si vybavoval onu směsici náboženské úcty a rozpustilosti, s níž tehdy činili všechno potřebné...

Nyní, po tisíci letech, se mu přes všechno úsilí nezdařilo zjistit, zda Helena svůj slib splnila. Tak jako existovaly mezery v jeho vlastní paměti, vyskytovaly se i v kolektivní paměti lidské společnosti. Nejhorší byla ta, kterou způsobil zničující elektromagnetický pulz vyvolaný dopadem asteroidu v roce 2034, jenž nenávratně smazal několik procent paměti světových informačních bank, navzdory všemu jištění a zálohování. Poolovi se přesto neodbytně a vytrvale vtírala představa, že i kdyby se byly záznamy o jeho dětech ocitly mezi oněmi exabyty nenapravitelně zaniklých dat, mohou přesto jeho potomci třicáté generace chodit po této planetě. Pravdu se o tom však nikdy nedozví.

Trochu ho povzbudilo ujištění, že (na rozdíl od Aurory) ho některé ženy současného věku naprosto nepovažují za cosi jako vadný výrobek. Naopak - často je jeho zvláštnůstka velice vzrušovala, avšak právě tato poněkud bizarní reakce Poolovi znemožňovala navázat nějaký těsnější vztah. Víceméně však o nic takového ani nestál. Co potřeboval, byla občasná zdravá a nezávazná rozcvička.

Nezávazná, v tom tkvěl ten problém. Neměl už v životě žádný cíl. A tížila ho přílišná váha nespočetných vzpomínek. V duchu parafrázoval název proslulé knihy, kterou čítal v mládí, a říkal si: „Jsem jen cizím hostem v cizím čase.“

Přicházely i chvíle, kdy při pohledu dolů na onu krásnou planetu, na kterou – pokud zůstane poslušen lékařských příkazů – už nikdy nemá vstoupit, zauvažoval, jaké by to bylo vystavit se podruhé vakuu kosmického prostoru. Třebaže průchod vzduchotěsnými prostupy nebyl snadný a znamenal nezbytně spuštění poplašných zařízení, každých pár let k něčemu takovému docházelo, a tvrdošíjný kandidát sebevraždy pak připravil světu kratičkou podívanou v podobě meteoru zažehnutého v zemské atmosféře.

Bylo asi dobře, že vysvobození už bylo na cestě, ze zcela neočekávaných končin.

„Jsem rád, že se s vámi setkávám, kapitáne Poole – už podruhé.“

„Promiňte, nemohu si vzpomenout... omluvte mě, vídám se s tolika lidmi.“

„Nemusíte se omlouvat. To první seznámení se odbylo až za Neptunovou dráhou.“

„Kapitán Chandler! To jsem rád, že vás zase vidím! Co vám mohu objednat z autokulinária?“

„Cokoli, co má alespoň dvacet procent alkoholu.“

„A co děláte tady na Zemi? Říkali mi, že nikdy nepřekračujete orbitu Marsu.“

„To je skoro pravda. I když jsem se tu narodil, myslím si, že je to špinavá a smradlavá díra. Až moc lidí je tu, už se to zase došplhalo na jednu miliardu!“

„Za mých časů nás bývalo deset miliard. Mimochodem, dostal jste moje poděkování?“

„Ano, a vím taky, že bych se byl s vámi měl spojit. Ale čekal jsem, až se zase vypravím dolů, blíž ke Slunci. Takže jsem tady. Na vaše zdraví!“

Zatímco kapitán zvládal úctyhodným tempem svůj drink, Pole se pokoušel svého hosta analyzovat. Plnovous, dokonce i v podobě malé bradky, jakou měl Chandler, byl v této společnosti velice zvláštní jev, a na astronautovi ho Poole neviděl ještě nikdy. Vousy se špatně snášely se vzduchotěsnými přilbami. Samozřejmě, od jednoho výstupu do kosmického prostoru ke druhému uplynula zpravidla u kategorie kapitána hezká řádka let a většinu prací venku stejně obstarávali roboti. Trvale však existovalo riziko nenadálé nutnosti, kdy bylo třeba kosmický skafandr navlékat ve značném spěchu. Bylo

zřejmé, že Chandler je malinko výstřední, a Poolovo srdce se pro něho začínalo rozhořívat.

„Ale pořád jste mi ještě neodpověděl na mou otázku. Když nemáte Zemi v lásce, co tu vlastně děláte?“

„No, převážně obcházím staré přátele – je to báječné zapomenout na hodinové prodlevy v konverzaci a poklábosit zase jednou v reálném čase! To ovšem není skutečný důvod mého pobytu tady. Ta moje kraksna dostává generálku v loděnicích na vnějším okraji Prstence. A vyměňují mi taky pancéřování, jakmile se zeslabí na pár centimetrů tloušťky, tak se nevyspím.“

„Pancéřování?“

„Protiprachový štít. Za vašich časů to ještě nebyl takový problém, co? Jenomže prostor za Jupiterovou dráhou je samé svinstvo a naše běžná cestovní rychlost je pár tisíc kilometrů za sekundu! Takže to ustavičně tiše bubnuje, jako déšť na střechu.“

„To si ale děláte legraci!“

„To víte, že ano. Pokud bychom něco doopravdy uslyšeli, byli bychom v tu chvíli mrtví. Naštěstí se takové nepříjemnosti stávají velice zřídka – k poslednímu opravdovému maléru tohoto druhu došlo někdy před dvaceti lety. Známe všechny hlavní kometární proudy, kde se vyskytuje většina toho smetí a dáváme si dobrý pozor, abychom se jim nepřipletli do cesty – kromě těch případů, kdy si s nimi srovnáváme rychlost a lovíme led.“

Ale přijďte se radši podívat k nám na palubu, trochu si to omrknout, ještě než odstartujeme k Jupiteru.“

„To bych velice rád... říkal jste k Jupiteru?“

„No, na Ganymed, samozřejmě – do Anubis City. Máme tam spoustu práce a pár z nás tam má i rodiny, které neviděli už celé měsíce.“

Poole ho sotva vnímal. Náhle, nečekaně, a ani o chvíli příliš brzy, našel opět důvod žít.

Kapitán Frank Poole patřil k lidem, kteří nesnášejí nedokončené úkoly – a pár smítek kosmického prachu, třebaš i letících rychlostí tisíců kilometrů za sekundu, ho nemohlo odradit.

Ve světě známém kdysi jako Jupiter měl jednu neuzavřenou záležitost.

II.

Goliath

14. Sbohem, Země!

„Cokoli v rozumných mezích,“ mu tehdy řekli. Frank Poole neměl představu, zda návrat k Jupiteru se ještě vměstná do rozumných mezí. Poctivě řečeno si tím nebyl jist on sám a začal své rozhodnutí znovu zvažovat.

Měl už sjednáno desítky setkání na celé týdny dopředu. Většinu z nich by byl s radostí oželel, byla však i některá, jichž by mu bylo velice líto, kdyby se neuskutečnila. Zejména by byl nerad zklamal maturitní třídu ze své staré střední školy – která měla v plánu ho navštívit příští měsíc.

Pocítil však úlevu (a také trochu údivu), když se Indra i profesor Anderson shodně vyjádřili, že je to báječný nápad. Poprvé si uvědomil, že už asi měli starost o jeho duševní zdraví; výlet mimo Zemi by snad mohl znamenat nejlepší formu léčby.

Co však bylo ze všeho nejdůležitější: kapitán Chandler byl potěšen. „Můžete se nastěhovat do mé kabiny,“ nabídl mu, „a já zase vykopnu naši první důstojnici z toho jejího pelechu.“ Byly chvíle, kdy Poole zauvažoval, jestli ten vousatý chvastoun Chandler není vlastně druhý takový anachronismus. Snadno by si ho dokázal představit na můstku otřískaného trojstěžníku, nad hlavou vlajku s lebkou a zkříženými hnáty.

Jakmile se definitivně rozhodl, daly se věci do pohybu s udivující rychlostí. Nashromáždil jen velice málo věcí, které považoval za své vlastnictví, a ještě méně bylo toho, co si potřeboval vzít s sebou. Nejdůležitější ze všeho bylo *faxtotum*, jeho elektronické alter ego a zároveň sekretář, v němž byly nyní uloženy záznamy obou jeho životů, a dále nevelký sloupeček terabytových pamětí, které k němu náležely.

Faxtotum nebylo o nic větší než osobní asistenti – palmtopy – z jeho doby, a nosil ho jako věrného společníka zpravidla v pohotovostním pouzdře u pasu, tak jako doprovázela svého pána a majitele stará dobrá pětačtyřicítka Colt za časů Divokého západu. Komunikovat s ním mohl buď audiem nebo neuropřílbou. Jeho nejdůležitější úlohou bylo sloužit jako informační filtr a absorbér všech

nárazů ve spojení s ostatním světem. Jako každý dobrý sekretář vědělo přesně, kdy s náležitou grácií reagovat slovy: „Hned vás spojím,“, a kdy – což byl mnohem častější případ – sáhnout k formulí: „Lituji ale pan Poole má právě jednání. Zanechte laskavě svou zprávu na záznamníku, ozve se vám, jakmile mu to dovolí čas.“ Což zpravidla znamenalo, že nikdy.

Loučení bylo velice málo. Třebaže napříště žádné rozhovory v reálném čase nebudou možné, vzhledem k loudavému tempu rádiových vln, zůstane v trvalém styku s Indrou a s Joem – jedinými opravdovými přáteli, které tu nalezl.

Poněkud s překvapením si Poole uvědomil, že mu bude dosti chybět jeho záhadný, avšak užitečný „komorník“, jelikož se napříště bude muset sám starat o veškeré drobné úkony každodenní existence. Při loučení se Danil lehce uklonil, avšak nedal najevo ani známku nějakých citů, když se vydávali na dlouhou jízdu k vnějšímu okraji Prstence obepínajícího celou Zemi, k bodu ležícímu šestatřicet tisíc kilometrů nad střední Afrikou.

„Nejsem si tak docela jistý, Dime, že se ti mé přirovnání bude zamlouvat. Ale víš, co mi ten tvůj *Goliath* připomněl?“

Sprátelili se už natolik, že Poole kapitána oslovoval jeho přezdívkou – ovšem jen v přísném soukromí.

„Není to asi nic lichotivého.“

„Ne tak docela. Ale když jsem byl malý kluk, padl jsem jednou na kupu takových druhořadých sci-fi magazínů, které vyhodil můj strýček Jiří. Říkávalo se jim brak a škváry... mizerný papír, na kterém byly tištěny, se už většinou rozsypal na kousíčky jako ta škvára. Ale měly nádherné křiklavé obálky, na kterých byly neznámé planety a všelijaké příšery – a samozřejmě kosmické lodi!

Jak jsem dospíval, uvědomoval jsem si, jak komické ty malůvky vlastně byly. U lodí se většinou předpokládal raketový pohon, ale na žádné nebylo vidět nějakou nádrž s pohonnými hmotami! Některé měly pěkné řádky okének, od přídě až po zád', úplně jako oceánský pasažérský parník. Mně se obzvlášť líbila jedna, která byla dokonce vybavena velkou skleněnou kopulí – něco jako kosmoskleník.

No, a tihle ilustrátoři by se teď mohli smát naposled. *Goliath* se mnohem více podobá jejich vysněným představám než oněm létajícím cisternám. S nimiž jsme se my odlepovali z Kennedyho mysu.

Tenhle váš inerciální pohon mi pořád ještě připadá až příliš krásný, než aby mohl být skutečný – žádné viditelné strojní zařízení, neomezený dolet, a ta rychlost... někdy mi připadá, že se mi to jen zdá!“

Chandler se zasmál a ukázal ven do prostoru. „Vypadá snad tohle jako sen?“

Poprvé od chvíle, co Poole přijel do Hvězdného města, měl možnost vidět skutečný zemský obzor, a nezdál se mu být tolik vzdálený, jak by byl očekával. Stanul teď koneckonců na samém obvodu prstence o příčném rozměru sedminásobně větším než je průměr Země, takže by měl ze střechy tohoto umělého světa dohlédnout do vzdálenosti několika stovek kilometrů...

Uměl dobře počítat z hlavy, což bylo dosti řídkým jevem už v jeho době, natožpak nyní. Vzorec, podle něhož se dá stanovit vzdálenost obzorové čáry, je dosti jednoduchý: druhá odmocnina součinu dvojnásobku výšky stanoviště pozorovatele a poloměru – takového něco se prostě nedá zapomenout, i kdyby se člověk snažil...

Zkusme to, říkal si. Jsme osm metrů vysoko, takže odmocnina se šestnácti... to je snadné! Poloměr je řekněme čtyřicet tisíc... škrtněme tři nuly, aby to vycházelo v kilometrech... čtyřikrát odmocnina ze čtyřiceti... hmmm... něco přes pětadvacet...

No, pětadvacet kilometrů je docela slušná vzdálenost, a docela určitě se v minulosti žádný kosmodrom na Zemi nejevil tak obrovský. A třebaže si byl dobře vědom, co může očekávat, připadal mu ten pohled až neskutečný. Lodi mnohokrát větší než jeho dávno zaniklá *Discovery* vzlétaly nejen v naprostém tichu, ale také bez jakéhokoli viditelného projevu pohonu. A třebaže Poole ono plamenné peklo trochu postrádal, musel připustit, že tento způsob je čistší, mnohem účinnější – a neskonale bezpečnější.

Nepodivuhodnější ze všeho bylo sedět tady nahoře na samém vnějším obvodu Prstence, na geostacionární dráze – a vnímat přitom tíži! Jen pár metrů odsud, přímo před oknem nevelké pozorovatelný, se plavně vznášelo několik servisních robotů a hrstka mužů ve skafandrech, avšak tady, uvnitř *Goliatha*, udržovalo inerciální pole standardní marsovskou gravitaci.

„Tak co, nerozmyslel sis to, Franku?“ otázal se ho žertem kaptán Chandler, když odcházel na můstek. „Do startu je pořád ještě deset minut.“

„Asi bych se dosti ztrapnil, kdybych něco takového udělal, že? Ne, ne. Jak jsme kdysi říkali: dali jsme se na vojnu, musíme bojovat.“

V okamžiku, kdy byl zapojen pohon, ucítil Poole potřebu zůstat o samotě, a nevelká posádka – jen čtyři muži a tři ženy – jeho přání respektovala. Snad se domysleli, co asi cítí, když už podruhé za tisíciletí opouští Zemi a znovu letí vstříc neznámému osudu.

Jupiter-Lucifer byl na opačné straně za Sluncem a takřka přímá dráha *Goliathovy* orbity vedla v těsné blízkosti Venuše. Poole se těšil, že i neozbrojeným okem se bude moci přesvědčit, zda se tento svět po staletích terraadaptace skutečně zaslouhuje pojmenování sesterské planety Země.

Z výše tisíce kilometrů vyhlíželo Hvězdné město jako obrovitý kovový náramek, obepínající zemský rovník a posetý portálovými dráhami, tlakovými komorami, lešeními obemykajícími rozestavěné kosmické lodě, anténami a dalšími záhadnými konstrukcemi. Jak *Goliath* akceleroval směrem ke Slunci, prstenec se rychle zmenšoval a Poole zpozoroval, jak je dosud neúplný; zely v něm obrovité mezerky překlenuté jen pavučinou lešení, které patrně nikdy nebudou všechny vyplněny, tak aby byla kružnice zcela uzavřena.

Teď už klesali pod rovinu prstence. Na severní polokouli se blížil zimní slunovrat, takže tenounká svatozář Hvězdného města byla vůči Slunci skloněna o více než dvacet stupňů. Poole už dokázal rozpoznat Americkou i Asijskou věž, vypadali jako zářící vlákna napjatá daleko do prostoru, za modrý opar atmosféry.

Nevnímal vůbec čas, když *Goliath* nabíral rychlost; letěl nyní už rychleji než jakákoli z komet, jež se kdy z mezihvězdného prostoru řítily ke Slunci. Zemi, takřka v úplňku, měl přímo v zorném poli. Teď spatřil v celé její výši i Africkou věž, která se stala jeho domovem v životě, jež nyní opouštěl – kdo ví, neubráníl se tomu pomýšlení, zda ne navždy.

Když dosáhli vzdálenosti padesáti tisíc kilometrů od Země mohl obhlédnout celé Hvězdné město naráz. Jevilo se mu jako úzká elipsa obkružující Zemi. Třebaže její odvrácená strana se proměnila v pouhou vlasovou světelnou čáru na pozadí hvězdné oblohy, samo pomýšlení, že lidské plemeno vepsalo toto znamení na nebesa, vzbuzovalo hlubokou úctu.

A pak si Poole připomněl Saturnovy prstence, neskonale nádhernější. Astronautické inženýry čekala ještě dlouhá a dlouhá cesta, než budou s to změřit sílu s tím, do vytvořila Příroda.

Anebo, pokud je to ono správné slovo, Deus.

15. Průlet kolem Venuše

Když se následujícího jitra probudil, byli již u Venuše. Avšak obří a oslňující srpek planety, stále ještě zahalené do oblak, nebyl zdaleka tím nejnápadnějším objektem na obloze. *Goliath* se totiž vznášel nad nekonečnou rozlohou pomačkané stříbřité fólie, která se ve slunečním světle třpytila měňavými pablesky, jak nad ní loď zvolna přelétávala.

Poole se upamatoval, že v jeho časech existoval výtvarník, jenž halil do plastické fólie celé budovy. S jakým nadšením by asi uvítal možnost ovinout miliardy tun ledu takovouto jiskřivou ambaláží! Jedině tak bylo možno uchránit jádro komety za jeho desítky let trvající pouti ke Slunci před vypařením.

„Ty máš vlastně ohromné štěstí, Franku,“ řekl mu Chandler. „Tohle je totiž něco, co jsem ještě ani já sám na vlastní oči nespatriil. Měla by to být doopravdy podívaná. Dopad nastane asi za hodinu a něco. Museli jsme do ní ještě trochu strčit, abychom měli jistotu, že zasáhne to správné místo. Nerad bych, aby to tam dole někdo odnesl.“

Poole se na něho překvapeně podíval. „Chceš snad říct... na Venuši jsou skutečně lidé?“

„Asi padesát potrhých expertů, u jižního pólu. Jsou samozřejmě perfektně zakopáni, jenže s nimi asi přece jen trochu zatřese – třebaže povrchový nulový bod je na protilehlé straně planety. Nebo spíš nulový bod v atmosféře. Bude trvat celé dny, než k vlastnímu povrchu po té rázové vlně dospěje ještě taky něco jiného.“

Kosmický ledovec, třpytící se v ochranném obalu, se na své dráze k Venuši zvolna zmenšoval a Poolovi se náhle sevřelo srdce tesknou vzpomínkou. Právě tak se třpytily ozdoby na vánočních stromčcích jeho dětství, tenoučké a křehké, vyfouknuté ze skla, zářivě barevné. Srovnání nebylo nijak absurdní, i teď byla tato doba stále

ještě pro mnoho rodin na Zemi časem dárečků a *Goliath* přece přinášel sesterskému světu dar nezměrné ceny.

Hlavní obrazovce na velitelském stanovišti *Goliatha* vévodil radarový obraz zmučeného Venušina povrchu - jeho fantastické vulkány, tenké bublinové výdutě a klikatina uzounkých kaňonů, avšak Poole dal přednost svědectví svého vlastního zraku. Třebaže jednolitý oceán oblaků, které zakrývaly planetu, neodhaloval pranic z inferna v hloubce pod nimi, chtěl vidět co se stane, až do Venuše unesená kometa narazí. Během sekundy všechny ty miliardy tun zmrzlých hydrátů, které po celé desetiletí volného pádu od Neptunovy dráhy nabíraly rychlost, odevzdají veškerou svou energii...

Úvodní záblesk byl ještě mnohem oslnivější, než Poole očekával. Je to zvláštní, že projektil vytvořený ze samé vody dokáže vyvinout teplotu, která musela dosahovat desítek tisíc stupňů! I když filtry průzorů pohltily veškeré nebezpečné záření kratších vlnových délek, ostré modré světlo ohnivé koule výbuchu svědčilo o tom, že její žár je vyšší než teplota Slunce.

V průběhu expanze však rychle chladla, její barva se proměňovala přes žlutou, k oranžové, červené... Tlaková vlna se teď bude šířit rychlostí zvuku – a co to asi musí být za zvuk! – takže během několika málo minut už budou muset být stopy jejího šíření po povrchu Venuše viditelné.

Tamhle je! Nepatrné černé kolečko, jakoby to byl jen nicotný kroužek vydechnutého dýmu, naprosto nesvědčící o zběsilém cyklonu rozlétajícím se teď na všechny strany od místa dopadu. Poole sledoval, jak se zvolna zvětšuje, třebaže vzhledem k jeho měřítku to nebyl pohyb bezprostředně postřehnutelný; musel čekat celou minutu, než si byl zcela jist, že se jeho velikost změnila.

Avšak po čtvrt hodině už to byl nejnápadnější jev na celé planetě. Třebaže už skvrnka zatím vybledla a její původní čern se proměnila ve špinavou šed', nabyla nyní podoby roztřepeného kruhu o průměru více než tisíc kilometrů. Poole usoudil, že původní symetrii ztratila za průchodu přes vysoké horské hřebety, které jí stály v cestě.

V interkomu se ozvalo Chandlerovo úsečné hlášení. „Propojuji na základnu Afrodite. S potěšením sděluji, že to není volání o pomoc...“

„...trochu to s námi zaklepalo, ale přesně to jsme očekávali. Monitory už zaregistrovaly déšť na Nokomidiných horách. Ten se

sice brzy vypaří, ale to je jenom začátek. A zdá se, že v Hekatině průrvě došlo k povodňové záplavě – zní to až příliš krásně, než aby to mohla být pravda, ale ověřujeme to. Po předchozím shozu se tam dočasně udrželo jezero vařící vody...”

Ani trochu jim nezávidím, pomyslel si Poole, ale o to víc je obdivuju. Jsou důkazem, že dobrodružný duch v téhle asi až přespříliš pohodlné a hladce fungující společnosti pořád ještě neodumřel.

„...takže ještě jednou díky za doručení téhle zásilky na správnou adresu. Když budeme mít jen trochu štěstí, a když se mám povede umístit tu protisluneční clonu na synchronní orbitu, tak nepotrvá dlouho a budeme tu mít stálá moře. A pak do nich budeme moci nasadit korály, aby produkovaly vápník a absorbovaly z atmosféry ten přebytečný CO₂... doufám, že se toho ještě dožiju!”

V to doufám i já a moc ti to přeju, říkal si Poole s úctou. Kdysi se hojně potápěl v tropických mořích Země a obdivoval kuriózní a barvitě tvory, často tak bizarní, až bylo těžko uvěřit, že by se podivnější dali nalézt i na planetách jiných sluncí.

„Balík předán v termínu, příjem potvrzen,“ pravil kapitán Chandler s zjevným zadostiučiněním. „Sbohem, Venuše! Ganymede, právě se vydáváme na cestu.“

FAXTOTUM

PRO DR. WALLACEOVOU

Milá Indro, měla jsi samozřejmě naprosto pravdu. Ano, ty naše hádky mi chybí. S Chandlerem vycházíme výborně, posádka se na mě sice zprvu koukala – to tě nepochybně pobaví – jako na nějakou posvátnou relikvii, ale už mě začínají brát, a dokonce mě občas i vodí za nos (jestlipak ti tenhle idiom něco říká?).

Je to k vzteku přijít o možnost skutečného rozhovoru, ale překročili jsme už dráhu Marsu, takže interval v rádiovém spojení už činí něco přes hodinu. Má to ale přece jen jednu výhodu – nebudeš mi moct skákat do řeči...

Třebaže nám cesta k Jupiteru bude trvat pouhý týden, domníval jsem se, že si budu moci trochu odpočinout. Ani nápad: začaly mě svrbět ruce a nedolal jsem, abych se nepřihlásil znovu do školy. Začal jsem tedy se základním výcvikem, všechno od počátku znova,

a v jedné z těch minilodiček, které jsou na *Goliathovi*, mi časem Dim povolí i sólový let...

To vozítko není o moc větší, než byly kapsle na *Discovery*, ale ten rozdíl! Především samozřejmě neužívá žádné rakety - stále ještě jsem nepřivykl tomu luxusu, jaký představuje inerciální pohon a ničím neomezený dolet. Mohl bych se klidně vydat až k Zemi, kdyby to bylo nutné, třebaže bych asi z nedostatku pohybu dostal (jestlipak si vzpomínáš, že jsem toho slova před tebou jednou užil a že sis správně domyslela jeho význam?) *brnění*.

Nejvíc se ovšem liší ovládáním. Stálo mě to nemálo přemáhání, než jsem si zvykl na ty zahálující ruce. A computer si zase musel zvyknout na tón, jakým mu sděluji povely. Zprvu se každých pět minut vyptával: „Myslíš to vážně?“ Vím dobře, že lepší by asi bylo užívat neuopřilbu, jenže já téhle hračce pořád ještě nedůvěřuji. Nevím, jestli se někdy dokážu smířit s tím, že mi něco čte myšlenky...

Mimochodem, ta lodička se jmenuje *Falcon*. *Sokol* je hezké jméno - trochu mě zklamalo, že nikdo na palubě nevěděl, že tahle tradice v pojmenovávání sahá až k projektu Apollo, když jsme poprvé přistáli na Měsíci...

Uf - chtěl jsem ti toho napovídat mnohem víc, jenomže mě právě volá kapitán. Takže zpátky do třídy. Líbám a končím.

ULOŽIT ODVYSÍLAT

Hello, u aparátu Indra - říkávalo se to tak, Franku? Jenomže to slovo moc neseď, poněvadž tohle formuluju, prostřednictvím svého fungl nového (je to tak správně?) neurografu, jelikož ten předchozí se mi zhroutil. Tedy nervově, chi chi - takže f tom asi bude spousta chyb - nestačím to do odvysílání skontrolovat.

COMSET! Kanál jedna nula tři - záznam od dvanácti třicet - zpět - od třinácti třiceti. Sorry...

Doufám, že se ten můj dosavadní myšlenkopis podaří opraviyt . Tam už jsem znala všecnymnožené zkratky a figly. Asi bych ho měla poslat na nějakou tu psychoanalýzu, jako se to dělalo za tvých časů. Stejně nikdy nepochopím, že se ten freudovský nesmysl dokázal udržet tak dlouho při životě. Už tenkrát se na něj dělaly vtipy -

našla jsem totiž starý epigram „Frreude, Frreude, však i na tebe doyde“ – chi chi – ale nedává mi to moc smysl

Taky sem tuhle našla definici z konce dvacátého století – ta tě třeba pobaví – zněla asi takhle: Psychoanalýza: nakažlivá choroba šířící se kolem r. 1900 z ohniska ve Vídni. V Evropě nyní vymýcena, čas od času infekce propukává mezi bohatými Američany. Konec citátu. Pěkné, ne?

Sorry, pardon – tohle dělají všechny myšlenkopisy, člověk se nedokáže držet tématu .

Xz 12L w888 8***** js9812yebc – KSAKRU – STOP...BACKUP

Co jsem to zase provedla? Asi něco, co jsem neměla. Zkusím začít znovu.

Zmínil ses o Danilovi... omlouvám se za to, že jsme na tvé dotazy v tomto směru vždycky reagovali vyhýbavě. Věděli jsme, že tě to náramně zajímá, ale měli jsme k tomu velice dobrý důvod. zpomínáš si, jak ses jednou zmínil, že mu chybí osobnost? Nebyl to tak špatný odhad!

Ptal ses mě jednou, jak je to v současné době se zločinností – já jsem ti odpověděla, že se tenhle druch zájmu dnes považuje za patologický – snad mě k tomu dovedly ty nekonečné odporné televizní programy z tvých časů – sama jsem je nikdy nedokázala sledovat déle než pár minut... nechutné, fakt!

DVEŘE – ANO, OTEVŘÍT – BUĎ ZDRÁVA, MELINDO – PROMIŇ – POSAĎ SE ZATÍM – UŽ POMALU KONČÍM...

Ano – zločinnost. Nějaká se vyskytuje vždycky... Neodladitelný šum společnosti. Co s ní?

Vaše řešení – vězení. Státem financovaná produkce zvrácenosti. Náklady na udržování jednoho vězně se rovnaly desetinásobku rodného příjmu! Naprostá pitomost... Všichni ti lidé, co nejhlasitěji křičeli po ještě více vězeních, byli evidentně mimo normál – měli jste je psychoanalizovat! Ale abychom byli docela spravedliví. Dokud nedosáhlo potřebné dokonalosti elektronické monitorování a regulace, neexistovala skutečně jiná alternativa – a když se pak zrodilo, měl bys vidět to nadšení davů, které strhávaly vězeňské budovy – od bourání berlínské zdi padesát let předtím takového něco svět nezažil!

Ano... Danil. Nevím, o jaký zločin v jeho případě šlo – a neřekla bych ti to, i kdybych to věděla – předpokládám ale, že v jeho psy-

choprofilu zjistili, že by z něho mohl být dobrý – jak že se tomu říkálo? – kominík – ne, komorník. Na některé činnosti se strašně špatně hledají lidé – nevím, co bychom si počali, kdyby zločinnost jednou klesla úplně na nulu! Nicméně doufám, že Danil bude brzy deregulován a že se vrátí do normální společnosti.

OMLOUVÁM SE, MELINDO – UŽ TO BUDE

Končím, Franku – pozdravuj Dimitrije – musíte touhle dobou mít už půlku cesty ke Ganymedu za sebou – jestlipak se někdy podaří toho Einsteina konečně vyvrátit, abychom si mohli i s kosmem promluvit v reálném čase!

Snad si na mě ta mašina brzzy zvykne. Jinak se budu muset poohlédnout po nějakém tom starožitném procesoru, pravém, z dvacátého století... Věřil bys, že jsem jednou dokázala zvládnout i tu pitomou QUERTY, které se nedokázal svět skoro dvě stě let zbavit?

Pa.

No, Franku – to už jsem zase já. Čekám pořád ještě na odpověď na svůj pozlední...

Je to divné, že letíš právě ke Ganymedu a k mému starému kamarádovi Tedu Khanovi. Ale snad to ani není náhoda, že zrovna jeho přitahuje stejná záhada jako tebe...

Musím ti o něm nejdřív něco povědět. Jeho rodiče si s ním ošklivě zažertovali, když ho pojmenovali Theodor. Zkráceně to zní – ale neopovažž se mu tak někdy říct – Theo! Už chápeš?

Pořád říkám, že snad právě tohle je to, co ho tak obrovsky motivuje k jeho zájmu o náboženství – ne, přímo k posedlosti. Měla bych tě asi varovat, dokáže s tím pěkně otravovat.

A co já? Pořád ještě teskním po svém starém neurografu, ale snad už i tenhle začínám zvládat. Hlavně že už nedělám tolik chybb – nebo chibb?

Nejsem si jistá, jestli ti mám takovouhle věc taky říkat, ale já Tedovi říkám „poslední jezuita“. Ty bys o nich měl něco vědět – za tvých časů byl ten řád ještě pořád náramně aktivní.

Je to zvláštní, často i ti nejvýznamnější vědci, na slovo vzati odborníci, nadělali stejně mnoho dobrého, jako natropili zla. Snad vůbec největší paradox dějin jsou tihle hledači pravdy – upřímní,

skvěle jim to myslí, jenomže celá jejich filozofie je beznadějně zmrzačená pověrečným myšlením...

Xuědn2k3jn deer 21 dijdj dwpp

Hrome. Jak se mi do toho začnou plést city, nezvládnou to. Jeden, dva, tři... my jsme bratři... tak, už je to lepší.

Ale hlavní věc – Ted je přesně takový typický ušlechtilý tvrdohlavec, nepouštěj se s ním do žádných debat, jinak tě srovná jako parní válec. Mimochodem, k čemu byl parní válec? Něco na žehlení? Umím si představit, že to nebylo lehké...

S těmi neurografy je to hrozné... člověk se strašně snadno rozbíhá všemi možnými směry, ať si poručíš, jak chceš... ty staré klávesnice měly něco do sebe... ale o tom už jsem se asi zmínila.

Ted Khan... Ted Khan... Ted Khan

Tady na Zemi je pořád ještě slavný pro své dva výroky: „Civilizace a náboženství jsou inkompatibilní“ a „Víra znamená vyznávat to, o čem člověk dobře ví, že to není pravda“. Myslím, že ten druhý není tak docela původní, ale pokud ano, pak je to maximum, kam se vůbec dostal, pokud jde o žertování. Nepozvedl vůbec koutky, když jsem ho testovala jedním ze svých nejoblíbenějších vtipů – doufám, žeš ho ještě neslyšel... jinak ale evidentně pochází z tvých časů...

Děkan vyčítá katedře přírodních věd: „Nač vy vlastně potřebujete tak nákladné vybavení? Vezměte si vzor z matematiků, těm úplně stačí tabule a košík na papír! Anebo z katedry filozofie. Ta nepotřebuje ani ten košík...“ Nu možná že ho Tedovi vyprávěl už někdo přede mnou... řekla bych, že si ho asi musí vyslechnout každý filozov...

Přesto ho ode mne pozdravuj – a znovu ti připomínám, o ničem, se s ním nehádej!

Pa z Africké věže.

PŘEPSAT. ULOŽIT.

ODVYSÍLAT – POOLOVI

16. Kapitánův pŭlkulatý stůl

Příchod tak proslulého cestujícího způsobil v poněkud stísněném světě *Goliatha* určitý rozruch, avšak jakmile se posádka situaci při-

způsobila, rozhostila se tu příjemná atmosféra. Každého dne v 18.00 se všichni sešli u večere v jídelně, kam by se za podmínek nulové gravitace bylo při rovnoměrném rozmístění podél všech stěn snadno vešlo přinejmenším třicet lidí. Jelikož však byla po většinu času ve všech pracovních a pobytových prostorách lodi udržována gravitace na lunárním stupni a existovala tu tedy nepopiratelná podlaha, znamenalo sedm osob jistý problém.

U půlkulatého stolu, který byl rozložitelný kolem autokulinária, mělo místo přesně sedm členů posádky, včetně kapitána, jemuž bylo vyhrazeno čestné křesílko. Osmý jedlík způsobil, že teď někdo po každé musel jíst odděleně. Výsledkem dobromyslného dohadování bylo, že se v této výluce střídali postupně v abecedním pořádku – nikoli podle vlastních jmen, kterých prakticky nikdo neužíval, nýbrž podle přezdívek. Poolovi nějaký čas trvalo, než si na ně zvykl. „Montér“ odpovídal za vše, co se týkalo konstrukce lodi. „Čip“ se staral o počítače a o spojení, „Jednička“ byla první důstojnice, „Bio-na“ spojovala medicínskou službu a péči o systémy zajišťující životní funkce, „Retardér“ se kupodivu zabýval pohonem a „Asterix“ měl na starosti nejen navigaci, ale i vše ostatní, co souviselo s orbity.

Za oněch deset dnů, které trvala jejich cesta, Poole pozorně naslouchal historkám, žertíkům i steskům svých dočasných kolegů a dozvěděl se toho o Sluneční soustavě za tu dobu víc než za celé předchozí měsíce na Zemi. Všichni byli zjevně potěšení, že mají na palubě čerstvé – a kdoví, snad i naivní – publikum sestávající z jednoho jediného posluchače. Poole ovšem zřídka kdy naletěl povídačkám, při nichž se vypravěč dal až příliš unést obrazností.

Někdy ovšem bylo skutečně obtížné vést jednoznačnou čáru mezi skutečností a fikcí. Nikdo samozřejmě nevěřil v onen Zlatý asteroid, který byl obecně považován za kachnu stvořenou ve čtyřia-dvacátém století. Co ale s merkurovskými plazmoidy, o nichž referovala v průběhu pěti století přinejmenším desítka hodnověrných svědků?

Nejjednodušším vysvětlením bylo, že jde o jevy podobné kulovým bleskům, které už měli na svědomí tolik zpráv o výskytu *neidentifikovaných létajících objektů* na Zemi i na Marsu. Někteří z těch kdo je zpozorovali se ovšem zapřísahali, že pokud se jim k těmto UFO podařilo přiblížit, jevíli objekty zcela účelové chování a dokon-

ce i jistou zvědavost. Nesmysl, odmítali takové domněnky skeptici, šlo určitě o pouhou elektrostatickou přitažlivost!

Odtud už se hovor nevyhnutelně stácel k životu ve vesmíru a Poole shledával, že brání – nikoli poprvé – svoji éru proti nařčením jak z extrémní lehkověrnosti, tak i skepticizmu. Třebaže horečka hysterických vizí o mimozemšťanech žijících mezi námi pominula už v době, kdy byl malý chlapec, zaplavovali ještě ve dvacátých letech jedenadvacátého století Kosmickou agenturu svými tvrzeními blázni, kteří byli navštíveni nebo uneseni návštěvníky z jiných světů. Jejich bludy navíc posilovalo využití tohoto tématu v senzacechtivých médiích. Toto postižení bylo později v lékařské literatuře označováno jako *syndrom Adamski*.

Objev MAT-1 paradoxně s těmito bláhovostmi skoncoval. Ukázal totiž, že sice inteligentní život skutečně kdesi mimo Zemi existuje, ale že už po několik miliónů let neprojevil o lidstvo zájem. MAT-1 současně přesvědčivě vyvrátil názory těch vědců, kteří tvrdili, že existence života nad pouhou bakteriální úrovní je vyloučena a že člověk žije v Galaxii osamocen – ne-li v kosmu vůbec.

Posádka *Goliatha* se ale zajímala spíše o techniku Poolovy éry než o její politiku a ekonomiku, a uchvacovala ji zejména revoluce, která nastala ještě za jeho života. Konec éry fosilních paliv daný ovládnutím energie vakua. Nedokázali si vůbec představit města dvacátého století, dusící se smogem, ani plýtvání, ziskuchtivost a otřesné ekologické katastrofy ropného věku.

„Mně to nevyčítejte,“ přešel Poole po jedné takové kritice do protiútku. „Vzpomeňte si ostatně, jakou paseku pak nadělalo jedenadvacáté století.“

Celý stůl se sborem ozval: „Co tím máš na mysli?“

„No, sotva se rozjel onen takzvaný *věk neomezené energie* a kdekdo měl najednou k dispozici tisíce kilowattů levné a čistěounké elektřiny a mohl si s ní dělat, co chtěl – víte přece, co následovalo?“

„Aha, ty myslíš *termální krizi*. Ale tu se přece podařilo zvládnout!“

„Ale až za dlouhou dobu – až poté, co jste půlku Země odstínili zrcadly odrážejícími sluneční světlo zpátky do vesmíru. Jinak by dnes byla Země zrovna tak uvařená, jako je Venuše.“

Znalosti posádky, pokud jde o dějiny třetího tisíciletí, byly tak skrovné, že Poole – díky intenzivnímu školení, které prodělal

v Hvězdném městě – často udivoval své kolegy podrobnostmi o dějích, které nastaly až celá staletí po jeho vlastní éře. Zalichotilo mu však, jak byli všichni do detailu seznámeni s obsahem palubního deníku jeho lodi *Discovery*; přiřadil se ke klasikům kosmického věku. Vníмали ho stejným způsobem, jakým on přijímal ságy starých Vikingů. Nezřídka si musel připomenout, že jeho doba se nacházela právě uprostřed mezi *Goliathem* a prvými loděmi v dějinách, které vůbec překonaly západní oceán.

„Šestaosmdesátého dne letu,“ připomněl mu Asterix pátého večera u jídla, „jste míjeli ve vzdálenosti dvou tisíc kilometrů asteroid 7794 a zkusmo jste si na něj vystřelili. Vzpomínáš si ještě?“

„Abych se nepamatoval,“ odsekl Poole trochu příkře. „Vždyť z mého hlediska je to sotva rok, co k tomu došlo.“

„Ehm, omlouvám se. Nu, zítra potkáme asteroid 13 445 z ještě větší blízkosti. Nebudeš si ho chtít prohlédnout? Když použijeme samozaměřovanou kameru a trochu si ten záběr zpomalíme, budeme mít k dispozici pozorovací okno v délce celých deseti milisekund.“

Jedna desetina sekundy! I těch pár minut v *Discovery* se tehdy zdálo ubíhat přímo hektickým tempem, a teď se to tedy všechno odehraje padesátkrát rychleji...

„Jak velký?“ otázal se Poole.

„Třicet krát dvacet krát patnáct metrů,“ odpověděl Asterix. „Vypadá trochu jako otlučená cihla.“

„Škoda že taky nemáme nějakou tu petardu,“ řekl Retardér. „Nenapadlo vás tenkrát, že by vám ta sedm sedm devětačtyřicítka mohla tu vaši ránu třeba oplatit?“

„Absolutně ne. Zato to tehdy našim astronomům poskytlo spoustu užitečných informací, takže se to riziko vyplatilo... Ovšem setina sekundy snad ani nestojí za všechnu tu námahu. Ale přesto moc děkuju za nabídku.“

„Chápu. Když si člověk prohlédne jeden asteroid, jako by je viděl...“

„V tom ale vůbec nemáš pravdu, Čipe. Když jsem přistál na Erosu...“

„Jak už jsi nám mnohokrát vyprávěl...“

Pro Poolea se však rozhovor změnil v pouhou nepodstatnou zvukovou kulisu, náhle byl duchem zcela jinde. Ocítl se znovu v minulosti, před celým jedním tisícem let, a vybavoval si ono jediné

vzrušení za celého letu *Discovery* před konečnou katastrofou. Věděli sice s Bowmanem oba, že planetka 7794 je pouhý balvan, bez atmosféry a bez života, nic z toho však nezměnilo na jejich pocitech. Byl to jediný kus pevné hmoty, s nímž se měli až do přiletu k Jupiteru setkat, a upírali na něj zraky s pocity námořníků na předlouhé plavbě, kteří míjejí břehy, kde nelze přistát.

Rotoval jen zvolna, po jeho povrchu byly bez ladu a skladu rozestry světlé a tmavé plošky. Čas od času, když se od plošek zkrystalizované horniny odrazilo sluneční světlo, zablyštěli se jako okna domu kdesi v dáli...

Poole vzpomínal na rostoucí napětí, s nímž očekávali, zda mířili přesně. Nebylo snadné zasáhnout tak nepatrný objekt, vzdálený přes dva tisíce kilometrů a pohybující se relativní rychlostí dvaceti kilometrů za sekundu.

A pak se na zastíněné straně planetoidu náhle rozžehl oslnivý záblesk. Nevelká střela – čistý uran 238 – dopadl na planetku rychlostí meteoritu. Ve zlomku sekundy se veškerá jeho kinetická energie proměnila v teplo. Nakrátko zazářil v prostoru oblak planoucích plynů, kamery na *Discovery* zaznamenávaly rychle dohasínající spektrální čáry a pátraly po nezvratných výpovědích stop žhnoucích atomů. O několik hodin později se astronomové na Zemi poprvé měli možnost seznámit se složením povrchových vrstev asteroidu. K žádným velkým překvapením sice nedošlo, avšak přesto tehdy putovalo z ruky do ruky pár lahví šampaňského.

Kapitán Chandler se velice demokraticky vedené diskuse u svého půlkulatého stolku účastnil pramálo, byl zjevně spokojen s tím, jak se jeho posádka dokáže tímto neformálním způsobem projevovat a uvolnit se. Existovalo pouze jediné nepsané pravidlo: u jídla neprojednávat žádné závažné služební záležitosti. Pokud se vyskytl nějaký technický nebo operační problém, řešil se jindy a jinde.

Poole byl překvapen, téměř otřesen, když zjistil, že členové posádky znají funkční systémy *Goliatha* jen velice zběžně. Často se stalo, že se zeptal na něco, nač odpovědět nemohlo být příliš náročné, a že byl jednoduše odkázán na paměťovou banku lodi. Po čase si ovšem uvědomil, že onen zevrubný výcvik, jakým kdysi procházel on sám, už není vůbec uskutečnitelný. Integrované systémy byly natolik složité a bylo jich tolik, že je naprosto nemohl obsáhnout mozek žádného muže ani žádné ženy na palubě. Jednotliví specializovaní

členové posádky museli pouze vědět, co zařízení jim svěřené dokáže, nikoli jak to provádí. Spolehlivost všech systémů se opírala o nesčetné zálohování a o automatické kontroly – lidský zásah by byl nepochybně natropil více škody než užitku.

Nic takového ostatně nebylo za tohoto letu zapotřebí, byl tak jednotvárný a standardní, jak si jen mohl kapitán směřující k novému slunci, Luciferu, výrazně již dominujícímu na obloze, přát.

III.

GALILEOVY SVĚTY

(Turistický průvodce vnější oblasti Sluneční soustavy, výtah z textové části, sv. 219.3)

Obří měsíce toho, co kdysi bývalo Jupiterem, pro nás dodnes představují značnou záhadu. Proč se tyto čtyři světy obíhající kolem téže planety a velice si blízké velikostí, tolik liší takřka ve všech ostatních ohledech?

Toliko v případě Io, nejbližšího ze satelitů, existuje zcela přijatelné vysvětlení. Tento měsíc je natolik blízký Jupiteru, že slapové síly trvale cloumající jeho nitrem produkují obrovské množství tepelné energie – tak velké, že povrch Io je poloroztavený. Z hlediska vulkanické činnosti je to neaktivnější těleso celé Sluneční soustavy. Poločas životnosti map pořízených pro povrch Io je pouhých pár desetiletí.

Třebaže v tak nestálých podmínkách nebyla na Io nikdy zřízena žádná trvalá základna s lidskou osádkou, došlo přesto k četným přistáním na ní a průběžné monitorování je zajišťováno roboty. (Údaje o tragickém osudu expedice z roku 2571 viz *Beagle 5*.)

Europa, druhý z měsíců v pořadí od planety, byla původně zcela pokryta ledem a na jejím povrchu bylo jen málo pozorovatelných terénních tvarů, nepočítaje složitou síť trhlin v její ledové kůře. Působení slapových sil, které zcela dominují v utváření Io, je sice na Europě podstatně slabší, přesto však vytvářely dostatek vnitřního tepla, aby se zde udržel oceán vody v kapalném skupenství, a v těchto mořích se pak vyvinulo mnoho podivuhodných forem života. (Viz: KOSMICKÉ LODI – *Tsien, Galaxy, Universe*). Od proměny Jupiteru v minislunce Lucifer prakticky celý ledový pokryv Evropy roztál a vlivem rozsáhlé vulkanické činnosti se vytvořilo i několik ostrovů.

Jak je všeobecně známo, nedošlo téměř po celé tisíciletí na Evropě k žádnému přistání, avšak satelit je trvale sledován.

Ganymed, největší měsíc v celé Sluneční soustavě (o průměru 5260 km) byl rovněž podstatně ovlivněn vznikem nového slunce a jeho rovníkové oblasti jsou nyní dostatečně teplé, aby se v nich udržely pozemské formy života, i když zatím nemá dýchatelnou atmosféru. Většina jeho populace se věnuje terraadaptaci a vědeckému

výzkumu. Hlavním sídlem je Anubis (41 000 obyv.) poblíž jižního pólu.

Kallisto je rovněž zcela odlišná od předchozích uvedených těles. Celý její povrch je pokryt impaktovými krátery nejrůznějších rozměrů, tak četnými, že do sebe většinou vzájemně zasahují. Bombardování muselo probíhat po miliony let, neboť nejmladší krátery zcela překrývají krátery starší. Na Kallisto není žádná trvalá základna, byly tam však zřízeny automatické stanice.

17. *Ganymed*

Frankovi Poolovi se zřídkakdy stalo, že by zaspal, teď však měl za sebou znepokojivou noc plnou podivných snů. V komplikované spleti se mu v nich prolínala minulost se současností. Chvillemi byl na *Discovery*, chvillemi v Africké věži a někdy se stával opět chlapcem a kolem něho se rojili kamarádi, o nichž ani netušil, že je dosud chová kdesi v paměti.

Kde to vlastně jsem, tázal se sám sebe, když se pokoušel prodrat se k vědomí, jako když se plavec snaží vyplout na hladinu. Nedaleko od něj bylo nad lůžkem okénko se záclonou, jež nebyla dostatečně hustá, aby zcela odstínila světlo zvenčí. Bývaly časy, zhruba v polovině dvacátého století, kdy byla letadla ještě natolik pomalá, že stálo za to vybavovat první třídu lůžkovou úpravou. Poole tuto možnost sice nikdy nevyzkoušel, třebaže některé cestovní kanceláře ještě za jeho dnů takový přepych hojně inzerovaly, dokázal si však nyní představit, že tak činí právě teď.

Odhrnul záclonku a vyhlédl ven. Ne, neprobudil se pod pozemskou oblohou, třebaže krajina probíhající pod ním nebyla tak zcela nepodobná Antarktidě. Jenomže jižní pól Země se nemohl chlubit dvěma slunci, která právě obě vycházela zároveň, jak se *Goliath* řítí směrem k nim.

Loď byla na oběžné dráze ve výšce o něco menší než sto kilometrů. Letěla nad prostorami, které vyhlížely jako obrovité zorané pole lehce poprášené sněhem. Oráč by však musel být notně opilý, nebo by se byla musela pomátnout naváděcí automatika pluhového robotu, neboť brázdy meandrovaly všemi směry, leckde se zarývaly jedna do druhé nebo se stáčely samy do sebe. Tu a tam byl terén po-

set drobnými kroužky – zasutými stopami nárazů pradávných meteoritů. Tak tohle je tedy Ganymed, uvažoval v rozespalosti Poole. Další výspa lidstva, ještě vzdálenější od domova! Co vlastně tady může rozumný člověk pohledávat? No, často mě napadlo totéž, když jsem v zimě přelétal nad Grónskem nebo nad Islandem...

Ozvalo se zaklepání na dveře, pak ještě „Můžu dál?“ a poté už se objevil kapitán Chandler, jenž si ani nepočkal na odpověď.

„Původně jsem si říkal, že tě necháme spát až do přistání, ten večírek na závěr cesty se nám přece jen protáhl déle, než jsem předpokládal, ale netroufl jsem si riskovat vzpouru na palubě tím, že bych se ho pokusil zkrátit.“

Poole se rozesmál. „A došlo už v kosmu někdy k nějaké vzpouře?“

„Ale ano, pár jich bylo, ale já sám nepamatuji žádnou. Ovšem když už ses o tom zmínil, dalo by se říct, že jistým počinkem v téhle tradici byl přece Hal... promiň, to jsem asi neměl... ale dívej se, právě budeme přelétat *Ganymede City*!“

Nad obzor začínalo vystupovat cosi, co vyhlíželo jako síť tříd a ulic, takřka důsledně pravoúhlá, ovšem s drobnými nepravidelnostmi typickými pro lidská sídla, jež vyrůstala postupným včleňováním dalších a dalších okrsků bez dostatečné ústřední koncepce. Plocha byla uprostřed rozdělena širokou řekou – Poole si vybavil, že rovníková oblast Ganymedu je už v současné době natolik teplá, aby tu mohla existovat voda v kapalném skupenství – a připomněla mu starý dřevoryt Londýna, který kdysi viděl.

Poté si všiml, že ho Chandler sleduje s pobaveným výrazem... a bylo po iluzi, neboť si rázem uvědomil skutečné měřítko onoho „města“.

„Ti Ganyové,“ prohlásil Poole suše, „museli být pořádně velcí, když si stavěli silnice pět nebo deset kilometrů široké.“

„Na některých místech dokonce až dvacet kilometrů. Je to působivé, co? A všechno je jen výsledek rozpínání a kontrakce ledu. Matička Příroda je prostě génius... Mohl bych ti předvést oblasti, které působí ještě více dojmem umělých staveb, třebaže nejsou tak rozsáhlé, jako je tahle.“

„Když jsem byl malý kluk, propukla velká hádanice o ‚Tvář na Marsu‘. Nakonec se samozřejmě ukázalo, že je to jen kopec vymode-

lovaný písečnými bouřemi... i v pozemských pouštích jsou takových útvarů spousty.“

„Neřekl někdo, že historie se opakuje? Naprosto stejná pitomost se odehrála s tímhle takzvaným *Ganymede City* – našli se takoví blázni, kteří prohlašovali, že ho vybudovali mimozemšťané. Jenomže nám už asi dlouho nevydrží.“

„A proč ne?“ otázal se překvapeně Poole.

„Začíná se rozpadat, protože Lucifer rozpouští zdejší permafrost. Za sto let už Ganymed nepoznáš... tamhle už je patrný okraj Gilgamešova jezera, když se pozorně podíváš doprava...“

„Ano vidím, co máš na mysli. Co se to tam děje – ani při zdejším nízkém tlaku ta voda přece nemůže vřít?“

„Zařízení na elektrolýzu. Nemám ponětí, kolik kyslíku denně vyprodukuje. Vodík samozřejmě uniká do výšky a tam se ztrácí – jak doufáme.“

Chandler zmlkl. Pak se znovu ozval nezvykle ostýchavým hlasem. „Takové nádherné vody je tam dole všude, Ganymed jí nemůže potřebovat ani polovinu! Nikomu to neříkej, ale já už mám vypracovaný postup, jak jí alespoň část dopravit na Venuši.“

„Bylo by to snazší než postrkovat komety?“

„Pokud jde o energii, tak ano – úniková rychlost na Ganymedu dělá sotva tři kilometry za sekundu. A taky by to bylo o mnoho rychlejší, stačily by na to roky místo celých desetiletí. Jsou tu ale jisté praktické potíže...“

„To si umím představit. Uvažuješ o jejím vymršťování hmotovým projektorem?“

„Kdepak, použil bych věží, vyčnívajících nad atmosféru, podobným těm na Zemi, ale o mnoho nižších. Vodu bychom čerpali až na jejich vrchol, tam by se zmrazovala na teplotu blízkou absolutní nule, a pak bychom využili rotace Ganymedu a vypouštěli bychom ji v pravý okamžik jako kámen ze starověkého praku. K nějakým ztrátám odparem by sice během tranzitu docházelo, ale větší část by dorazila... co je na tom k smíchu?“

„Promiň, nesměju se tomu nápadu, je to docela logická představa. Něco jsi mi tím ale živě připomněl. Mívali jsme na zahradě postřikovač, který se otáčel účinkem jednotlivých výstřiků pořád dokola a dokola. Ty vlastně plánuješ totéž, jenomže v trochu větším měřítku. Využíval bys celého tohoto světa...“

Náhle mu všechno překryla jiná vzpomínka z dávné minulosti. Vybavilo se mu, jak se v onom žáru arizonského léta s Rikkim rádi proháněli napříč oblaky vodní tříště, snášející se z onoho zvolna rotujícího vodotrysku u nich na zahradě.

Kapitán Chandler byl mnohem vnímavější, než zpravidla dával najevo, pochopil, kdy je čas odejít. „Musím zase na můstek,“ řekl stroze. „Uvidíme se po přistání v Anubisu.“

18. Grandhotel

Grandhotel Ganymed byl po celé Sluneční soustavě známý spíše pod jménem *Gannymede*, připomínajícím jednak *granny*, babičku, jednak historickou loučku *Runnymede* na jižním břehu Temže, kde musel Jan Bezzemek podepsat svým baronům *Magnu Chartu Libertatum*. Rozhodně měl velmi daleko k jakémukoli Grandu, a na Zemi by si byl do svého loga vysloužil sotva jednu a půl hvězdičky. Jeli-kož však nejbližší konkurence sídlila několik set miliónů kilometrů odtud, nepociťovalo vedení mimořádnou potřebu se v tomto směru nějak extrémně namáhat.

Důvody ke stížnostem však Poole neviděl žádné, jen občas zalitoval, že tu nemá Danila, aby mu pomohl s mechanizmy běžného pobytu v hotelu a zprostředkoval mu úspěšnější komunikaci s oním polointeligentním vybavením, kterým byl náhle obklopen. Zakusil kratičký nával paniky hned v okamžiku, kdy se zavřely dveře za přespríliš spěchajícím hotelovým poslíčkem (nefalšovaně lidským), jehož zjevně zachvátila taková bázeň před proslulým hostem, že mu zapomněl vysvětlit fungování byť jedině z dostupných pokojových služeb. Teprve po pěti minutách bezvýsledného oslovování hluchých stěn se Poolovi podařilo navázat kontakt se systémem, jenž nebyl schopen porozumět jeho nezvyklému přízvuku a přijmout jeho příkazy. *Interplanetary News Bulletin* mohl mít opravdu bombastický titul: „Historický astronaut skončil hladu uvězněn v hotelovém pokoji na Ganymedu!“

A paradox by to býval hned dvojnásobný. Samozřejmě nebylo nic divného na tom, že jediný luxusnější pokoj v *Grandhotelu Ganymed* měl samostatné pojmenování, Poole však prožil skutečný šok, když stanul proti hologramu, jenž v životní velikosti představoval

jeho pradávného druha z *Discovery*, k jehož počtě byly tyto prostory nazvány *Bowmanovo apartmá*. Poole dokonce tento holografický portrét dobře znal. Ve stejnou dobu byla totiž pořízena i jeho vlastní podobizna – bylo to pár dní před tím, než se vydali na cestu.

Záhy zjistil, že většina členů posádky *Goliatha* je v Anubisu jako doma a že se nemohou dočkat, až ho v průběhu třítydenní plánované zastávky předvedou i svým přátelům a známým, jichž si tu nejvíc považovali. Téměř okamžitě byl Poole vtažen do společenských i profesionálních styků tohoto pomezí civilizace a pouhým vzdáleným snem se mu teď už zdála být i sama Africká věž.

Jako mnoho Američanů choval Poole v hloubi srdce nostalgickou náklonnost k nevelkým pospolitostem, kde se každý zná s každým – a to v reálném světě, nikoli ve virtuálním kyberprostoru. Městečko Anubis, jehož populace nedosahovala ani počtu obyvatel jeho nezapomenutelného Flagstaffu, nebylo tomuto ideálu příliš vzdáleno.

Tři hlavní tlakové kopule, každá o průměru dva kilometry, stály na plošině nad ledovým polem, táhnoucím se v celistvé ploše až k obzoru. Ganymedovo druhé slunce, známé kdysi jako Jupiter, nemělo podle předpokladů nikdy vyzařovat tolik tepla, aby to stačilo k tání polárních čepiček Ganymedu. To byl hlavní důvod, proč bylo Anubis situováno do tak nehostinných míst; přinejmenším po několik příštích století nehrozilo, že by se jeho podloží mohlo rozpustit.

A uvnitř oněch dómů pak už bylo snadné venkovní svět prostě ignorovat. Jakmile Poole zvládl mechanizmy Bowmanova apartmá, zjistil, že má sice omezený, avšak přesto velkolepý výběr rozličných prostředí. Mohl se posadit pod palmami na tichomořském pobřeží a naslouchat tichému šumění vln, anebo, pokud by si byl přál, burácení tropického hurikánu. Mohl se prolétnout kolem vrcholků Himaláje nebo propastnými hlubinami kaňonů *Valles Marineris*. Mohl si zvolit procházku zahradami ve Versailles anebo ulicemi dobrého půltuctu velkoměst, a to v několikasetletých odstupech různých období jejich dějin. Třebaže *Grandhotel Ganymed* nepatřil právě k nejvyhlášenějším turistickým střediskům, mohl se pochlubit možnostmi, které by byly uvedly v úžas všechny předchozí vyhlášené grandhotely v dějinách Země.

Bývalo by však směšné nostalgicky setrvávat v nějakých malebných pozemských krajinkách, když se vydal přes polovinu Sluneční

soustavy, aby navštívil tento podivný nový svět. Po jistém experimentování Poole zvolil kompromis, jímž se bavil i inspiroval ve stále se krátících chvílích svého volného času.

Ke své velké lítosti se nikdy v životě nedostal do Egypta, takže teď mu lahodilo odpočívat přímo pod zraky Sfingy – takové, jak vyhlížela ještě před oním sporným „restaurováním“ – a sledovat turisty drápající se po masivních kvádrech Velké pyramidy. Iluze byla dokonalá, až na onen proužek země nikoho, kde se poušť prolínala do poněkud prošlapaného koberce v *Bowmanově apartmá*.

Obloha tu ovšem byla taková, jakou lidské oko prvně spatřilo teprve pět tisíc let poté, co byl v Gíze uložen poslední kámen. Nespočívala v pražádné iluzi, byla to nefalšovaná součást složité a neustále se proměňující scenérie Ganymedu.

Vzhledem k tomu, že tento soupevník Jupiteru – podobně jako jeho ostatní společníci – byl už před věky slapovým působením planety zbaven rotace, utkvívало novorozené slunce nehybně na jednom místě oblohy. Jedna strana Ganymedu byla trvale ozářena jeho světlem, avšak třebaže se opačné polokouli často říkalo „Noční země“, bylo to označení stejně zavádějící jako někdejší termín „temná strana Měsíce“. Podobně jako odvrácenou stranu Měsíce ozařovalo i „Noční zemi“ Ganymedu po celou polovinu jeho dlouhého dne staré dobré Slunce.

Čirou náhodou, která však spíše mátlá, než aby pomáhala, trval oběh Ganymedu kolem planety právě jeden týden – sedm dnů a tři hodiny. Pokusy zavést do místní časomíry *gan* jako ekvivalent pozemského týdne vedly k takovému chaosu, že tento pokus o reformu kalendáře kolonisté na Ganymedu už před mnoha staletími vzdali. Jako všichni ostatní obyvatelé Sluneční soustavy užívali teď světového času a své standardní čtyřiašestihodinové dny označovali spíše čísly než jménem.

Jelikož čerstvě vzniklá atmosféra Ganymedu byla dosud velice řídká a téměř bezoblačná, průchod nebeských těles nepředstavoval nikdy nekončící nádhernou podívanou. Při největším přiblížení se Io a Kallisto se jevily asi v poloviční velikosti jako Měsíc a Země – to však byla jediná věc, kterou měly společnou. Io obíhala Lucifer v takové blízkosti, že jí tento trysk trval necelé dva dny, a už během několika málo minut byl pozorovateli její pohyb na obloze zřejmý. Kallisto, vzdálená čtyřikrát tak daleko, potřebovala celé dva gany-

medovské dny – neboli šestnáct dnů pozemských – aby volným tempem ukončila jeden svůj okruh.

Kontrast ve vzezření obou těchto světů byl ještě zřetelnější. Hluboce zmrazená Kallisto se přes proměnu Jupiteru nijak nezměnila. Stále to byla táž pustina mělkých kráterů v ledové ploše, tak natěsnaných jeden vedle druhého, že na celém tělese nezbývalo jediné místečko, které by ušlo mnohonásobným impaktům z časů, kdy Jupiter se svým obrovsky silným gravitačním polem soupeřil se Saturnem v přitahování všemožných trosek z vnější oblasti Sluneční soustavy. Od těch dob se pak už na povrchu Kallisto s výjimkou dopadu několika náhodných zbloudilých střel po několik miliard let neudálo nic.

Na Io naopak docházelo k proměnám každý týden. Jak poznal jeden z místních humoristů, představovala Io už před vytvořením Luciferu peklo – avšak teď se teprve toto inferno náležitě prohřívalo.

Poole co chvíli zaměřoval na onu ohnivou podívanou dalekohled a zíral přímo do chřtánů vulkánů, jež nepřetržitě přetvářely území větší než Afrika. Čas od času tryskaly žhnoucí fontány nakrátko až do výše mnoha set kilometrů, vyhlížely jako nějaké gigantické stromy vyrostlé v onom světě bez života.

Jak se z kráterů a sopouchů řinuly přívaly roztavené síry, měnil nestálý prvek barvu v úzkém spektru červeně, oranže a žluti, když se jako chameleon proměňoval z jedné barevně odlišné modifikace v druhou. Před úsvitem kosmického věku neměl nikdo představu, že by takový svět mohl vůbec existovat. A třebaže na něj byl z tohoto pohodlného stanoviště úchvatný pohled, nechťelo se Poolovi vůbec věřit, že člověk riskoval přistání i tam, kam se obávali vkročit sami roboti...

Jeho hlavní pozornost se však upírala k Europě, která se za největšího přiblížení jevila v téměř zdánlivé velikosti jako Měsíc, jediný průvodce Země, stihla však projít všemi svými fázemi za pouhé čtyři dny. A třebaže si Poole původně ani neuvědomil symbolický rozměr svojí volby virtuální krajiny, připadlo mu teď víc než náležité, že nad onou velkou hádankou, sfingou, tkví na obloze právě Europa.

Už když si vyžádal měřítko pohledu prostým okem, aniž použil zvětšení, Poole spatřil, jak podstatně se Europa proměnila za oněch tisíc let od chvíle, kdy se na svou pouť k Jupiteru vydala *Discovery*.

Zmizela pavučina uzounkých pásů a čar, která kdysi cele pokrývala nejmenší ze čtyř galileovských satelitů, s výjimkou oblasti kolem pólů. Zde dosud přetrvávala mnoho kilometrů silná ledová kůra nerozehřátá teplem nového slunce Europy. Všude jinde v řídkém ovzduší vřely a kypěly vody panenských oceánů za teploty, která by na Zemi znamenala vlídnou pokojovou pohodu.

Tato teplota byla zřejmě příjemná i tvorům, kteří se z moří vynořovali poté, co roztál neprostupný ledový krunýř, jenž je až dosud věznil i chránil. Výzvědné družice, které dokázaly rozlišit i centimetrové detaily, sledovaly jeden z evropských živočišných druhů, jak se vyvíjí v obojživelnou formu. Třebaže tito „europové“ stále ještě trávili mnoho času pod hladinou, začínali si již dokonce stavět i jednoduché budovy.

Bylo až neuvěřitelné, že by k této proměně mohlo dojít během pouhého tisíce let, nebylo však pochyb o tom, že vysvětlení spočívá v posledním a největším ze všech monolitů – mnohakilometrové „Velké zdi“, stojící na březích Galilejského jezera.

A nikdo také nepochyboval, že svým tajuplným způsobem monolit dozírá na experiment, který na tomto světě kdosi podnikl – tak, jak to učinil na Zemi čtyři miliony let předtím.

19. Duševní porucha lidského rodu

FAXTOTUM

PRO DR. WALLACEOVOU

Moje milá Indro, omlouvám se, že jsem ti neodeslal ani audio-vzkaz – omluva by samozřejmě zněla jako vždy, takže tě jí radši ušetřím.

Nejdříve ze všeho bych ti asi měl odpovědět na tvou otázku – ano, už jsem si v *Granymedu* docela zvykl, ale času tu trávím čím dál tím méně, třebaže se mi nesmírně líbí videorama oblohy, které jsem si dal trvale nainstalovat do svého apartmá. Včera v noci byla nádherná podívaná na trubicový výboj Io – je to něco podobného blesku, jenomže se to odehrává mezi Io a Jupiterem – chci říct Luciferem. Podobá se ovšem spíš pozemské polární záři, ale divadlo je to mnohem okázalejší.

Radioastronomové tenhle výboj objevili už předtím, než jsem se já narodil.

A když už mluvím o tom starověku – víš o tom, že Anubis má dokonce i svého šerifa? Mám dojem, že se to tady s tím imitováním Dalekého západu přece jen trochu přehání. Připomíná mi to historky o staré Arizoně, kterými mě kdysi krmil můj dědeček. Budu muset některou z nich vyzkoušet na Ganymed'anech...

Možná, že se ti to bude zdát hloupé, ale nač jsem si pořád ještě nezvykl, je bydlet v *Bowmanově apartmá*. Co chvíli se musím kouknout přes rameno, jestli...

Jak tady trávím čas? Dost podobně jako v Africké věži. Stýkám se s místními intelektuály, třebaže jich tu je, jak ostatně asi předpokládáš, dosti pořídku (doufám, že tyhle naše rozmluvy nemá nikdo napíchnuté). A navázal jsem také kontakt se školami, se zdejší vzdělávací soustavou – a ta je podle mne velice dobrá, třebaže je mnohem více zaměřená na techniku, než by asi tobě bylo vhod. Vzhledem ke zdejšímu značně nehostinnému vnějšímu prostředí je to ovšem nevyhnutelné...

Ale tohle seznámení mi pomohlo konečně pochopit, proč vlastně tu lidé vůbec žijí. Víš, existuje tu totiž něco jako trvalá provokující výzva – nebo vědomí jistého poslání, chceš-li – s jakou jsem se jen zřídka setkával na Zemi.

Je to pravda, že většina Ganyů se tu už narodila, takže jiný domov ani nepoznali. Ale třebaže jsou povětšinou příliš ohleduplní, než aby to říkali nahlas, jsou zřejmě přesvědčeni, že ta naše drahá rodná planeta začíná propadat jisté dekadenci. Co si myslíš ty? A jestli tomu tak doopravdy je, co s tím hodláte vy Teriéři – jak vám místní lidé říkají – podniknout? Jedna ze tříd, kam jsem se vypravil – věkem to byli teenageři – by vás chtěla trochu vyburcovat z vaší dřimoty. Chystají přísně tajný plán invaze na Zemi. Ne abys mi pak vyčítala, že jsem ě nevaroval včas...

Podnikl jsem také jednu výpravu ven z Anubisu, do takzvané Noční země, odkud nelze spatřit Lucifer. Na odvrácenou stranu se nás vydalo celkem deset, kromě mě ještě Chandler, dva členové posádky *Goliatha* a šest Ganyů. Putovali jsme, dokud Slunce nezmizelo pod obzorem, takže nastala opravdická noc. Byla úchvatná – trochu se podobala zimní polární noci na Zemi, jenomže nebe bylo docela černé... připadal jsem si téměř jako v kosmickém prostoru.

Nádherně bylo vidět všechny ostatní Galileovy měsíčky a měli jsme také možnost sledovat zatmění – pardon, zákryt – Io Europou. Ten výlet byl ovšem záměrně naplánován tak, abychom právě tohle mohli spatřit...

Pozorovatelné byly i některé menší měsíce, avšak nejnápadnější na obloze byla dvojhvězda Země – Měsíc. Jestli se mi zastesklo? Otevřeně musím říct, že ne, třebaže své nové přátele odtamtud dost postrádám...

Je mi líto, ale s dr. Khanem jsem se pořád ještě nesešel, třebaže už mi několikrát nechával vzkaz. Slibuji, že to napravím hned v nejbližších dnech – pozemských dnech, ne ganymedovských!

Upřímné pozdravy Joeovi, a pozdravuj ode mne i Danila, pokud o něm máš zprávy – už je z něho zase kompletní osobnost? A nejvíc ovšem vzpomínám na tebe...

ULOŽIT – ODVYSÍLAT

Kdysi dávno, v Poolově století, se ze jména dalo dost často usuzovat na vzhled jeho nositele nebo nositelky, ale o třicet generací později už nic takového neplatilo. Jak se ukázalo, byl dr. Theodore Khan přímo prototypový nordický blondýn, jehož by si člověk dove-dl představit spíše na válečném člunu starých Vikingů než jako postrach středoasijských stepí. V žádné z těchto podob by však stejně neudělal přílišný dojem, neboť byl vysoký necelých sto padesát centimetrů. Poole se nedokázal ubránit malému amatérskému exkurzu do psychologie: právě mrňousové bývají často překompenzovaní až do agresivity – a něco takového se podle náznaků Indry Wallaceové hodilo jako velice případná charakteristika jediného filozofa usedlého na Ganymedu. Takovéto útočnosti měl Khan ostatně naléhavě zapotřebí, aby ve společnosti tak nadmíru zaměřené na praktické otázky života vůbec obstál.

Anubis nebylo zdaleka tak veliké, aby se mohlo pochlubit skutečným univerzitním kampusem – tento luxus sice na různých jiných světech dosud existoval, ovšem mnoho lidí se domnívalo, že díky telekomunikační revoluci toto pojetí vysokoškolského areálu nadobro zastaralo. Namísto něho si město Anubis zřídilo cosi mnohem případnějšího, něco s tradicí ještě o mnoho set let starší – akademii, dokonale koncipovanou včetně háje olivovníků, které by dokázaly

ošálit i samotného Platona, ovšem jen do chvíle, kdy by se byl rozhodl vydat se mezi ně na procházku. Průpovídka Indry Wallaceové, že katedra filozofie nepotřebuje nic víc než tabuli a křídlo, neměla v tomto prostředí zjevně příliš platnost.

„Plánováno je to tu pro sedm lidí“, říkal hrdě dr. Khan, když se usadili na židle, konstruované zjevně se záměrem neposkytovat nijak mimořádné pohodlí, „protože sedm je maximální počet, který ještě dovoluje zdárnou vzájemnou komunikaci. Však také, pokud se započte i duch Sokratův, právě takový byl počet přítomných, když Faidon přednášel svou slavnou promluvu...“

„...o nesmrtnosti duše.“

Khan se vyjeveně zarazil, a Poole se neubránil smíchu. „Musel jsem krátce před promocí absolvovat ještě takový rychlokurz filozofie – někdo tehdy rozhodl, že my drsní technici bychom měli alespoň trochu načichnout kulturou.“

„To rád slyším. Mnohé tak bude jednodušší. Víte, pořád ještě nemohu uvěřit svému štěstí. Díky vašemu příletu bych snad nakonec začal věřit na zázraky! Už jsem dokonce uvažoval o tom, že se za vámi vypravím na Zemi. Nezmínila se vám snad naše milá Indra o mé... eh... posedlosti?“

„Ne,“ odpověděl Poole, ne tak docela podle pravdy.

Dr. Khan zářil uspokojením, byl zjevně nadšen, že získal čerstvého posluchače.

„Doslechl jste se o mně možná, že jsem ateista, ale to není tak docela pravda. Ateismus – to zní tak hrozně nábožensky, samá nuda, nikde žádná logika. Snad se vám to bude zdát až nepravděpodobné, ale my nikdy nemůžeme nabýt úplné jistoty, jestli snad Bůh přece jen kdysi neexistoval – a jestli nezmizel v nekonečnu, kde ho už nikdy nikdo nenalezne. Jenomže mne tohle prostě nezajímá, tak jako to nezajímalo Gautama Buddhu. Já se zabývám něčím jiným – duševní poruchou známou pod jménem náboženství.“

„Duševní porucha? To je dost příkrá klasifikace!“

„Plně ospravedlnitelná celými dějinami. Představte si, že jste mimozemšťan obdařený inteligencí, jenž se zabývá toliko fakty, která lze plně ověřit. Objevíte živočišný druh, jenž se v průběhu času rozčlenil na tisíce – ne, teď už miliony – různých kmenových skupin a skupinek, které vyznávají neuvěřitelně proměnlivou varietu všelijakých představ o původu vesmíru a o způsobu, jak se v něm chovat.“

A třebaže mnohé z nich mají řadu těchto představ společných, třebaže se jejich ideje snad v devětaadvadesáti procentech překrývají, postačuje to jedno jediné zbývající procento k tomu, aby se začali navzájem mučit a vyvražďovat pro nicotné detailíčky svých věrouk, které se jakémukoli nezúčastněnému pozorovateli musí jevit jako naprosto bezpodstatné.

Jak si tedy takové iracionální jednání vysvětlit? Lucretius uhodil hřebík na hlavičku, když pravil, že náboženství je vedlejší produkt strachu – že je reakcí na okolní mysteriózní a mnohdy nepřátelský svět. Pro prehistorii lidstva to snad bylo nezbytné zlo, avšak proč bylo onoho zla o tolik víc, než bylo opravdu nezbytné, a proč přetrvávalo i do doby, kdy už bylo víc než zbytečné?

Říkám zlo a myslím tím skutečné zlo, protože strach vede ke krutosti. Už první letmé seznámení s takzvanou inkvizicí naplní člověka studem nad tím, že náleží k lidskému druhu... A jedna z nejodpornějších knih, jaké kdy spatřily světlo světa, bylo *Kladivo na čarodějnice*, sepsaná bandou zvrácených sadistů a popisující muka, jež církev schvalovala – ba doporučovala! – k vynucení „doznání“ od tisíců neškodných stařen, dříve než je zaživa upálili... Předmluvu k ní napsal sám papež!

Ovšem o nic lepší než křesťanství nebyla ani většina ostatních náboženství, až na pár čestných výjimek... Ještě ve vašem vlastním století byli docela malí chlapci uvrhováni do pout a mrskáni a bití, dokud se nenaučili nazpaměť celé tlustopisy zbožných blábolů, byli olupováni o dětství i o mužnost jen proto, aby z nich posléze mohli nadělat mnichy...

Snad nejbizarnějším rysem toho všeho ale je, jak století za stoletím vystupovali jeden po druhém evidentní psychopati a prohlašovali, že právě jim – a nikomu jinému než jim! – zvěstoval Bůh pravdu. Kdyby se byly všechny tyto pravdy shodovaly, bylo by všechno v pořádku. Jenomže ony si navzájem znamenitě protiřečily, což ovšem všem těm samozvaným mesiášům nijak nebránilo získávat stovky nebo i miliony přívrženců, kteří pak do posledního dechu bojovali proti jiným, stejným způsobem ohlupovaným stoupencům víry lišící se v detailech mikroskopického měřítká.“

Poole usoudil, že je nejvyšší čas, aby se chopil slova.

„Připomněl jste mi něco, co se odehrávalo v mém rodném městě, když jsem byl ještě malý kluk. Jistý svatý muž, takzvaný světec,

ovšem v uvozovkách, si také zařídil takovouhle živnost. Prohlašoval o sobě, že dokáže konat zázraky – a takřka v mžiku měl kolem zástup oddaných vyznavačů. A nebyli to žádní negramotní hlupácci, řada jich pocházela z nejlepších rodin. Každou neděli jsem kolem toho jeho... eh... templu vídal stát luxusní vozy.“

„Ano, říkalo se tomu rasputinovský syndrom. Takových případů byly miliony, vyskytovaly se v průběhu celých dějin a ve všemožných zemích. Asi tak v jednom případě z tisíce dokázal takový kult přežít i po několik generací. Jak to tehdy dopadlo v tom vašem městě?“

„No, konkurenci to značně dopalovalo, takže dělala, co uměla, aby ho zdiskreditovala. Kdybych si tak dokázal vybavit, jak si ten chlap vlastně říkal... Figuroval pod nějakým sáhodlouhým indickým jménem *Swami-a-tak-dál*, ale pak se ukázalo, že pochází z Alabamy. K jeho oblíbeným trikům patřilo vyčarovat jen tak ze vzduchu různé svaté předměty. Jenže čistou náhodou se náš místní rabín amatérsky zabýval eskamotérstvím, a tak schválně veřejně předváděl, jak se taková kouzla provádějí. Vůbec to ale nezabralo, věrní stoupenci toho šarlatána prostě tvrdili, že ten jejich člověk činí skutečné zázraky a rabbi že na něho kvůli tomu žárlí.

Nerad to říkám, ale v jisté době začala toho darebáka brát vážně i moje máma. Bylo to brzy poté, co od nás táta utekl, a nedivil bych se, kdyby to mělo nějakou souvislost. Dovlekla mě na jednu z těch seancí. Bylo mi teprve deset, ale už tenkrát jsem si řekl, že někoho tak protivného jsem jaktěživ neviděl. Měl plnovous, do kterého by se bylo vešlo několik ptačích hnízd, a asi to tak skutečně bylo.“

„Dalo by se říct, že to byl dosti standardní typ. Jak dlouho mu to vydrželo?“

„Tři nebo čtyři roky. Pak musel z města nahonem vypadnout. Přišlo se totiž na to, že pořádá orgie s nezletilými. On samozřejmě prohlásil, že jenom užíval mystických metod k záchraně jejich duší. Jak byste řekl, že to pokračovalo?“

„To nevím.“

„Spousta těch pitomců mu věřila dál. Jejich božstvo se prostě nemohlo dopustit ničeho špatného, určitě mu to prý policajti jen tak přišli.“

„Přišli? Jak?“

„Promiňte – že ho prý odsoudili na základě zfalšovaných svědectví. To policie občas dělávala, aby dostala zločince za mříže, když už všechno ostatní selhalo.“

„Hmmm. Tenhle váš *Swami* byl ovšem celkem banální případ, skoro mě to až zklamalo. Ale přesto ten případ jen potvrzuje mou tezi – že touto duševní poruchou byla postižena většina lidstva, alespoň po určitou část svého života.“

„Takové malé flagstaffské předměstí ovšem nepředstavuje dostatečně reprezentativní vzorek.“

„To je sice pravda, jenomže ho musíte vynásobit mnoha tisíci – a to nejen ve vašem století, ale v celých dějinách. Neexistovala sebeabsurdnější hloupost, v níž by miliardy lidí nebyly ochotny uvěřit, často s takovou urputností, že byli připraveni raději padnout v boji, než aby se svých iluzí vzdali. Což je podle mne naprosto průkazný symptom pro diagnózu šílenství.“

„Takže vy tedy trváte na tom, že každý člověk s hlubokým náboženským přesvědčením je vlastně blázen?“

„V technické smyslu toho slova ano – pokud ovšem jde o přesvědčení upřímné, a ne o pokrytectví. Osobně se domnívám, že v devadesáti procentech to bylo pouhé předstírání.“

„Jsem si naprosto jist, že zrovna ten náš flagstaffský rabbi Berenstein byl v tomhle směru naprosto upřímný – a přitom to byl ten nejracionalnější mozek, jaký jsem kdy poznal, a současně jeden z nejušlechtlejších lidí v mém životě. Ale co byste řekl tomuhle? Jediný skutečný génius, se kterým jsem se kdy v životě setkal, byl dr. Čandra, vedoucí projektu HAL. Jednou jsem potřeboval zajít do jeho pracovny. Zaklepal jsem, ale nikdo se neozval, domníval jsem se tedy, že místnost je prázdná a vešel jsem.

Jenže on uvnitř přece jenom byl. Modlil se tam právě ke skupince nějakých bizarních bronzových sošek ověšených květy. Jedna z nich měla podobu slona... jiná zase abnormální počet rukou... Ustrnul jsem, ale on si našťástí mou přítomnost vůbec neuvědomil, a tak jsem se po špičkách vykradl zase ven. Považoval byste i jeho za pomatence?“

„To jste si vybral úplně nesprávný příklad: géniové jsou přece velice často blázni! No, dejme tomu ne zrovna blázni, ale přinejmenším duševně nevyrovnaní, což bývá následek výchovného tlaku v dětství. Jezuité říkali: svěťte mi chlapce na šest let, a je můj na

celý život. Kdyby dostali v náležitém věku do práce Čandru, mohl z něho být pobožný katolík, a ne hinduista.“

„Možná. Ale jedno mi pořád není jasné – proč jste tolik stál o to setkat se se mnou? Obávám se, že bigotnosti jsem nikdy nepropadl, ani té, ani oné. Co s tím mám já společného?“

Zvolna a se zjevnou úlevou člověka, který se právě zbavuje břemene dlouho ukrývaného tajemství, mu to dr. Khan pověděl.

20. Odpadlík

ZÁZNAM – PRO POOLA

Bud' zdrav Franku... Tak konečně ses s Tedem setkal. Ano, klidně bys ho mohl označit za maniaka – pokud bys tím měl na mysli jednostranně zaměřeného nadšence, absolutně postrádajícího sebe-menší špetku smyslu pro humor.

Říkáš, že tě překvapilo, když jsi v Tedově bytě uviděl na čelném místě viset portrét papeže. Musel to být ten jeho oblíbený hrdina - Pius XX. – určitě se ti o něm zmínil. Vyhledej si ho v encyklopedii, zpravidla ho nazývají Impius! Je to přímo fascinující příběh a představuje přesnou paralelu s něčím, co se odehrálo nedlouho předtím, než ty ses narodil. Určitě víš, jak Michail Gorbačov, prezident Sovětského impéria, přivodil na samém konci dvacátého století jeho rozpad tím, že veřejně odhalil jeho výstřelky a zločiny.

Neměl naprosto v úmyslu zajít až tak daleko, doufal, že se mu podaří říši zreformovat, jenomže to už bylo zcela vyloučeno. Nikdy už se nedozvíme, měl-li snad Pius XX nějaký obdobný záměr, neboť byl jedním dementním kardinálem zavražděn poté, co vyděsil svět otevřením tajných archívů inkvizice...

Věřící lidé tehdy žili stále ještě pod dojmem otřesu z nálezu MAT-0, k němuž došlo pár desítek let předtím a který hluboce zasáhl i Pia XX. A nepochybně ovlivnil jeho čin...

Pořád jsi mi ale ještě nepověděl, proč si vlastně představuje Ted, ten starý kryptodeista, že bys mu právě ty mohl být nápomocen v jeho hledání Boha? Já jsem přesvědčena, že je na něj rozhořčen hlavně kvůli tomu, že se před ním tak úspěšně skrývá. Radši se mu ale nesvěřuj, že jsem ti to něco takového řekla.

Ostatně – proč vlastně ne??

Tvá Indra

ULOŽIT – ODVYSÍLAT

FAXTOTUM – ZÁZNAM

Milá Indro, mám za sebou další sedánku s dr. Tedem, ale o tvé domněnce, proč se tolik zlobí na Boha, jsem mu zatím neřekl.

Zato jsme si odbyli pár zajímavých kontroverzí – ne, spíše to přece jen byly dialogy, třebaže většinu času hovořil on. Nikdy jsem si nemyslel, že po všech těch letech techničiny jednou ještě zabloudím do filozofie. Snad bylo nutné odbýt si právě ty inženýrské roky, abych jí přišel znovu na chuť. Zajímalo by mě, jak by mě asi on oznámkoval jako studenta

Včera jsem tenhle přístup vyzkoušel, převážně proto, abych si ověřil jeho reakci. Bylo to možná dost originální, ale jist si tím nejsem. Napadlo mě, že si to možná ráda poslechneš – a budu samozřejmě zvědavý na tvé stanovisko. Takže tady je ta naše debata.

FAXTOTUM – KOPIE AUDIOZÁZNAMU 94

„Vždyť ale, Tede, jistě nemůžeš popřít, že většina nejvýznamnějších uměleckých děl, které lidstvo vytvořilo, byla inspirována právě náboženským cítěním. Nedokazuje to něco?“

„Dokazuje, ovšem v tom smyslu, který asi málokomu z věřících bude po chuti! Čas od času se lidé baví tím, že si pořizují žebříčky nejruznějších nej, toho největšího a nejskvělejšího a nejlepšího. Určitě to patřilo k oblíbeným zábavám i ve tvé době.“

„Jistěže.“

„No, a podobně proběhly i některé známé pokusy učinit totéž v oblasti umění. Takovéhle seznamy sice nedokáží stanovit nějaké absolutní, věčné hodnoty, jsou nicméně zajímavé a ukazují, jak se vkus věk od věku proměňuje...“

Poslední takový soupis, který jsem viděl – bylo to před pár lety na Terranetu – byl členěn na oblasti: architektura, hudba, vizuální umění... Na pár vybraných příkladů si vzpomínám: Parthenon, Tádž Mahál... v hudbě se na první místo dostaly Bachovy toccaty a fugy, hned za nimi se umístilo Verdiho Requiem. Ve výtvarném umění to

byla samozřejmě Mona Lisa. Dál pak – pořadím si nejsem docela jistý – skupina Buddhových soch kdesi na Srí Lance a zlatá pohřební maska mladého faraóna Tutanchamóna.

I kdybych se ale upamatoval na všechny ostatní, což samozřejmě nedokážu, nebylo by to nijak podstatné, důležité je něco jiného, jejich kulturní a náboženské pozadí. Všeobecně lze říci, že mezi nimi žádné náboženství nepřevažuje – s výjimkou hudby. A to může být podmíněno náhodou a čistě technickou okolností: varhany a ostatní předelektronické nástroje byly zdokonaleny v pokřesťanštělém Západě. Mohlo tomu být i docela jinak... kdyby třeba Řekové anebo Číňané byli považovali stroje za něco víc než pouhé hračky.

Co je ale rozhodující pro celý tenhle spor, alespoň podle mého názoru, je naprostá shoda v názorech na to, co vůbec považovat za největší umělecké dílo lidstva. Znovu a znovu se ve všemožných seznamech opakuje týž úsudek – Angkor Vat. Ovšem to náboženství, které jeho vznik inspirovalo, zaniklo před mnoha staletími; nikdo ani přesně neví, jaké vlastně bylo, kromě toho, že se vztahovalo ne k jednomu, ale k celým stovkám bohů!“

„Škoda že tenhle oříšek nemůžu dát louskat našemu drahému rabbimu Berensteinovi – vím určitě, že i na to by měl pádnou odpověď.“

„Vůbec o tom nepochybují. Sám bych se s ním rád byl setkat. A jsem rád, že se nedožil toho, co se stalo s Izraelem.“

KONEC AUDIOZÁZNAMU

Tak Indro. Škoda že Grandhotel Ganymed nemá kulisu Angkor Vatu ve svém menu. Nikdy jsem ho neviděl, ale člověk nemůže mít všechno...

A teď tedy ta otázka, která tě doopravdy zajímá: proč je dr. Ted tak nadšen, že mě tu má?

Jak víš, je přesvědčen, že klíč k mnoha tajemstvím leží na Eurotě, kam nebylo už po tisíc let nikomu dovoleno vstoupit. Ted se domnívá, že bych já mohl být výjimkou. Věří, že tam mám přítele. Ano – Dave Bowmana, anebo to, čím se nyní stal... Víme, že přežil, když ho tehdy do sebe vsál monolit Velký bratr, a že pak jakýmsi způsobem navštívil Zemi. Je toho ale víc, o čem jsem až dosud nevěděl. A

informováno je jen velice málo lidí, protože Ganyové o téhle věci jen neradi hovoří...

Ted Khan strávil soustředováním dokladů o tom celá léta a je si těmi fakty zcela jist, třebaže je nedokáže vysvětlit. Přinejmenším při šesti příležitostech, asi tak před sto lety, oznámili očití svědci tady v Anubisu, že spatřili zjevení podobné tomu, s jakým se setkal Heywood Floyd na palubě *Discovery*. A třebaže o oné události na *Discovery* nikdo z nich předtím nevěděl, dokázali všichni bez výjimky identifikovat právě Dava, jakmile shlédli jeho hologram. A k dalšímu takovému zjevení došlo kdysi na palubě kosmické lodi, která se k Evropě přiblížila, stalo se to před šesti sty lety...

Jedno takové sdělení samo o sobě by asi nikdo nebral vážně, jenomže ve svém celku začínají mít určitý smysl. Ted je si naprosto jistý, že Dave Bowman žije dál v jakési formě, jež patrně souvisí s monolitem, kterému říkáme Velká zeď. A že se stále ještě zajímá o naše záležitosti. Třebaže Ted až dosud žádný pokus o komunikaci s ním nepodnikl, chová neději, že vstoupit v takové spojení možné je. A věří, že jediný člověk, který to může dokázat, jsem já...

Čeká mě určité rozhodnutí. Zítra si o tom promluví s kapitánem Chandlerem. Dám ti vědět, na čem jsme se shodli.

Tvůj Frank.

ULOŽIT

ODVYSÍLAT PRO INDRU

21. Karanténa

„Věříš na duchy, Dime?“

„Samozřejmě že ne, ale jako každý rozumný člověk před nimi cítím strach. Proč se ptáš?“

„Pokud nešlo o ducha, byl to ten nejživější sen, jaký se mi kdy zdál. Dnes v noci jsem totiž hovořil s Davem Bowmanem.“

Poole věděl, že pokud to situace bude vyžadovat, bude ho kapitán Chandler brát naprosto vážně. V tomto očekávání se nezklamal. „To je zajímavé, vysvětlení je ovšem nasnadě. Vždyť ty tady na Ganymedu, při Deovi, spíš rovnou v *Bowmanově apartmá*! Sám jsi mi přece říkal, že ty místnosti budí dojem, jako kdyby tam on osobně strašil.“

„Já jsem si naprosto jistý... no, řekněme na devadesát devět procent jistý, že máš pravdu a že celou tu věc mají na svědomí debaty, které teď vedu s profesorem Tedem. Slyšels něco o tom, že se Dave Bowman tu a tam tady v Anubisu zjevuje? Přibližně tak jednou za sto let? Tak jako se objevil před dr. Floydem na palubě *Discovery*, poté co v ní obnovili provoz.“

„Co se to tam vlastně stalo? Slýchal jsem nějaké neurčité pověsti, ale nebral jsem je nikdy vážně.“

„Dr. Khan je bere vážně a já taky – viděl jsem ten původní záznam. Jak Floyd sedí v mém křesílku a jak se před ním něco jako oblak prachu zformovalo do podoby Davovy hlavy. Pak to vyslovilo tu proslulou výstrahu, že musejí odletět.“

„Kdo by to neznal? Jenomže to se seběhlo před tisícem let. Byla spousta času nějak to naimitovat.“

„Ale proč by to kdo dělal? Včera jsme se na ten záznam znovu dívali s Khanem. Vsadím krk na to, že je autentický.“

„Po pravdě řečeno s tebou souhlasím. A zprávy o těch zjeveních jsem už taky slyšel...“

Chandler jako by se v myšlenkách kamsi zatoulal, jeho hlas zrozpáčitel. „Kdysi, už je to dávno, jsem tady v Anubisu měl dívku. A ta mi vyprávěla, že její dědeček Bowmana taky viděl. Jenže já jsem se tomu tenkrát jen smál.“

„Jestlipak má Ted ve svém seznamu i tohohle svědka? Nemohl bys mu zprostředkovat s tvou přítelkyní nějaký kontakt?“

„Ehm, skoro radši ne. Neviděli jsme se celá léta. Pokud vím, tak je teď snad na Měsíci, nebo na Marsu... Ale proč se o to vlastně profesor Ted tak zajímá?“

„A to je právě věc, kterou jsem s tebou chtěl probrat“

„Zní to přímo zlověstně. Ven s tím tedy!“

„Ted se domnívá, že Dave Bowman, nebo to, v co se proměnil, snad stále ještě existuje – tam na Europě.“

„Po tisíci letech?“

„No, podívej se na mě.“

„Jeden případ vydá jen na chudičkou statistiku, říkával můj profesor matematiky. Ale pokračuj.“

„Je to dost komplikovaná historie, nebo spíš skládáčka, kde nám ještě pořád chybí spousta dílků. V jedné věci ale existuje naprostá shoda názorů: že totiž v životě našich prapředků došlo ke klíčovému

obratu tehdy, když se před čtyřmi miliony let v Africe objevil ten monolit. V té době nastal zlom v prehistorii člověka. Objevují se první nástroje, zbraně, a také náboženství. Sotva asi půjde o čistou náhodu. Monolit s námi zřejmě cosi provedl, určitě tam nestál jenom tak, aby se dal pasivně uctívat.

Ted velice rád cituje jednoho věhlasného paleontologa, který prohlásil, že nám MAT-0 uštědřil do zadku pořádný evoluční kopanec. Ale tvrdí přitom, že se tohle postrčení neudálo tak úplně žádoucím směrem. Musely se z nás v zájmu přežití opravdu stát takové zlé potvory? Snad ano... Pokud jsem Teda pochopil, věří, že v samotném naladění našich mozků došlo k nějaké chybě, takže nejsme schopni důsledně logického myšlení. A jako by to samo o sobě nestačilo, jistou dávkou agresivity sice musí být vybaven každý živý tvor, ale zdá se, že my jsme jí byli obdařeni v naprosto neodpovídající míře. A žádný jiný živočich také nemučí příslušníky svého rodu, tak jak to děláme my. Nevězí snad za tím určitá evoluční chyba – nějaká ta genetický havárie?

Obecně se také soudí, že MAT-1 byl na Měsíci umístěn proto, aby sledoval průběh onoho projektu nebo experimentu nebo co to vlastně mělo být, a aby o něm podával zprávy na Jupiter. Právě sem bylo zřejmě umístěno řídicí centrum celé téhle expedice do Sluneční soustavy. Proto tu také vyčkával další monolit – Velký bratr. Čekal tu čtyři miliony let, až sem konečně dorazila *Discovery*. Je to tak?“

„Ano, tuhle teorii jsem vždycky považoval za nejpříjemnější.“

„A teď přijde na řadu spekulativní složka těchto úvah. Bowman byl evidentně Velkým bratrem pohlčen, ale cosi z jeho osobnosti tuto událost přečkalo. Dvacet let po onom setkání s Heywoodem Floydem při druhé expedici k Jupiteru došlo mezi nimi k dalšímu kontaktu, když se v roce 2061 Floyd účastnil výpravy k Halleyově kometě. To nám alespoň říká ve svých pamětech – třebaže mu bylo už hodně přes sto, když je diktoval.“

„To už mohl být senilní.“

„Podle všech svědectví současníků nebyl! A také – což je možná ještě významnější – stejně nevysvětlitelné zážitky měl i jeho vnuk Chris, když musela *Galaxy* nouzově přistát na Europě. Což je ovšem právě ono místo, kde je onen monolit – anebo prostě nějaký monolit – v současné době umístěn! Obklopen Evropy...“

„Začínám už chápat, kam asi dr.Ted míří. Právě v tomhle okamžiku jsme se tu objevili my – když celý vývojový cyklus znovu začíná. Započalo zušlechťování Europů jako příštích kandidátů pro mezihvězdné společenství.“

„Přesně tak – všechno do sebe zapadá. Zažehnutí Jupiteru, aby se jim stal druhým sluncem a aby rozmrazil ten jejich ledový svět. Varování, abychom se drželi opodál – zřejmě proto, abychom nezasahovali do jejich vývoje...“

„Kde jenom už jsem tohle slyšel? Ale ovšem, Franku – vždyť ten nápad je starý tisíc let – pochází přímo z tvé doby! To je přece ta slavná Hlavní směrnice! Dodnes nás starý dobrý *Star Trek* dokáže rozesmát.“

„Zmínil jsem se ti někdy, že jsem se s některými z těch herců osobně setkal? Ti by se asi divili, kdyby mě teď mohli vidět... já jsem ovšem měl na ten takzvaný princip nevměšování vlastní názor. Monolit tuhle zásadu v našem případě, tenkrát v Africe, nesporně porušil. Dalo by se tvrdit, že s katastrofálními důsledky...“

„Takže se na Europě chystá reparát!“

Poole se zasmál, ale byl to neveselý smích. „Khan užil přesně týchž slov.“

„A co se on domnívá, že bychom měli podniknout? A hlavně – jakou roli v tom hraješ ty?“

„Především musíme vypátrat, co se doopravdy odehrává na Europě – a proč. Pouhé pozorování z kosmu nepostačuje.“

„Ale co jiného můžeme dělat? Všechny sondy, které tam až dosud Ganyové vyslali, byly zničeny ještě před přistáním.“

„A počínaje onu výpravou vyslanou k záchraně *Galaxy* byly všechny kosmické nosiče odraženy silovým polem, s jehož podstatou si dodnes nikdo neví rady. Je to ovšem pozoruhodný důkaz o tom, že ať je tam dole cokoli, působí to jen jako ochrana, nesnaží se to uškodit. A co je ještě důležitější, zřejmě to má schopnost rozeznat, co se k Europě blíží. Rozlišuje to mezi roboty a člověkem.“

„Což je víc, než leckdy dokážu já. Ale pokračuj.“

„No, Ted se domnívá, že existuje jediná lidská bytost, které by se mohlo podařit přistát na povrchu Europy – to proto, že tam má pradávného přítele, který by na jakékoli myslitelné síly tam dole mohl mít jistý vliv.“

Kapitán Dimitri Chandler si tiše a dlouze hvízdal. „A ty bys to chtěl riskovat?“

„Ano. Co já mohu ztratit?“

„Přinejmenším jeden dosti nákladný modul, jestli ti dobře rozumím. Takže proto ty ses učil létat s *Falconem*?“

„Tedy, když o tom mluvíš... něco takového mě skutečně napadlo.“

„Musím si to nechat projít hlavou. Přiznávám, že mě to dost zaujalo, ale bude kolem toho spousta problémů.“

„Jak jsem tě zatím poznal, určitě si s nimi dokážeš poradit – jakmile se jednou rozhodneš mi pomoci.“

22. Kostky jsou vrženy

FAXTOTUM – PRIORITU V KOMUNIKACI MÁ NAPŘÍŠTĚ
ZEMĚ
ULOŽIT

Moje milá Indro! Nechci aby tohle působilo melodramaticky, ale mohla by to být má poslední zpráva z Ganymedu. Než k tobě dorazí, budu už asi na cestě k Europě.

Třebaže to bylo dosti náhlé rozhodnutí – a nikoho nemohlo překvapit víc, než mě samotného – zvážil jsem ho dostatečně pečlivě. Jak ses asi domyslela, stál u jeho zrodu především Ted Khan. Pokud bych se neměl vrátit, ať ti vysvětlí podrobnosti on sám.

Abys mě správně pochopila – nepovažuji to v žádném směru za nějakou sebevražednou akci! Tedovy argumenty mě ale na devadesát procent přesvědčily, že má pravdu, a vzbudily ve mně takovou zvědavost, že bych si nikdy neodpustil, kdybych promarnil příležitost, jaká se vyskytne jen jednou za život. Nebo bych měl spíš říct jednou za dva životy...

Poletím jednomístným pilotovaným modulem *Falcon*, který patří k výbavě *Goliatha*. Jak rád bych ho předvedl svým někdejšími kolegům z Kosmické správy! Soudě podle záznamů o obdobných předchozích pokusech se zdá být nejpravděpodobnější, že můj let bude od Europy něčím odkloněn, ještě než tam budu moci přistát. Ale i z toho pro mne vyplyne určitá zkušenost...

A pokud by se snad ono něco – patrně místní monolit rozhodlo naložit se mnou tak jako s předchozími automaticky pilotovanými sondami, které zničil ještě za letu, nedozvím se už nic. Je to riziko, které jsem připraven podstoupit.

Děkuji ti za všechno, pozdravuj ode mne i Joea. Zdravím tě z Ganymedu. Brzy, jak doufám, se ti ozvu z Evropy.

ULOŽIT ODVYSÍLAT

IV.

ŘÍŠE SÍRY

23. *Falcon*

„Evropa je v tomto okamžiku od Ganymedu vzdálena čtyři sta tisíc kilometrů,“ sděloval kapitán Chandler Poolovi. „Když šlápneš na plyn – moc ti děkuju, žeš mě o tohle rčení obohatil! – dopraví tě tam *Falcon* během jedné hodiny. Ale já bych ti to nedoporučoval. Ten náš mysteriózní kamarád, by se mohl vylekat, kdyby se někdo blížil takovou rychlostí.“

„Souhlasím. Také potřebuju nějaký čas, abych mohl přemýšlet. A také pořád ještě doufám...“ Poole zmlkl.

„Doufáš, že co?“

„Že dřív, než se pokusím o přistání, se mi podaří navázat kontakt s Davem, nebo s tím, čím se stal.“

„Ano, ona je to vždycky tak trochu neomalenost vpadnout někam bez pozvání – i kdyby šlo o lidi, které znáš, natož když se máš setkat s tak naprosto cizími domorodci, jako jsou Evropané. Snad by sis pro ně měl s sebou vzít nějaké dárčky. Čím se to vybavovali pradávni cestovatelé? Myslím, že tenkrát byly ve značné oblibě zrcátka a korálky.“

Vtipkováním se Chandlerovi nedařilo zastřít obavy, jak o Poola, tak i o cennou součást *Goliathova* vybavení, kterou mu hodlal zapůjčit – a za niž nesl jako velitel lodi konečnou zodpovědnost.

„Pořád ještě nevím, jak to vyřešíme. Jestli se vrátíš jako hrdina, budu se samozřejmě slunit v odlesku tvé slávy. Ale jestli vezmeš za své i s *Falconem*, co mám říct? Že sis bez dovolení vypůjčil *Falcon*, když se nikdo nedíval? Takovou pohádku by asi nikdo nebyl ochoten poslouchat. Řízení letového provozu na Ganymedu je náramně přísné – a musí být! Pokud bys odstartoval bez předchozího upozornění, půjdou po tobě řádově v mikrosekundách, no řekněme v milisekundách. Neexistuje jiná možnost, než zaregistrovat ten let předem.“

Takže ti zatím navrhuju tohle – pokud nevymyslím něco lepšího. Letíš s *Falconem* na jakoby na závěrečný kvalifikační test – všichni vědí, že už máš odbyto sólové řízení. Vydáš se na oblet nad Evropou, výška dva tisíce kilometrů, na tom nebude vůbec nic neob-

vyklého, lidé to podnikají běžně a nezdá se, že by proti tomu měly místní orgány nějaké námitky.

Odhadovaná celková délka letu bude pět hodin plus minus nějakých deset minut. Pokud se náhle rozhodneš nevrátit se, nemůže proti tomu nikdo nic podniknout – tedy nikdo na Ganymedu. Já samozřejmě budu huhlat, budu se divit, jak mohlo dojít k tak hrubé navigační chybě, atd. atd. Tak, aby to co nejučinněji zapůsobilo na případnou budoucí vyšetřovací komisi.“

„A mohlo by k takovému vyšetřování dojít? Nechci udělat nic, co by tě přivedlo do nějakých nesnází.“

„Neměj strach, už je na čase, aby tu jednou taky nastal nějaký rozruch. Ale o téhle úmluvě víme jen ty a já, před posádkou se o ničem nezmiňuj. Chci, aby měli všichni možnost utéci se v případě potřeby – jak zněla ta druhá užitečná floskule, kterou jsi mě naučil? – k variantě ‚věrohodného popření‘ jakékoli spoluzodpovědnosti.“

„Děkuji Dime, vážím si toho, co děláš. A doufám, že nebudeš mít nikdy důvod litovat, žeš mě vylovil z Neptunovy hlubiny a vzal mě na palubu *Goliatha*.“

Poole shledal, že je dost nesnadné nevzbudit žádné podezření u svých nových kolegů z posádky, kteří mu připravovali *Falcona* na údajný krátký rutinní let. Jen on a Chandler věděli, že žádná z těchto dvou charakteristik pro jeho start neplatí.

Nesměřoval však do naprostého neznáma, tak jako tehdy před tisícem let s Bowmanem. V paměti modulu byly uloženy velice podrobné mapy Evropy, s rozlišením dovolujícím rozpoznat i několkametrové detaily. Věděl přesně, kam zamířit; zbývalo zjistit jen jediné. Bude-li právě jemu dovoleno porušit onu staletou karanténu.

24. Únik

„Předej mi řízení do manuálního režimu, prosím.“

„Chceš opravdu převzít řízení v manuálním režimu, Franku?“

„Ano, opravdu chci, *Falcone*... děkuji.“

Jakkoli se to zdálo být zcela nelogické, většina příslušníků lidského plemene prostě nedokázala být vůči svým umělým dětem nezdořilá, třebaže se to někdy blížilo až k prostoduchosti. Na téma

etikety vztahů mezi člověkem a počítačem vznikaly celé psychologické tlustopisy, stejně tak jako populární příručky (k nejznámějším patřily tituly *Jak nezranit city vašeho computeru* a *Umělá inteligence a její přirozený stres*). Lidstvo dospělo k poznání, že veškerých hru-bostí vůči robotům, i kdyby z funkčního hlediska nebyly na překážku, je třeba se vyvarovat. Mohly by se až příliš snadno rozšířit i do mezilidských vztahů.

Falcon byl nyní na oběžné dráze, přesně tak, jak to uváděl leto-vý plán, v bezpečné výšce dvou tisíc kilometrů nad Evropou. Obloze nad hlavou dominoval srpek tohoto obrovitého měsíce, a i oblast neozařovaná Luciferem byla tak jasně osvětlována mnohem vzdále-nějším Sluncem, že na ní byl patrný každý detail jejího povrchu. Poole nepotřeboval žádné optické pomůcky, aby rozpoznal prostor uvažovaného dosednutí na ledem dosud spoutaného pobřeží Galilej-ského moře, nedaleko pozůstatků první kosmické lodi, která kdy na tomto tělese přistála. Třebaže z ní Evropané už veškeré kovové sou-části dávno vytěžili, nešťastná čínská kosmická loď dosud sloužila jako pomník své posádky; a bylo jen spravedlivé, že ono jediné měs-to na tomto světě – tak cizím všem lidským představám – bylo po-jmenováno Tsienville.

Poole se rozhodl sestoupit níže už nad Galilejským mořem a le-tět pak velice zvolna směrem k Tsienvillu – doufal, že se tak jeho příchod bude jevit jako přátelský, nebo alespoň mírumilovný. Sám si byl sice vědom, že je to značně naivní předpoklad, nic lepšího ho však nenapadalo.

A pak, právě když klesl pod hladinu jednoho tisíce kilometrů, ho z úvah vytrhl hlas ve sluchátkách – nikoli však ten, který doufal usly-šet. Tuhle otázku ovšem předem předpokládal.

„Tady Ganymed, řídící provozu, volám *Falcon*. Odchýlil jste se od letového plánu. Sdělte prosím okamžitě příčinu.“

Bylo nesnadné tak naléhavý dotaz ignorovat, ale za daných okolností se to Poolovi jevilo jako nejlepší řešení.

Přesně o třicet sekund později a o sto kilometrů blíže k Evropě relaci opakoval. Poole opět nezareagoval, ozval se však *Falcon*.

„Víš určitě, Franku, že tenhle manévr chceš provést?“ otázal se ho modul. Třebaže Poole naprosto přesně věděl, že jde jen o jeho představu, byl by odpřisáhl, že v tom hlase zaznívá úzkost.

„Naprosto určitě, *Falcone*. Víím přesně, co dělám.“

Byla to evidentní nepravda, a co nevidět bude muset lhát ještě víc, a to mnohem kritičtějšímu posluchači.

Na okraji palubní desky zablikaly zřídka kdy aktivované kontroly. Poole se spokojeně pousmál, všechno probíhalo podle jeho plánu.

„Tady Ganymed, řídicí provozu! Slyšíte mě, *Falcone*? Operujete v manuálním režimu, takže vám nemohu přispět na pomoc. Co se stalo? Pokračujete stále v sestupu k Europě! Potvrďte okamžitě příjem.“

Poola se začaly zmocňovat jisté výčitky svědomí. Uvědomoval si, že ten hlas volající ho z řízení provozu zná, a byl si téměř jist, že náleží oné okouzlující ženě, s níž se seznámil na recepci pořádané primátorem krátce po jeho přiletu do Anubisu. Zaznívaly v něm nelíčené obavy.

A pak ho najednou napadlo, jak ji strachu zbavit – a jak se pokusit o něco, co původně předem zavrhl jako příliš absurdní. Snad to přece jen stojí za pokus. Nikomu tím neublíží, naopak, mohlo by to zabrat.

„Tady Frank Poole, volám z *Falconu*. Já sám jsem naprosto O.K., ale něco jako by se zmocnilo řízení, navádí to teď modul přímo dolů k Europě. Doufám, že mě slyšíte – budu pokračovat v relaci, dokud to bude možné.“

No, tak úplně té vyplašené řídicí provozu nelhal, a pevně doufal, že jednoho dne se jí bude moci podívat do očí s docela čistým svědomím.

Nepřestával hovořit, a namísto aby balancoval na okrajíčku nepravdy, snažil se o co nejvěrohodnější tón.

„Opakuji, tady je Frank Poole na palubě modulu *Falcon*, sestupuji k povrchu Europy. Domnívám se, že na letoun teď působí nějaká vnější síla a že ho vede k bezpečnému přistání.“

Dave, tady je tvůj starý kolega Frank. Jsi to ty, kdo ovládá modul? Mám důvod předpokládat, že jsi na Europě. Pokud tomu tak je, těším se na setkání – ať jdi kdekoli a ať máš jakoukoli podobu.“

Ani na okamžik nečekal nějakou odezvu; i řídicí provozu na Ganymedu byla zřejmě natolik vyvedena z míry, že se odmlčela. A přece v jistém smyslu už odpověď dostal. *Falcon* klesal dál ke Galilejskému moři a nic mu nebránilo v sestupu.

Europu měl Poole už pouhých padesát kilometrů pod sebou, i prostým okem teď rozeznával dlouhý černý kvádr, monolit stojící na stráži – je-li tomu tak skutečně – na pokraji Tsienvillu.

Do takovéto blízkosti nebyl už tisíc let dovolen přístup žádnému člověku.

25. Oheň v mořských hlubinách

Po miliony roků to byl výlučně mořský svět, vody oceánu byly před kosmickým vakuem chráněny ledovou kůrou. Led měl povětšinou tloušťku několika kilometrů, existovali však linie určitého zeslabení, kde krunýř praskal a trhal se. Poté vždy docházelo ke krátkému souboji mezi dvěma nesmiřitelnými živly, jež se jinak nikde jinde v celé Sluneční soustavě neocitaly v přímém dotyku. Válka mezi mořem a kosmem končila vždy na témže mrtvém bodě. Obnažená vodní hladina začínala současně vřít i mrznout a záhy byl ledový pancíř opět obnoven.

Dávno už by bylo veškeré vodstvo Europy promrzlo až k samému dnu oceánů, kdyby nebylo blízkosti Jupiteru. Jeho mocná gravitace nepřestávala hníst jádro tohoto nevelkého světa. Síly, které otřásaly Io, působily i zde, třebaže nikoli s tak zběsilou prudkostí. Všude v hlubinách moří existoval bezpočet dokladů o tomto přetahování mezi planetou a jejím souputníkem. Do neutuchajícího rachotu a dunění podmořských zemětřesení se ozýval svist plynů unikajících z nitra měsíce, nad hlubinnými pláněmi se co chvíli hnaly infrazvukové tlakové vlny řítících se lavin. V porovnání s rozběsněným oceánem pokrývajícím Europu by se i nejdrsnější pozemská moře zdála jen tiše šumět.

Porůznu roztroušeny v pustých vodních propastech se tu však vyskytovaly oázy, jež by byly udivily a potěšily každého pozemského biologa. Rozkládaly se zpravidla na vzdálenost několika kilometrů kolem sopouchů a vřidel a změti minerálům vysrážených se solemi bohatých roztoků, řinoucích se z nitra měsíce. Utvářely se často v groteskní podobu jakýchsi gotických hradů, z nichž se ve volném rytmu, výtrysk za výtryskem, prýštily vroucí kalné proudy, jakoby puzené pulzem jakéhosi skrytého obrovitého srdce. A podobně jako krev byly i ony samy o sobě neklamným svědectvím života.

Tyto vřelé prameny zaháněly vražedný chlad pronikající z povrchu oceánu až sem dolů a na mořském dně vytvářely ostrůvky tepla. A co bylo neméně důležité, nesly s sebou z nitra Evropy i veškeré prvky a sloučeniny nezbytné k životu. Podobné úrodné oázy, nabízející hojnost potravy a energie, objevili oceánologové už ve dvacátém století i na dně pozemských moří. Jenomže zde jich bylo neskonalé víc a nezměrně pestřejší byla i jejich tvářnost.

V bezprostřední blízkosti horkých zdrojů těchto „tropických“ zón bujely křehké pavoukovité struktury, jež se zdály být obdobou pozemských rostlin. Mezi nimi se plazili a proplétali bizarní velcí plži a červi, někteří se živili rostlinami, jiní čerpali potravu z minerály obohacených vod kolem sebe. Ve větším odstupu od těchto podmorských ohňů, jejichž teplem se všichni tito tvorové hřáli, žily organizmy větší, robustnější, dosti podobné krabům nebo pavoukům.

Celé armády biologů by byly mohly strávit život studiem jedné jediné takové malé oázy. Na rozdíl od oceánů pozemského paleozoika nepředstavovaly hlubiny moří na Europě stabilní prostředí, takže evoluce tu probíhala s ohromující rychlostí a plodila obrovské spousty nefantasknějším forem. A nad všemi přitom visel toliko dočasně odložený ortel záhuby. Dříve či později čekalo každý z oněch pramenů života zeslábnutí a posléze zánik, poté co se ohniska sil, jež se napájely, přesunula kamsi jinam. Po celé Europě bylo mořské dno poseto stopami takovýchto tragédií. Bezpočet obdobných kruhových prostorů byl poset kostrami a mineralizovanými zbytky mrtvých tvorů, tam, kde byly z knihy života vytrženy celé vývojové kapitoly. Někteří jedinci po sobě zanechaly jako jedinou památku obrovitě prázdné skořápky podobné zavínutým trubicím, větší než člověk. Nezměrné spousty lastur všemožných tvarů – podvojných i trojlaločných – stejně tak jako spirálovité zkameněliny o průměru až několika metrů připomínaly krásné amonity, kteří tak záhadně vymizeli z pozemských oceánů.

Avšak k největším divům na Europě náležely řeky žhnoucí lávy řinoucí se z kalder podmorských vulkánů. Tlak v těchto hlubinách byl tak obrovský, že se voda v dotyku s rozžhaveným magmatem nemohla ani proměnit v páru, takže obě kapaliny musely v křehkém příměří existovat pospolu.

A právě v takovýchto místech, ve zcela cizím světě a s neskonale cizími aktéry, se odehrávaly děje podobné tomu, co probíhalo kdysi v Egyptě, ještě dávno předtím, než se na scéně objevil člověk. Tak jako Nil kdysi vnášel život do uzounkého pruhu v poušti, tak i tyto řeky tepla oživovaly hlubiny evropských moří. A podél jejich břehů, v pásu, jenž nikde nebyl širší než pouhých pár kilometrů, se vyvíjel jeden živý druh za druhým, rozbujel se a opět vymíral. Některé po sobě zanechávaly trvalé památníky.

Nebylo někdy snadné je odlišit od přírodních útvarů kolem termálních prúdů, a i tehdy, kdy zjevně nemohly vzniknout pouhým chemickým působením, bylo nesnadné rozhodnout, zda jsou výsledkem pouhého instinktu, anebo produktem inteligence. I na Zemi vytvářejí termity stavby téměř stejně impozantní, jako byla leckterá z těch, které se nacházely v onom obrovitém oceánu pokrývajícím celý tento zmrazený svět.

V úzkém úrodném pruhu uprostřed hlubinných pustin se mohly rodit a opět zanikat rozsáhlé civilizace a mohly tam pod velením nějakých evropských Tamerlánů nebo Napoleonů pochodovat – nebo spíše splývat – celé armády, aniž se o tom ostatek tohoto světa cokoli dozvěděl, neboť všechny jeho oázy byly od sebe navzájem právě tak izolované jako planety Sluneční soustavy. Tvorové, kteří se vyhřívali v záři rozžhavených lávových proudů a sytili se u horkých sopouchů, nedokázali nehostinné pustiny rozkládající se mezi jednotlivými osamělými ostrovy nijak překonat. A pokud by se v jejich středu zrodili historici a filozofové, každá z těchto kultur by byla přesvědčena, že je samojedinou v celém vesmíru.

Přesto však nebyl prostor mezi jednotlivými oázami zcela bez života. Existovali i odolnější živočichové, kteří dokázali čelit jeho drsným podmínkám. Někteří představovali evropskou analogii pozemských ryb. Byla to aerodynamicky dokonalá torpéda poháněna vertikálními ocasey, která směr pohybu ovládala ploutvemi táhnoucími se po celé délce těla. Podoba s nejúspěšnějšími obyvateli moří na Zemi byla nevyhnutelná, na shodné funkční požadavky evoluce nutně reaguje i obdobným řešením. Za důkaz mohou posloužit delfíni a žraloci, kteří ač vzhledem téměř totožní, vznikali z navzájem značně odlehlých větví stromu života.

Jeden velice výrazný rozdíl mezi rybami evropského a terestického oceánu přece však existoval. Evropské postrádaly žábry, neboť

ve vodách, v nichž pluly, nebylo téměř ani stopy po kyslíku, který by z nich mohly čerpat. Podobně jako u tvorů žijících na Zemi ve vazbě na hlubinné geotermální výrony byl i jejich metabolismus založen na využití sloučenin síry, v tomto vulkanickém prostředí tak hojných.

A jen nemnohé měly oči. Pomineme-li mihotavou záři lávových erupcí a občasné záblesky bioluminiscence vysílané jedinci hledajícími partnera nebo dravci slídícími po kořisti, obývaly říši hlubokých temnot.

Navíc i odsouzenou vlastně ke zkáze. Nejenže byly její energetické zdroje jen sporadické a neustále se přemísťovaly, ale i samo slapové působení, které bylo jejich hnací silou, trvale sláblo. I kdyby se u Europů byla vyvinula skutečná inteligence, byli uvězněni mezi ohněm a ledem.

Nic než zázrak nemohlo zabránit tomu, aby posléze – jakmile jejich nevelký svět posléze promrzne docela – všichni nezahynuli.

Tímto zázrakem se stal Lucifer.

26. Tsienville

V konečné fázi, když už se poklidnou stokilometrovou rychlostí snášel k pobřeží, zauvažoval Poole, nedojde-li v poslední chvíli přece jen k nějakému zásahu. Nic neobvyklého se však neudálo, ani když zvolna prolétal podél hrozné stěny Velké zdi.

Toto jméno se pro evropský monolit přímo nabízelo, jelikož na rozdíl od svých menších bratrů na Zemi a na Měsíci spočíval horizontálně na boku a byl víc než dvacet kilometrů dlouhý. Třebaže jeho objem byl doslova miliardkrát větší než objem MAT-0 a MAT-1, poměr jeho stran byl naprosto stejný – opět onen fascinující sled 1:4:9, který v předchozích staletí inspiroval tolik nesmyslné číselné mystiky.

Vzhledem k tomu, že výška stěny byla téměř deset kilometrů, tvrdila jedna celkem přijatelná teorie, že Velká zeď měla posloužit mimo jiné jako větrolam chránící Tsienville před nápoem ledových vichřic, jež sem čas od času pronikaly z Galilejského moře. Nyní se tak stávalo už mnohem méně často, když už se podnebí stabilizovalo, avšak před oním tisícem let by tyto větry znamenaly pro jakoukoli formu života vynořující se z oceánu vážné ohrožení.

Jednu věc Poole nestihl učinit, třebaže k ní byl pevně rozhodnut. Chtěl navštívit monolit v kráteru Tycho, ale v době, kdy odlétal k Jupiteru, to byl stále ještě nepřístupný a přísně střežený objekt, a v cestě k jeho dvojčeti v Olduvai mu zase zabránila pozemská gravitace. Viděl však jejich snímky už tolikrát, že je znal lépe, než ony příslovečné vlastní boty (mimochodem, mnohokrát už ho napadlo, zda lidé znají své boty opravdu tak dobře, aby je bezpečně identifikovali). Pokud nepřihlížel k obrovskému rozdílu v měřítku, nedala se Velká zeď absolutně nijak odlišit od MAT-1 a MAT-0 – a vlastně ani od „Velkého bratra“, s nímž se kdysi za obletu Jupitera setkal *Leonov*.

Podle některých teorií, možná natolik bláznivých, že by na nich mohl být kus pravdy, existoval monolit pouze jediný, mateční, a všechny ostatní, ať už byly jakkoli veliké, byly pouhými jeho projekcemi, obrazy. Poolovi se tyto představy vybavily, když sledoval hladkou, ničím neporušenou a jednolitou ebenovou plochu strmící Velké zdi. Po tolika stoletích a v tak nehostinném prostředí by přece měla být poznamenána nějakými stopami nečistot a nánosů! Avšak plocha vyhlížela právě tak čistě, jako by každičkový její čtvereční centimetr právě vyleštila celá armáda čističů oken.

Současně si Poole uvědomil, že třebaže každý, kdo měl možnost MAT-1 a MAT-0 shlédnout, cítil neodolatelné nutkání si na její neposkvrněný povrch sáhnout, nikdy a nikomu se to nikomu nepodařilo. Prsty, diamantové vrtáky, laserové nože – to vše sklouzávalo po povrchu monolitů, jako kdyby byly povlečeny nějakým neproniknutelným filmem. Anebo – což byla další z velmi populárních teorií – jakoby ani nepatřily do tohoto vesmíru, jakoby od něj byly neprostupně odděleny zlomkem milimetru jakési mezery.

Dokončil pomalým letem oblet celé Velké zdi, jež zůstávala vůči jeho přítomnosti zcela netečná. Ovládal modul stále ještě v režimu ručního řízení, pro případ, že by řízení provozu na Ganymedu podniklo nějaký další pokus o jeho „záchranu“. Doletěl na vnější okraj Tsenvillu a vznášel se chvíli na místě, aby si vyhlédl nejpříhodnější místo k přistání.

Scenérii, kterou uviděl *Falconovým* malým panoramatickým oknem znal už nazpaměť. Nesčíslněkrát ji studoval ze záznamů na Ganymedu, nikdy si však nepomyslel, že ji jednoho dne spatří ve skutečnosti. Evropané, jak se zdálo, neměli nejmenší představu, jak

navrhovat města. Stovky polokulových staveb byly na zhruba kilometrové ploše rozhozeny zjevně bez ladu a skladu. Některé byly tak malé, že i děti pozemšťanů by se do nich sotva dokázaly vtěsnat, a třebaže jiné byly naproti tomu dostatečně veliké, aby se tam vešla celá rodina, žádná nepřesahovala výšku pěti metrů.

Všechny byly vybudovány z téhož materiálu, zářily v dvojím světle evropského dne duchovitě bílým svitem. Podobně ostatně reagovali na Zemi Eskymáci na obdobné podmínky diktované mrazivým prostředím chudým na jakékoli jiné zdroje. I tsienvillská iglú byla postavena z ledu.

Úlohu ulic zastávaly kanály, což muselo plně vyhovovat tvorům, kteří z části byli dosud obojživelníky a do vody se zřejmě vraceli ke spánku. A také, jak se obecně předpokládalo, za potravou a ke kopulaci, třebaže žádná z těchto dvou hypotéz nebyla ověřena.

Tsienville bylo nazýváno „Ledové Benátky“ a Poole musel připustit, že je to výstižné pojmenování. Až na to, že nikde nebylo vidět žádného Benátčana. Místo vyhlíželo, jako by bylo už celá léta opuštěno.

A s tím byla spojena další záhada. Navzdory skutečnosti, že Lucifer byl padesátkrát jasnější než vzdálené Slunce a že byl trvale na obloze, Evropané se zdáli být pevně svázáni s prastarým rytmem dní a nocí. Jakmile Slunce zmizelo pod obzorem, vraceli se do oceánu, a objevovali se opět teprve při jeho východu – třebaže intenzita osvětlení se měnila o pouhých pár procent. Snad i zde byla paralela se Zemí, kde se životní rytmus mnoha světů řídil právě tak bledým Měsícem jako neskonale zářivějším Sluncem.

Východ měl nastat za hodinu a pak by se obyvatelé Tsienvillu měli vynořit na povrch a věnovat se svým záležitostem v obvyklém neuspěchaném tempu – podle lidských měřítek působili bezesporu téměř lenivě. Biochemie spočívající ve využití síry, jež byla pro Evropy základem jejich životních pochodů, nedosahovala ani zdaleka takové účinnosti jako při využití kyslíku, z něhož čerpala energii většina pozemských tvorů. Evropa by dokázal předběhnout i lenochod, takže bylo nesnadné považovat je za potenciálně nebezpečné. To byla lepší stránka věci. Naproti tomu se dalo předpokládat, že i při oboustranně nejlepších úmyslech bude komunikace asi nesmírně pomalá – spíše až nesnesitelně vleklá.

Je čas, usoudil Poole, ozvat se opět řízení provozu na Ganymedu. Budou už asi krajně znepokojení. Nejvíc ho však zajímalo, jak se s danou situací vyrovná jeho spoluspiklenec kapitán Chandler.

„Tady je *Falcon*, volám Ganymed. Jak bezpochyby sami vidíte, tak jsem... ehm... byl zastaven těsně nad Tsienvillem. Nedošlo k žádným projevům nepřátelství, a jelikož je tu dosud sluneční noc, jsou všichni Europové ještě pod vodou. Ozvu se znovu, jakmile přistanu.“

Dim by na mě mohl být pyšný, pomyslel si Poole, když s *Falconem* dosedl lehce jako sněhová vločka na kousíček hladké ledové plochy. Nechtěl riskovat, pokud šlo o stabilitu modulu, takže ponechal inerciální pohon vyrovnávat téměř celou jeho hmotnost – její nevyvážený zbyteček, jak doufal, postačí právě k tomu, aby ho neodvál náhlý poryv větru.

Byl tedy na Europě – jako první člověk po tisíci letech. Zakoušeli Armstrong s Aldrinem stejné rozjaření, když se *Eagle* dotkl povrchu Měsíce? Ti asi byli příliš zaneprázdněni kontrolou primitivních a naprosto neinteligentních systémům jimiž byl jejich *Orel* tenkrát vybaven.

Jeho *Sokol* toto všechno samozřejmě automaticky prováděl sám. V kabině bylo teď zcela ticho, až na nevyhnutelný – a uklidňující – šum dobře temperované elektroniky. Poole sebou prudce trhl, když ho z myšlenek náhle vyrušil Chandlerův hlas, zřejmě z předem na chystaného záznamu.

„Tak se ti to podařilo! Gratuluju! Jak víš, máme se přes příští týden vydat zpátky do Kuiperova pásu, ale i tak ti to poskytuje víc než dost času.“

Falcon ví, co má po pěti dnech udělat. Cestu domů najde s tebou i bez tebe. Takže mnoho štěstí!“

FAXTOTUM
AKTIVOVAT KRYPTOFILTR
ULOŽIT

Zdravím tě, Dime, a děkuji za ten povzbudivý vzkaz! Připadám si trochu hloupě, že sahám k šifrování. Jako bych byl tajný agent v některém z těch melodramatických špionážních příběhů, které byly v takové oblibě ještě než jsem přišel na svět. Nicméně mi tohle uta-

jení poskytne jakés takés soukromí, což by se mohlo ukázat jako docela užitečné. Doufám jen, že si mé faxtotum dokázalo s kódem dostatečně poradit... to byl samozřejmě jen žert, mé drahé faxtotum!

Mimochodem, valí se na mě hotová lavina požadavků o interview snad od všech médií, která v naší Sluneční soustavě existují. Pokus se jim to, prosím, nějak rozmluvit, nebo je odkaž na dr. Teda. Ten se jim bude určitě věnovat s náramnou radostí...

Jelikož Ganymed po celou dobu přejímá záběr mé kamery, nebudu plýtvat s dechem, abych ti líčil, co vidím. Proběhne-li všechno dobře, mělo by už během pár nejbližších minut dojít k nějaké akci. Pak se ukáže, jestli to byl opravdu ten nejlepší nápad pokojně si tu sedět a čekat, kdy už Europové objeví, že tu čekám, abych je pozdravil, až vylezou z vody ven...

Ale ať se stane cokoli, nebude to pro ně asi znamenat takové překvapení, jako pro profesora Čanga a jeho kolegy, kteří tu přistáli před tisíci lety! Přehrával jsem si to jeho proslulé hlášení těsně předtím, než jsme odlétali z Ganymedu. Musím přiznat, že jsem z něho měl trochu divný pocit. Neubránil jsem se pomyšlení, jestli se něco takového nemůže opakovat... nerad bych dosáhl nesmrtelnosti stejným způsobem jako nebohý Čang...

Mohu samozřejmě okamžitě odstartovat, kdyby se začalo dít něco nemilého... Právě mě napadla taková zajímavá věc... jestlipak mají Europové nějakou historii. Nějaký druh záznamů o událostech... něco, co by jim připomnělo, co se odehrálo pár kilometrů odsud před tisícem let?

27. Led a vzduchoprázdno

„... Tady je profesor Čang, volám z Evropy, doufám, že mne slyšíte, zejména dr. Floyd – vím, že jste na palubě *Leonova*... nezbývá mi asi příliš mnoho času... anténu na skafandru zaměřuji směrem, kde předpokládám, že teď jste... prosím, předejte tuto zprávu Zemi.

Tsien byl před třemi hodinami zničen. Jsem jediný, kdo přežil. Používám vysílačku ve skafandru – nemám ponětí, jestli má dostatečný dosah, ale je to moje jediná naděje. Prosím, poslouchajte pozorně...

ZDE NA EUROPĚ JE ŽIVOT. Opakuji: NA EUROPĚ JE ŽIVOT...

Přistáli jsme bezpečně, prověřili jsme všechny systémy a vysunuli hadice, abychom mohli neprodleně začít čerpat vodu do nádrží našeho pohonného komplexu... to pro případ, že bychom museli narychlo odstartovat.

Všechno probíhalo podle plánu... zdálo se to být až příliš krásné, než aby to mohla být pravda. Nádrže byly zpoloviny naplněné, když jsme se s dr. Lim vydali ven, abychom překontrolovali izolaci potrubí. *Tsien* stojí... stál... asi třicet metrů od okraje Velkého kanálu. Hadice vedly přímo k němu a pak dolů skrze led. Velice tenký... pro chůzi nebezpečný.

Jupiter byl v první čtvrti a my jsme na lodi rozvěsili osvětlení s celkovým příkonem pěti kilowatů. Vyhlížela jako vánoční stromek – byla nádherná, zrcadlila se v ledové ploše...

Li byl první, kdo tu věc upozoroval – ohromnou tmavou hmotu vynořující se z hlubin. Nejdřív jsme si mysleli, že je to snad nějaké hejno ryb, na jediný organismus to bylo až příliš veliké, ale pak se celá ta masa začala prolamovat ledem a dala se do pohybu směrem k nám.

Vyhlížela teď spíše jako velké pruhy vlhkých mořských chaluh plazících se po zemi. Li se rozběhl zpátky na loď pro kameru a já jsem zůstal na místě, sledoval jsem ten objekt dál a svá pozorování jsem hlásil na palubu. Pohyboval se tak zvolna, že jsem ho klidně stačil předběhnout. Spíš mě vzrušoval, než znepokojoval. Domníval jsem se v tu chvíli, že už vím, co je to zač – viděl jsem totiž kdysi snímky plovoucích chaluhových polí u kalifornského pobřeží – jenže v tom jsem se naprosto mýlil...

Bylo mi jasné, že se ten organismus ocitl ve vážném nebezpečí. Absolutně nemohl přežít za teploty o sto padesát stupňů nižší, než jakou mělo jeho běžné životní prostředí. Zmrzal za pohybu, začaly se z něho odlamovat kousky jako střepy rozbitého skla, ale přesto se nepřestával sunout vpřed k naší lodi, jako černá přílivová vlna neustále zvolňující svůj postup.

Byl jsem dosud natolik vyveden z míry, že jsem nedokázal uvažovat rozumně, a neuměl jsem si představit, čeho se ten tvor pokouší dosáhnout. Třebaže směřoval k *Tsienu*, připadal mi naprosto neškod-

ný, jako... no, jako nějaký lesík v pohybu. Musím se při tom pomyšlení usmát – připomnělo mi to Macbethův Burnhamský les...

A pak jsem si náhle to nebezpečí uvědomil. Třebaže to naprosto nejevilo agresivitu, bylo to velice těžké, s tím vším ledem, jímž to bylo pokryto, to muselo vážit celé tuny, i při zdejší nízké gravitaci. A zvolna, s obtížemi to začalo šplhat po našem přistávacím suportu... vzpěry se začaly bortit, vše jakoby ve zpomaleném filmu, bylo to jako sen – nebo spíš jako noční můra...

Teprve když se loď začala kácet, došlo mi, oč se vlastně ten organismus pokouší – a to už bylo příliš pozdě. Byli bychom se mohli zachránit – stačilo rychle vypnout to naše osvětlení!

Je patrně fototropní a jeho biologický cyklus je spouštěn slunečním světlem prozařujícím skrze led. Anebo ho snad světlo prostě přilákalo, tak jako svíčka přitahuje mýru. Naše reflektory určitě zářily silněji než cokoli, co Europa až dosud poznala, Slunce nevyjímaje...

Potom loď dopadla a roztránila se. Viděl jsem, jak se rozlomil její trup, jak se z něho vznášejí oblak sněhových vloček, když zkonzenzovaly vodní páry. Všechna světla zhasla, kromě jednoho, které se pohupovalo sem a tam na kabelu, pár metrů nad zemí.

Co se dělo pak, nevím. Vzpomínám si až na okamžik, kdy stojím pod oním jediným světlem, vedle vraku lodi, všude kolem mne poprašek čerstvého sněhu. Zřetelně jsem v něm rozpoznal své vlastní stopy. Musel jsem tam zřejmě právě doběhnout, uplynula snad jenom minuta, dvě...

Ta rostlina – stále jsem se domníval, že jde o rostlinu – stanula bez hnutí. Napadlo mě, že jí snad ublížil ten náraz. Všude kolem se povalovaly úlomky silné jako lidská paže – jako zurážené větve.

A pak se onen hlavní kmen dal opět do pohybu. Stáhl se z trupu a začal se plazit směrem ke mně. To už jsem si byl jist, že ten tvor je fotosenzitivní: stál jsem přímo pod tisíciwattovým reflektorem, který tou dobou už ustal v pohybu.

Představte si dubový kmen, anebo ještě lépe banyán s jeho mnohonásobnými kmeny a kořeny, zploštěný gravitací až k samé zemi a snažící se po ní plazit. Dospěl až do vzdálenosti asi pěti metrů od zdroje světla a poté se počal rozvíjet do dokonalého kruhu, jímž mě uzavřel. Předpokládám, že to byla limitní vzdálenost – bod, od něhož ho světlo už přestávalo přitahovat a naopak ho odpuzovalo.

Po několik dalších minut se nedělo naprosto nic. Napadlo mě, že snad ten organismus odumřel - že posléze zcela zmrzl.

Ale pak jsem upozoroval, že na mnoha větvích narůstají jakési pupeny. Připadalo mi to, jako bych sledoval rašení květů ve zrychleném filmu, pořízeném sběrnou kamerou. Dokonce jsem se domníval, že jde o květy – každý z nich byl velký jako lidská hlava.

Počaly se na nich rozvíjet křehké, nádherně vybarvené plátečky. Už v tom okamžiku mě napadlo, že nikdo – a *nic* – až dosud tyhle barvy nemohl spatřit, dokud jsme my do tohoto světa nevnesli ty naše reflektory... naše osudová světla.

Všechny ty úponečky a tyčinky se slabě vlnily... Přistoupil jsem k té živoucí zdi, jež mě obklopovala, abych zjistil, co se to v ní vlastně odehrává. Ani v tuto chvíli ani kdykoli jindy ve mně onen tvor nevzbudil sebemenší strach. Byl jsem si jistý, že nechová zlé úmysly – pokud je vůbec nadán nějakým vědomím.

Těch velikých květů byly desítky a desítky, v nejrůznějších fázích pučení. Připomínaly mi teď motýly, kteří se právě derou z kukly, křídla ještě smuchlaná, slaboučká... Dospíval jsem blíž a blíž k pravdě.

Jenže ony umrzaly – hynuly právě tak rychle, jak se rozvíjely. Jeden po druhém pak opadaly z mateřských pupenů. Několik okamžiků se ještě zmítaly jako rybky uvízlé na suchu – a mně konečně došlo, co jsou doopravdy zač. Ony lupínky nebyly žádné okvětní plátky – byly to zárodky, nebo něco na ten způsob. Bylo to larvální stadium toho tvora, schopné volně plout ve vodě. Snad ten živočich stráví většinu života zakořeněn na mořském dně, a pojednou pak vysílá tyto uvolněné zárodky, aby si hledaly nový životní prostor. Právě tak, jako to dělají koráli na Zemi.

Poklekl jsem, abych si jednoho z těch tvorečků prohlédl zblízka. Jeho překrásné zbarvení se počínalo vytrácet, měnilo se ve fádňí hněd'. Některé z těch pláteček se už odlamovaly, zmrzaly v pouhé střípečky. Avšak tvor se ani teď nepřestával pohybovat, a když jsem se mu přiblížil, pokoušel se přede mnou uniknout. Přemítal jsem, jakým smyslem asi vytušil mou blízkost.

A pak jsem si povšiml, že na samém hrotu každé z oněch tyčinek, jak jsem jim začal říkat, je jasně modrá skvrnka. Vypadaly jako drobné safírky nebo jako modrá očka na plášti lastur, vnímající sice světlo, avšak neschopné rozlišovat tvary. A přímo před mýma očima

ona živá modř bledla, drahokamy sleply, proměňovaly se v obyčejné všední kamínky...

Doktore Floyde, nebo kdokoli, kdo mě slyšíte, nezbyvá mi už mnoho času, právě se ozval výstražný signál aparatury mého skafandru. Ale už jsem skoro u konce.

Pochopil jsem, co musím udělat. Tisíciwattový reflektor dosahoval na kabelu skoro až k zemi. Trhl jsem za něj několikrát, završela sprška jisker a světlo zhaslo. Nebyl jsem si jist, není-li už příliš pozdě. Po několik minut se nedělo vůbec nic. A tak jsem přikročil těsně k oné spleti větví, kterou jsem byl obklopen, a kopl jsem do ní.

Změť se pozvolna rozplétala a tvor se začal stahovat zpět ke kanálu. Sledoval jsem ho až k vodě, postrkoval jsem ho nohou, kdykoli zpomalil, celou tu dobu jsem cítil, jak mi pod nohama křupou kousky ledu... Čím blíž ke kanálu, tím jako by sílil a nabýval energie, jako by věděl, že se vrací do svého přirozeného prostředí. Nepřestávala mě trápit otázka, přežije-li a vyraší-li opět.

Zmizel pod hladinou, na nehostinné souši zanechal posledních pár uhynulých larev. Volná vodní plocha se ještě pár minut čeřila bublinami, než ji od vnějšího vakua opět ochránil rychle namrzající ledový škraloup. Vydal jsem se zpátky k lodi, zjistit, nedá-li se odtamtud něco zachránit – ale o tom bych nerad hovořil.

Mám jen dvě prosby, doktore Floyde. Až budou taxonomové toho tvora zařazovat, doufám, že ho pojmenují po mně.

A pak... až se odtud bude příště vracet loď na Zemi, požádejte posádku, aby převezla naše kosti nazpátek do Číny.

Za několik minut už budou baterie vyčerpány. Moc bych si přál vědět, jestli mou zprávu měl někdo možnost zachytit. Budu ji nicméně opakovat tak dlouho, dokud budu schopen vysílat...

Tady je profesor Čang, volám z Evropy, podávám zprávu o katastrofě kosmické lodi *Tsien*. Přistáli jsme u Velkého kanálu a umístili jsme čerpadla na okraji ledového pole..."

28. Rozběsek číslo dvě

FAXTOTUM
ZÁZNAM

A už je tu Slunce! Je to zvláštní, jak na tomhle pomalu se otáčejícím světě vychází rychle! Ale ovšem, samozřejmě, jeho disk je tak malý, že se celý vyhoupne nad obzor takřka v jediném okamžiku. Ne že by se tím nějak měnilo celkové osvětlení, pokud by se člověk zrovna nedíval tím směrem, nepovšiml by si vůbec, že na obloze přibýlo další sluníčko.

Doufám ale, že ho zaregistrovali Europové. Zpravidla jim netrvá ani celých pět minut, než se po tom druhém rozbřesku začnou trousit na břeh. Otázka je, jestli o mně vědí a jestli je má přítomnost nevylekala.

Ne, mohlo by to být i docela obráceně. Snad jsou zvědaví, snad projeví dokonce i nedočkavost, co se to v Tsienvillu objevilo za cizího návštěvníka. Doufám, že tomu tak bude...

Už jdou! Snad to vaše špiónážní satelity všechno sledují. Kameery na *Falconu* pilně snímají...

Ti jsou ale pomalí! Obávám se, že komunikace s nimi bude dosti velká nuda. Pokud ovšem budou ochotni se mnou komunikovat...

Podobají se tak trochu tomu, co převrátilo *Tsiena*, jsou ale o něco menší, a ty větvičky se opět dělí... dál a dál. Zrovna tak jako mnoho z našich univerzálních robotů. Jak dlouho nám to trvalo, než jsme si uvědomili, že humanoidi napodobující člověka jsou až směšně neohrabaní a že jedinou správnou cestou je spousta maličkých manipulátorů. Kdykoli něco skutečně chytrého vymyslíme, zjistíme posléze, že už to dávno před námi napadlo matičku Přírodu.

Jsou to opravdu roztomilí mrňousové – jako kdyby se daly na pochod nějaké keříky. Jakpak se asi rozmnožují – pučením? Neuvědomil jsem si až do této chvíle, jak jsou vlastně krásní. Jsou barvené skoro jako ryby z korálových útesů, možná ze stejných důvodů... aby přilákali partnery nebo aby oklamaly predátory, předstírají, že jsou vlastně něčím jiným.

Prve jsem řekl, že se podobají keříkům. Takže tedy růžovým keříkům – oni totiž mají opravdové trny! Musí pro to mít své dobré důvody...

Jsem ale trochu zklamán. Nezdá se, že by si mě vůbec všimli. Všichni směřují do města, jako by návštěva kosmického modulu byla všední každodenní záležitostí... zbývá jich tu už jen pár... možná, že zabere tohle... předpokládám, že jsou schopni vnímat zvukové vlny,

to dokáže většina mořských tvorů – i když tu atmosféra může být natolik řídká, že můj hlas příliš daleko nedolehne...

FALCONE – VNĚJŠÍ REPRODUKTOR...

HALÓ, SLYŠÍTE MĚ? JMENUJI SE FRANK POOLE...
EHM... PŘICHÁZÍM K VÁM V MÍRU JMÉNEM CELÉHO LID-
STVA...

I mě to připadá trochu hloupé, ale napadlo by vás snad něco lep-
šího? A pro záznam to bude znít docela pěkně...

Nikdo z nich si toho ani nevšiml. Velcí i malí, všichni se sunou
do těch svých iglů. Zajímalo by mě, co tam asi dělají, když se tam
dosoukají. Snad bych se měl vydat za nimi. Jsem si jist, že bych byl
v naprostém bezpečí – dokážu se přece pohybovat o tolik rychleji...

Vybavila se mi dosti legrační představa. Všichni ti tvorečkové,
jak tu pochodují jedním směrem, vypadají jako proudy lidí spěchají-
cích do práce a z práce, dvakrát denně mezi kanceláří a domovem,
ještě než se to díky elektronice stalo zbytečné.

Zkusím to ještě jednou, než zmizí i ti poslední...

HALÓ, VY TAM – TADY JE FRANK POOLE, NÁVŠTĚV-
NÍK Z PLANETY ZEMĚ, SLYŠÍTE MĚ?

SLYŠÍM TĚ, FRANKU. TADY JE DAVE.

29. Duch ve stroji

Bezprostřední reakce Franka Poola byl úžas, vzápětí ho však vy-
střídala nevýslovná radost. Do této chvíle po pravdě nevěřil, že by se
mu podařilo navázat jakýkoli kontakt, ať už s Evropy nebo
s monolitem. Dokonce si představoval, jak do té strmící ebenové
stěny vztekle kopne a zařve: „Je tam vůbec někdo?“

K údivu však neměl důvod, cosi inteligentního přece nutně mu-
selo sledovat jeho přilet z Ganymedu a dovolit mu přistát. Stačilo jen
brát Teda Khana trochu vážněji.

„Dave,“ říkal Poole zvolna, „jsi to opravdu ty?“

A kdo jiný by to mohl být, ptal se zároveň sám sebe. Nebyla to
však docela hloupá otázka. V tom hlase, který se ozval z malého re-
produktoru na řídicím panelu, bylo cosi podivně mechanického a
neosobního.

„Ano, Franku. To jsem já, Dave.“

Následovala kratičká odmlka a pak pokračoval bez jakékoli změny intonace tým hlas: „Haló, Franku. Tady je Hal.“

FAXTOTUM ZÁZNAM

Nu, Indro a Dime, jsem rád, že se to všechno zapisovalo, jinak byste mi asi sotva uvěřili...

Mám pocit, že jsem pořád ještě v šoku. Především: jak se chovat k tomu, kdo se mě pokusil zabít, a kdo to také udělal, i když se to stalo před tisícem let? Ale já už dnes chápu, že to nebyla Halova vina, že to vlastně nebyla ničí vina. Existuje jedna rada, která se mi už mnohokrát osvědčila: „Nehledej zlý úmysl tam, kde příčinou je holá neschopnost.“ Nemám už nic za zlé ani nějaké té partě programátorů, které jsem vůbec neznal a kteří jsou tak jako tak celá staletí po smrti.

Jsem rád, že je tahle zpráva šifrovaná, jelikož nevím, jak se s ní bude třeba zacházet, a spousta toho, co vám říkám, se nakonec může ukázat jako naprostý nesmysl. Už teď jsem zahlcen informacemi, jejichž objem nezvládám, a musel jsem požádat Dava, aby mi nechal chvilíčku oddychu – po všem tom, co jsem podstoupil, jen abych s ním navázal spojení! Nemyslím ale, že bych se tím byl dotkl jeho citů: nejsem si ostatně jist, jestli ještě nějaké city vůbec má...

Co on teď vlastně je zač – to je případná otázka! No, je to nepochybně Dave Bowman, jenomže je zbaven vší lidské tvářnosti, jako... dejme tomu jako synopse románu nebo jako technický článek. Znáte to přece, jak takový obsah knihy sice poskytne veškeré základní informace, ale vůbec nic přitom neprozradí o autorově osobnosti! Ale přesto byly okamžiky, kdy jsem vycítil, že něco ze starého Dava tu přece zůstalo. Nešel bych tak daleko, abych tvrdil, že byl naším setkáním nadšen, to ne. Blíží pravdě by bylo, že ho docela uspokojilo... Já sám z toho mám ještě v hlavě zmatek. Jako když člověk potká po dlouhé době staré přátele a zjistí, že už jsou to docela jiní lidé. Nu, v tomhle případě je to po tisíci letech – a já si ani neumím představit, jakými zkušenostmi on zatím prošel, třebaže – jak vám za chvíli povím – se o některé z nich pokusil se mnou podělit.

A pak je tu Hal. Je to on, o tom rovněž nemůže být pochyb. Většinu času ale nedokážu rozpoznat, který z nich vlastně hovoří. Neexistují náhodou někde v lékařských záznamech příklady multiplicít-

ních osobností? O něco takového by snad právě v tomto případě mohlo jít.

Zeptal jsem se ho, co se to vlastně s nimi oběma dvěma dělo, a on... oni... ten *Halman*, ksakru, se mi to pokusil, vysvětlit. Znovu opakuji – snad jsem to ani dost přesně nepochopil, ale je to jediná vyhovující hypotéza, jakou mám.

Monolit ve svých nejrůznějších exemplářích je samozřejmě klíčem ke všemu. Ne, to by byl nepřesný termín – neřekl o něm někdo jednou, že je to něco jako kosmická verze švýcarského univerzálního nože? Jak jsem si všiml, máte je i vy až dodnes, třebaže Švýcarsko i jeho armáda už před celými staletími zmizely. Zkrátka takový všestranný nástroj, který dokáže provést všechno, co chce. Anebo k čemu byl naprogramován...

Tenkrát v Africe, před čtyřmi miliony let, nám uštědřil ten evoluční kopanec do zadku, ať už to bylo k dobrému, či ne. A pak čekalo jeho dvojče na Měsíci, až se vyškrábeme z kolébky ven. To už jsme si ostatně sami domysleli, a Dave to teď potvrdil.

Řekl jsem, že v něm nezbylo příliš mnoho lidských pocitů a citů, ale pořád mu ještě není cizí zvědavost – chce se dozvídat. A právě teď k tomu má tu nejlepší příležitost!

Když Dava onen monolit u Jupiteru tehdy vstřebal – lepší slovo mě nenapadá – přivedl si domů o něco víc, než tušil. Třebaže monolit Dava využil – zřejmě jakožto získaný vzorek populace a jako sondu k průzkumu Země – vytěžoval i Dave informace z monolitu. S Halovou pomocí (kdo by dokázal superpočítač pochopit lépe než jiný supercomputer?) prozkoumal jeho paměť a pokusil se najít i jeho účel.

A tohle je něco, čemu se až těžko věří. Monolit je fantasticky mocný stroj, podívejte se jen, co dokázal provést s Jupiterem, ale nic víc, než to! Funguje automaticky, postrádá jakékoli vědomí. Vzpomínám si na ten okamžik, kdy už jsem chtěl do Velké zdi kopnout a křiknout: „Je tam vůbec někdo?“ A správná odpověď by byla zněla: nikdo, jen Dave a Hal...

Co je ale horšího, některé z jeho systémů patrně začaly selhávat, Dave dokonce uvedl, že v podstatě zhloupl! Snad byl nechán příliš dlouho bez dozoru, sám sobě, snad už potřebuje servisní kontrolu.

A Dave je přesvědčen, že monolit přinejmenším v jednom případě selhal. Ale dost možná, že to není to přesné slovo, mohlo jít i o

záměrnou, pečlivě uváženou akci. V každém případě to ale je vpravdě ohromující, a pokud jde o důsledky, až děsivé. Naštěstí mám možnost vám to předvést, takže to budete moci posoudit sami. Ano, i když se to událo, před tisícem let, tenkrát, když podnikal *Leonov* svou druhou výpravu k Jupiteru. A celou tu dobu nikoho nic nenapadlo...

Jsem opravdu rád, že jste mě vybavili neuropřilbou. Byla samozřejmě neocenitelná celou tu dobu, nedovedu si už život bez ní vůbec představit, ale teď musí zvládat úkoly, pro které vůbec nebyla konstruována. A činí se pozoruhodným způsobem.

Halmanovi trvalo asi deset minut, než zjistil, jakým způsobem přilba pracuje a než vytvořil potřebné rozhraní. Zato teď máme přímý myšlenkový kontakt – a můžu vám říct, že mě to zmáhá. Znovu a znovu je musím prosit, aby trochu zvolnili tempo, aby hovořili tak, aby to pochopilo i malé dítě. Nebo spíš aby mysleli tak, aby to mohlo sdílet i malé dítě...

Nejsem si docela jistý, jak moc se to povede. Je to tisíc let starý záznam Davova vlastního zážitku, nějakým způsobem uložený v obrovité paměti monolitu, poté extrahovaný Davem a injektovaný do mé neuropřilby – neptejte se mě, jak vlastně – a konečně odeslaný retranslací vám prostřednictvím centrály na Ganymedu. Uf. Doufám, že vás z jeho dekódování nerozbolí hlava.

Přepojuji na Dava Bowmana, blížícího se k Jupiteru, na počátku jednadvacátého století...

30. Pěnová krajina

Miliony kilometrů dlouhé úponky magnetických polí, náhlé výtrysky rádiových vln, gejzíry ionizovaného plazmatu, větší než celá planeta Země – to vše měl před očima stejně zřetelně jako samotná mračna, halící planetu nádherným mnohobarevným příkrovem. Dokázal vnímat jejich složité vzájemné působení a uvědomoval si, že Jupiter je neskonale úžasnější, než si kdo až dosud uměl představit.

Dokonce i za průletu volným pádem skrze burácející srdce Velké rudé skvrny, za hromobití bouří, rozsáhlých jako celé kontinenty, věděl, proč tento útvar existuje už celá staletí, třebaže je tvořen plyny řidšími, než jsou ty, které působí pozemské hurikány. Jak se postup-

ně nořil do poklidnějších hlubin, svist vodíkového větru slábl a z výše se snášela chumelenice blyštivých vloček, zčásti už slepených v jakoby nadýchnuté kopce uhlovodíkové pěny. Teplota by tu už byla umožnila existenci vody v kapalném skupenství, oceány tu však nebyly žádné. Řidčounké plynné prostředí je nebylo schopné unést.

Klesal dál, pronikal jednou vrstvou oblaků za druhou, až dosáhl oblasti tak jasné, že i pouhý lidský zrak by v ní dokázal dohlédnout na tisícikilometrovou vzdálenost. V obrovitém víru rudé skvrny představovala jen okrajovou tišinu, skrývala však tajemství, které lidé sice tušili už dávno, dosud si však svou domněnku nedokázali ověřit.

Při úpatí oněch volně se vznášejících pěnových horských hřebců bylo vidět tisíce nevelkých, ostře ohraničených obláčků, všechny zhruba téže velikosti a shodně rudě a hnědě žíhaných. Malé ovšem byly jen ve srovnání se svým okolím, vymykajícím se svými rozměry všem lidským měřítkům; i nejmenší z nich by byl zakryl slušně rozlehlé velkoměsto.

Byly obdařeny životem, to bylo mimo veškerou pochybnost, neboť sice zvolna, ale cílevědomě putovaly po svazích vzdušných hor jako popásající se ovce. A domlouvaly se navzájem v pásmu metrových vln. Jejich rádiové hlásky byly sice slabounké, avšak jasně slyšitelné i na pozadí mnohem mohutnějšího praskotu a rachotu samotného Jupiteru.

Ty bachraté plynné chumáče tedy nesporně žily, vznášely se v onom uzounkém pásmu mezi mrazivými výšinami a spalující hlubinou. V prostoru sice úzké, svým rozsahem však mnohonásobně větší než celá biosféra Země.

Nebyly samy. Hbitě se mezi nimi proplétali i další tvorečkové, div že je vůbec postřehl, jak byli nepatrní. Někteří svou podobou až neuvěřitelně připomínali pozemská letadla a byli i přibližně téže velikosti. I ti však byli bezpochyby živí – snad to byli predátoři, snad paraziti, ale dost možná i pastýři.

Otevřela se tak před ním naprosto nová vývojová kapitola, stejně jako ta, kterou měl možnost uvidět na Europě. Dravci podobní olihním pozemských oceánů, pohybující se prudkými zpětnými výtrysky, se na obrovité kypré oblaky vrhali a pohlcovali je. Avšak peřinovité plynné útvary nebyly zdaleka bezbranné, tu a tam některý

ťal mohutným bleskem nebo vroubkovitými chapadly připomínajícími kilometry dlouhé čepele řetězové pily.

A spatřil životní formy ještě podivnější, tvarem využívající takřka všeho, co jen nabízí geometrie – cosi jako bizarní průsvitné draky, čtyřštěny, koule mnohostěny, změt' propletených stuh... Jako gigantickému planktonu Jupiterovy atmosféry jim bylo souzeno vznášet se jako babí léto ve stoupavých proudech, dokud se nestačily pomnožit; poté byly strženy zpět do hlubin, kde zuhelnatěly a staly se zdrojem látek pro další generace.

Prozkoumával teď svět, jenž byl víc než stokrát rozlehlejší než povrch Země, třebaže byl svědkem tolika udivujících věcí, nikde tu nepostřehl sebemenší náznak nějaké inteligence. Rádiové hlasy obrovských útvarů netlumočily nic než ty nejjednodušší varovné signály nebo projevy strachu. I chování dravců, u nichž by se byl dal předpokládat vyšší stupeň organizovanosti, v čemsi připomínalo žraloky v pozemských oceánech – jednali jako bezduché automaty.

A přes všechnu svou omračující rozsáhlost a nezvyklost byla Jupiterova biosféra přespríliš křehkým světem, říší mlh a pěny, předivem hedvábně jemných vláken a jako papír tenkých tkání, snovaných z oné neustávající petrochemické vánice vloček rodících se za elektrických výbojů ve vyšších vrstvách atmosféry. Jen málo útvarů bylo pevnějších než mýdlová bublina; i nejstrašnějšího jupiterského dravce by dokázal nejslabší z pozemských masožravců rozcupovat na kousíčky.

Tak jako Europa, jen v neskonale větším měřítku, představoval i Jupiter slepou uličku vývoje. Vědomí tu absolutně vzniknout nemohlo, a i kdyby se tak stalo, nutně by zakrnělo. Jakási čistě plynná kultura by se tu snad zrodit mohla, jenomže v prostředí, v němž byl oheň nemyslitelný a kde prakticky neexistovala hmota v pevném skupenství, by nedosáhla ani úrovně doby kamenné.

31. Jesle

FAXTOTUM
ZÁZNAM

Nu, Indro a Dime, doufám, že jste to v pořádku přijali. Já osobně tomu pořád jen stěží dokážu uvěřit. Všichni ti fantastičtí tvorové (byli bychom přece měli zachytit alespoň jejich rádiové hlasy, i když bychom jim nedokázali porozumět!) byli v jediném okamžiku smazáni ze světa, jen aby se z Jupiteru stalo nové slunce.

Aspoň už teď chápeme proč. Aby dostali šanci Europové. Dosti nelibostný kalkul, co? Je inteligence jediná věc, na které záleží? Už teď si představuji tu předlouhou debatu na tohle téma s Tedem Khanem...

A je tu další otázka: postoupí kdy Europové vůbec do nějaké vyšší třídy, nebo setrvají navěky v té své školce – nebo spíš v jeslích? I když tisíc let není příliš dlouhá doba, nějaké pokroky by už Europové přece je měli zaznamenat – ovšem podle Dava jsou dodnes naprosto stejní, jako když tehdy vystoupili z moře. V tom je možná celý ten problém, zůstávají pořád jednou nohou (nebo spíš jednou větvičkou) ve vodě.

S tím souvisí i náš další omyl. My jsme se totiž domnívali, že Europové se vracejí do vody spát. Je tomu ale právě naopak: do vody se chodí krmit, spát přicházejí na pevninu! Jak jsme mohli usoudit už z jejich struktury, z té spleti větvíček, živí se planktonem...

Zeptal jsem se Dava: „A co ta iglú, která si stavějí? Nejsou snad ta dokladem o jistém technologickém vývoji?“ Ale on řekl, že ne, jsou to prý jen obdoby staveb, které si budují na mořském dně, aby se uchránily před různými predátory – zvláště před nějakým, který vypadá jako létající koberec, jenomže má rozměry fotbalového hřiště...

Existuje ovšem jedna oblast, kde prokázali jistou iniciativu, ba dokonce tvůrčí schopnosti. Fascinují je kovy, patrně proto, že se v čisté podobě v oceánu nikde nevyskytují. Proto také vyrabovali *Tsiena* – a totéž se stalo se sondami, které se občas snesly na jejich území.

A co potom dělají se vši tou mědí a beryliem a titanem, které takovýmto způsobem nashromáždili? Obávám se, že ty kovy jsou jim naprosto k ničemu. Skládají je všechny na jedno místo, je tam z toho fantastická hromada, kterou neustále přerovnávají. Snad se u nich vyvíjí nějaké estetické cítění, nakonec – viděl jsem v Muzeu moderního umění i horší věci... Ale napadla mě jiná teorie – slyšeli jste někdy něco o takzvaných „cargo kultech“? *Cargo* byl termín pro

náklad, a některé přežívající primitivní kmeny, které ve dvacátém století dosud existovaly, vytvářely napodobeniny letadel z bambusu – v naději, že se jim tak podaří přilákat ony velké ptáky, kteří jim občas shazovali nádherné dary. Snad i Europové chovají podobnou představu.

A teď k otázce, kterou mi opakovaně kladete: co je vlastně Dava? A jak se on i Hal stali tím, čím dnes jsou, ať je to cokoli?

Nejjednodušší odpověď samozřejmě zní, že jsou to pouhé jejich repliky, napodobeniny uchovávané kdesi v obrovité paměti monolitu. Po většinu času nejsou dokonce vůbec aktivovány; když jsem se na to Dava zeptal, řekl mi, že byl takto „vzhůru“ (to je jeho vlastní výraz) celkem pouhých padesát let za celých oněch tisíc roků od své... ehm... metamorfózy.

Když jsem se ho otázel, zda mu takovéto poručníctví nad jeho životem nevadilo a nevadí, odpověděl: „A proč by mi mělo vadit? Plním všechny své funkce naprosto dokonale.“ Ono to skoro zní, jako by mluvil Hal, to je pravda. Ale já jsem přesvědčen, že to byl skutečně Dave – pokud mezi nimi je nyní vůbec nějaký rozdíl...

Vzpomínáte si ještě na ono přirovnání k univerzálnímu švýcarskému noži? Tenhle nynější *Halman* je zřejmě jedno z tisíců jeho želízek.

Jenomže on není tak zcela pasivním nástrojem. Pokud je „vzhůru“, je obdařen určitou autonomií, je do jisté míry nezávislý – patrně v mezích určených s konečnou platností monolitem. V průběhu oněch staletí byl využit jako inteligentní sonda k průzkumu Jupiteru, jak jste právě viděli, stejně tak jako Ganymedu a Země. Tím se potvrzují ony záhadné úkazy na Floridě, které kdysi popsala Davova někdejší přítelkyně a pak ještě ošetřovatelka, která byla u jeho matky pár chviliek před její smrtí, ale i ty případy, kdy se zjevoval v Anubisu.

Vysvětluje se tím i jedna další záhada. Zeptal jsem se Dava přímo: „Jak to, že mě nechali přistát na Europě, když všechny ostatní po celá staletí od tohoto světa odvraceli? Sám jsem čekal, že se mi povede stejně!“

Odpověď byla až směšně prostá. Monolit totiž čas od času využívá Dava – *Halmana* – k jakémusi dohledu nad námi. Dave byl přesně informován o mé záchraně a viděl i některá má vystoupení v médiích, na Zemi i na Ganymedu. Musím říct, že mě dosud trochu

mrzí, že se nepokusil vstoupit se mnou do styku! Ale když jsem nakonec zkusil přistát, vykulil posléze přece jenom ten červený kobereček...

Dívej, mám sice k dispozici ještě osmačtyřicet hodin do okamžiku, než *Falcon* odstartuje (se mnou nebo beze mne!), ale já si nemyslím, že bych je nutně musel vyžít, poté, co jsem teď už kontakt s *Halmanem* konečně navázal. Můžeme spojení udržovat i do Anubisu... pokud ovšem on bude chtít.

A já bych se rád co nejdříve vrátil do *Grandhotelu Ganymed*! On je *Falcon* sice báječný modul, ale jeho sociální zařízení by uneslo lecjaké vylepšení. Začíná trochu zavánět – a nesmírně už taky toužím po sprše.

Těším se na vás, obzvlášť na Teda Khana. Máme si moc co povídat, ještě než odletím zpátky na Zemi.

ULOŽIT
ODVYSÍLAT

V.

LIKVIDACE

*Té prapůvodní vině,
chce marně zvonit hrana.
Co dešťů do moří se řine
a přece jsou tak slaná.*

Alfred Edward Housman: Nové básně

32. Trochu si užívat

Byla to vcelku zajímavá tři desetiletí, bez jakýchkoliv vzrušujících událostí, jen tu a tam prokládaná radostmi i strastmi, tak jak je mají čas a osud pro každého nachystány. Největší z oněch radostí byla zcela neočekávaná, ba dokonce ještě před návratem z Ganymedu na Zemi by byl Poole asi samo takové pomyšlení zavrhl jako bláznivinu.

Na rčení, že malé city odloučením hynou a velké sílí, je mnoho pravdy. Když se s Indrou Wallaceovou opět uviděli, zjistili najednou, že přes všechno škádlení a občasné rozmíšky jsou si blíží, než si až dosud připouštěli. Jedno plynulo z druhého, až najednou byli na světě – k Frankové i Indřině obapolné radosti – Dawn Wallaceová a Martin Poole.

Na to, aby si pořídili děti, už byli oba trochu v letech – nemluvě o oné Poolově tisícovce navíc – a profesor Anderson je zprvu varoval, že to snad ani vůbec nebude možné. Anebo, co horšího...

„Měl jste víc štěstí, než tušíte,“ řekl Poolovi. „Radiální poškození u vás bylo překvapivě nízké a na podkladě vaší nepostižené DNA se podařilo provést všechny nezbytné korekce. Ale dokud nebudeme hotovi ještě s dalšími testy, nemohu vám zaručit genetickou nenarušenost. Takže se mějte rádi, ale s dětmi počkejte, dokud ode mne nedostanete definitivní O.K.“

Testy trvali dlouho, a jak se Anderson obával, přinesly nutnost dalších korekčních zásahů. Franka s Indrou postihla i prvotní závažná nehoda – cosi, co by nebylo schopné života, i kdyby tomu bylo dovoleno přežít prvních pár týdnů od početí – ale Martin a Dawn potom už byli naprosto v pořádku, se správným počtem hlav, rukou a nohou. Byli hezcí a inteligentní a jentak unikli naprostému rozmazlení opičí láskou svých rodičů, kteří zůstali nejlepší přátelé i po-

té, co se po patnácti letech oba opět rozhodli pro nezávislý život. Vzhledem k vysokému bodovému ohodnocení svých společenských zásluh by byli mohli dosáhnout souhlasu k početí dalšího dítěte, rozhodli se však nehřešit na své až dosud tak neuvěřitelné štěstí a nepokoušet raději osud.

Jedna tragédie vrhla v této době stín na Poolův osobní život – a šokovala i celé *Sluneční společenství*. Kapitán Chandler s celou posádkou zahynuli, když při prováděném průzkumu vybuchlo jádro komety a zničilo *Goliatha* tak dokonale, že se poté nepodařilo vypátrat nic víc než jen pár úlomků lodi. Exploze způsobené reakcí nestabilních molekul existujících jen za extrémně nízkých teplot, to bylo riziko, známé všem lovcům komet a Chandler se s nimi za svého života setkal několikrát. Nikdo však už neměl naději dozvědět se cokoli bližšího o konkrétních okolnostech, které zaskočily i tak zkušeného astronauta.

Poole Chandlera nesmírně postrádal, kapitán v jeho života sehrál jedinečnou úlohu a nebyl tady nikdo, kdo by ho mohl nahradit – nikdo kromě Dava Bowmana, s nímž Poole sdílel tak klíčovou životní událost. Plánovali s Chandlerem, že se spolu znovu pustí do kosmu, snad až někam do Oortova oblaku, se všemi jeho dosud neprozkoumanými záhadami a se vzdáleným, avšak nevyčerpatelným bohatstvím ledu. Pro nejruznější kolize jejich osobních programů se jim však tyto plány nepodařilo uskutečnit, a teď byl tedy s vysněnou cestou provždy konec.

Zato Poole podnikl jinou vytouženou pouť – a to navzdory radám svého lékaře. Vydal se dolů na Zemi, sice jenom jednou, ale i tak toho měl až dost. Vozítko, v němž se tam pohyboval, vyhlíželo takřka navlas stejně jako křesílka, jaká v jeho dobách užívali šťastnější z ochrnutých vozičkářů. Mělo balonové pneumatiky, které dovolovaly poježdění po každém přijatelně rovném povrchu, mohlo však i létat – ve výši asi dvaceti centimetrů nad zemí – na vzduchovém polštáři vytvářeném soupravou malých, avšak velice účinných dmychadel. Poole dost překvapilo, že se vůbec ještě používá tak primitivní technika, ovšem komplex inerciálního pohonu byl pro použití v takto nepatrném zařízení příliš objemný.

Pohodlně usazen v tomto vznášedle si téměř ani neuvědomoval svou narůstající tíhu, když sestupoval do samotného srdce Afriky. Vnímal sice, že se mu o něco hůře dýchá, avšak za svého astrona-

tického výcviku zažil i horší podmínky. Nač ovšem nebyl vůbec připraven, byla výheň, která ho ovanula, jakmile z gigantického válce, který tvořil základnu Věže a protínal ve výši nad ním oblačné nebe, vyjel ven do volného ovzduší. A to bylo teprve časné ráno. Jakkpak to asi bude vypadat v poledne?

Sotva trochu přivykl vedru, zakusil další útok, tentokrát na svůj čich. Tisíce pachů a vůní – žádná z nich nepříjemná, avšak všechny cizí – se naráz dožadovalo jeho pozornosti. Zamhouřil alespoň na pár minut oči ve snaze předejít přetížení svých vstupních okruhů.

Dřív než se odhodlal je opět otevřít, ucítil, jak ho v zátylku ohmatává jakýsi velký vlhký předmět. „Pozdravte se s Alžbětou,“ vyzval ho statný mladý průvodce, naditý do tradičního munduru *Velkého bílého lovce*, až příliš neposkvrněného, než aby byl kdy skutečně sloužil svému účelu. „Ona je náš oficiální vítač.“

Poole se i s křesílkem otočil a zjistil, že na něj upírá svá oduševnělá očka malé sluně. „Ahoj, Alžběto,“ řekl poněkud chabě. Alžběta pozdvihla chobot na pozdrav a vydala zvuk, jaký se ve slušné společnosti zřídkakdy slýchá – Poole si však byl jist, že to nemyslela nijak zle.

Strávil na povrchu planety Země necelou hodinu, zajel si na pokraj džungle, jejíž zakrslé stromky se sotva mohly měřit s pralesem v Kosmolandu, a setkal se tváří v tvář s převážnou částí místní fauny. Jeho průvodci se omlouvali za přátelské chování lvů, zkažených turisty, ale víc než dostatečně to kompenzoval zlověstný výraz krokodýlů; ti zde reprezentovali opravdickou drsnou a nedotčenou Přírodu.

Ještě než se vrátil do Věže, chtěl si Poole vyzkoušet pár kroků mimo vznášedlo. Uvědomoval si, že se to bude rovnat podmínkám, jako by nesl ještě jednu hmotnost svého těla na ramenou, ale to mu nepřipadalo tak úplně neproveditelné, a určitě vy si nikdy neodpustil, kdyby to alespoň nezkusil.

Nebyl to však ten nejlepší nápad. Snad si ho měl ověřit v nějakém chladnějším podnebí. Po desítkách kroků byl rád, když se mohl opět uchýlit do pohodlného objetí svého křesílka. „To stačí,“ řekl unaveně. „Vraťme se do Věže.“

Když vjížděl do výtahové haly, postřehl nápis, který mu v příjezdovém rozrušení nějak unikl. Zněl:

VÍTEJTE V AFRICE!

Divočina je nadějí pro uchování světa.
HENRY DAVID THOREAU (1817 – 1962)

Průvodce zaregistroval Poolův zájem a zeptal se: „Znal jste se s ním?“ Byl to typ otázky, jaké Poole slýchal až příliš často, ale v dané chvíli se necítil natolik dobře, aby se pustil do vysvětlování.

„Nemyslím,“ odpověděl znaveně, velké dveře se zavřely a venku za nimi zůstala scenérie, pachy a zvuky nejstaršího domova člověčenstva. Poolova touha po návštěvě zemského povrchu byla tímto safari vrchovatě uspokojena a když se konečně navrátil do svého bytu v *Etáži 10 000*, což i v této demokratické společnosti představovalo velice prestižní bydlení, dělal, co uměl, aby zastřel všechny ty otlaky a bolístky, které si za pobytu tam dole přivodil. Indru nicméně jeho stav poněkud šokoval a hnala ho rovnou do postele.

„Hotový Antaneus – jenomže naruby!“ zamumlala jen.

„Kdože?“ otázal se Poole. Byly chvíle, když se cítil erudicí své manželky poněkud zaskočen, avšak dávno už se rozhodl, že žádný komplex méněcennosti si tímto způsobem navodit nedá.

„Syn bohyně Země, Zaey. Herkules s ním zápasil, ale kdykoli s ním praštil o zem, Antaeovi se tím je obnovili síly.“

„A kdo tedy zvítězil?“

„Herkules, pochopitelně. Podržel Antaea ve vzduchu, tak aby mu maminečka nemohla dobíjet baterie.“

„No, mně to dobíjení určitě dlouho trvat nebude. Ale jedno poučení jsem si z toho odnesl. Jestli nebudu víc cvičit, čeká mě odstěhování do nějaké té etáže s lunární gravitací.“

Předsevzetí vydrželo Poolovi celý měsíc. Každé ráno se vydával na ráznou pětikilometrovou procházku a pokaždé volil jinou etáž Africké věže. Některá podlaží byla dosud prázdná, dunivé kovové prostory, které možná nikdy ani nebudou nějak využity, jiné však už byly po staletí zabydlovány až nepochopitelnou změtí architektonických stylů. Mnohé si vypůjčovaly z minulých věků a kultur, jiné zase sahaly pro inspiraci do takové budoucnosti, jakou by si byl Poole věru nepřál poznat. Jedno měl však jisté: nuda mu nehrozila, a na mnoha takových procházkách ho uctivě a z povzdálí doprovázely skupinky přátelsky vypadajících dětiček. Zřídka kdy však jeho tempu příliš dlouho stačily.

Jednoho dne, když Poole rázoval po zdařile vyhlížející, avšak jen velice řídce zalidněné imitaci Champs Elysées, postřehl náhle známou tvář.

„Danile!“ zvolal.

Muž však nijak nereagoval, ani když na něho Poole křikl ještě hlasitěji. „Vy si na mě nevzpomínáte?“

Na Danilovi – a když teď před ním stanul, neměl Poole už sebemenší pochybnost o jeho totožnosti – byl patrný nefalšovaný údiv. „Nezlobte se,“ řekl. „Já samozřejmě vím, že vy jste kapitán Poole. Ale naprosto určitě jsme se až dosud nesetkali.“

Teď byla s rozpaky řada na Poolovi. „Promiňte, to je moje chyba,“ omlouval se. „Zřejmě jsem si vás s někým spletl. Buďte zdrav.“

Byl tomu setkání rád a potěšilo ho, že se Danil vrátil do normální společnosti. Ať už jeho někdejší zločinem byly vraždy sekýrou anebo opožděné vracení výpůjček v knihovně, to už jeho někdejšího zaměstnavatele věru nemuselo zajímat; účty byly vyrovnány, potvrzeny a sečteny. Třebaže Poolovi občas chyběla ona dramata s lupiči a policisty, na která se tak rád díval v mládí, ocenil teď a přijal moudrý současný názor, že totiž nadměrný zájem o patologické jednání je už sám o sobě patologickým jevem.

S pomocí svého faxtota si Poole dokázal zorganizovat život tak, že mu tu a tam vybyly volnější chvíle, kdy mohl prostě vypřáhnout, přepnout neurohelmu do režimu volného výběru a probírat oblasti svých vlastnějších zájmů. Kromě své současné rodiny upíral pozornost i nadále především na Jupiterovy respektive Luciferovy měsíce – v neposlední řadě i proto, že byl považován za předního odborníka na tuto problematiku a že byl stálým členem Evropského komitétu.

Tento výbor byl ustaven bezmála před tisíciletím, aby sledoval, co (a zda vůbec něco) lze podnikat, pokud jde o onen tajuplný satelit. Za dlouhá staletí výbor nashromáždil obrovské množství informací, počínaje přelety *Voyageru* v roce 1979 a prvním podrobnějším průzkumem kosmickou sondou *Galileo*.

Jako většina letitých organizací se i Evropský komitét proměnil do jisté míry ve zkamenělinu. Scházel se teď už jen tehdy, když ve vývoji na Europě došlo k něčemu vskutku nezvyklému. S notným trhnutím se ovšem výbor probral z dřímot poté, co o sobě dal nově vědět *Halman*, a zvolil si novou energickou předsedkyni, jejímž prvním počinem bylo kooptovat za člena Franka Poola. Třebaže toho

nebylo mnoho, čím by mohl k práci komitétu přispět a co už by dávno nebylo známo, měl Poole nicméně z členství ve výboru velikou radost. Dát se takto k dispozici byla zjevně jeho povinnost, a poskytl mu to i oficiální postavení, jakého by byl jiným způsobem sotva mohl dosáhnout. Až dosud se totiž jeho statut rovnal tomu, čemu se před časem říkalo „národní kulturní památka“, což ho uvádělo poněkud do rozpaků. I když celkem s potěšením přijímal luxusní zajištění od světa bohatšího, než se dřívějším válkami zmítaným věkům snilo, pociťoval přece jen potřebu svou existenci něčím ospravedlnit.

A ještě jednu touhu cítil, třebaže ji zřídka kdy přiznával i sám sobě. Během onoho prazvláštního spojení na Ganymedu před dvěma desetiletími s ním přece *Halman* hovořil, byť jen krátce. Poole byl přesvědčen, že by tak mohl snadno učinit znovu, jen kdyby chtěl. Cožpak on už o kontakty s živými lidmi docela ztratil zájem? Poole v nitru doufal, že tomu tak není, ale pro Davovo odmlčení to však bylo jediné vysvětlení.

Byl v častém styku s Theodorem Khanem, stále stejně činorodým i šíravým, který v současné době navíc zastával funkci zástupce Ganymedu v Evropském komitétu. Od chvíle, kdy se Poole vrátil na Zemi, se i Khan neustále zabýval myšlenkou na opětovné navázání spojení s Bowmanem. Nedokázal pochopit, proč jeho dlouhé seznamy důležitých otázek základního filozofického a historického významu zůstávají bez sebemenší odezvy.

„Zaměstnává snad monolit toho tvého přítele *Halmana* natolik, že na mě nemá čas?“ postěžoval si Poolovi, „A co on vlastně se svým časem vůbec podniká?“

To byla velice případná otázka, a odpověď na ni přišla jako blesk z čistého nebe – od Bowmana osobně, v podobně naprosto všedního videofonního rozhovoru.

33. Kontakt

„Haló, Franku, tady Dave. Mám pro tebe velice závažnou zprávu. Předpokládám, že teď jsi ve svém bytě v Africké věži. Pokud jsi na příjmu, prokaž, prosím, svou totožnost tím, že uvedeš jméno našeho instruktora orbitální mechaniky. Budu čekat šedesát sekund, a pokud nedostanu odpověď, ozvu se přesně za hodinu znovu.“

Ona minuta sotva postačila k tomu, aby se Poole vzpamatoval z prvního šoku. Nakrátko ho zaplavila radost a údiv, než ustoupily jinému pocitu. Třebaže byl šťasten, že o sobě dal Bowman opět vědět, termín „velice závažná zpráva“ zazněl s hrozivou naléhavostí.

Naštěstí, říkal si Poole, se Dave zeptal na jednu z mála postav, kterou mám živě v paměti. Kdo by také mohl zapomenout na Skota s tak strašlivým glasgowským přízvukem, že nám trvalo celý týden než jsme do něho alespoň trochu pronikli? Lektor to ovšem byl vynikající – jakmile se člověk jednou naučil rozumět tomu, co vlastně povídá.

„Dr. Gregory McVitty.“

„Potvrzuji příjem. A teď prosím, zapni příjem na své neurohelmě. Přenos té zprávy bude trvat tři minuty. Nesnaž se ji souběžně monitorovat, užívám komprese jedna ku deseti. Počkám dvě minuty, než začnu.“

Jak on tohle vůbec dokáže, zauvažoval Poole? Jupiter – vlastně Lucifer – je teď vzdálen padesát světelných minut, takže tohle sdělení muselo být odesláno téměř před hodinou. Muselo projít v náležité podobě po spojovém paprsku mezi Ganymedem a Zemí, ovšem to asi byla pro *Halmana* – vzhledem k prostředkům, jaké má zřejmě v monolitu k dispozici – banální záležitost.

Indikátor na neurokompaktu se rozblíkal. Příjem zprávy začal.

Při kompresi, jaké *Halman* užil trvalo Poolovi přečtení celé zprávy půl hodiny. Stačilo však prvních deset minut, a už pochopil, že s pokojným užíváním si života je teď naráz konec.

34. Verdikt

V podmínkách univerzální a okamžité komunikace všech se všemi se stalo mimořádně obtížným udržet cokoli v tajnosti. Takže toto, rozhodl okamžitě Poole, se musí projednat výlučně osobně.

Europský komitét zprvu sice trochu reptal, avšak přesto se všichni jeho členové zanedlouho shromáždili v Poolově apartmá. Členů bylo sedm – šťastné číslo, které lidem bezpochyby vnuklo sedm fází Měsíce a které odedávna lidstvo fascinovalo. Se třemi čle-

ny výboru se teď Poole setkal poprvé, třebaže je znal důkladněji, než by bývalo možné před érou neurohelem.

„Vážená předsedkyně O’Connorová, vážení členové komitétu, rád bych řekl pár slov – a slibuji, že jich bude skutečně jen pár – ještě než si přehrajete tuto zprávu, kterou jsem právě obdržel z Evropy. A rád bych tak učinil ústně. Pro mne je to pořád ještě nejpřirozenější způsob vyjadřování, obávám se, že se při přímém myšlenkovému transferu nebudu nikdy cítit úplně dobře.

Jak všichni víte, byli Dave Bowman a Hal uloženi v podobě replik v paměti monolitu na Europě. Monolit se zřejmě nikdy nezbavuje nástroje, který shledal nějak užitečným, a čas od času *Halmana* aktivuje, aby monitoroval naše záležitosti – jakmile se ho nějakým způsobem začínají dotýkat. Tak jako tomu třeba bylo v případě mého příletu na Europu – i když si tím možná až příliš lichotím.

Jenomže *Halman* není pouhým pasivním nástrojem, Davova složka v něm si dosud zachovává cosi ze svého lidského původu, dokonce i emoce. A jelikož jsme společně prodělávali celý výcvik a celá léta jsme sdíleli všechno dobré i zlé, jedná se mu zřejmě se mnou mnohem snáze než s kýmkoli jiným. Rád bych se domníval, že mu to činí i potěšení, ale to by možná byla až příliš troufalá slova...

Dave neztratil zájem o poznání, vždycky byl zvědavý, a asi se mu i trochu přičí způsob, jakým byl polapen, jako pouhý vzorek primitivního života. Což patrně my všichni představujeme, alespoň z hlediska inteligence, která monolit vytvořila.

A kde nyní ona inteligence sídlí? *Halman* zřejmě odpověď zná, a číší z ní až mráz.

Jak jsme se už od samého počátku domnívali, je monolit součástí jakési galaktické sítě. A její nejbližší *uzel* – řídicí nebo snad nadřízený orgán monolitu – je umístěn 450 světelných let odtud.

To je až příliš blízko, než abychom si mohli dovolit zůstat klidní! Znamená to, že zpráva o nás a o našich záležitostech, která byla odvíšována na počátku jedenadvacátého století, přibyla na místo určení před půl tisíciletím. Pokud onen – řekněme řídicí orgán – monolitu odpověděl obratem, měly by jeho následné instrukce dorazit někdy touto dobou.

A jak se zdá, přesně to se právě děje. Během posledních několika dnů obdržel monolit souvislý sled informací a formuloval celou soupravu nových programů, patrně v souvislosti s oněmi pokyny.

Halman se může naneštěstí pouze dohadovat, jaké povahy tyto instrukce asi jsou. Jak sami si dovodíte, až převezmete obsah tohoto záznamu, má jistý omezený přístup k řadě obvodů a paměťových center monolitu, může s nimi dokonce vést i určitý druh dialogu. Pokud je to ovšem to správné slovo – k dialogu je přece třeba dvou lidí! Nedokážu pořád ještě plně pochopit, že navzdory silám a moci, jimiž monolit disponuje, není obdařen žádným skutečným vědomím – nezná ani pocit vlastní existence!

Halman se tímto problémem moří už celých tisíc let, i když s přestávkami, a dospěl ke stejnému závěru jako většina z nás. Ovšem jeho výsledky mají mnohem větší váhu, neboť vycházejí z bezprostředního poznání nitra monolitu.

Ať je to cokoli, co si dalo práci s naším stvořením – anebo si alespoň zmanipulovalo s myslí a geny našich předků – rozhoduje se to právě nyní, co dál. A *Halman* je v tomto směru pesimista. Ne – to nepřeháním! Dejme tomu, že nám sice nedává příliš mnoho šancí, ale stal se zatím natolik nezávislým pozorovatelem, že také nepodléhá nepřiměřenému znepokojení. Budoucnost lidského plemene, jeho přežití, sice pro něho neznamená o mnoho víc než jen další zajímavý problém, ale přesto je ochoten pomoci.“

Poole se k překvapení svých napjatě poslouchajících druhů v tomto okamžiku náhle odmlčel.

„To je zvláštní. Právě se mi vybavila jedna pozoruhodná souvislost... Určitě nám pomůže pochopit, co se to vlastně právě odehrává a proč. Mějte prosím, ještě trochu strpení...”

Dave a já jsme se jednoho dne procházeli po pláži u Caneveralu, pár týdnů před startem, a vtom jsme si oba všimli velkého brouka ležícího na písku. Jak už to bývá, spadl na záda a hrabal nožkami do vzduchu ve snaze obrátit se. Já jsem ho ignoroval – byli jsme právě zabráněni do nějakého komplikované technické debaty – ale Dave nikoli. Poodešel k němu a šetrně ho botou převrátil. Když brouk odlétal, poznamenal jsem: ‚Myslíš, že to byl dobrý nápad? Teď poletí a okouše někomu jeho nejmilejší chryzantémy.‘ A on mi na to dopověděl: ‚Víš, není tak docela vyloučené, že máš pravdu. Jenomže dokud v tomhle směru trvá jakákoli pochybnost, musím se přece rozhodnout v jeho prospěch.‘

Omlouvám se, slíbil jsem vám, že to bude jen několik slov! Jsem ale rád, že jsem si na tu příhodu vzpomněl: věřím, že staví

Halmanovu zprávu do náležitého světla. On prostě poskytuje lidskému plemeni šanci využít pochybnosti k svému prospěchu...

A teď si, prosím, zkontrolujte své neurohelmy. Je to záznam o vysoké kompresi – horní část ultrafialového pásma, kanál 110. Udělejte si pohodlí, ale dbejte, abyste se drželi v zorném poli portu. Takže začínáme...”

35. Válečná rada

O opakování nepožádal nikdo. Jednou toho měli všichni až dost.

Když bylo přehrávání ukončeno, rozhostilo se nakrátko ticho, poté si předsedkyně O'Connorová sňala neurohelmu, pohládla si lesknoucí se lebku a zvolna řekla: „Naučil jste mne jednomu úsloví z vaší éry, které se mi zdá pro tuhle situaci velice přiléhavé. Tohle je doslova plechovka plná červů.“

„Jenomže tu je pořád jediný Bowman – *Halman* – kdo ji otevřel a nahlédl do ní,“ pravil další člen komitétu. „Je on vůbec schopen pochopit činnost něčeho tak složitého, jako je monolit? Nebo je celý tenhle scénář jen výplodem jeho obrazotvornosti?“

„Nedomnívám se, že by byl nadměrně obdařen představivostí,“ odpověděla dr. O'Connorová. „Všechno do sebe totiž dokonale zapadá. Zejména ta zmínka o Nově Scorpionis. My jsme předpokládali, že tam došlo k nehodě, ale zjevně to byl výsledek jakéhosi rozsudku.“

„Nejdřív Jupiter, teď Scorio,“ řekl dr. Kraussman, všeobecně vážený fyzik, jenž byl obecně pokládán za převtělení samého legendárního Einsteina. Napomohla tomu i malá plastická operace, jak se šeptalo. „Kdo přijde na řadu teď?“

„Dospěli jsme už dávno k přesvědčení,“ řekla předsedající, „že nás všechny ty MAT monitorují.“ Odmlčela se na okamžik a pak lítostivě dodala: „Je to smůla, neuvěřitelná smůla! Ta jejich výsledná zpráva byla odesílána právě v okamžiku, kdy končila nejhorší etapa lidské historie!“

Znovu zavládlo ticho. Všichni dobře věděli, že dvacáté století si vysloužilo cejch „éry mučitelů“.

Poole pozorně poslouchal, čekal, na čem se komitét shodne. Nebylo to poprvé, co na něj hluboce zapůsobily morální kvality jeho

členů. Nikdo se nepokoušel prosazovat jen tu svou oblíbenou teorii, zabodovat v debatě nebo zveličovat své ego. Poole nemohl rozpravu nesrovnávat s nerudnými hádkami, které byl zvyklý slýchat ve své době, s bouřlivými střety mezi inženýrskými a administrativními pracovníky Kosmické agentury, mezi činovníky kongresu a šéfy průmyslových organizací.

Ano, lidstvo nepochybně prošlo změnou k lepšímu. Neurohelmy nejenže pomohly eliminovat nepřizpůsobivé jedince, ale nesmírně zvýšily účinnost výuky. Mělo to ovšem i svou stinnou stránku, v této společnosti se teď objevovalo jen pramálo skutečně výrazných osobností. V tuto chvíli ho napadly jen čtyři – Indra, kapitán Chandler, dr. Khan a toužebně vzpomínaná Dračí víla.

Předsedající nechala diskusi plynout bez přerušování, až konečně už všichni vyjádřili svá stanoviska, pak teprve přistoupila k jejich shrnutí.

„Nejzákladnější otázka se přímo vnucuje: jak vážně máme tuto hrozbu brát. Tím, ale nemá smysl mařit čas. I kdyby snad šlo jen o planý poplach nebo o chybnou interpretaci, závažnost té hrozby nás nutí vycházet z předpokladu, že je reálná. Ledaže bychom získali nezvratný důkaz o opaku. Souhlasíte?

Výborně. Za druhé: nemáme představu, kolik času nám zbývá. Musíme tedy přijmout i předpoklad, že jde o bezprostřední nebezpečí. Dost možná, že nám *Halman* bude schopen poskytnout další varování, jenomže to by mohlo být příliš pozdě.

Jediná věc, kterou teď musíme rozhodnout, tedy je: jak se můžeme ochránit před něčím tak mocným, jako je monolit? Podívejte se jen, co se stalo s Jupiterem! A zřejmě i s Novou Scorpionis...

Považuji za téměř jisté, že hrubá síla by byla neúčinná, třebaže bychom asi měli prověřit i tuto možnost. Dr. Kraussmane, jak dlouho by trvala výroba superbomby?“

„Za předpokladu, že dokumentace k ní dosud existuje a že by nebyl nutný žádný předchozí výzkum... asi tak, no, řekněme čtrnáct dní. Termonukleární zbraně jsou v podstatě dosti jednoduché a využívají zcela běžné materiály – koneckonců je uměli vyrábět už ve druhém tisíciletí! Pokud byste ovšem požadovala něco rafinovanějšího, dejme tomu bombu z antihmoty nebo černou minidíru, tak to by chtělo pár měsíců.“

„Děkuji. Mohl byste na tom začít pracovat? Ale jak už jsem řekla, nevěřím, že by zrovna tohle mělo postačující účinek. To, co dokáže zvládat takové síly, přece určitě musí být schopno se proti podobným nástrojům i bránit. Takže – nějaké další návrhy?“

„Vyjednávat bychom nemohli?“ otázal se další člen komitétu, zcela zřejmě bez valné důvěry v svůj návrh.

„A s čím... nebo s kým?“ reagoval Kraussman. „Jak jsme zjistili, není monolit v podstatě nic víc než holý mechanismus, dělá jen to, k čemu byl naprogramován. Ty jeho programy samozřejmě mohou mít jistý stupeň flexibility, jenomže my nemáme možnost si to žádným způsobem ověřit. A docela určitě nemáme možnost se obrátit na jeho řídicí orgán, vzdálený od nás půl tisícovky světelných let.“

Poole poslouchal a mlčel, neměl čím k této diskusi přispět, po pravdě řečeno probíhal zcela mimo něj. Zmalomyslněl, nedokázal se tomu pocitu bránit, měl vůbec tu informaci dávat k dispozici? Pokud by tak byl neučinil a pokud snad jde o planý poplach, nikdo by tím neutrpěl. A jestli to není pouhá představa – nu, lidstvo by si alespoň žilo dál v klidu, ať už jo čeká jakýkoli neodvratný konec.

Pochmurné myšlenky se mu stále ještě honily hlavou, když jeho pozornost náhle vyburcovalo povědomé sousloví. Jeden z členů komitétu, tichý človíček s tak dlouhým a složitým jménem, že si ho Poole nebyl do této chvíle schopen zapamatovat, natož vyslovit, totiž uprostřed diskuse utrousil pouhá dvě slova.

„Trojský kůň!“

Nastalo ticho, jež se zpravidla popisuje jako „hrobové“. Avšak vzápětí místnost naopak velice ožila, sborem se ozývalo volání a výkřiky: „No ovšem! Že mě to nenapadlo! Samozřejmě! Skvělá myšlenka! Posléze musela předsedkyně prvně za celé zasedání požádat o klid.“

„Velice vám děkuji, profesore Thirugnansampanthamsoorthy,“ pravila dr. O’Connorová bez jediného zaškobrtnutí. „Mohl byste svůj návrh blíže specifikovat?“

„Zajisté. Všichni se domníváme, že monolit je v podstatě pouhý stroj nevybavený vědomím a že má proto jen omezenou schopnost sebereflexe. Je-li tomu tak, pak zbraň, kterou ho lze porazit, už možná máme. Uzamčenou ve Štole.“

„A na místo určení ji dopraví kdo? *Halman*?“

„Přesně tak.“

„Ještě okamžik doktore T. Nevíme zatím nic – ale naprosto nic – o vnitřní architektuře monolitu. Odkud získáme jistotu, že něco, co kdysi vyvinul náš primitivní druh, bude jako zbraň proti němu dostatečně účinné?“

„Jistotu nezískáme žádnou, ale pamatujte si jedno. Ať je monolit konstruován sebedokonaleji, podléhá týmž univerzálním zákonům logiky, které před staletími formulovali Aristoteles a Boole. A proto také by měl být – ne, on musí být! – zranitelný právě těmi věcmi, které jsou zatím bezpečně skryty ve Štole. Musíme zvolit takovou jejich kombinaci, aby alespoň jedna z nich fungovala. Je to naše jediná naděje... pokud ovšem někdo z vás nenavrhuje lepší alternativu.“

„Promiňte,“ řekl Poole, jemuž posléze přece jen došla trpělivost, „nevysvětlil by mi laskavě někdo, kde vlastně je ta tajemná Štola, o které tu všichni mluvíte, a co je to vůbec zač?“

36. Kabinet hrůz

Dějiny jsou plné děsů. Za některé může příroda, za jiné člověk.

Koncem jedenadvacátého století už byla vymýcena většina hrozeb přirozené povahy – neštovice, mor, AIDS, zákeřné viry číhající v afrických džunglích – nebo se díky pokrokům v medicíně alespoň dostaly plně pod kontrolu. Nebylo však radno vynalézavost matičky Přírody ani na okamžik podceňovat, a nikdo nepochyboval ani o tom, že budoucnost se může ještě někdy vytrasit s novými a nemilými biologickými překvapeními.

Za rozumné opatření proto společnost považovala uchovat několik vzorků všech těchto metel lidstva pro potřeby případného dalšího vědeckého zkoumání – ovšem tak, aby bylo vyloučeno jakékoli riziko, že by mohly uniknout a znovu rozsévat v lidstvu zkázu. Jak však docílit naprosté jistoty, že k něčemu takovému nedojde?

Koncem dvacátého století bylo navrženo, aby poslední známé exempláře viru neštovic byly trvale uloženy v centrech pro kontrolu epidemií ve Spojených státech a v Rusku, ale proti tomuto návrhu se zvedla, celkem pochopitelně, bouře odporu. Ač to bylo velice nepravděpodobné, zůstávala tu určitá nezanedbatelná možnost, že by viry přece jen mohly uniknout – například následkem zemětřesení

nebo selhání techniky, ale třeba i v důsledku sabotážní akce nějaké teroristické skupiny.

Řešení nakonec uspokojilo všechny, až na pár přepjatých stoupenců Hnutí za neporušenou lunární přírodu. Vzorky virů dopravili na Měsíc a uložili je v laboratoři na konci asi kilometr dlouhé štolý vyhloubené do osamocené hory Pico, jednoho z nejvýraznějších objektů v Moři dešťů. A k nim pak v průběhu let připojili i některé nejvýznamnější produkty lidského génia na scestí – nebo spíše mozku zcela choromyslných.

Byly tu uchovávány plyny a aerosoly, které už v mikroskopických dávkách způsobují pozvolnou nebo okamžitou smrt. Některé z nich připravili stoupenci náboženských kultů, mentálně sice vyšinutí, nicméně se značnými odbornými znalostmi. Mnozí z nich věřili a hlásali, že už je nablízku konec světa (při němž budou samozřejmě spaseni a uchráněni toliko jejich věrní stoupenci). A pro případ, že by Bůh trpěl zapomnětlivostí, hodlali si zajistit možnost korektury Jeho nemilého přehlédnutí.

První útoky těchto vražedných kultů směřovaly proti snadno zranitelným cílům, jako byly například přeplněné stanice podzemní dráhy, světové veletrhy, sportovní stadiony, koncerty rockové hudby... desetitisíce lidí byly takto usmrceny a ještě mnohem více jich bylo zraněno, než se v prvních letech jedenadvacátého století podařilo toto šílenství zvládnout. Jak se však dost často stává, zlé bylo k něčemu i dobré, neboť tento boj přiměl na celém světě orgány, usilující o respektování zákonů, k dosud nebyvalé spolupráci. Dokonce ani zločinné vlády států až do té doby podporujících politický terorismus se nemohly k tomuto nevypočitatelnému a náhodně cílenému násilí stavět nevšímavě.

A tak do smrtonosné sbírky ve štolě Pico přibýly chemické a biologické bojové látky užívané při těchto atentátech – již předtím ovšem nasazované jako zbraně ve válečných konfliktech. Spolu s nimi zde byly uloženy i protilátky, pokud ovšem existovaly. Všichni pevně doufali, že ničeho z tohoto arzenálu se už lidstvo nikdy nebude muset obávat, bylo to tu však za přísného střežení i nadále k dispozici pro případ jakékoli zoufalé krajní nutnosti.

I produkty třetí kategorie, deponované v takzvané Štolě, by mohly být označeny jako svého druhu mor, třebaže nikdy nikoho *přímo* nezabily ani neohrožily. Do samého závěru dvacátého století

tyto artefakty dokonce ani neexistovaly, avšak poté dokázaly v průběhu pár desetiletí napáchat škody ve výši mnoha miliard dolarů a často měly na svědomí i oběti na životech, právě tak jako smrtelná zranění a nemoci. Byly to choroby napadající nejnovějšího a nejtvárnějšího pomocníka člověka, počítač.

Programy, jejichž pojmenování se odvozovalo z lékařského slovníku – viry, priony, tasemnice – často až s ďábelskou věrností napodobovaly chování těchto svých názvoslovných kmotrů. Některé byly celkem neškodné, byly to pouhé žertíky vytvářené k překvapení nebo pobavení počítačových operátorů nečekanými a překvapivými sděleními a obrázky na jejich monitorech. Jiné ovšem zlomyslně škodily – vědomě způsobovaly spoušť a zkázu.

Ve většině případů sloužily zjištěným cílům, byly to zbraně, jimiž rafinovaní zločinci vydírali banky a obchodní organizace, tou dobou už plně závislé na perfektním chodu svých výpočetních systémů. Po výstraze, že v určitou dobu dojde k automatickému smazání jejich databank, pokud na jakýsi obskurní účet nepřivedou pár megadolarů, se většina obětí rozhodla neriskovat takovou nenapravitelnou katastrofu. Platily v tichosti, a ve snaze předejít veřejné panice často vůbec neinformovaly policii.

Tato celkem pochopitelná snaha o diskrétnost jen usnadňovala elektronickým banditům jejich loupežné výpady, ale i když byli občas dopadeni, nakládala s nimi justice dosti shovívavě, neboť se neuměla s tímto novým druhem zločinnosti náležitě vypořádat – vždyť, koneckonců, nikoho nijak fyzicky neohrozili, či snad ano? Nedosti na tom – když si pachatelé odkroutili svých pár měsíců, velmi často byli v tichosti najati svými oběťmi, a to podle staré zásady, že z pytláka je ten nejlepším hajným.

Motivem computerových zločinců byla ziskuchtivost, neměli ten nejmenší úmysl fakticky zničit organizace, z nichž kořistili. Žádný rozumný parazit ostatně svého hostitele nezabíjí. Byli však i jiní, mnohem nebezpečnější, skuteční nepřátelé lidstva...

Zpravidla šlo o narušená individua – převážně to byli sotva dozrálí jedinci mužského pohlaví, kteří pracovali zcela sami a pochopitelně v naprosté tajnosti. Jejich cílem bylo vytvořit takové programy, které by – v okamžiku, kdy budou prostřednictvím celosvětových kabelových a rádiových sítí anebo pomocí fyzických nosičů, jako jsou diskety a disky CD-ROM, rozesety po celé planetě – způsobily

co největší zmatek a zkázu. Kochali se pak vzniklým chaosem a hrál je pocit moci.

I tito zvrácení géniové byli čas od času odhaleni a dopadeni tajnými službami jednotlivých států a zneužití pak pro jejich vlastní výzvědnou činnost – ponejvíce k pronikání do databází rivalů. To bylo ovšem ještě poměrně neškodné využití jejich schopností, neboť zúčastněné agentury si alespoň zčásti uchovávaly jistý smysl pro občanskou zodpovědnost.

Ne tak ony apokalyptické sekty, které k svému potěšení objevily tuto novu zbrojnici plnou jedů, jež se daly šířit snáze a účinněji než všechny plyny a bacily. A jimž se hůře čelilo, jelikož jimi mohly být náraz infikovány miliony pracoven i domovů.

Zhroucení banky v New York-Havana v roce 2005, odpálení indických jaderných raket v roce 2007 (naštěstí s inaktivovanými hlavicemi), kolaps Panevropského řízení letového provozu v roce 2008, ochromení telefonního spojení v celé Severní Americe téhož roku – to vše byly skutečné generálky na soudný den, zorganizované těmito patologickými kulty. Jen díky skvělým výkonům jinak zpravidla nespolupracujících, ba navzájem se potírajících kontrarozvědek se posléze i tuto hrozbu podařilo paralyzovat.

Takové bylo alespoň obecně panující přesvědčení. Po několik století totiž nedošlo k žádnému takovému vážnějšímu útoku na samy základy společnosti. Jedna z hlavních zbraní, která měla na tomto velkém vítězství zásluhu, byla neurohelma – i když se někteří lidé domnívali, že cena za vítězství byla až příliš vysoká.

Diskuse o střetu svobody jednotlivce s jeho povinnostmi vůči státu probíhaly už od časů, kdy se Platon a Aristoteles poprvé pokusili tyto pojmy definovat, a asi potrvají po všechny časy, ale v průběhu třetího tisíciletí bylo v jejich chápání přece jen dosaženo určité shody. Obecný souhlas si získal názor, že zcela dokonalou formy vlády by jistě byl komunismus; naneštěstí už bylo prokázáno – a to za cenu několika set milionů lidských životů – že prakticky aplikovatelný je jen u společenských druhů hmyzů, u robotů II. třídy a u omezeného počtu dalších takových populací. Pro nedokonalé lidské bytosti byla za nejlepší ze všech špatných možností uznána demokracie, běžně definovaná jako „ziskuchtivost individua mírněná zdatnou, nikoli však přehnaně horlivou vládou“.

Brzy poté, co se neurohelma začala obecně používat, přišli někteří velice bystří – a přenáramně horliví – byrokraté na to, že právě ona představuje jedinečný potenciální nástroj jakéhosi „systému včasné výstrahy“. V průběhu její instalace, kdy byl každý nový uživatel duševně „kalibrován“, bylo totiž možno diagnostikovat celou řadu psychóz ještě dřív, než se mohly nějak škodlivě projevit navenek. To umožňovalo v řadě případů úspěšné stanovení nejvhodnější léčby, a pokud žádná terapie nebyla uskutečnitelná, mohl být subjekt trvale elektronicky evidován a sledován, nebo v krajním případě i vyčleněn ze společnosti. Takovéto mentální prověřování bylo samozřejmě možné jen u těch, kdo byli neurohelmu vybaveni – ovšem na sklonku třetího tisíciletí už patřila neurohelma k takovým nezbytnostem každodenního života, jakou představoval na jeho počátku osobní telefon. Ba dokonce kdokoli, kdo se k této naprosté většině nepřipojil, byl automaticky považován za podezřelého a klasifikován jako potenciální deviant.

Není třeba říkat, že současně se všeobecným rozšířením „rentgenování mozků“, jak tomu říkali odpůrci, se ozvaly hlasité námitky zastánců lidských práv. Jedním z nejúčinnějších se stalo heslo: „Bude z mozku mezek? Bude z helmy uzda?“

Zvolna a bez přílišného nadšení však posléze zavládlo přesvědčení, že tato forma monitorování je nezbytné opatření proti zlu mnohem horšímu. Nebyla to náhoda, že současně s obecným zlepšením duševního zdraví došlo i k rapidnímu ústupu náboženského fanatismu.

Když byla posléze ukončena zdlouhavá válka proti kybernetickým zločincům, shledali vítězové, že stojí nad nepřebornou kupou kořistního materiálu, jaký by byl pro kohokoli z triumfujících generálů minulosti už samou svou povahou naprosto nepochopitelný. Byly to samozřejmě jednak stovky počítačových virů, většinou nesnadno zjištělných a ještě nesnadněji odstranitelných, ale ocitly se tu i entity – těžko se pro ně hledá jméno – mnohem děsivější. Byly to brilantně konstruované choroby, proti nimž neexistovala žádná léčba – ba v některých případech byla už od počátku vyloučena i sama její možnost...

U řady z nich jejich název navozoval představu jakéhosi spojení s velikými matematikami, kteří by ovšem byli bezpochyby zděšení takovýmto hanobením svého objevitelského úsilí. Pro lidskou povahu

je příznačné umenšovat skutečný rozsah nebezpečí tím, že mu přiřkneme nějakou absurdní přezdívku. Tato pojmenování proto hýřila žertíky, a záliba v aliteračních rýmech slavila hody: *Gödelův guláš*, *Mandelbrotova marmeláda*, *Kombinatorická katastrofa*, *Transfinitní trvalá*, *Conwayův komplex*, *Turingovo torpédo*, *Lorenzův labyrint*. *Boolova bomba*, *Shanonův šach*, *Cantorovo kataklyisma*...

Pokud lze v tomto směru vůbec generalizovat, pak všechny tyto matematické horory operovaly na stejném základě. Jejich účinnost nebyla dána něčím tak primitivním, jako je vymazávání paměti nebo destrukce kódů – právě naopak. Užívaly daleko rafinovanějšího přístupu. Přiměly hostitelský počítač, aby se pustil do programu, který nebylo možno dořešit ani do konce trvání vesmíru, anebo – nejděbelštějším příkladem toho byla *Mandelbrotova marmeláda* – jenž si vyžadoval nekonečný počet kroků. Banální ukázkou by mohl být výpočet Ludolfova čísla nebo jakéhokoli jiného iracionálního čísla. Jistě, ani ten nejprimitivnější elektroskopický počítač by byl nenaletěl na tak prostinkou léčku. Dávno minuly doby, kdy by si byla polointeligentní mechanická výpočtářská kalkulačka ochotně obrousila všechna kolečka v marné snaze dělit nulou...

Rozhodující boj sváděli takovíto démoničtí programátoři o to, aby cílový objekt přesvědčili, že ukládaná úloha své konečné řešení má a že ho lze i dosáhnout v konečném čase. V bitvě důvtipu mezi mužem (jen zřídkakdy to byla žena) a strojem počítač takřka vždy prohrával.

Bývalo by možné – třebaže v některých případech dosti obtížné a dokonce i riskantní – tyto ukořistěné ohavnosti zničit jednoduchým příkazem VYMAZAT, jenomže každá z nich představovala enormní množství investovaného času a důmyslu, které se při vši jejich scestnosti zdálo škoda zmařit. A co důležitějšího – bylo asi krajně užitečné uchovat je někde v bezpečí k dalšímu zkoumání pro případ, že by se znovu našel nějaký zvrhlý génius a jejich objev a nasazení zopakoval.

Řešení se nabízelo samo. Tito digitální démoni měli být spolu se svými chemickými a biologickými protějšky hermeticky uzavřeni ve štolě Pico – jak všichni doufali, provždy.

37. Operace DAMOKLES

Poole měl jen skrovné kontakty s týmem, který kompletoval onu zbraň, o níž až dosud všichni doufali, že bude nakonec zbytečná. Operace nazvaná zlověstným jménem DAMOKLES byla tak vysoce specializovaná záležitost, že k ní naprosto ničím nemohl přispět, přesto však měl možnost setkat se s dostatečným počtem členů prováděcí skupiny, aby nabyt dojmu, že někteří z nich snad náleží přímo k jinému živočišnému druhu. Vždyť jeden z klíčových členů týmu byl zjevně chovancem psychiatrického ústavu – Poole byl překvapen, že takové instituce dosud existují – a předsedkyně O'Connorová se dala slyšet, že přinejmenším dva další členové by se k tomuto chovanci měli připojit.

„Slyšel jste někdy o projektu Enigma?“ řekla Poolovi po jednom obzvlášť únavném zasedání.

Když zavrtěl hlavou, pokračovala: „To mě dost překvapuje, odehrálo se to jen pár desítek let předtím, než jste se narodil. Narazila jsem na tu záležitost, když jsem vyhledávala materiál pro DAMOKLA. Byl to velice podobný problém – v jedné z vašich válek byla za přísného utajení shromážděna skupinka brilantních matematiků, aby rozluštila nepřátelský kód... mimochodem, aby ten úkol vůbec mohli zvládnout, postavili si jeden z prvních skutečných počítačů.

A s tím je spojena jedna rozkošná historka – doufám, že pravdivá – která mi trochu připomněla tenhle náš současný tým. Jednoho krásného dne k nim přijel na inspekci ministerský předseda, a když kontrola skončila, povídal šéfovi onoho projektu Enigma: „Poslyšte, já jsem vám sice řekl, abyste se koukl pod kdejaký kámen, až budete shánět potřebné lidi, ale netušil jsem, že to vezmete takhle doslova.“

Pro operaci DAMOKLES byly zřejmě rovněž zobraceny náležitě kameny. Jelikož však nikdo nevěděl, před jakým časovým ultimátem lidstvo stojí, zda jsou to dny, týdny či roky, bylo zprvu dosti nesnadné vyvolat v členech týmu potřebné vědomí naléhavosti úkolu. Problémy byly i s nezbytným utajením. Jelikož nemělo smysl vyvolat paniku, věděla o projektu sotva padesátka lidí. Byli to však rozhodující muži a ženy – ti, kdo byli s to mobilizovat veškeré potřebné prostředky a kteří jediní také mohli dosáhnout otevření štolý Pico, poprvé po pěti stech letech.

Když *Halman* ohlásil, že se značně zvýšila frekvence přísunu zpráv, které monolit dostává, zdálo se nepochybné, že se cosi chystá. Poole nebyl jediný, kdo v těchto dnech špatně spal, navzdory programům, které proti nespavosti nabízela neurohelma. A než konečně usnul, trápil se pomyšlením, zda se vůbec ještě vzbudí. Konečně však byly zkompleťovány veškeré složky oné zbraně – neviditelné, nehmatatelné, nepředstavitelné pro veškeré válečníky, kteří kdy žili. Nic nemohlo vyhlížet nevinněji a neškodněji než naprosto standardní terabytový paměťový neurokompakt, jakých byly ve spojení s neuropřilbami denně v užití miliony. Avšak to, že byl zapouzdřen v masivním bloku krystalického materiálu a armován jakousi kovovou sítí, napovídalo, že jde o cosi zcela mimořádného.

Poole kompakt přejímal s protichůdnými pocity. Napadalo ho, zda i kurýr pověřený osudovým úkolem převozu jádra hirošimské atomové pumy na leteckou základnu v Pacifiku, odkud pak byla dopravena nad cíl, cítil něco podobného. A přece, pokud jsou jejich obavy oprávněné, je jeho vlastní odpovědnost možná ještě větší.

A neměl přitom naprosto jistotu, zda se vůbec už první část jeho poslání setká s úspěchem. Jelikož žádný z komunikačních okruhů nemohl být považován za naprosto bezpečný, nebylo zatím možno o projektu DAMOKLES informovat *Halmana*; to měl učinit až Poole po návratu na *Ganymed*.

A nezbyde mu než doufat, že *Halman* bude úlohu trojského koně ochoten sehrát – a čelit případně v průběhu akce i vlastnímu zániku.

38. Preventivní úder

Byl to zvláštní pocit ocitnout se po všech těch letech zpátky v *Grandhotelu Ganymed* – snad nejpodivnější na tom bylo, že hotel působil naprosto nezměněným dojmem, navzdory všemu, co se zatím událo. Při vstupu do apartmá, které neslo Bowmanovo jméno, vítal Poola opět jeho známý obraz; a jak očekával, uvítal ho i sám *Halman*, jenž vyhlížel o poznání méně reálně než onen prastarý hologram.

Dřív než se vůbec stačili pozdravit, vyrušil je příjem hovoru, který by byl Poole kdykoliv jindy uvítal, ne však v tuto chvíli. Vi-

deofon v místnosti naléhavě zatrylkoval třemi stoupavými tóny – ani tento signál se od Poolovy poslední návštěvy nezměnil – a na monitoru se objevila tvář starého přítele.

„Franku!“ křičel Theodore Khan, „proč ses nezmínil, že přiletíš? Kdy se sejdem? A proč jsi nezapnul obraz – kohopak to tam máš? A co mají znamenat všichni ti oficiální činitelé, co přistáli s tebou...“

„Tede, prosím tě, teď ne! Omlouvám se, ale věř mi, mám pro to velice pádné důvody... vysvětlím ti to později. A opravdu tu se mnou ještě někdo je... zavolám ti, jak jen to bude možné. Nashledanou!“

A když Poole opožděně dával příkaz „Nerušit!“, omlouval se: „Promiň – ty asi víš, kdo to byl.“

„Ano, dr. Khan. Často se pokoušel o spojení se mnou.“

„Ty ses mu ale nikdy nezval. Smím se zeptat proč?“ I když je čekalo projednání spousty důležitějších věcí, nedokázal Poole tuto otázku nepoložit.

„Náš komunikační kanál byl jediný, který jsem chtěl uchovat otevřený. A také jsem často byl pryč. Někdy i celá léta.“

Poola to překvapilo – ale proč vlastně? Přece věděl, že projevy *Halmanovy* přítomnosti byly hlášeny v nejrůznějších dobách a z nejrůznějších míst. Ale přesto – pryč po celá léta? Mohl docela dobře navštívit jiné hvězdné soustavy, a tak se asi také dozvěděl o Nově Scorpionis, ta je vzdálena pouhých čtyřicet světelných let. Nemohl však dospět až k samému uzlu, pouť tam a zpátky by mu zabrala devět set let.

„To jsme tedy měli štěstí, že jsi zrovna tady, když tě potřebujeme.“

U *Halmana* to bylo nezvyklé, ale skutečně zaváhal, dříve než odpověděl. Prodleva byla mnohem delší než ony nevyhnutelné tři sekundy zpoždění, dané vzdáleností Evropy. Pak zvolna řekl: „A víš určitě, že to bylo štěstí?“

„Co tím máš na mysli?“

„Nechci o tom teď mluvit, ale dvakrát jsem zahlédl... síly... bytosti... neskonale převyšující monolity, a dost možná i jejich tvůrce. Je nám asi oběma dopřáno mnohem méně svobody, než se domníváme.“

Poola zamrazilo, s krajním úsilím tuto představu zapudil a soustředil se na onen bezprostřední problém.

„Doufejme alespoň, že máme dostatek svobodné vůle, abychom podnikli, co je třeba. Tahle otázka asi bude znít dost hloupě, ale ví monolit, že spolu máme tuto schůzku? Mohl by pojmut nějaké... podezření?“

„Není žádné takové emoce schopen. Má jen početné antidefektní programy, některé z nich jsem už pochopil. Ale to je vše.“

„Mohl by nás teď odposlouchávat?“

„Nedomnívám se.“

Kéž bych měl jistotu, že je ten supergénus skutečně tak naivní a prostoduchý, pomyslel si Poole, když odemykal aktovku a vyjímal z ní zapečetěné pouzdro s neurokompaktem. V podmínkách této nízké gravitace byla její hmotnost téměř zanedbatelná. Bylo těžké uvěřit, že se v ní snad skrývá osud člověka.

„Neměli jsme možnost ověřit si, že spojení s tebou je bezpečné, takže jsme nemohli zacházet do podrobností. Tenhle kompakt obsahuje programy, které – jak doufáme – znemožní monolitu vykonat jakékoli příkazy, které by mohly ohrozit lidstvo jako celek. Je to dvacet nejničivějších počítačových virů, jaké kdy byly vytvořeny. Proti většině z nich není známa žádná obrana. V některých případech se dokonce obecně předpokládá, že žádná obrana před nimi ani není možná. Od každého je tu pět kopií. Chtěli bychom od tebe, abys je nainstaloval ve chvíli, kdy – a pokud – to budeš považovat za nezbytné. Ještě na nikoho nebyla nikdy vložena taková odpovědnost, Dave – Hale. Ale nemáme jinou volbu.“

Odpověď na sebe znovu dala čekat o něco déle, než bylo třeba na přenos z Evropy.

„Pokud to uděláme, mohou selhat veškeré funkce monolitu. Nevíme, co se stane s námi.“

„Zvažovali jsme to samozřejmě. Ale vy přece musíte mít v současné době patrně k dispozici mnoho zařízení – mnohá jsou patrně nad naše chápání. Pošlu ti současně petabytový kompakt. Deset na patnáctou bytů je víc než dostatečná kapacita, aby pojala veškeré vzpomínky a zkušenosti několika životů. To by pro vás mohla být jedna z únikových cest; ale domnívám se, že máte i další.“

„Správně. Až to bude nutné, rozhodneme se, které z nich využít.“

Poolovi se ulevilo – pokud něco takového bylo v této mimořádné situaci vůbec možné. *Halman* byl ochoten ke spolupráci, dosud v něm trval dostatek vazeb na jeho původ.

„A teď bychom ti měli tento kompakt nějak dopravit – fyzicky. Jeho obsah je příliš nebezpečný, než aby ho bylo možno odvíjet jakýmkoli rádiovým nebo optickým spojením. Víím, že disponuješ možností ovládat hmotu na dálku – vždyť jsi kdysi odpálil jadernou pumu na oběžné dráze! Budeš si moci kompakt přesunout na Evropu? V opačném případě bychom ji tam mohli dopravit automatickým modulem, na jakékoli místo, které si určíš.“

„To by asi bylo nejlepší. Vyzvednu si ho v Tsienvillu. Udám ti teď souřadnice...“

Poole si dosud hověl v křesílku, když obsluha Bowmanova apartmá ohlásila vedoucího delegace, která s ním přiletěla ze Země. Jestli byl plukovník Jones opravdu plukovník, a jestli to byl vůbec Jones, to bylo vedlejší, tato podružná tajemství Poole neměl chuť rozmatávat. Důležité bylo, že to byl dokonalý organizátor a že mechanismus operace DAMOKLES zvládal účinně a v naprostém klidu.

„Takže Franku, už to letí. Přistání za jednu hodinu deset minut. Předpokládám, že si to tam ten *Halman* bude moci vyzvednout, ale pořád mi není dost jasné, jakým způsobem on bude ten kompakt schopen... jak zní to správné slovo, oktrojovat?“

„Také mi to vrtalo hlavou, až mi to pak vysvětlil někdo z Evropského komitétu. Existuje obecně známý – tedy nikoli *mně* známý – teorém, podle něhož každý počítač dokáže imitovat jiný počítač. Takže jsem si jistý, že *Halman* ví, co dělá. Jinak by byl ani nedal ke své účasti souhlas.“

„Doufám, že máte pravdu,“ odpověděl plukovník. „A pokud ji nemáte – no, nevím, co jiného jsme měli na vybranou.“

Rozhostilo se ponuré ticho, až se konečně Poole pokusil ony chmury trochu rozehnat.

„Mimochodem, už jste slyšel, co se tu šušká a o naší návštěvě?“

„Nevím, kterou z těch pověstí máte na mysli.“

„Že jsme speciální komise vyslaná k prošetření zločinných machinací a korupce v tomto drsném pohraničním městečku. Primátor a šerif prý jen zděšeně lítají sem a tam.“

„Jak já těm lidem závidím,“ pravil plukovník Jones. „Někdy je to docela úleva, mít problémy s banalitami.“

39. Bohovražda

Podobně jako všechny obyvatele města Anubis (celková populace nyní 56 521) probudily i dr. Theodora Khana krátce po půlnoci poplachové sirény. Jeho první reakce byla: „Pro Dea! Jenom ne další ledotřesení!“

Běžel k oknu a křičel „Otevřít!“ tak silně, že mu pokoj nerozuměl, takže musel příkaz ještě jednou normálním hlasem zopakovat. Do místnosti by bylo mělo proudit světlo Luciferu a vytvářet na podlaze obrazce, které tak fascinovaly návštěvníky ze Země, neboť se nikdy nepohnuly ani o zlomek milimetru, ať čekali, jak dlouho chtěli...

Jenomže onen neměnný proud světla nyní chyběl. Když Khan v naprostém nevěřicném údivu pohlédl ven skrze obrovitou průhlednou bublinu anubiské kopule, užířel oblohu, jak ji z Ganymedu nikdo neviděl už po tisíc let. Plály na ní znovu hvězdy, Lucifer zmizel.

A potom, když si Khan prohlížel dávno zapomenutá souhvězdí, všiml si něčeho ještě mnohem hrozivějšího. Tam, kde by měl zářit Lucifer, tkvěl nevelký, absolutně černý kotouč, jenž v onom místě zcela zakrýval nepovědomé hvězdy.

Existuje jediné možné vysvětlení, říkal si Khan otupěle. Lucifer byl pohlcen černou dírou. A příští na řadě můžeme být my.

Na balkoně *Grandhotelu Ganymed* sledoval Poole stejnou podívanou, avšak s mnohem složitějšími pocity. Ještě před vyhlášením poplachu ho probudil komunikátor a předal mu vzkaz od *Halmana*.

„Už to začalo. Infikovali jsme monolit. Ale jeden z virů – možná jich bylo i víc – pronikl do našich vlastních obvodů. Nevíme, zda budeme moci využít paměťového kompaktu, který jsi nám předal. Pokud se nám to podaří, sejdem se s tebou v Tsienvillu.“

A poté následovala ona překvapivá a nezvykle jímavá slova, o jejichž přesný emocionální obsah se mělo diskutovat ještě po celé generace. „Pokud nebudeme schopni se načíst do kompaktu, uchovejte nás alespoň ve své paměti.“

Z místnosti za sebou slyšel hovořit primátora, jenž se činil, seč stačil, aby upokojil vzburcované občany Anubisu. Začal sice oním nejděsivějším ze všech oficiálních prohlášení, „Není žádný důvod k obavám“, ale přesto nalezl uklidňující slova.

„Nevíme sice, co se odehrává, ale Lucifer stále normálně svítí! Opakuji ještě jednou, Lucifer stále svítí! Obdrželi jsme právě zprávu z interorbitálního raketoplánu *Alkyone*, který odstartoval před hodinou k letu ke Kallisto. Zde je pohled z jejich lodi...“

Poole se otočil a doběhl z balkonu zpět do pokoje ještě včas, aby uviděl, jak Lucifer na monitoru pokojně září.

„Stalo se něco,“ pokračoval primátor zadýchaně, „co způsobilo jeho dočasný zákryt. Podíváme se na to v přiblížení... prosím observatoř na Kallisto... ohlaste se nám...“

Jak můžete vědět, že je to dočasné, napadlo Poola, zatímco čekal, až se na obrazovce objeví další záběr.

Lucifer zmizel, na jeho místě se objevila hvězdná obloha. V tom okamžiku odezněl primátorův hlas a vystřídal ho kdosi jiný.

„... dvoumetrovým dalekohledem, avšak stejný pohled poskytne i jakýkoli jiný přístroj. Je to disk z naprosto černého materiálu, má přes deset tisíc kilometrů v průměru a je tak tenký, že jeho tloušťka je vizuálně nezjistitelná. A je záměrně – zcela zjevně jde o úmysl – umístěn tak, aby Ganymed odstínil před jakýmkoli světlem.

Použijeme zoom, abychom zjistili, podaří-li se rozpoznat podrobnosti, i když já o tom dost pochybuji...“

Ze zorného úhlu Kallisto se disk jevil ve zkrácení jako elipsa o délce rovné dvojnásobku její šířky. Zvětšoval se, až posléze vyplnil celou plochu monitoru. Dále už se nedalo říci, zda přibližování pokračuje, neboť plocha už nejevila žádnou strukturu.

„Tak jak jsem si myslel – není na něm rozeznatelného vůbec nic. Budeme teď panoramovat směrem k jeho okraji...“

Opět chyběl jakýkoli náznak pohybu, dokud se náhle neobjevilo hvězdné pole, ostře ohraničené zakřiveným okrajem disku o velikosti celého jednoho světa. Vypadalo to přesně tak, jako by člověk pohlížel za obzor dokonale hladké planety bez jakékoli atmosféry...

Ne, ten okraj přece není dokonale hladký...

„To je pozoruhodné,“ komentoval astronom, který až dosud zachovával zcela věcný tón, jako by takovéto jevy pozoroval denně.

„Hrana disku vyhlíží hrbolatě – ale je v tom vidět určitá pravidelnost – působí to dojmem kotouče okružní pily...“

Cirkulárka, zamumlal Poole. Že by nás chtěli rozřezat? To je přece k smíchu...

„Toto je maximální přiblížení, jakého jsme schopni docílit, než nám obraz zkreslí difrakce – zpracujeme ho později, takže získáme mnohem přesnější podrobnosti.“

Zvětšení bylo už nyní takové, že zmizela i poslední stopa zdání okrouhlosti. Napříč monitorem se táhl černý pás vroubkovaný na okraji s takovou pravidelností, že se Poole jen těžko bránil oné zlověstné analogii s pilovým kotoučem. Avšak v hloubi jeho mysli se současně rodila jiná představa...

Jako všichni na Ganymedu sledoval i on, jak se z oněch geometricky dokonalých zářezů vynořují nekonečně vzdálené hvězdy a jak v nich opět mizí. Pravděpodobně i mnoho dalších lidí dospělo ještě dříve než on sám k témuž závěru.

Pokud vytvoříte kruh z pravoúhlých kostek – ať už je poměr jejich stran 1:4:9 nebo jakýchkoli jiný – nebude a nemůže mít hladký okraj. Lze pochopitelně docílit téměř pravidelné obvodové kružnice tím, že budete používat stále menších a menších kostiček. Ale nač si takhle přidělavat práci, když vám půjde jen o to vybudovat clonu tak velkou, aby zastínila slunce?

Primátor měl pravdu, zatmění bylo skutečně jen dočasné. Avšak jeho konec vyhlížel zcela opačně než při skutečném zatmění Slunce.

První paprsek světla pronikl diskem přesně uprostřed, nikoli v podobě obvyklého náhrdelníku Baileyho perel při samém okraji. Od oslnivé dírky se začaly šířit světle klikaté čáry – a teď při maximálním zvětšení, se ukázala skutečná struktura disku. Byl složen z milionů identických pravoúhelníků, patrně stejného rozměru, jako byla Velká zeď na Europě. A ty se nyní rozestupovaly; vyhlíželo to, jako když se rozpadá obrovitá skládačka.

Luciferův stálý, jen dočasně přerušovaný jas se opět zvolna vracel na Ganymed, jak se disk rozlamoval a šířícími se mezerami se dralo denní světlo. Nyní už se začaly vytrácet i jednotlivé komponenty samy, jako by pro ně byla nezbytná posila úzkého vzájemného kontaktu, aby vůbec zůstaly realitou.

Třebáže to zneklidněným pozorovatelům v Anubisu připadalo jako celé hodiny, celá událost nervalá déle než patnáct minut. Teprve

když skončila, obrátili první pozorovatelé oči také k Europě. Monolit Velká zeď zmizel. Trvalo téměř hodinu, než ze Země, z Marsu a z Měsíce dorazily zprávy, že i samo Slunce jako by na několik sekund zablikalo, než se opět vrátilo k normálu.

Šlo o sérii vysoce selektivních zatmění, zjevně namířených proti lidstvu. Nikde jinde v celé Sluneční soustavě by nic z toho nebylo možno zaznamenat.

Ve všeobecném vzrušení trvalo ještě nějakou chvíli, než si svět povšiml, že i monolity MAT-0 a MAT-1 zmizely a zanechaly po sobě jen čtyři miliony let staré otisky v kráteru Tycho a v Africe.

Bylo to poprvé, co se Europové vůbec setkali s lidmi, nezdáli se však být znepokojeni ani překvapeni obrovitými tvory, kteří se mezi nimi pohybovali takovou bleskovou rychlostí. Nebylo ovšem nijak snadné interpretovat emocionální stavy něčeho, co vyhlíželo jako malé bezlisté křovisko, bez jakýchkoli zjevných smyslových nebo komunikačních orgánů. Pokud by je však bylo přistání *Alkyone* a vystoupivší pasažéři nějak polekali, byli by asi setrvali schováni ve svých iglú.

Frank Poole, trochu tísněný ochranným oděvem, byl obtěžkán darem v podobě kotouče lesklého měděného drátu, který přinášel. Když vykročil do nepořádně působících předměstí Tsienvillu, zauvažoval, co si asi Europové o posledních událostech myslí. Pokud šlo o ně, pak žádné zatmění Luciferu nenastalo, zato pro ně muselo znamenat jistý šok zmizení Velké zdi. Stála tam od nepaměti jako ochranný štít a nepochybně měla i mnohem závažnější poslání. Teď najednou byla pryč, jako by byla nikdy ani neexistovala...

Petabytový kompakt už ho očekával, spolu se skupinou Europů, kteří ho obklopovali a dávali tak najevo vůbec první známku zvědavosti, kterou u nich Poole kdy pozoroval. Byl by se rád dozvěděl, jestli jim *Halman* nějakým způsobem sdělil, že mají tento dar z kosmu střežit, dokud si ho on nepřijde převzít – a přenést schránku, která nyní hostila nejen spícího druha, ale i d'asy, jejichž vymítání snad zvládnou příští věky, opět na jediné místo, kde mohla bezpečně spočinout.

40. Pico, v pŕlnočnŕm řase

Třžko by si řlovřk řpredstavil pokojnřjší scenřrii, pomyslel si Poole – zejmřna po muřivřch poslednřch třdnech. řikmř paprsky Zemř dosahujřcí třmřř řplřku odhalovaly i nejmenřší podrobnosti bezvodřho Moře deřřř, nezahlazovaly je, tak jak to za dne řinil řhnoucí sluneční řpal.

Malř konvoj lunomobilř byl seřazen v pŕlkruhu, asi stovku metrř od nenřpadnř jeskyňky na řpatř hory, kterř skřřvala pŕřstup ke řtole. Ze svřho stanoviřř se mohl Poole pŕesvřdřit, ře tato hora nedostřla svou podobou jmřnu, kterř jř pŕisoudili dřvnř astronomovř, svedenř zahrocenřm střnem, kterř vrhala. Spřře nř řpiřatř řtř to byl zaoblenř kopec, a Poole bez vřhřnř uvřřil, ře oblřbenou mřstnř zřbavou je zdolřvřnř jeho vrcholu na horskřm kole. Do třto chvřle nikdo z onřch sportovcř a sportovkyň nemohl tuřit, jakř tajemstvř jsou ukryta pod jejich pneumatikami. Poole doufal, ře odhalenř třto pochmurnř souvislosti je nijak neodradř od zdravř zřbavy.

Ani ne pŕed hodinou na tomto mřstř odevzdal – s pocity, v nichř se do smutku mřsil i triumf – schrřnku s neurokompaktem, kterou po celou dobu letu z Ganymedu na Mřsřc nespustil z ořř.

„Sbohem, kamarřdi,“ zařeptal pŕitom. „Zachovali jste se, jak bylo tŕeba. Snad vřs nřkterř z budoucřch generacř opřřt probudř k řivotu. Byl bych ale radřji, kdyby k tomu nemuselo vřbec dojřt.“

Umřl si ař pŕiliř dorbř řpredstavit onen jedinř dřvod, pro kterř by bylo v budoucnosti nutnř *Halmanovu* pamřř ořivit. V tuto chvřli uř nepochybňř putovala do neznřmřho řřdřcřho centra zprřva o tom, ře agentura na Europř pŕestala existoval. Pŕi troře řřřstř mohlo trvat tak asi 950 let, nřř dojde k nřjakř reakci.

V minulosti Poole řasto Einsteina proklřnal, ale nynř mu blahoreřil. Ani sřly ukrytř za monolity, jak se nynř zdřlo břt uř naprosto jřstř, nedokřzaly uplatnit svřj vliv vřřř rychlostř, nřř jakou se řřřř svřtlo. A tak bude mřt lidstvo třmřř celř tisřciletř na to, aby se pŕichystalo na sřřetnutř – pokud k jakřmu dojde. Tou dobou by uř snad mohlo břt pŕipraveno o poznřnř lřpe.

Z tunelu se cosř zvolna vynořovalo – semihumanoidnř robot na přasovřm podvozku, jenř pŕřvř dopravil schrřnku do řtoly. Bylo ař komickř spatřit stroj navleřenř do izolacnřho skafandru, uřřvanřho jako ochrana proti smŕtonosnřm zřrodkřm – navřc tady, na Mřsřci,

kde chybí ovzduší! Smyslem bylo nepodstoupit ani sebemenší rizika, jakkoli se mohla zdát nepravděpodobná. Robot se koneckonců přece jen pohyboval v blízkosti oněch hrůz, byť sterilně separovaných od okolí, a i když záznamy jeho videokamer potvrzovaly, že vše je v naprostém pořádku, vždy zde ještě zbývalo nebezpečí, že některá ze zatavených zkumavek nedostatečně těsní nebo že je porušeno utěsnění kteréhosi z kanystrů. Měsíc sice představoval velice stabilní prostředí, avšak v průběhu staletí prodělal nemálo otřesů, jak tektonických, tak i po dopadu meteorů.

Ve vzdálenosti padesáti metrů od ústí tunelu robot zastavil. Masivní uzávěr štoly s začal zvolna přivírat v závěsech, a jakmile dolehl, dal se do otáčivého pohybu, závit po závit, jako kdyby někdo v boku hory utahoval obrovitý šroub.

„Žádám všechny, kdo nemají nasazeny tmavé ochranné brýle, aby odvrátili od robota oči!“ ozvalo se naléhavé hlášení v lunomobilu. Poole se otočil i se sedadlem, právě včas, aby zahlédl světlý záblesk výbuchu na střeše vozidla. Když se opět obrátil, aby pohlédl k Piku, nezbývalo už z robota nic než žhnoucí hromádka spečeného kovu. I tomu, kdo strávil většinu života obklopen vakuem, nějak chybělo, že se z ní vzhůru nevine žádná stužka dýmu.

„Sterilizace ukončena,“ hlásil vedoucí akce. „Děkuji vám všem. Vracíme se do Plato City.“

Jaký paradox, že bylo lidstvo posléze zachráněno obratným využitím produktů vlastního šílenství! Jaké ponaučení si z toho lze vůbec odvodit?

Poole se ohlédl k půvabné modravé Zemi, choulící se pod strakatou přikrývkou oblaků před mrazem kosmu. Doufal, že už za pár týdnů tam nahoře pochová v náruči svého prvního vnuka.

Ať si tam kdesi mezi hvězdami číhají sebebožštější síly a entity, říkal si Poole, pro obyčejného človíčka jsou důležité jenom dvě věci: láska a smrt.

Jeho tělo se dosud neopotřebovalo ani celou stovkou let života. Má před sebou na obojí dostatek času.

Epilog

„Jejich nevelký vesmír je ještě velice mladý a jejich bůh je dosud pouhé dítě. Je však příliš záhy je soudit; až se My o Posledních dnech navrátíme, zvážíme, co z toho má být spaseno.“

PRAMENY

A

PODĚKOVÁNÍ

PRAMENY

KAPITOLA 1: KUIPERŮV PÁS

Bližší popis lovišť kapitána Chandlera, nově objevených v roce 1992, viz v článku Kuiperův pás autorů Jane X. Luuové a Davida C. Jewitta (*Scientific American*, květen 1996)

KAPITOLA 4: „HVĚZDNÉ MĚSTO“

Představa prstence kolem zeměkoule umístěného na geostacionární dráze, jenž je se Zemí spojen věžemi stojícími na rovníku, nám sice může připadat naprosto fantastická, má však solidní vědecký podklad. Je to jen do důsledků domyšlený „kosmický výtah“, jaký koncipoval inženýr Jurij Arsutanov z Petrohradu, s nímž jsem měl to potěšení se seznámit, když jeho domovské město ještě neslo jiné jméno.

Jurij dovodil, že teoreticky by bylo možné napnout lano mezi zemským povrchem a družicí trvale setrvávající nad tímž místem nad rovníkem – což je případ většiny současných komunikačních satelitů. Poté by bylo možno zřídit kosmický výtah (v Jurijově malebnějším podání by to byla „kosmická lanovka“) a po něm pak už vynášet na družici veškeré náklady a břemena toliko s využitím elektrické energie. Raketový pohon by nadále byl nutný už jen pro další cesty do kosmu.

Kromě toho, že by se tak snížila nebezpečnost, hluchost a nepříznivé vlivy na životní prostředí, které s sebou rakety nesou, mohly by kosmické výtahy netušeným způsobem snížit náklady na veškeré výpravy do vesmíru. Elektřina je levná a doprava jednoho člověka na

oběžnou dráhu by stála jen něco kolem jednoho sta dolarů. Na zpáteční letenku by stačilo připlatit deset dolarů, jelikož většinu energie by bylo možno při cestě dolů opět získat zpět! (K jízdě by bylo ovšem třeba přičíst náklady na jídla servírovaná v průběhu cesty a na promítané filmy. Považovali byste cenu jednoho tisíce dolarů za výlet na geostacionární družici za přiměřenou?)

Tato teorie nemá chybičku, jenomže – existuje nějaký materiál s dostatečnou pevností v tahu, který by snesl nejenom zatížení vlastní hmotností při délce 36 000 kilometrů, ale ještě poskytoval rezervu pro přepravované náklady? V době, kdy Jurij článek psal, vyhovoval této značně tvrdé podmínce pouze jediný: krystalický uhlík, známý spíše pod názvem diamant. Potřebné megatuny diamantů se bohužel ve volném prodeji nevyskytují, třebaže v knize *2061 : Třetí vesmírná odyssea* jsem dal k úvaze, že by docela dobře mohly existovat v jádru planety Jupiter. V *Rajských fontánách* jsem navrhl dostupnější zdroj – orbitální stanice, kde by bylo možno vyrábět diamanty v podmínkách nulové gravitace.

Pokus o první „malý krůček“ směrem ke kosmickému výtahu byl učiněn v srpnu roku 1992 na raketoplánu *Atlantis*, kdy jeden z pokusů zahrnoval vypuštění a opětné navinutí jedenadvacetikilometrového „vodítka“. Odvíjecí mechanismus se bohužel po prvních pár stovkách metrů zablokoval.

Byl jsem nemálo polichocen, když se posádka raketoplánu *Atlantis* při tiskové konferenci na oběžné dráze náhle vytasila s mými *Rajskými fontánami*, a Jeffrey Hoffman, do jehož odborné náplně tento experiment spadal, mi po návratu na Zemi podepsanou knihu poslal darem.

Druhý pokus s takovým kosmickým vodítkem v únoru roku 1996 byl už o něco zdařilejší: lano, jímž bylo upoutáno pokusné zařízení se podařilo dovinout v celé délce, avšak při opětném navíjení se přetrhlo po elektrickém výboji způsobeném vadnou izolací. (Dost možná, že to bylo štěstí v neštěstí: nemohu v této souvislosti nepřipomenout, že pár současníků Bena Franklina přišlo o život, když se pokoušeli zopakovat jeho proslulý – a riskantní – experiment s vypouštěním draka za bouřky.)

Nehledě k možným nebezpečím se vypouštění upoutaných předmětů z raketoplánu v čemsi trochu podobá rybaření na mušku: není totiž zdaleka tak snadné, jak vypadá. Ale jednoho dne se tenhle

„velký skok“ určitě povede – ze stacionární dráhy až dolů, na samotný rovník.

Mezitím ovšem zaznamenal další krok k realnosti plánů na kosmický výtah objev třetí formy uhlíku, buckminsterfullerenů neboli *fullerenů* (C_{60}). Roku 1990 se podařilo skupině chemiků na Riceově univerzitě v Houstonu připravit trubicovitou formu C_{60} , která má ještě mnohem větší pevnost v tahu než diamant. Vedoucí týmu dr. Smalley šel dokonce tak daleko, že ho prohlásil za nejpevnější materiál, jaký vůbec může existovat – a dodal, že by mohl sloužit ke konstrukci kosmického výťahu. (A poznámka po uzávěrce: s radostí jsem si přečetl, že dr. Smalley se stal v roce 1996 za tento objev jedním z nositelů Nobelovy ceny za chemii.)

A teď jedna shoda okolností vskutku zarážející – ba natolik podivná, že mě to téměř až vede k otázce, kdože si to vlastně s námi pohrává.

Buckminster Fuller zemřel v roce 1983, takže se nedožil objevu *buckyballs* a *buckytubes*, které mu zajistili dokonce ještě větší slávu po smrti, než jaké se těšil za života. *¹

Na jedné z jeho mnoha cest po světě jsem měl to potěšení, že jsem s ním a s jeho ženou Anne oblétał Srí Lanku a ukazoval jim některá místa, která jsou dějištěm *Rajských fontán*. Brzy nato jsem četbu z tohoto příběhu nahrál a vydal na dlouhotrvající desce (vzpomínáte si na ni ještě?) *Caedmon TC 1606*. Bucky byl tak laskav, že se chopil autorství doprovodného textu na přebalu. Končil překvapujícím konstatováním, pod jehož dojmem se ve mně možná začala rodit má vlastní představa Hvězdného města:

„V roce 1951 jsem přišel s myšlenkou volně se vznášejícího prstencovitého mostu, který by byl vybudován v prostoru nad zemským rovníkem. Uvnitř této zemské ‚svatozáře‘ by se Země nerušeně točila dál, zatímco kruhový most by se otáčel nezávisle na ní, svou vlastní rychlostí. Předpověděl jsem současně vertikální dopravní cestu z onoho mostu, která by rotovala spolu s mostem a zemského povrchu by dosahovala v libovolně zvoleném místě.“

¹ Název „buckyball“ souvisí s nápadnou podobností struktury obřích molekul uhlíku C_{60} se vzhledem fotbalového míče. Pro „buckytubes“ se v české terminologii užívá termínu „nanotrubičky“ (poznámka překladatele).

Ani v nejmenším nepochybuji, že pokud se lidský rod jednou rozhodne takovouto investicí podniknout (a byla by vzhledem k některým odhadům ekonomického růstu cenově celkem zanedbatelná), bude možné takové Hvězdné město vybudovat. To potom nejenže dá vzniknout zcela novému životnímu stylu a nejenže usnadní návštěvníkům ze světa s nízkou gravitací, jakou jsou třeba Mars a Měsíc, přechod na rodnou planetu, ale pomůže i vyloučit veškeré raketové lety ze zemského povrchu a přenést je do kosmu, kam patří. (Doufám nicméně, že jednou za čas bude na Kennedyho mysu uspořádán nějaký ten start ve stylu retro, abychom si připomněli a oživilo ono vzrušení pionýrských časů.)

Zcela určitě budou převážnou část Hvězdného města tvořit malé konstrukční prvky, podobající se spíše pouhému lešení, a jen jeho velice nepatrný zlomek bude využit pro vědecké a technické účely. Každá z oněch Věží bude koneckonců mrakodrapem o deseti milio-
nech patrech – a obvod prstence na geostacionární dráze bude představovat víc než polovinu vzdálenosti k Měsíci! Objem stavby, pokud by byla celá uzavřena, by mnohonásobně pojal celé lidstvo. (Což by s sebou neslo lecjaké zajímavé logistické problémy, ale ty rád přenechám k řešení svým žákům.)

Vynikající zpracování pohádkového motivu Honzíka a jeho fazolového stonku – stromku vyrostlého až do nebe (stejně jako ještě krkolomnějších koncepcí antigravitace a zborcených prostorů) naleznete v knize Roberta L. Forwarda *Indistinguishable from Magic*, čili *Kde začínají čáry* (Baer, 1995).

KAPITOLA 5: HISTORICKÉ MINIMUM

Byl jsem nemálo ohromen, když jsem se 19. července 1996 dočetl v jednom místním deníku, že dr. Chris Winter z Britského TELECOMU, šéf týmu *Umělý život*, věří, že zařízení pro uchování informací, tak jak jsem je popsal v této kapitole, by mohlo být vyvinuto už v průběhu příštích třiceti let! (V roce 1956 jsem v příběhu *Město a hvězdy* něco podobného předpokládal až za jednu miliardu let... moje schopnost předvídat se tedy v tomto případě příliš neo-

svědčila.) Dr. Winter tvrdí, že takový komplex „dovolí plně rekonstituovat fyzicky, emocionálně i myšlenkově celou osobnost“. A odhaduje současně, že paměťové nároky přitom nepřesáhnou deset terabytů (tj. 10^{13} bytů); byly by tedy o celé dva řádky menší, než ony petabytové hodnoty (10^{15} bytů), které uvádím já.

Kéž by mě bylo napadlo jméno dr. Wintera jako pojmenování takovéhoho instrumentu, který jednou docela určitě vyvolá prudkou odezvu v církevních kruzích: Uloupené duše... Pokud jde o jeho využití při mezihvězdných cestách, viz poznámku ke kapitole 9.

Domníval jsem se také, že jsem vynalezl transfer informací pouhým stiskem dvou dlaní, tak jak je popsán ve třetí kapitole, takže jsem byl dosti zaražen zjištěním, že Nicholas Negoponte (*Digitální existence*) a jeho Media Laboratory v Massachusetts Institute of Technology na této věci pracují už celá léta...

KAPITOLA 7: NEKONEČNÁ ENERGIE

Pokud by se někdy podařilo čerpat ze zdrojů oné až nepochopitelné *energie nulového pole* (někdy se o ní hovoří jako o „kvantových fluktuacích“ nebo o „energii vakua“), byly by důsledky pro naši civilizaci naprosto nepředstavitelné. Veškeré dosavadní energetické zdroje – ropa, uhlí, jaderné štěpení, sluneční záření – by rázem zastaraly stejně tak jako mnoho našich starostí se znečišťováním životního prostředí. Ty by ovšem všechny vystřídala jedna jediná starost – co se znečištěním tepelným. Všechna energie se posléze proměňuje v teplo, a pokud by každý dostal pro potěchu pár svých milionů kilowattů, brzy by naše planeta začala dohánět Venuši s jejími stovkami stupňů tepla ve stínu.

Tahle černá vize má ovšem i svou světlejší stránku: možná že nebude existovat žádná jiná cesta k odvrácení příští ledové doby, jejíž příchod je jinak neodvratný. („Civilizace je interval mezi dvěma ledovými dobami.“ Will Durant: *Dějiny civilizace*)

Ve chvíli, kdy píší tyto řádky, tvrdí řada schopných techniků v laboratořích na celém světě, že energii z tohoto nového zdroje už získávat dokáží. Určitou představu o jeho vydatnosti může poskytnout proslulá poznámka fyzika Richarda Feynmana, že by energie obsažená v kávovém šálku (nebo libovolném obdobném objemu)

postačila uvést do varu všechny oceány. Při takovém pomyšlení člověka až zamrazí. Ve srovnání s tím vyhlíží jaderná energie jako zvlhlá sirka.

Takže si někdy říkám – kolikpak nov mají asi ve skutečnosti na svědomí průmyslové havárie kdesi v kosmu?

KAPITOLA 9: NEINERCIÁLNÍ POHON

Jeden z hlavních dopravních problémů Hvězdného města by způsobovaly samotné jeho rozměry: pokud byste chtěli navštívit přítele v sousední věži (neboť žádné sebedokonalejší technické pojitko nemůže přes všechny pokroky v oblasti virtuální reality nikdy nahradit osobní styk), rovnalo by se to výletu na Měsíc. I nejrychlejším výtahům by cesta vzhůru trvala spíše dny než hodiny, jinak by muselo urychlení dosahovat hodnot, jež by lidem adaptovaným na sníženou gravitaci působily nepřekonatelné obtíže.

S myšlenkou neinerciálního urychlování, tj. hnací síly, jež působí samostatně na každý atom tělesa, takže při urychlování nedochází k vnitřnímu pnutí, přišel patrně mistr kosmických fantazií E. E. Smith už někdy ve třicátých letech. Není to nápad tak nesmyslný, jak by se mohlo zdát, neboť právě tímto způsobem přece působí gravitační pole.

Pokud byste se pohybovali volným pádem v prostoru blízkém Zemi, bude se rychlost vašeho pohybu vůči Zemi (vyloučíme-li účinky odporu vzduchu) zvyšovat téměř o deset metrů za každou sekundu. A přece si budete připadat zcela bez tíže – pád nebude provázet žádný pocit urychlení, třebaže vaše rychlost bude každé půldruhé minuty narůstat o jeden kilometr za sekundu!

Bude to platit, i pokud byste padali v podmínkách Jupiterovy gravitace (která je o něco více než dvaapůlkrát větší než pozemská), nebo třeba v obrovsky mocnějším poli bílého trpaslíka nebo neutronové hvězdy (s gravitací milionkrát až miliardkrát větší). Nepocítíte byste vůbec nic, třebaže byste z klidové polohy v několika minutách dosáhli téměř rychlosti světla. Pokud byste se ovšem neprozřetelně přiblížili až do vzdálenosti pouhých několika poloměrů takového mocně přitahujícího tělesa, přestalo by už být jeho pole v objemu vašeho těla homogenní a slapové síly by vás vbrzku rozsápaly na

kousky. Další podrobnosti viz v mé poněkud drastické, zato však velice přesně pojmenované povídce Neutronový odliv (se sbírky *Sluneční vítr*).

Až donedávna se o „neinerciálním pohonu“, který by fungoval v podstatě jako řízené gravitační pole, hovořilo s vážnou tváří jedine na stránkách science fiction. Jenomže v roce 1994 přesně na toto téma promluvili tři američtí fyzikové, kteří rozvedli některé myšlenky velkého ruského vědce Andreje Sacharova.

Článek „Setrvačnost jako Lorentzova síla nulového pole“ autorů B. Haische, A. Reudy a H. E. Puthoffa (*Phys. Review A*, únor 1994) bude možná jednoho dne považován za převratný, a já sám jsem ho v tomto smyslu pro science fiction využil. Zabývá se problémem, který je natolik základní, že je obvykle považován za daný a přijímán pokrčením rameny, popřípadě s poznámkou: „Tak už je zkrátka vesmír udělán.“

Otázka, kterou si HR&P položili, zní: „Co dodává objektu hmotnost (nebo setrvačnost), takže je třeba vynaložit sílu, abychom ho uvedli do pohybu, a přesně stejné množství síly, abychom obnovili jeho původní stav?“

Jejich zatímní odpověď je odvozena od překvapujícího faktu (mimo slonovinové věže fyziků málo známého), že takzvaný „prázdný“ prostor je ve skutečnosti vroucí kotel přímo nabitý energií – *nulovým polem* (viz poznámku výše). HR&P předpokládají, že jak setrvačnost, tak gravitace jsou elektromagnetické jevy vznikající interakcí s tímto polem.

Od Faradayových dob proběhl bezpočet pokusů o sjednocení gravitace a magnetismu, a třebaže nejeden experimentátor ohlašoval úspěch svého snažení, žádný z jejich výsledků se nepodařilo ověřit. Pokud by se ovšem potvrdila teorie, kterou vyslovili HR&P, otevřela by se tím vyhlídka – jakkoli vzdálená – na antigravitaci, na „kosmické motory“ a snad na ještě fantastičtější možnost ovládání setrvačnosti. Mohlo by to vést k dosti zajímavým situacím: do někoho byste docela zlehounka strčili a on by se vzápětí rychlostí mnoha tisíc kilometrů za hodinu zmizel, aby se ovšem ve zlomku sekundy odrazil od protější strany místnosti. A jedna dobrá zpráva: od té chvíle by dopravní nehody byly prakticky vyloučeny. Auta i pasažéry by se mohla bez následků srážet v jakékoli rychlosti. (Anebo se vám snad už náš dnešní životní styl zdá až příliš hektický?)

Stav beztlíže, který nám dnes už při cestách do kosmu připadá běžný a jehož si v příštím století budou užívat miliony turistů, by se byl ještě našim prarodičům jevil jako čirá magie. Ovšem odstranění – nebo i pouhé snížení – působení setrvačnosti je docela jiná záležitost a je možná zcela neuskutečnitelné.*² Představa je to nicméně krásná, neboť její realizace by dokázala nahradit „teleportaci“.

Upřímně řečeno, neumím si představit, jak by se bez ní ve Hvězdném městě vůbec dokázali obejít...

V celém tomto příběhu jsem vycházel z předpokladu, že pravdu má Einstein a že nadsvětelnou rychlostí se nemůže pohybovat žádný signál – ani hmotný objekt. Nově se ovšem řada matematicky vysoce fundovaných článků vytasila s názory, podle nichž – tak jak to odjakživa předpokládaly k věření celé zástupy science fiction – nebudou kosmičtí stopaři navěky svazováni tímto ponižujícím omezením.

Vcelku soudím, že mají pravdu – ale přesto tu zbývá, jak se zdá, stále ještě jedna velice podstatná námitka. Pokud je cestování supersvětelnými rychlostmi skutečně možné, kdepak zůstali všichni ti stopaři odjinud?

Anebo alespoň nějaký ten opěšalý turista?

Jednou z odpovědí může být, že žádný rozumný mimozemšťan nebude udržovat mezihvězdné letouny, a to ze zcela stejného důvodu, pro jaký jsme se na Zemi nepustili do konstrukce vzducholoď poháněných parním strojem na uhlí. Stejného cíle lze totiž dosáhnout mnohem lepšími způsoby.

Překvapivě nevelký počet bitů nezbytných k definování lidského individua nebo k uchování veškerých informací, jaké člověk za svůj život nastrádá, je předmětem rozboru Louise K. Scheffera nazvaného „Strojová inteligence, náklady na mezihvězdné lety a Fermiho paradox“ (*Quarterly Journal of the Royal Astronomical Society*, ročník 35, č. 2, červen 1994, str. 157-175). Tento článek (snad nejextravagančnější, jaký kdy řečený časopis za celou dobu své existence publikoval) uvádí odhad, že celkový úhrn myšlenkového obsahu stoletého

² V září 1996 oznámili vědci ve Finsku, že zjistili nevelké (méně než jedno-procentní) snížení tíže nad rotujícím supravodivým diskem. Pokud by se tyto výsledky potvrdily (a něco podobného naznačovaly už i dřívější pokusy v mnichovském Institutu Maxe Plancka), mohlo by to znamenat onen dlouho očekávaný průlom. Čekám na další takové zprávy s dychtivou skepsí.

člověka s perfektní pamětí by se dal vyjádřit deseti na patnáctou bitů (jedním petabitem). I dnešní optická vlákna by dokázala uvedený objem informací přenést řádově v minutách.

Můj názor, že kosmoplavidlo typu *Star Treku* nebude realizovatelné ještě ani v roce 3001, se proto možná už za sto let bude jevit jako značně krátkozraký, a současnou absenci interstelárních turistů lze jednoduše připsat tomu, že na Zemi dosud nebylo vybudováno příslušné přístaviště. Dost možná, že už ho k nám tlačí nějaký o něco pomalejší kosmický remorkér...

KAPITOLA 15: FALCON

S mimořádným potěšením jsem vzdal tuto poctu posádce *Apollo 15*. Po návratu z Měsíce mi poslali nádhernou reliéfní mapu přistávacího prostoru lunárního modulu *Falcon*, která je teď na čestném místě v mé pracovně. Jsou na ní vyznačeny trasy všech tří výprav lunárního vozítka, z nichž jedna vedla po okraji kráteru *Eartlight*. Na mapě je věnování: „Arthuru Clarkovi od posádky *Apollo 15*, s mnoha díky za jeho kosmické vize. Dave Scott, Al Worden, Jim Irwin.“ A já jsem zase na oplátku nyní dedikoval příběh „*Eartlight*“ (napsaný roku 1953 a situovaný přesně do prostoru, kterým se pak v roce 1971 jejich *Lunar Rover* proháněl) právě jim: „Dave Scottovi a Jimu Irwinovi, prvním lidem, kteří do této oblasti vkročili, a Alu Wordenovi, jenž je z výše oběžné dráhy střežil.“

Poté, co jsme spolu s Walterem Cronkitrem a Wally Schirrou ve studiu CBS moderovali reportáž o přistání *Apollo 15* na Měsíci, odletěl jsem do řídicího střediska, abych tam sledoval jejich opětový vstup do zemské atmosféry a přistání na mořskou hladinu. Seděl jsem vedle tehdy ještě malé dcerky Ala Wordena, a ona jako první postřehla, že jeden ze tří padáků modulu se neotevřel. Byly to chvíle napětí, avšak zbývající dva padáky plně postačily k bezpečnému přistání.

KAPITOLA 16: ASTEROID 7794

Viz též kapitolu 18 knihy *2001: Vesmírná odysea*, kde je vylíčen dopad sondy. Přesně takový pokus je nyní plánován pro nadcházející misi *Clementine 2*.

S trochou rozpaků jsem si přečetl, že jsem v první ze svých Vesmírných odysejí připsal objev asteroidu 7794 *Lunární observatoři* – v roce 1997! No, nezbyvá mi, než přesunout tento termín do roku 2017 – bude to o mých stých narozeninách.

A jen pár hodin poté, co jsem napsal tyto řádky, jsem se s potěšením dozvěděl, že asteroid 4923 (1981 EO27), objevený S. J. Busem v Siding Spring v Austrálii 2. března 1981 byl pojmenován *Clarke*, zčásti jako uznání za projekt kosmických hlídek (viz *Setkání s Rámou* a *Kladivo boží*). S hlubokou omluvou se mi současně dostalo informace, že vinou nemilého přehlédnutí už nebylo volné číslo 2001, které bylo mezitím přiřčeno jakémusi A. Einsteinovi. Spíš asi výmluva než omluva...

Zato jsem zjistil, že asteroid 5020, objevený téhož dne jako 4923, dostal jméno *Asimov*, k mé velké radosti – ale i k lítosti nad skutečností, že se toho můj starý přítel nedočkal.

KAPITOLA 17: GANYMED

Jak vysvětluji v závěrečné kapitole *Na rozloučenou* a jak už bylo uvedeno v autorských poznámkách ke knize *2010: Druhá vesmírná odysea* a *2061: Třetí vesmírná odysea*, doufal jsem pevně, že ambiciózní program sondy *Galileo* dosáhl svého prvního cíle, Jupiteru, a pracuje vynikajícím způsobem. Naneštěstí se však objevil jistý problém – z nějakých příčin se nerozvinula jeho hlavní anténa. Znamená to, že snímky může *Galileo* vzdálené Zemi odesílat jen anténou s nízkým ziskem, což probíhá trýznivě lenivým tempem. Přesto, že programátoři dělali divy, aby byla tato závada kompenzována reprogramováním palubního počítače, bude přesto přenos informací, které jsme měli získávat během minut, trvat celé dlouhé hodiny.

Nezbývá než se obrnit trpělivostí – jenže já jsem se tak dostal do značně prekérní situace, kdy jsem si výzkum Ganymedu musel od-

bývat stále ještě jen v představách, zatímco *Galileo* vzápětí nato, 27.6. 1996, načínal už průzkum skutečný.

Jedenáctého července 1996, pouhé dva dny předtím, než jsem tuto knihu dokončil, jsem si do počítače stáhl první snímky z pasadenské Laboratoře reaktivních pohonů. Nic na nich – zatím! – našťestí neodporuje mým popisům. Pokud by se ovšem namísto dosavadní scenérie ledových polí posetých krátery objevily na fotografiích znenadání palmy a tropické pláže – neřku-li nějaký ten nápis YANKEE GO HOME – ocitl bych se v určitých nesnázích...

Těším se zejména na detailní záběry „Města na Ganymedu“, *Ganymede City* (viz právě kapitolu 17). Tento nápadný útvar vyhlíží přesně tak jako v mém podání – popisoval jsem ho se značným váháním a s obavami, že by se můj „objev“ mohl snadno dostat na titulní stránku pranýře lhářů, *National Prevaricatoru*. Na mne ovšem působí jako umělý výtvar spíše právě toto „město“ než ona známá „tvář na Marsu“ a její okolí. Že jsou jeho ulice a třídy deset kilometrů široké? No - a co na tom? Třeba jsou Ganyové opravdu takoví OBŘI...

„Město“ lze také nalézt na fotografiích z *Voyageru* (NASA, snímky číslo 20637.02 a 20637.29) anebo, což je pohodlnější, na vyobrazení číslo 23.8 v monumentální publikaci Johna H. Rogerse *Obří planeta Jupiter* (Cambridge University Press, 1995).

KAPITOLA 19: DUŠEVNÍ PORUCHA LIDSKÉHO RODU

Dolichný obrazový materiál pro Khanovo znepokojivé tvrzení, že totiž většina lidstva alespoň zčásti trpí touž duševní poruchou, poskytuje dvaadvacátý díl mého televizního seriálu *Záhady světa*, nazvaný Setkání s Marií. Mějme přitom na paměti, že křesťané představují jen nevelkou podskupinu lidského rodu. Nesrovnatelně větší počet lidí, než jsou všichni někdejší i současní vyznavači mariánského kultu dohromady, se klaněl nebo dosud klaní se stejně slepou oddaností božstvům tak odlišným, jako jsou Ráma, Kálí, Šiva, Thor, Wotan, Jupiter, Osiris...

Snad nejmarkantnějším a zároveň nejstriktnějším příkladem člověka, jinak obdařeného oslnivou inteligencí, kterého jeho víra dovedla až k nepřičetnosti, je Conan Doyle. Navzdory tomu, že bezpočet jeho oblíbených médií a mágů byl postupně usvědčován z podvodů, jeho důvěra v ně zůstávala neotřesena. Tvůrce Sherlocka Holmes se dokonce pokoušel přesvědčit i velkého eskamotéra Harryho Houdiniho, že se při realizaci svých kouzel se zmizením vlastně „odhmotňuje“. Přitom se často jednalo o triky, jak říkával dr. Watson, až „absurdně prostoduché“. (Viz esej Nepatřičnosti Conana Doylea v knize Martina Gardnera *The Night is Large*).

Detaily o činnosti inkvizice a inkvizitorů, vedle jejichž náboženských ukrutností i sám Pol Pot anebo nacisté vyhlížejí jako neškodní dobrodějové, naleznete v rázném odsudku těchto tmářů novověku *Démonizovaný svět* z pera Carla Sagana. Přál bych si, aby se tato kniha – stejně jako výše uvedené Martinovo dílo – stala na všech středních školách povinnou četbou.

Alespoň jeden státní orgán podnikl účinné kroky proti jednomu přetrvávajícímu nábožensky motivovanému barbarství, a to Imigrační úřad Spojených států. Jak uvedl magazín *Time* (v článku Milníky z 24. června 1996), děvčeti, jemuž v zemi jeho původu hrozí zmrzačující zásah na pohlavních orgánech, musí být napříště v USA poskytnuto právo azyl.*³

Měl jsem tuto kapitulu už dopsánu, když mi přišla do ruky knížka Anthonyho Storra *Na hliněných nohou: moc a charisma guruů* (The Free Press, 1996). Je až neuvěřitelné, že jeden jediný takový švindlíř stačil nashromáždit - ještě než ho se značným zpožděním sebrali příslušní šerifové - třiadevadesát Rolls Roysů! A co je horšího: třiaosmdesát procent z jeho amerických oveček mělo vyšší vzdělání! Potvrdili tak mou oblíbenou definici intelektuála: „Člověk, kterému se dostalo vzdělání nad jeho duševní poměry.“

³ V souvislosti s tím – a na vysvětlenou ke kapitole 12 (Odmrštěn) – je třeba připomenout skutečnost, že obřízka u novorozených chlapců byla např. v USA až donedávna prováděna zcela běžně, a to bez jakékoli souvislosti s konfesí jejich rodičů (*poznámka překladatele*).

KAPITOLA 26: TSIENVILLE

V roce 1982 jsem v předmluvě ke knize 2010: Druhá vesmírná odysea vysvětlil, proč jsem pojmenoval čínskou kosmickou loď, která přistála na Europě, po dr. Tsien Hsue-šenovi, jednom z tvůrců raketových programů ve Spojených státech a Číně. Jak uvádí Iris Changová v biografii nazvané Vlákno bource morušového (Basic Books, 1995), stal se jeho život „jedním z vrcholů paradoxů studené války“.

Tsien, narozený roku 1911, získal stipendium, na jehož základě se v roce 1935 dostal do Spojených států. Tam se stal posluchačem a posléze kolegou vynikajícího maďarského experta v oblasti aerodynamiky Theodora von Karmana. Později, již jako první goddardovský profesor na Kalifornské vysoké technické škole, pomáhal budovat Guggenheimovu aeronautickou laboratoř - přímého předchůdce proslulé pasadenské Laboratoře reaktivních pohonů.

Byl prověřen pro práci s veškerými tajnými materiály a přispěl v padesátých letech mimořádnou měrou k americkému raketovému výzkumu, avšak za hysterie propuknuvší v období McCarthyho byl – poté, co projevil přání navštívit rodnou Čínu – na základě vykonstruovaného obvinění z porušení bezpečnostních předpisů zatčen. Po mnoha výsleších a opakovaně prodlužované vazbě byl posléze – se všemi nenahraditelnými znalostmi a zkušenostmi, které nosil v hlavě – deportován do své domoviny. Jak potvrzuje mnoho jeho vynikajících kolegů, byla to jedna z největších hloupostí (a současně podlostí), jakých se kdy Spojené státy dopustily.

Po svém vyhoštění začínal Tsien, podle zástupce ředitele Čínské státní agentury pro kosmické lety Huang Feng-gana, „s celým raketovým programem prakticky z ničeho... Bez něho by bývala Čína zaostávala v technice o dvacet let.“ Obdobné opoždění by se bylo nutně projevilo jak v nasazení rakety *Bourec*, smrtelně nebezpečné řízené střely proti námořním lodím, tak i v konstrukci odpalovací rampy pro umělé družice *Dlouhý pochod*...

Brzy poté, co jsem dopsal tento příběh, mi Mezinárodní astronautická akademie udělila své nejvyšší vyznamenání, von Karmanovu cenu – kterou jsem měl převzít v Pekingu! Byla to nabídka, kterou jsem nemohl odmítnout, už proto ne, že jsem se dozvěděl, že právě tam sídlí dr. Tsien. Když jsem však do Pekingu přiletěl, dozvěděl

jsem se bohužel, že Tsien je v nemocnici na pozorování a že k němu lékaři žádné návštěvy nepouštějí.

Jsem proto nesmírně vděčen jeho osobnímu asistentovi, generálmajoru Wang Šoujunovi, za to, že dr. Tsienovi předal výtisky *Odysey 2001* a *Odysey 2061* s příslušným věnováním. Na oplátku mi generál odevzdal objemný svazek, který on sám připravil k tisku, *Sebrané spisy H. S. Tsiena: 1938 – 1956* (Science Press, 16, Dong-chuangcheggen North Street, Peking 100707, 1991). Je to fascinující soubor, jenž začíná čtenými pracemi o problémech aerodynamiky, které Tsien psal ještě společně s von Karmanem, a je uzavřen jeho vlastními studiemi o raketách a družicích. Poslední z článků pojatých do sborníku, „Termonukleární elektrárny“ (*Jet Propulsion*, červenec 1956), byl napsán v době, kdy byl dr. Tsien stále ještě faktickým vězněm FBI, a týká se tématu, které je dnes ještě aktuálnější než tehdy – třebaže na cestě k „elektrárnám využívajícím fúzní reakce deuteria“ byl zaznamenám pramalý pokrok.

Ještě než jsem 13. října 1996 odlétal z Pekingu, dozvěděl jsem se ke své radosti, že dr. Tsien navzdory svému věku (85 let) a nepohyblivosti stále pokračuje ve vědecké práci. Doufám, že se mu *Odysey* zamlouvaly, a těším se, až mu budu moci poslat i tuto *Poslední odyseu* jako další projev svého respektu k němu.

KAPITOLA 36: KABINET HRŮZ

Prezident Clinton podepsal – po předchozích červnových jednáních senátu k tématu bezpečnosti v oblasti počítačů – dne 15. července 1996 příkaz číslo 13010 směřující k ochraně před „kyberatentáty“, to znamená před „počítačovým napadením informačních nebo spojových komponentů ovládajících klíčové infrastruktury“. Podle této směrnice bude zřízena operativní jednotka pro boj s kyberterorizmem, v níž budou zastoupeny CIA, NSA, obranné agentury atd.

Pico, už máme za sebou první krůčky...

Sotva jsem dopsal předešlý odstavec, zaskočilo mě sdělení, že také ve finále filmu *Den nezávislosti*, který jsem dosud neviděl, jsou v úloze trojského koně nasazeny počítačové viry! Dozvěděl jsem se

současně, že jeho začátek je shodný s mou povídkou Konec dětství (1953) a že se v něm najdou veškerá kliše science fiction od dob Meliésovy Cesty na Měsíc (1903).

Nemohu se rozhodnout, zda mám blahopřát autorům scénáře k jejich jediné ukázce myšlenkové původnosti – anebo je spíš zažalovat pro transtemporální trestný čin prekognitivního plagiátu. Každopádně se však obávám, že asi neexistuje nic, čím bych dokázal Johnovi Q. Popcornovi vymluvit podezření, že jsem od něho závěrečnou scénu opsal.

Z předchozích svazků tohoto cykly byly převzaty – zpravidla ve značně přepracované podobě – následující pasáže:

Z knihy *2001: Vesmírná odysea* kapitola 18, Napříč planetkami, a kapitola 37, Experiment.

Z knihy *2010: Druhá vesmírná odysea* kapitola 11, Led a vzduchoprázdno, kapitola 36, Oheň v mořských hlubinách, a kapitola 38, Pěnová krajina.

Poděkování

Mé díky náleží především IBM za to, že mi věnovala krásný maličký Thinkpad 755 CD, na němž byla tato knížka napsána. Řadu let mě znepokojovaly naprosto nepodložené pověsti, že HAL vlastně vznikl jednopísmenovým posunem názvu IBM v abecedě. Abych tenhle mýtus komputerového věku vymýtil co nejradikálněji, zašel jsem dokonce tak daleko, že jsem přiměl samotného Halova vynálezce, profesora Čandru, aby to v knize *2010: Druhá vesmírná odysea* výslovně popřel. Později se mi však dostalo ujištění, že se Tmavomodří těmito asociacemi nejen necítily ani v nejmenším dotčeny, nýbrž že jsou na ně dnes dokonce pyšní. Vzdávám tedy předem jakékoli další pokusy dát pravdě průchod – a posílám také pozdravy všem, kdo se zúčastnili oslavy Halových „narozenin“, konané (jak jinak) na Illioiské univerzitě v Urbaně 12. března 1997.

Vřelé díky vzdávám redaktorce Shelly Shapirové z nakladatelství Del Rey Books za její desetistránkový drobnopis, jenž nesmírně prospěl konečně podobě díla. (Ale ovšem, i já jsem býval redaktorem, takže netrpím obvyklou autorskou představou, že členové tohoto cechu jsou vlastně řezníci neuspokojení svým původním řemeslem.)

Posléze a nejsrdečněji děkuji svému starému příteli Cyrilu Gardinerovi, řediteli hotelu Galle Face, za poskytnutí svého pohostinného (a obrovitého) osobního apartmá, kde jsem na této knížce pracoval. V čase rozruchů a bouří mi tak vytvořil základnu skutečného Moře klidu. Spěchám ještě dodat, že ačkoli Galle Face nedisponuje tak rozsáhlými imaginárními krajinami, jaké nabízí *Grannymede*, vybavením ho předčí ve všech směrech, a já sám jsem ještě za celý svůj život neměl příležitost pracovat v prostředí tak příjemném.

A navíc v prostředí tak inspirujícím, neboť na velké plaketi v hale je uvedena víc jak stovka hlav států a dalších význačných návštěvníků, kteří tu byli hosty. Jsou mezi nimi i Jurij Gagarin, posádka *Apollo 12*, druhé výpravy, která přistála na Měsíci, a k tomu navíc

celá sbírka divadelních a filmových hvězd: Gregory Peck, Alec Guinness, Noel Coward, Carrie Fisher z *Hvězdných válek*... A vedle nich i Vivien Leighová a Laurence Olivier, kteří se krátce mihnou i v knize *2061: Třetí vesmírná odysea*. Považuji si za čest, že se k tomuto seznamu připojilo i moje jméno.

Je jen případné, že projekt, který započal v jednom proslulém hotelu – v newyorském *Chelsea*, onom inkubátoru skutečných talentů i rádobý géniů – byl uzavřen v dalším takovém hotelu na opačném konci světa. Je ovšem zvláštní naslouchat Indickému oceánu, bičovanému monzunovým vichrem jen pár metrů od mých oken, namísto dopravnímu ruchu na oné tak vzdálené a tak vřele vzpomínané Třia-dvacáté ulici.

IN MEMORIAM 18.9.1996

S hlubokým zármutkem jsem vyslechl zprávu, že před několika hodinami, doslova ve chvílích, kdy dokončuji redakci těchto řádků, Cyril Gardiner zemřel.

Jistou útěchou mi může být, že si mé poděkování ještě přečetl a že ho potěšilo.

NA ROZLOUČENOU

„Nikdy nic nevysvětlovat, za nic se nikdy neomlouvat.“ To sice může být výtečná rada pro politiky, pro hollywoodské bonzy a pro obchodní magnáty, avšak autor musí se svými čtenáři zacházet s docela jinými ohledy. Takže i když nemám v úmyslu se za cokoli omlouvat, vyžaduje si snad kvartet *Odysejí* přece jen pár slov na vysvětlenou.

Všechno začalo o vánocích 1948 – ano, 1948! – povídkou o čtyřech tisících slovech, kterou jsem napsal do soutěže pořádané BBC. V *Hlídce* jsem vylíčil objev nevelké pyramidy na povrchu Měsíce, kterou tam zanechala cizí civilizace, aby se dověděla, že lidstvo vyspělo ve společnost schopnou letů na sousední planety. Až do této doby, zaznívalo v podtextu, jsme byli příliš primitivní, než abychom v nich mohli vzbudit jakýkoli zájem.*⁴

⁴ Hledání artefaktů cizího původu ve Sluneční soustavě by se mělo stát zcela regulérním samostatným vědním odvětvím (exoarcheologií ?). Bylo bohužel zdiskreditováno pověstmi, že takové doklady už nalezeny byly – a že zprávy o jejich

BBC můj skromný příspěvek odmítla, takže byl uveřejněn teprve o tři roky později (na jaře 1951) v prvním a jediném vydání magazínu *10 Story Fantasy* – jenž je podle suchého konstatování nedocenitelné *Encyclopaedia of Science Fiction* „paměťhodný především pro svou chabou schopnost počítat“ (povídka bylo totiž třináct).

Hlídka pak odpočívala víc než deset let v zapomnění, dokud se na mě na jaře roku 1964 neobrátil Stanley Kubrick s dotazem, jestli bych neměl nějaký (rozumělo se, že dosud nezrozený) nápad na „dobrý film z žánru science fiction“. V průběhu mnoha našich sezení (jak jsem je popsal ve *Ztracených světech 2001*), konaných ve stylu brainstormingu, jsme se shodli, že by se pro chystaný příběh mohl stát dobrým výchozím bodem právě onen trpělivý hlídač na Měsíci. Vyvinulo se z toho potom mnohem víc a v průběhu prací se pak proměnila i sama pyramida, a to v dnes už známý černý obelisk.

Abych pomohl sérii *Odysejí* zařadit do dějinných souvislostí, připomenu, že když jsme se Stanleyem začali chystat to, čemu jsme soukromě říkali „Kterak byla dobita Sluneční soustava“, bylo kosmickému věku sotva sedm let a nikdo z lidí se dosud nevydal od rodné planety dál než na pouhou stovku kilometrů. Třebaže už tehdy bylo známo prohlášení prezidenta Kennedyho, že Spojené státy hodlají „ještě v tomto desetiletí“ přistát na Měsíci, většině lidí to muselo připadat jako velice vzdálený sen. Když za mrazivého devětadvacátého prosince roku 1965 začalo v jižním Londýně⁵ natáčení, nevěděli jsme ještě vůbec, jak vlastně vyhlíží měsíční povrch zblízka. Panovaly obavy, že první slovo, které vyřkne astronaut vystupující z modulu, bude „Pomoc!“, dříve než zmizí v pudrovité vrstvě měsíčního prachu. Vcelku byly naše odhady této scenérie dosti zdařilé. Toliko fakt, že naše filmové lunární krajiny jsou skalnatější a zubatější než ony skutečné na Měsíci – obrušované celými aeony pískování meteoritickým prachem – dává tušit, že *2001* se točil ještě v předapollovské éře.

existenci záměrně potlačila NASA! Je neuvěřitelné, že takovému nesmyslu mohl někdo uvěřit. Za daleko pravděpodobnější bych považoval, kdyby kosmická agentura naopak takovéto nálezy záměrně podvrhla – aby si tak pomohla řešit své rozpočtové problémy! (Přepínám, pane administrátore NASA...)

⁵ Bylo to v Sheppertonu, zničeném Marťany v jedné z nejdramatičtějších scén mistrovského díla H. G. Wellse *Válka světů*.

Dnes se samozřejmě zdá bezmála absurdní, že jsme si tehdy dovolili situovat obrovité kosmické stanice – ba přímo hotelové Hiltony – a výpravy k Jupiteru už do roku 2001! Těžko se dnes vmýšlíme do atmosféry šedesátých let, kdy již existovaly naprosto seriózní projekty na trvalé základny na Měsíci i plány na přistání na Marsu – a to pro rok 1990! Vždyť jsem ve studiu CBS, bezprostředně po startu *Apollo 11*, na vlastní uši slyšel viceprezidenta Spojených států bujaře prohlásit: „A teď se vydáme na Mars!“

Jak se nakonec ukázalo, byl nakonec rád, že se nemusel vydat do vězení. Právě Vietnam a Watergate patřily totiž k příčinám, pro které nebyly ony optimistické scénáře nikdy realizovány.

Když v roce 1968 spatřila *Vesmírná odysea* světlo světa ve filmové i knižní podobě, nepřišlo mi nějaké pokračování vůbec na mysl. Avšak v roce 1979 skutečně došlo k vyslání sondy k Jupiteru a získali jsme tak první snímky obří planety a rodiny jeho udivujících měsíců zblízka.

Kosmické sondy *Voyager* těsným průletem v blízkosti Jupitera využívaly „prakového efektu“ neboli „gravitační dopomoci“ přesně tak, jak to učinila *Discovery* v knižní verzi *2001*. Byly samozřejmě bez posádky, avšak snímky, které odvíšly, proměnily to, co se až dosud i v nejsilnějších dalekohledech jevílo jako pouhé světelné body, v naprosto reálná tělesa – ve světy zcela netušené podoby. Nepřetržité erupce sirných vulkánů na Io, tvář Kallisto, podobaná nesčíslněkrát opakovanými dopady meteoritů, prapodivně utvářená krajina na Ganymedu – to vše působilo stejně, jako kdybychom byli objevili celou další Sluneční soustavu. Pokušení využít všech těchto zjištění bylo pro mne neodolatelné, a tak tedy vznikla *Druhá vesmírná odysea*, která mi poskytla příležitost rozluštit, co se vlastně stalo s Davidem Bowmanem, poté co se probudil v onom mysteriózním hotelovém pokoji.

V roce 1981, když jsem se do této nové knihy pustil, byla studená válka dosud v plném proudu, a já jsem vnímal, že vyličením společné americko-ruské výpravy se ocitnu v dosti choulostivé situaci a že budu asi vystaven i kritice. Naději v budoucí spolupráci jsem ještě podtrhl tím, že jsem příběh dedikoval nositeli Nobelovi ceny Andreji Sacharovovi (tehdy ještě žijícímu v exilu) a kosmonautovi Alexeji Leonovovi, který poté, co jsem mu v Hvězdném městečku sdělil, že

se loď bude jmenovat po něm vybuchl s prudkostí sobě vlastní: „To ale tedy bude muset být vynikající loď!“

Zdá se mi až neuvěřitelné, že Peter Hyans, když v roce 1983 točil svou vynikající filmovou verzi, měl už možnost využít skutečných snímků Jupiterových průvodců, pořízených zblízka (některých ovšem až po účinném počítačovém zpracování v Laboratoři reaktivních pohonů, původci originálů). Daleko lepší fotografie se ovšem očekávaly z ambiciózního projektu sondy *Galileo*, která měla podnikat po celou dobu mnoha měsíců podrobnější snímkování největších Jupiterových satelitů. Naše dosavadní znalosti těchto nových teritorií, do té doby opřené jen o kratičký průlet sondy v jejich blízkosti, se tak měly podstatně rozšířit – a já bych ovšem neměl sebemenší omluvu pro napsání *Třetí odysey*.

Žel na cestě k Jupiteru se chystala tragédie. Podle původních záměrů měla být sonda *Galileo* vypuštěna v roce 1986 z paluby raketoplánu, avšak po katastrofě *Challengeru* byla tato varianta stornována a brzy bylo jasné, že v nejbližších deseti letech se žádných nových informací o Io, Europě, Ganymedu a Kallisto nedočkáme.

Rozhodl jsem se tedy dál nečekat a návrat Halleovy komety do nitra naší Sluneční soustavy v roce 1985 pro mne s sebou nesl i mimořádně lákavé téma. Jako nejvhodnější termín pro časové situování *Třetí vesmírné odysey* se zdál být rok příštího přiletu komety, tedy 2061, a třebaže jsem si nebyl jist, kdy budu schopen rukopis dodat, požádal jsem nakladatelství o poměrně nevelkou zálohu. S velkou lítostí cituji věnování, kterým je *Třetí odysea* uvedena:

Památce Judy-Lynn del Reyové,
báječné redaktorky,
která tuto knížku koupila za jeden dolar
- ale nikdy se nedozvěděla,
jestli i tak neprodělala.

Je zřejmé, že neexistuje způsob, jak mezi čtyřmi díly cyklu vědeckofantastických příběhů – napsaných v průběhu více než třiceti let, v nichž technika (a zejména průzkum kosmu) i politické poměry prodělávaly ten nejzávratnější vývoj – udržet plnou soudržnost. Jak jsem napsal už v předmluvě ke *Třetí odyseji*“ „Stejně jako 2010: *Druhá vesmírná odysea* nenavazuje přímo na 2001: *Vesmírnou ody-*

seu, ani tato knížka není těsným pokračováním *2010*. Všechny tři příběhy je třeba považovat za variace na totéž téma, oživené řadou společných postav a obsahující mnohé analogické situace, jež se však nemusely nutně odehrát v jednom a tomtéž vesmíru.“ Stojíte-li o přiléhavou analogii z jiné tvůrčí oblasti, poslechněte si, co provedli Rachmaninov a Andrew Lloyd Webber s úplně stejnou hrstkou not od Paganiniho.

Takže tato *Poslední odysea* se obešla bez některých prvků svých předchůdkyň, zato však jiné – doufám že důležitější – rozvedla do mnohem podrobnější podoby. Pokud se kdokoli ze čtenářů předchozích svazků cítí takovými to proměnami poněkud dezorientován, doufám, že ho od rozzlobených dopisů na mou adresu odvrátím touto trochu upravenou připomínkou roztomilého výroku jistého amerického prezidenta: „Vždyť je to jen tomán, smyšlenka, pitomost!“

A skutečně – tohle všechno, pokud jste to nevnímali, jsou mé vlastní smyšlenky. Třebaže se mi velice zalíbilo ve spolupráci s Gentrym Leem⁶ s Michaellem Kube-McDowelem a se zesnulým Mikem Quayem – a třebaže ani na sekundu nezaváhám a přivolám si opět na pomoc ty nejlepší nájemné střelce své profese, kdykoli se přede mnou v budoucnosti vyskytnou projekty příliš rozsáhlé, než abych je stačil zvládnout sám – tahle *Odysea* představuje zcela sólový part.

Takže každé slovo je moje - nu, řekněme, téměř každé. Doznávám jen, že profesora Thirugnasampanthamoorthyho (kapitola 35) jsem si vyhledal v telefonním seznamu města Colombo. Doufám, že současný vlastník jména nebude proti takovému to vydlužení nic namítat. Za několik obdobných výpůjček vděčím i velkému oxfordskému slovníku anglického jazyka, *Oxford English Dictionary*. Co byste ovšem stěží předpokládali – ke svému nemalému a příjemnému překvapení jsem zjistil, že je v něm použito ne méně než šestašedesáti citací z mých knih, jimiž se ilustruje význam a užití některých termínů!

Milý *OED*, pokud najdeš i na těchto stránkách nějaké užitečné příklady, neváhej a posluž si – jako doma.

⁶ Až neuvěřitelnou shodou okolností byl Gentry hlavním inženýrem projektů *Galileo* a *Viking*. (Viz úvod k *Rámovi II.*) A nebylo jeho chybou, že se *Galileova* anténa nerozvinula...

Omlouvám se za jistý počet skromných zakašlání v tomto doslovu (asi deset jsem jich teď napočítal), avšak záležitosti, na něž měla upozornit, se mi zdály příliš závažné, než abych je přešel bez zdůraznění.

Na samý závěr bych chtěl ujistit své četné přátele, buddhisty, křesťany, hinduisty, židy i muslimy, že jsem upřímně rád, pokud víra, kterou vám náhoda přisoudila, přispěla k pokoji vaší mysli (a často také, jak nyní západní medicína volky nevolky připouští, i k vašemu tělesnému blahu).

Je asi opravdu nejlepší být tak trochu vyšinutý a cítit se šťasten, než se těšit duševnímu zdraví a být přitom nešťastný. Nejlepší ze všeho ovšem je žít při zdravém rozumu s pocitem plného štěstí.

Dosažení tohoto cíle bude pro naše potomky patrně největší výzvou pro budoucnost. Ba může rozhodnout i o tom, zda nějakou budoucnost před sebou vůbec budeme mít.

Arthur C. Clarke
Colombo, Srí Lanka
19. září 1996

Poznámka překladatele

Jména a názvy byly v českém překladu většinou ponechány v původním znění a pravopise. Goliatha tedy nenahradil Goliáš, Khan i v anglické transkripci dostatečně upomíná na své asijské jmenovce Čingischána i Kublaj-chána.

O něco složitější je místopisný termín sahající svým původem až do starověké Galileie. *Galilejské moře* na Europě není ani v anglickém znění *Poslední odysey* „Galileovo“ (ač by k této etymologii jedinečný přínos italského objevitele Jupiterových měsíců mohl svádět), nýbrž se názvem *Sea of Galilee* přesně shoduje s jezerem v pozemské Palestině, známým také jako Genezaretské. Již autor překladu Mauroisovy *Historie Anglie* z roku 1945 Svatopluk Kadlec se potýkal s tímto zrádným paralelismem a v erratech připojených ke druhému dílu pak čestně přiznal záměnu hvězdáře Galilea za Ježíše Nazaretského, nazývaného též „Galilejský“. Arthur C. Clarke si s těmito podobnostmi zjevně pohrál záměrně.

Záložka knihy:

Arthur Charles Clarke, který oslaví koncem letošního roku osmdesátiny se narodil se 16. prosince roku 1917 v Mineheadu v anglickém hrabství Somerset. Je posledním žijícím autorem z hvězdného triumvirátu Asimov – Clarke – Henlein, který vládl světové science fiction po celá dlouhá desetiletí. Jeho vynikajícím souputníkům v S-F osud bohužel totéž nedopřál.

A.C.Clarke žijící od padesátých let v Colombu na Srí Lance pochází z jihoanglické rodiny poštovního úředníka. Jeho otec Charles Wright Clarke bojoval na frontách první světové války. Po demobilizaci zatoužil po životě v přírodě a posléze koupil nevelkou farmu Ballifants. Jeho syn tam od mládí vyráběl rakety, krystalková rádia, domácí telefony a zkonstruoval zde také svou chloubu: vysílač využívající k přenosu zvuku světelného paprsku.

Po absolvování Huishova gymnázia v blízkosti Tauntonu se Clarke odebral do Londýna, kde vstoupil do státních služeb jako účetní revizor na ministerstvu školství. Tehdy už se stal členem Britské meziplanetární společnosti, hlal všechny sci-fi povídky, které mu přišly pod ruku, a hlavně – sám se už pokoušel psát. Rozpracoval několik povídek a román *Proti soumraku* (Against the Fall of Night), který však vydal časopisecky až po mnoha úpravách až koncem roku 1948.

Clarkovy literární plány zkřížila 2. světová válka. Vstoupil do RAF jako letecký mechanik rádiového spojení, vojín letec druhé třídy, aby později přešel k tehdejší nejmodernější zbraně – radaru. V červenci 1945 napsal článek *Mimozemské přenosy*, který mu v říjnu otiskl odborný časopis Wireless World. Clarke zde přichází se zcela revoluční myšlenkou, jak pomocí geostacionárních družic zajistit celosvětový příjem rádiového signálu. Clarkovo jméno tak proniklo do dějin vědy, ačkoli ocenění doprovázené řadou významných cen přišlo až mnohem později.

Koncem války napsal jiný esej *Rakety a budoucnost vojensství*, v němž nastínil spojení rakety s nukleární hlavicí a doktrínu „vzájemného zničení“ dvou soupeřících velmocí. Díky tomuto eseji získal po válce stipendium na londýnskou King's College, kde mohl vystudovat fyziku a teoretickou a aplikovanou matematiku.

Současně se vrhl do literární práce. V roce 1947 napsal a o čtyři roky později publikoval román *Předehra k vesmíru* (Prelude to Space). První skutečný úspěch mu však přinesl v roce 1953 publikovaný román *Konec dětství* (Childhood's End). Téměř zároveň vyšla i jeho první povídková sbírka *Výprava k Zemi* (Expedition to Earth), o tři roky později pak další úspěšné dílo *Město a hvězdy* (The City and the Stars).

Životní úspěch však měl Clarke stále před sebou. Ten přišel v roce 1968 s dílem *2001: Vesmírná odysea* (2001: Space Odyssey), které vzniklo po spolupráci s režisérem Stanleyem Kubrickem na základě Clarkovy povídky *Hlídka* (Sentinel). Později Clarke téma rozvinul v dílech *2010: Druhá vesmírná odysea* (2010: Space Odyssey Two), *2061: Třetí vesmírná odysea* (2061: Space Odyssey Three) a *3001: Poslední vesmírná odysea* (3001: The Final Odyssey). Druhým vyvrcholením Clarkovy tvorby je pak román *Setkání s Rámou* (Rendezvous with Rama). Kniha získala za rok 1973 všechny klíčové ceny, které mohou být autoru S-F uděleny: Huga, Nebulu, Cenu Johna W. Campbella a Cenu Jupiter za nejlepší román roku. Společně s Gentrym Leem pak Clarke v tématu pokračoval romány *Návrat Rámy* (Rama II), *Zahrada Rámová* (Garden of Rama) a *Ráma tajemství zbavený* (Rama Revealed).
